

ทัศนคติเชิงเสมอภาคของเยาวชนเขตพระโขนง
กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

เหม ทองชัย

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตลุมพิต 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

26 ค.ย. 2524

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี
กรกฎาคม 2523

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทัศนคติเชิงเสมอภาคของเยาวชนเขตพระโขนง

กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

เนม ทองชัย .

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปันติศ

กรกฎาคม 2523

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะค้นหาคำตอบของทัศนคติเชิงเสมอภาค และศึกษาความสัมพันธ์ของทัศนคติดังกล่าวกับตัวแปรบางประการด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ในระบบโรงเรียนและด้านการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับ โดยมุ่งหวังจะนำผลการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอบรม เพื่อปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชน

ปัญหาเชิงวิจัยที่พยายามจะค้นหาคำตอบ มี 3 ประการ คือ

1. ทัศนคติเชิงเสมอภาคในการวิจัยนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญอะไรบ้าง
2. ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านครอบครัว และ ด้านการศึกษาในระบบโรงเรียนอะไรบ้าง
3. ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับหรือไม่ เพียงใด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นเยาวชนในเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร จำนวน 337 โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนในระบบโรงเรียนและกลุ่มเยาวชน นอกโรงเรียน กลุ่มเยาวชนในระบบโรงเรียนได้แก่ ผู้ที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 83 คน ผู้ที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 83 คน และผู้ที่กำลังเรียนชั้น ปี่ที่ 4 ของมหาวิทยาลัย จำนวน 95 คน ส่วนกลุ่มเยาวชนที่อยู่นอกโรงเรียนได้แก่ ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ ซึ่งมีอายุประมาณ 17 - 18 ปี จำนวน 33 คน และผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อซึ่งมีอายุประมาณ 21 - 23 ปี จำนวน 43 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล และใช้แบบ สัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ วิธีวิเคราะห์เนื้อหาจากคำตอบปลายเปิด วิธี Phi Coefficient วิธี Pearson Product Moment และวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้คือ

1. ทัศนคติเชิงเสมอภาคประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ คือ ความเสมอภาคในกฎหมายและการมีส่วนร่วม ความเสมอภาคในการใช้อำนาจตัดสินใจ ภายในกลุ่ม ความเสมอภาคในอาชีพ ความเสมอภาคในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพ

จากรัฐ ความเสมอภาคในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ และความเสมอภาคในเกียรติและการได้รับการยอมรับ

2. ทศนคริเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครองและระดับการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ฐานะของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครอง และระดับการศึกษาของมารดาไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับทศนคริเชิงเสมอภาคในระดับที่เชื่อมั่นได้

3. ทศนคริเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับดังต่อไปนี้คือ การเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม การรู้จักประสานผลประโยชน์และการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ส่วนการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับอีก 3 ประการ คือ การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การไม่คดโกง และการไม่โกรธนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับทศนคริเชิงเสมอภาคในระดับที่เชื่อมั่นได้

EGALITARIAN ATTITUDE OF THE YOUTH, KHET PHRA KHANONG,
BANGKOKMETROPOLIS

AN ABSTRACT-

BY

HEM TONGCHAI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Doctor of Education degree
at Srinakharinwirot University
July, 1980

The objectives of this study were to find the factors of egalitarian attitude and the relationship between egalitarian attitude and some variables about family, schooling system and some actions accepted by the Thai society. The study was directed specifically at the following three research problems :

1. How many factors are there that make up the concept of egalitarian attitude?
2. What are variables about family and schooling system related to egalitarian attitude?
3. How about the relationship between egalitarian attitude and some actions accepted by the Thai society?

A Sample size of 337, made up of 11-23 years old youths at Khet Phra Khanong, Bangkok metropolis, was selected from schooling system and out of school. A sample size of 261 selected from schooling system, was composed of 83, 83 and 95 members from Phrathom 6, M.S.5 and fourth year university students respectively. Samples selected from out of school were 17-18 years old and 21-23 years old youth that finished learning Prathom 6 or Phrathom 7 and M.S.5 respectively. Face to face interview was used in collecting data. Factor analysis, Phi coefficient, Pearson product moment, Content analysis and Analysis of variance were used to analyse data

The Major findings were as follows :

1. Egalitarian attitude is composed of the following important factors; equality in participation and legal treatment, equality in group decision making, equality in career choosing, equality

in welfare security, equality in state assistance and equality in human dignity and social acceptance

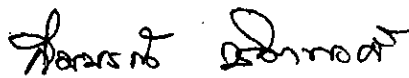
2. Egalitarian attitude was found to be significantly related to the following variables; child rearing promoting equality, father's career, relationship that indicated equality between teacher and student, participation in classroom activity promoting equality and participation in extra curriculum activity promoting equality. But another three variables such as economic status of the family, father's education and mother's education were not found to be significantly related to egalitarian attitude.

3. Among some actions accepted by the Thai society; respect for other people's right, unbiased judgement, public spirit, assistance for ill-treated people, ability to compromise and unselfishness were found to be significantly related to egalitarian attitude. But the other three actions : hospitality, honesty, and forbearance, were not found to be significantly related to egalitarian attitude.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปัญหานี้อย่างถี่ถ้วนแล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

ประธาน

กรรมการ

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดีเนื่องจากความเชื่ออาวีของหน่วยงานและบุคคลเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงความสำนึกในบุญคุณให้ปรากฏ

คณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท คือ รองศาสตราจารย์ ดร.เจดีย์ บุรีภักดิ์ ประธาน และกรรมการอีกสองท่านคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ และอาจารย์ ดร.วิชัย คันศิริ ซึ่งได้ให้ทั้งความรู้ คำแนะนำและกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

อาจารย์ ดร.เอกวิทย์ ณ ถลาง อธิบดีกรมวิชาการ ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญาโท

อาจารย์ ดร.กิเริก ศรีสุโข อาจารย์เชิดศักดิ์ โสวาสินธุ์ ได้กรุณานำสิ่งที่เป็ประโยชน์ยิ่งเกี่ยวกับเทคนิคการวิจัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินพันธ์ นาคะตะ ซึ่งได้ให้ทั้งความรู้และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในเนื้อหาสาระด้านรัฐศาสตร์

อาจารย์สิทธิชัย หาญสมบัติ ได้กรุณารับเป็นประธานการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ต้นจนจบ

อาจารย์ขำรง ชูทัพ คุณวรรณถ เสดถากร และนิสิตปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 4 ท่าน ที่ได้กรุณาช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลจนเสร็จ

อาจารย์และนักเรียนโรงเรียนคาราคาม โรงเรียนบางจาก โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ตลอดจนนิสิตชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้กรุณาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้กรุณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ซึ่งทำให้การวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี

คุณจรินทร์ ยางจิต ได้กรุณาช่วยจัดพิมพ์และอัดสำเนารายงานปริณุฎานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเต็มใจและตั้งใจยิ่ง

และบุคคลสุดท้าย อาจารย์ศศิธร ทองชัย ซึ่งรับภาระแทนผู้วิจัยมาโดยตลอดระยะเวลา 4 ปีเศษ

ผู้วิจัยรู้สึกสำนึกและซาบซึ้งในหน่วยงานและบุคคลที่กล่าวถึงมาแล้วทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
สภาพปัญหาเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคในสังคมไทย	1
ความสำคัญของทัศนคติเชิงเสมอภาค	5
ความสำคัญของการวิจัย	7
ปัญหาเชิงวิจัย	8
ความมุ่งหมายของการวิจัย	9
สมมติฐานและเหตุผลสนับสนุนสมมติฐาน	9
คำอธิบายศัพท์และตัวแปร	14
2 เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
3 วิธีดำเนินการวิจัย	63
แบบแผนการวิจัย	63
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	64
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	65
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล	73
การจัดกรง่ห้กับข้อมูลและการเตรียมการก่อนการวิเคราะห์	74
การวิเคราะห์ข้อมูล	75
4 ผลการวิจัย	79
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น	79
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1	86
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2	93

บทที่	หน้า
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3	101
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประกอบการอภิปรายผลการวิจัย	104
5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	113
บทย่อ	113
สรุปผลการวิจัย	115
การอภิปรายผลการวิจัย	118
ข้อเสนอแนะ	143
บรรณานุกรม	149
ภาคผนวก ก. แบบสัมภาษณ์	159
ข. คำอธิบายจำแนกของแบบสัมภาษณ์	175
ค. สมุทราศและเกณฑ์การให้คะแนนตัวแปรต่าง ๆ	178
ง. ประเด็นคำตอบของคำถามปลายเปิด	202
จ. ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน	218
ฉ. ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประกอบ การอภิปรายผลการวิจัย	231
บทคัดย่อ	252

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงชื่อโรงเรียนและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง	66
2	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิชาเอก	67
ตารางภาคผนวก ข.		
1	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2.1.	176
2	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 3	176
3	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 4	177
4	ค่าอำนาจจำแนกของข้อความในแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 5.1	177
ตารางภาคผนวก ง.		
1	ค่าคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่าง ๆ	219
2	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อความเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาค	220
3	น้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรใน 6 องค์ประกอบก่อนหมุนแกน	221
4	ค่า Eigen value ขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ	222
5	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกน	223
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับ ตัวแปรต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างรวม	224
7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ϕ) ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับ ตัวแปรต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างรวม	225
8	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์ แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นที่เรียน	225
9	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการ เข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค จำแนกตาม ระดับชั้นเรียน	226

10	คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค	226
11	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเชิงเสมอภาค ในกลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะครอบครัวต่างกัน	226
12	ผลการวิเคราะห์รายคู่ของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะ ครอบครัวต่างกัน	227
13	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเชิงเสมอภาค ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง	227
14	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพบิดาหรือผู้ปกครอง	228
15	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่ม ตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้นเรียน	228
16	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ระดับการศึกษา	229
17	คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการประพฤติปฏิบัติจริงกับการประเมิน ตัวเอง ในการประพฤติปฏิบัติบางประการของกลุ่มตัวอย่าง	229
18	คำถามปลายเปิด 2.2. ง. ท่านคิดว่าคนไทยทุก ๆ คนควรมีความ เท่าเทียมกันในเรื่องใดบ้าง	230

ตารางภาคผนวก ฉ.

1	คำถามปลายเปิด 2.2 ก. ประเด็นคำถามท่านเคยให้สิทธิและ โอกาสแก่คนอื่นเท่ากับตัวท่านเองในเรื่องใดบ้าง	232
2	คำถามปลายเปิด 2.2 ข. เมื่อท่านให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่น เท่า ๆ กับท่านแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร	233

ตาราง	หน้า
3 คำถามปลายเปิด 2.2 ก. ถ้าท่านพบหรือเห็นใครก็ตามไม่ให้สิทธิ แก่ท่าน หรือคนอื่นเท่ากับตัวเขาเอง ท่านรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร	233
4 คำถามปลายเปิด 5.1.1 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่า ท่านทำเพื่อส่วนรวม	234
5 คำถามปลายเปิด 5.2.1 ค. เมื่อท่านได้ทำเพื่อส่วนรวมแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร	234
6 คำถามปลายเปิด 5.2.1 ง. ถ้าท่านเห็นคนอื่นเห็นแก่ตัว ท่านรู้สึกอย่างไร	235
7 คำถามปลายเปิด 5.2.2 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่า ท่านเป็นคนโอบอ้อมอารี	236
8 คำถามปลายเปิด 5.2.2 ค. เมื่อท่านได้แสดงความโอบอ้อมอารีแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร	237
9 คำถามปลายเปิด 5.2.2 ง. ถ้าท่านเห็นคนอื่น ๆ ไม่มีความ โอบอ้อมอารี ท่านรู้สึกอย่างไร	237
10 คำถามปลายเปิด 5.2.3 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงถึง การเคารพในสิทธิของคนอื่น	238
11 คำถามปลายเปิด 5.2.3 ค. เมื่อท่านเคารพในสิทธิคนอื่นแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร	239
12 คำถามปลายเปิด 5.2.3 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่เคารพในสิทธิ ของท่าน หรือของคนอื่น ท่านรู้สึกอย่างไร	239
13 คำถามปลายเปิด 5.2.4 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่า ท่านเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์	240
14 คำถามปลายเปิด 5.2.4 ค. เมื่อท่านกระทำสิ่งใดด้วยความซื่อสัตย์ แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร	240

15	คำถามปลายเปิด 5.2.4 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่มีความ ซื่อสัตย์ ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร	241
16	คำถามปลายเปิด 5.2.5 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่า ท่านไม่เอาใจเขาเปรียบคนอื่น	241
17	คำถามปลายเปิด 5.2.5 ค. เมื่อท่านไม่เอาเปรียบผู้อื่นแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร	242
18	คำถามปลายเปิด 5.2.5 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามชอบเอาใจเขา เปรียบคนอื่น ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร	242
19	คำถามปลายเปิด 5.2.6 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงการ ประณีประนอม หรืออ่อนส้นอ่อนยาว	243
20	คำถามปลายเปิด 5.2.6 ค. เมื่อท่านได้แสดงการประณีประนอมแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร	243
21	คำถามปลายเปิด 5.2.6 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่มีการ ประณีประนอมหรืออ่อนส้นอ่อนยาว ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้น อย่างไร	244
22	คำถามปลายเปิด 5.2.7 ข. ท่านเคยเจอเหตุการณ์ใดบ้าง ที่ทำให้ท่านต้องโกรธ แต่ท่านก็สามารถระงับความโกรธได้	244
23	คำถามปลายเปิด 5.2.7 ค. เมื่อท่านสามารถระงับความโกรธ ได้แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร	245
24	คำถามปลายเปิด 5.2.7 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่สามารถระงับ ความโกรธได้ ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร	245
25	คำถามปลายเปิด 5.2.8 ข. ท่านเคยทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่าท่าน มีความเที่ยงธรรม	246

26	คำถามปลายเปิด 5.2.8 ค. เมื่อทำสิ่งใดด้วยความเที่ยงธรรมแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร	247
27	คำถามปลายเปิด 5.2.8 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่มีความ เที่ยงธรรม ท่านรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร	247
28	คำถามปลายเปิด 5.2.9 ข. ท่านเคยช่วยเหลือคนอื่นเมื่อไม่ได้ รับความเป็นธรรมในเรื่องใดบ้าง	248
29	คำถามปลายเปิด 5.2.9 ค. เมื่อท่านได้ช่วยเหลือคนอื่นเมื่อไม่ได้ รับความเป็นธรรมไปแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร	248
30	คำถามปลายเปิด 5.2.9 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่ยอม ช่วยเหลือคนอื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านมีความรู้สึก ต่อบุคคลนั้นอย่างไร	249
31	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับลักษณะการ พึ่งตนเอง	249
32	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาคใน กลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะครอบครัวแตกต่างกัน	250
33	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค ในกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน	250
34	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มตัวอย่าง ที่มารคามีระดับการศึกษาต่างกัน	251
35	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรด้านครอบครัว และบ้านโรงเรียนบางตัว จำแนกตามระดับชั้นเรียนของ กลุ่มตัวอย่าง	251

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม	136
---	--	-----

บัญชีแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1 ทศนคติเชิงเสมอภาคกับสันติสุขในสังคม	6
2 อุดมการณ์ทางการเมืองประเภทต่าง ๆ	7
3 แหล่งกำเนิดทศนคติและพฤติกรรมของบุคคล	40
4 แบบแผนสังคมของทศนคติ	40
5 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	64

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาองค์ประกอบเชิงมนุษย์ที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศที่สำคัญประการหนึ่งคือ ทศคติเชิงเสมอภาค (Egalitarian Attitude) ของเยาวชนไทย โดยมุ่งที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทศคิตั้งกล่าวกับตัวแปรที่สำคัญบางประการค่านครอบครัว และค่านการศึกษาในระบบโรงเรียนของเยาวชน นอกจากนี้การวิจัยนี้ยังได้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทศคติเชิงเสมอภาคกับการประพฤติปฏิบัติบางประการซึ่งสังคมไทยยอมรับ ผลจากการวิจัยนี้จะนำไปใช้ในการเสนอแนะหลักการและแนวทางที่สำคัญในการจัดการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาทศคติเชิงเสมอภาคให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนไทยต่อไป

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหาเชิงวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาสาระในบทนำนี้ออกเป็นประเด็นใหญ่ ๆ 3 ประเด็นคือ สภาพปัญหาเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคในสังคมไทย ความสำคัญของทศคติเชิงเสมอภาค และความสำคัญของการวิจัย

1. สภาพปัญหาเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคในสังคมไทย

ปัญหาความไม่เสมอภาคในสังคมไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและสะสมมานานจากอดีตจนถึงปัจจุบันทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจนั้น จากรายงานของคณะกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ส่วนงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2520 : 32 - 37) ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงสิบปีที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มชน และระหว่างภาคต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การกระจายการผลิต และการเพิ่มผลผลิตส่วนใหญ่เกิดขึ้นเฉพาะในเขตภาคกลางเท่านั้น และเนื่องจากความเหลื่อมล้ำกันในทางเศรษฐกิจดังกล่าวแล้วได้ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมตามมาด้วย

โดยเฉพาะในหมู่คนยากจนในชนบทซึ่งขาดแคลนบริการทางสังคมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต
 ความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมีมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันจนถึงกับได้ถูกระบุไว้เป็นวัตถุประสงค์หลัก
 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ว่า จะมุ่ง
 ลดช่องว่างในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่ประชาชนให้น้อยลง โดยการเร่งให้มีการ
 กระจายรายได้และยกฐานะเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนส่วนใหญ่ให้สูงขึ้น ปัจจุบัน บุนนาค
 (ปัจจุบัน บุนนาค 2517 : 314 - 315) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ปัญหาความไม่เท่าเทียม
 กันทางเศรษฐกิจเป็นปัญหารากฐานที่สำคัญในสังคมไทย ความไม่เท่าเทียมกันระหว่าง
 ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศส่วนใหญกับผู้เป็นเจ้าของทุน ที่กิน ตลอดจนบรรดาพ่อค้า
 และข้าราชการที่มีอำนาจและอิทธิพลในทางการเมืองปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน การแบ่ง
 สรรพส่วนทรัพยากรในทางเศรษฐกิจถูกกระทำไปตามความต้องการของผู้มีอำนาจมากกว่า
 ที่กระทำไปโดยความเป็นจริง ไชยยงค์ ชูชาติ (ไชยยงค์ ชูชาติ 2518 : 30) และ
 วิรุทธ วิเชียรโชติ (วิรุทธ วิเชียรโชติ 2517 : 270) ได้ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทย
 ยิ่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้นเท่าใด ผลประโยชน์จากการผลิตของชาวไร่ชาวนาได้
 ตกไปอยู่ในมือของพ่อค้าคนกลาง นายทุน นายธนาคาร และเจ้าของที่ดินแทบทั้งสิ้น
 ซึ่งการพัฒนาในลักษณะนี้จะทำให้คนรวยยิ่งรวยมากขึ้น ส่วนคนจนจะยิ่งจนลงกว่าเดิม
 ความแตกต่างระหว่างคนรวยกับคนจนนับวันแต่จะห่างกันออกไปทุกที สมชัย รักวิจิตร
 (สมชัย รักวิจิตร 2520 : 10) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบรรดาพ่อค้าในสังคมไทยว่าบุคคล
 เหล่านี้แทนที่จะหาความร่ำรวยด้วยสติปัญญา หรือความสามารถโดยการริเริ่มใหม่ ๆ หรือ
 การนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้กลับมีแนวโน้มที่จะตั้งบริษัทผูกขาด ค้ากำไรเกินควร
 หรือใช้วิธีรวมกลุ่มกับบุคคลที่มีอำนาจในทางการเมืองกระทำการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การ
 ฉ้อราษฎร์บังหลวง มีการหลีกเลี่ยงภาษีกันอย่างมากมาย แต่ในขณะเดียวกันบรรดาชาวไร่
 ชาวนา และเกษตรกรโดยทั่วไป ก็จะถูกบรรดาพ่อค้าคนกลางกดราคากันจนผลผลิตอยู่
 ตลอดเวลา มอยเชส ปีฮาร์ (ขวัญใจ วงศ์ภักดิ์ แปล 2519 : 40 - 43) ซึ่งเป็น
 หัวหน้าหน่วยโภชนาการขององค์การอนามัยโลกได้ชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างกันในฐานะทาง
 เศรษฐกิจของบุคคลจะเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ทั้งนี้เนื่องจากอำนาจในการนำทรัพยากรมาใช้เพื่อผลประโยชน์นั้นได้ตกอยู่ในมือของชนกลุ่มน้อยในสังคม ซึ่งบรรดาชนกลุ่มน้อยเหล่านี้จะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะรักษาสถานะเดิมของตนไว้ โดยการใช้อำนาจจากหน้าที่พวกตนได้รับโอกาสต่าง ๆ ที่ดีกว่า โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาอบรมมาดักดวงผลประโยชน์เข้าตัวเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคม และเมื่อบรรดาชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ได้รับรู้ถึงสภาพของความไม่ยุติธรรมในสังคมดังกล่าวแล้ว ก็พยายามจะแก้ปัญหาซึ่งโดยทั่วไปแล้วมักจะเป็นไปในรูปของการจัดสวัสดิการด้านการกุศล ซึ่งไม่ใช่เป็นวิธีการแก้ที่สาเหตุ เสนาะ อุณาภูล (เสนาะ อุณาภูล 2520 : 146) ได้ให้ความเห็นว่า วิธีการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคในสังคมอันจะส่งผลไปสู่ความมั่นคงภายในประเทศ คือการทำให้ประชาชนโดยทั่วไปอยู่ดีกินดีพอสมควร หากประชาชนยังยากจนอยู่ ความยากจนและความหิวโหยก็จะเป็นชนวนของความแตกแยกของชนในชาติทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคงของชาติจึงเป็นเรื่องของความพยายามที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป ไม่ใช่เพื่อกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ บุญชู โรจนเสถียร (บุญชู โรจนเสถียร 2517 : 6) ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศเท่าที่เป็นอยู่ซึ่งวิถัวยผลผลิตรวมประชาชาติ ที่อ้างกันว่าได้ลดกันนั้นมีคุณค่าต่อประเทศน้อยเหลือเกิน เพราะการพัฒนาในลักษณะเช่นนี้จะทำให้โรคทรัพยากรซึ่งมักจะสร้างสมขึ้นด้วยภูมิรู้ทางการศึกษาและโอกาสในการทำมาหากินล้นตกไปอยู่ในมือของคนมั่งมีทำให้มั่งมียิ่งขึ้น ส่วนคนจนยิ่งจนหนักลงไปอีก ยังผลให้ความไม่พอใจในบางประการเพาะตัวขึ้นในสังคม และถ้าระบบเศรษฐกิจเป็นไปในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้นเพียงใด โครงสร้างของสังคมก็必将มีความมั่นคงน้อยลงเท่านั้น

สำหรับปัญหาความไม่เสมอภาคทางการเมืองนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศไทยได้นำเอาระบบการปกครองที่เรียกว่า "ประชาธิปไตย" มาใช้ปกครองประเทศอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา แต่โดยสภาพที่เป็นจริงขณะนี้ระบอบการปกครองดังกล่าวก็อยู่ในสภาพที่ล้มลุกคลุกคลาน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช 2514 : 1) ได้กล่าวถึงสภาพการเมืองของประเทศไทยไว้ว่า "สภาพการเมืองของไทยในปัจจุบันนั้น ถ้าจะพูดไปแล้วไม่ใช่สภาพที่เกิดใหม่ แต่

เป็นสภาพที่มีมานานแล้ว คือสภาพที่อ่านาจในทางการเมืองตกอยู่แก่คนกลุ่มเดียว และคนกลุ่มนั้นคือทหาร ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่เคยมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงเลย" ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ กระแส ชนช่วงษ์ (กระแส ชนช่วงษ์ 2521 : 18) ที่ว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในวัฏจักรของความยากไร้ ได้รับการศึกษาน้อย และมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองน้อยมาก

ส่วนในด้านความไม่เสมอภาคทางสังคมนั้น สภาพสังคมไทยก็ไม่ได้แตกต่างไปจากประเทศกึ่งพัฒนาอื่น ๆ เลย ประชาชนพลเมืองของประเทศส่วนใหญ่ยังมีความยากจน ความเจ็บไข้ได้ป่วย และได้รับการศึกษาน้อย ประชาชนเพียงส่วนน้อยในสังคมเท่านั้นที่มีความสมบูรณ์พลสุดในชีวิต ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาโครงสร้างในทางเศรษฐกิจที่ขาดความสมดุล ตลอดจนทั้งปัญหาความเหลื่อมล้ำในฐานะทางเศรษฐกิจและรายได้ระหว่างกลุ่มชนและระหว่างภาคต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2520 : 32) ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาความยากจนของคนในชนบทที่ยังขาดแคลนบริการสังคมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และปัญหาความแออัดและเสื่อมโทรมของสภาพสังคมในนครหลวงและเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งจะเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมามากมายเช่น การขยายตัวของแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ตลอดจนปัญหาสุขภาพจิตของพลเมือง นอกจากนี้ กระแส ชนช่วงษ์ (กระแส ชนช่วงษ์ 2521 : 18) ยังได้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังขาดหลักประกันในชีวิต โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัยในชีวิตในด้านทรัพย์สิน และด้านสุขภาพอนามัย

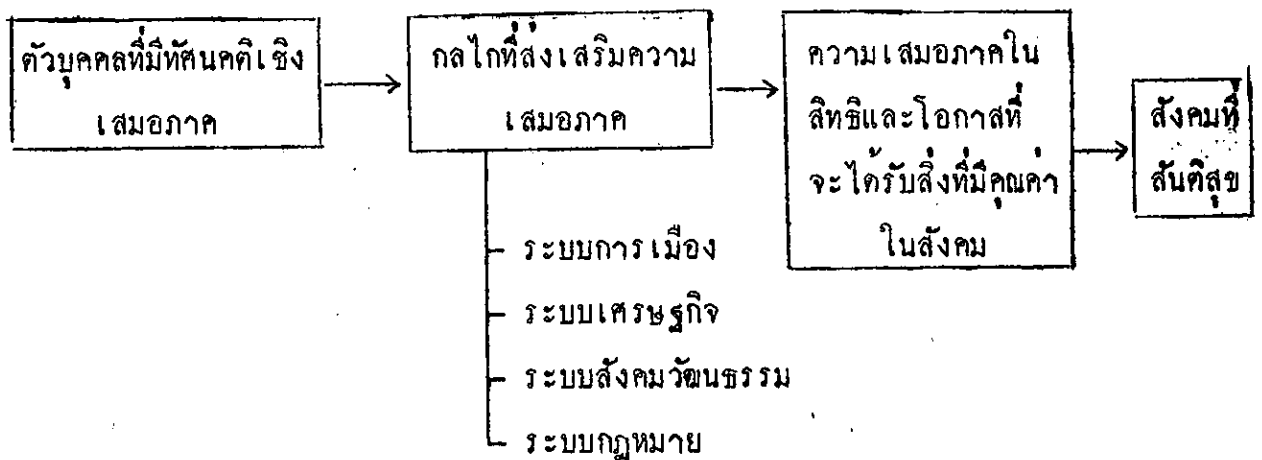
จากสภาพที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันและจากความคิดเห็นของบุคคลหลาย ๆ คนที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่าปัญหาความไม่เสมอภาคในสังคมไทยนั้นมีอยู่จริง และนับวันจะมีความสำคัญยิ่งขึ้น ซึ่งถ้าปล่อยให้เป็นไปในลักษณะเช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกหลายประการ เช่น ปัญหาความปั่นป่วนวุ่นวายในทางการเมือง ปัญหาความไม่มั่นคงในสังคม ปัญหาความไม่เข้าใจและเห็นอกเห็นใจของบุคคลในสังคมอันจะนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งกันที่สุดในที่สุด เพราะสังคมใดก็ตามหากประชากรยังไม่มีความเห็นอกเห็นใจกันในทุกวงการ เมือง เศรษฐกิจ และสังคมแล้ว สังคมนั้นก็ยากที่จะสงบสุขได้ กวญเหวี่ยงว่าความไม่

เท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ทั้งกล่าว จะก่อให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ เพราะได้เห็นความไม่ยุติธรรมต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา และความรู้สึกทั้งกล่าวมีมากยิ่งขึ้นทุกขณะจนอาจจะเป็นชนวนให้ความขัดแย้งอย่างรุนแรงเกิดขึ้นได้ในสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรีบแก้ไขปัญหากล่าว

2. ความสำคัญของทัศนคติเชิงเสมอภาค

ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคในสังคม คือการมุ่งทำให้ระบบต่าง ๆ ภายในสังคมอันได้แก่ระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคมวัฒนธรรม และระบบกฎหมายเป็นไปในลักษณะที่เอื้อต่อการก่อให้เกิดความเสมอภาคขึ้นในสังคม ทั้งนี้เพราะเหตุว่าความเสมอภาคจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าระบบต่าง ๆ ทั้งกล่าวแล้ว ไม่เอื้ออำนวย ซาปิโร (Shapiro, 1978) ได้ชี้ให้เห็นจากผลการวิจัยของเขาว่า ความเสมอภาคเกิดขึ้นได้น้อยมากในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำต่ำสูง หรือมีการแบ่งชั้นวรรณะ ตัวการสำคัญที่ขัดขวางไม่ให้เกิดความเสมอภาคก็คือ การแบ่งชั้นของอาชีพต่าง ๆ และฐานะทางเศรษฐกิจ ความเสมอภาคจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสังคมนั้นไม่มีการกีดกันในด้านความแตกต่างของแต่ละบุคคลและจะต้องปฏิบัติต่อทุก ๆ คนอย่างยุติธรรม ซึ่งการที่จะเป็นเช่นนี้ได้ย่อมจะต้องอาศัยคุณธรรมที่สูงยิ่งของบุคคลในสังคมนั้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการที่สังคมไทยยังมีปัญหาของความไม่เท่าเทียมกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมนั้น มีสาเหตุประการหนึ่งมาจากทัศนคติ บุคลิกภาพ ค่านิยม และคุณธรรมของประชากรไทยเป็นไปในลักษณะที่ไม่เอื้อต่อการก่อให้เกิดความเสมอภาคขึ้นในสังคม เช่น คนไทยมีทัศนคติ บุคลิกภาพ และค่านิยมในลักษณะที่เชื่อว่าคนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกัน เคารพอาวุโส นิยมตัวบุคคล นิยมการแบ่งชั้นวรรณะ และชอบการมีอภิสิทธิ์เหนือคนอื่น ๆ (ลิขิต ชีรเวคิน 2516 : 1 - 33 วิบุตข วิเชียรโชติ 2516 : 266 - 268) ดังนั้นการมุ่งพัฒนาให้ประชากรไทยมีทัศนคติเชิงเสมอภาคจึงเป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคของบุคคลในสังคมไทยได้ทั้งนี้เพราะเหตุว่าทัศนคติ บุคลิกภาพ และค่านิยม ตลอดจนคุณธรรมของประชานั้นมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ (บุญยิ่ง เจริญยิ่ง และคณะ 2521 : 1) และในบรรดาองค์ประกอบเชิงมนุษย์อันจะเป็นพื้นฐานที่จะทำให้

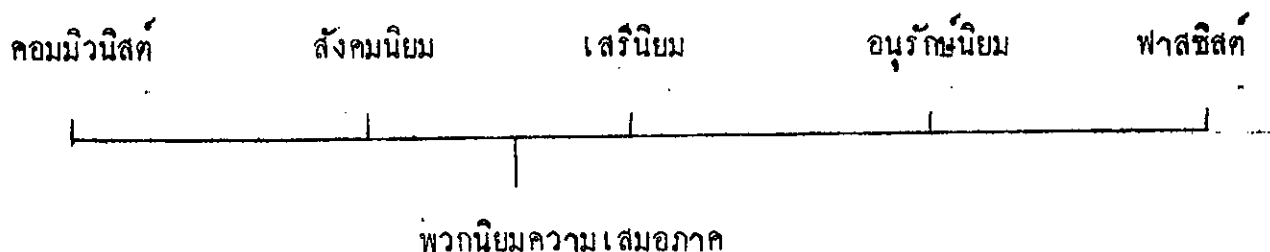
บุคคลเป็นพลเมืองดีของประเทสนั้น ทศนคติที่เอื้อต่อการก่อให้เกิดความเสมอภาคและความ
ยุติธรรมขึ้นในสังคม เป็นลักษณะทางจิตใจขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง (บุญยิ่ง
เจริญยิ่ง และคณะ 2521 : 2) เพราะคนที่นิยมความเสมอภาคย่อมจะสร้างกลไกต่าง ๆ
ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายให้เป็นไปในแนวทางที่ส่งเสริมให้ตัว
บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมนั้น ๆ มีความเท่าเทียมกันในสิทธิ และโอกาสในการที่จะได้
รับการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมซึ่งทุกคนต้องการ อันได้แก่อำนาจและความยุติธรรม
ทรัพย์สินและสวัสดิการ ตลอดจนเกียรติและการยอมรับนับถือ ซึ่งความเท่าเทียมกันของ
บุคคลในการได้รับสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วย่อมจะนำไปสู่สันติสุขในสังคม ซึ่งเป็นเป้าหมาย
หลักในการพัฒนาประเทศ ดังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 ทัศนคติเชิงเสมอภาคกับสันติสุขในสังคม

ทัศนคติเชิงเสมอภาคเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เพราะคนที่ถืออุดมการณ์แบบประชาธิปไตยนั้น นอกจากจะต้องเชื่อและศรัทธาในสติปัญญาและ
ความมีเหตุผลของมนุษย์ พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจญาณ รู้จักประนีประนอม ไม่
แก้ปัญหาควยวิธีรุนแรง มีขันติธรรม และอื่น ๆ แล้วยังจะต้องเชื่อและยอมรับในความ
เสมอภาคของมนุษย์ด้วย ชัยอนันต์ สมุทวนิช (ชัยอนันต์ สมุทวนิช 2517 : 56 - 59)
และตัวบุคคลที่ยอมรับความเสมอภาคของมนุษย์นั้นจะต้องมีทัศนคติเชิงเสมอภาคเป็นรากฐาน

ที่สำคัญ ไอเซนเบิร์ก (Brown. 1965 : 536) ได้จัดพวกที่นิยมความเสมอภาคเอาไว้ใน
กลุ่มที่มีอุดมการณ์แบบสังคมนิยม หรือเสรีนิยมปีกซ้าย ดังแผนภูมิ 2

แผนภูมิ 2 อุดมการณ์ทางการเมืองประเภทต่าง ๆ

ทัศนคติเชิงเสมอภาคเป็นทัศนคติในทางการเมืองของบุคคลซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกระบวนการสังคมนิยมทางการเมือง (Political Socialization) สถาบันที่มีอิทธิพลต่อการก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองของบุคคลได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และสถาบันอื่น ๆ ในสังคม เช่น สื่อสารมวลชน และระบบการเมือง เป็นต้น นักสังคมศาสตร์หลายท่านมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าครอบครัวและโรงเรียนเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งต่อการก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองของบุคคล ทั้งนี้การที่จะได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคของเยาวชนไทย มีองค์ประกอบที่สำคัญอะไรบ้าง และทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านครอบครัว บ้านโรงเรียนและบ้านการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับประการใดบ้าง จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชนไทยต่อไป

3. ความสำคัญของการวิจัย

จากสภาพและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เพิ่มขึ้นในบรรดาพลเมืองของไทย โดยเฉพาะเยาวชนของชาติ แต่เนื่องจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังไม่พบว่ามีใครทำมาก่อนในสังคมไทย และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาคยัง

อยู่ในวงจำกัดซึ่งเป็นปัญหาแก่บุคคลและองค์กรต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชนไทยโดยตรง เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนบรรดามหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นต้น เพราะบุคคลและองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่ทราบว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีองค์ประกอบอะไรบ้าง และทัศนคติกังกล่าวมีที่มาหรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรใด ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงนับได้ว่าเป็นความสำคัญโดยเฉพาะในแง่ต่อไปนี้คือ

1. การวิจัยนี้จะทำให้ทราบองค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาคและความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวกับตัวแปรด้านครอบครัว และด้านการศึกษาในโรงเรียนที่สำคัญบางประการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ครู ตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการกำหนดลักษณะของพฤติกรรม ตลอดจนของทางในการที่จะอบรมสั่งสอน หรือการกำหนดหลักสูตรในการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชน

2. การวิจัยนี้จะทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับการประพฤติปฏิบัติบางประการที่สังคมไทยยอมรับ ซึ่งจะทำให้ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสำคัญยิ่งขึ้น

ปัญหาเชิงวิจัย

จากสภาพของปัญหาสังคมดังกล่าวมาแล้วแต่ต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นปัญหาที่จะทำการวิจัยเพื่อหาคำตอบ 3 ประการ คือ

1. ทัศนคติเชิงเสมอภาคในการวิจัยครั้งนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญอะไรบ้าง
2. ทัศนคติเชิงเสมอภาคของเยาวชนไทยมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านครอบครัวและด้านการศึกษาในโรงเรียนอะไรบ้าง
3. ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับหรือไม่เพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อแสวงหาคำตอบสำหรับปัญหาเชิงวิจัยดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยนี้ไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาคที่ตั้งอยู่บนรากฐานข้อมูล (Empirical) ทั้งนี้โดยอาศัยทฤษฎีและหลักการเป็นแนวทาง การวิเคราะห์ดังกล่าวจะทำให้ได้องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาคจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนไทย ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดลักษณะและพฤติกรรมของทัศนคติเชิงเสมอภาคในการสร้างหลักสูตรการศึกษาอบรมเพื่อปลูกฝังทัศนคติดังกล่าวให้แก่เยาวชนไทยและนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติดังกล่าวต่อไป

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับตัวแปรบางตัว คำนวณคร่าว ๆ และดำเนินการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอบรมเพื่อปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคโดยผ่านทางตัวแปรเหล่านั้นต่อไป

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับ ผลการวิจัยจะทำให้ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสำคัญมากขึ้น

สมมติฐานและเหตุผลสนับสนุนการตั้งสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดสมมติฐานหลักและสมมติฐานรองเพื่อทดสอบดังต่อไปนี้

1. ทัศนคติเชิงเสมอภาคประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ
 - 1.1 ความเสมอภาคในอำนาจและความยุติธรรม
 - 1.2 ความเสมอภาคในทรัพย์สินและสวัสดิการ
 - 1.3 ความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับนับถือ
2. ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์ร่วมกันกับตัวแปรคำนวณคร่าว ๆ และดำเนินการศึกษาในโรงเรียนของเยาวชนไทย โดยมีสมมติฐานรองดังนี้คือ

- 2.1 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค
- 2.2 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับฐานะครอบครัว
- 2.3 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง
- 2.4 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของบิดาหรือ

ผู้ปกครอง

- 2.5 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของมารดา
- 2.6 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์แบบเสมอภาค

ระหว่างครูกับนักเรียน

2.7 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค

2.8 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค

2.9 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาทั้งนี้

2.9.1 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาในทางลบเมื่อเทียบระหว่างผู้ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับการศึกษาต่าง ๆ กันในปัจจุบัน

2.9.2 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาในทางลบเมื่อเทียบระหว่างผู้ที่กำลังเรียนอยู่กับผู้ที่ไม่ได้เรียนในระดับนั้น ๆ ซึ่งมีอายุเท่ากัน

3. ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการประพฤติปฏิบัติบางประการ อันเป็นที่ยอมรับของสังคมไทย โดยมีสมมติฐานรองดังนี้ คือ

3.1 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม

3.2 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

3.3 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการเคารพในสิทธิของผู้อื่น

3.4 ทศนคติมีความสัมพันธ์กับการไม่คดโกง

- 3.5 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการไม่เอาเปรียบผู้อื่น
- 3.6 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง
- 3.7 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับ

ความเป็นธรรม

- 3.8 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการไม่โกรธ
- 3.9 ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการรู้จักประสานผลประโยชน์

2. เหตุผลสนับสนุนการตั้งสมมติฐาน

2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 มีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้คือ

2.1.1 คริสตอล (Kristal, 1968 : 108) ได้กล่าวถึงความเสมอภาคว่า หมายถึง ความเท่าเทียมกันในด้านเกียรติภูมิ ตำแหน่งความก้าวหน้าในชีวิตของแต่ละบุคคล ความเท่าเทียมกันในเรื่องอำนาจ และความเท่าเทียมกันในการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งอันพึงมีพึงได้ในสังคม ซึ่งเมื่อพิจารณาตามความหมายดังกล่าวแล้วก็คือ ความเสมอภาคในด้านเกียรติและการยอมรับนับถือ ความเสมอภาคในเรื่องอำนาจและความยุติธรรม และความเสมอภาคในทรัพย์สินและสวัสดิการนั่นเอง

2.1.2 แมวัวโอเพนไฮม์ (Openhiem, 1968 : 108) และนักรัฐศาสตร์คนอื่น ๆ จะได้จำแนกประเภทของความเสมอภาคออกเป็นหลายประเภท เช่น ความเสมอภาคในโอกาส ความเสมอภาคในกฎหมาย ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ ความเสมอภาคในทางการเมือง และความเสมอภาคในด้านสิทธิก็ตาม แต่ความเสมอภาคต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นเพียงวิธีการหรือเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการแบ่งสิ่งที่มีคุณค่าอันเป็นที่พึงปรารถนาของทุกคนในสังคม ความเสมอภาคจะต้องประกอบด้วยวิธีการแบ่ง และสิ่งที่ต้องนำมาแบ่งและเมื่อเงื่อนไขหรือวิธีแบ่งก็คือ ความเสมอภาคต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วและสิ่งที่ต้องนำมาแบ่งก็คือ สิ่งที่มีคุณค่าซึ่งทุกคนในสังคมมีความต้องการอันได้แก่ อำนาจและความยุติธรรม ทรัพย์สินและสวัสดิการ เกียรติและการยอมรับนับถือ ดังนั้น ทศนคติเชิงเสมอภาคจึงเป็นทศนคติที่มีต่อความเสมอภาคในอำนาจและความยุติธรรม ความเสมอภาคในทรัพย์สินและสวัสดิการ และความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับนับถือนั่นเอง

2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 มีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

นักสังคมศาสตร์เป็นจำนวนมากมีความเห็นตรงกันว่าทัศนคติในทางการเมืองของบุคคลนั้นเป็นผลมาจากการอบรมกล่อมเกลาในทางการเมืองซึ่งอาศัยสถาบันที่สำคัญ คือครอบครัวและโรงเรียน คอว์สัน และพรีวิท (Dawson and Prewitt. 1969 : 17 - 18) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่นในครอบครัวและในโรงเรียน แมนไฮม์ (Manhien. 1975 : 52 - 54) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นแหล่งกำเนิดที่สำคัญของทัศนคติและความเชื่อในทางการเมืองของบุคคล ครอบครัวจะมีบทบาทอย่างมากในช่วงแรกของพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง แมนไฮม์ (Manhien. 1975 : 59 - 61) ได้ให้ความเห็นต่อไปอีกว่า สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ในทางการเมืองของเด็ก ครูเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองตลอดเวลา โดยเฉพาะในค่านิยมทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อในทางการเมือง กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมจักให้มากขึ้นจะเป็นตัวที่มีอิทธิพลให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม

จาโรส (Jaros. 1973 : 79 - 82) กล่าวว่า ครอบครัวมีอิทธิพลต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อิทธิพลโดยตรงได้แก่ กระบวนการถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติจากพ่อแม่ไปสู่ตัวเด็ก ส่วนการส่งผลโดยอ้อมได้แก่ การที่ครอบครัวของแต่ละบุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน (เช่น ชนชั้นในทางสังคม กลุ่มผิว เชื้อชาติ) ย่อมจะมีอิทธิพลต่อความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองของเด็กด้วย

โทเน (Torney. 1975 : 333 - 334) ได้เสนอแนะเอาไว้ในรายงานการวิจัยของเขาว่า ถ้าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของครอบครัวและสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของเด็กแล้วควรจะได้ศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ทัศนคติทางการเมืองของผู้ปกครอง ทัศนคติของครู และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

อีแวน (Evan. 1971 : 7) และมาเซียลาส (Massialas . 1969 : 42 - 73) มีความเห็นตรงกันว่าบุคลิกภาพของครู กลุม ชุมชน ชุมชน กิจกรรมนอกหลักสูตรและกิจกรรมในชั้นเรียนต่างก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองของนักเรียน

เนื่องจากการศึกษาในโรงเรียนมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อทัศนคติในทางการเมืองของเด็ก ผู้วิจัยเชื่อว่าในกรณีของเยาวชนไทยนั้น ผู้ที่เรียนในระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าน่าจะมิตทัศนคติเชิงเสมอภาคที่สูงกว่าผู้ที่เรียนอยู่ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไป และเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนน่าจะมิตทัศนคติเชิงเสมอภาคสูงกว่าผู้ที่ได้เรียนต่อไปในระบบโรงเรียน (ซึ่งมีอายุเท่ากัน) ที่เป็นเช่นนี้เพราะเหตุผลที่ว่า ในสังคมไทยนั้นการอบรมกล่อมเกล่าที่กระทำกันอยู่ในสถาบันการศึกษาไม่มีผลต่อการก่อให้เกิดทัศนคติเชิงเสมอภาคแก่ผู้เรียน หลักสูตร การสอน กิจกรรมนอกหลักสูตร ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาคอยู่มาก (ทินพันธุ์ นาคะตะ 1975 อุเทน ปัญโญ 2513 : 30 - 31 Boonbongkarn . 1969 : 164 - 187 . พลศักดิ์ จิรไกรศิริ 2520 : 4) ด้วยเหตุที่กล่าวแล้วจึงทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า ยิ่งเยาวชนอยู่ในระบบการศึกษาในโรงเรียนนานมากเท่าใด ทัศนคติเชิงเสมอภาคก็จะยิ่งมีน้อยลง เพราะว่าได้พบหรือได้มีประสบการณ์ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการก่อให้เกิดทัศนคติเชิงเสมอภาคอยู่เป็นระยะเวลาที่นานกว่าผู้ที่ได้มีโอกาสอยู่ในระบบการศึกษาในโรงเรียนน้อย

2.3 สมมติฐานข้อที่ 3 มีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

ผู้วิจัยเชื่อว่าพฤติกรรมต่าง ๆ อันได้แก่ การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น การไม่โกง การไม่เอาเปรียบผู้อื่น การตัดสินโดยไม่ลำเอียง การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม การไม่โกรธ และการรู้จักประสานประโยชน์ นั้นเป็นพฤติกรรม

ที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทย* และผู้วิจัยคาดว่าพฤติกรรมดังกล่าวนี้จะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค เพราะเหตุว่าทั้งทัศนคติเชิงเสมอภาคและพฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนั้นเป็นคุณลักษณะที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล และคนที่มีทัศนคติเชิงเสมอภาคจะต้องยอมรับว่าบุคคลอื่นมีความเท่าเทียมกับตนทั้งสิทธิและโอกาส ซึ่งการที่จะเป็นเช่นนี้ได้ นั้นสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลจะต้องเป็นไปในลักษณะที่เสมอกัน มีการเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน มีการเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความอดกลั้นต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการตกลงกันด้วยหลักของเหตุและผล โดยสันติวิธีและปราศจากความลำเอียง กรมหลวงชินวราลงกรณ (กรมหลวงชินวราลงกรณ 2519 : 32 - 40) ซึ่งลักษณะต่าง ๆ นี้ มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นที่ยอมรับกันในสังคมไทยดังกล่าวแล้วข้างต้น

คำอธิบายศัพท์และตัวแปร

ความเสมอภาค หมายถึง การที่บุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมมีสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการได้รับการแบ่งสรรปันส่วน สิ่งที่มีคุณค่าอันเป็นที่พึงปรารถนาของคนในสังคมซึ่งได้แก่อำนาจและความยุติธรรม ทรัพย์สินและสวัสดิการ และเกียรติและการยอมรับนับถือ

ทัศนคติเชิงเสมอภาค หมายถึง การเห็นด้วย การนิยมชมชอบ และการยอมรับในหลักการของความเสมอภาคในการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าอันเป็นที่พึงปรารถนาของ

*มีผลงานวิจัยหลายชิ้นที่สนับสนุนข้ออ้างนี้ เช่น ทองคุณ หงส์พันธ์ ค่านิยมในสังคมไทย เอกสารภาคนิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2520 เอกวิทย์ ณ ถลาง "เอกลักษณ์ไทยที่มีผลต่อการรักษาความมั่นคงของชาติ" คุรุปริทัศน์ 2 : 10 - 18 พฤศจิกายน 2520 เกโซ สนวนนันท "ลักษณะประจำประชาชาติไทย" รัฐราษฎร์ 19 : 1 - 5 ตุลาคม - ธันวาคม 2520 นอกจากนี้พุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติไทยก็ได้สั่งสอนให้บุคคลมีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ มีความซื่อตรง และยุติธรรม ตลอดจนการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

ทุก ๆ คน ในสังคม ซึ่งได้แก่อ่านาจอและความยุติธรรม ทรัพย์สินและสวัสดิการ เกียรติ และการยอมรับนับถือ

ความเสมอภาคในอ่านาจอและความยุติธรรม หมายถึง การที่บุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม มีสิทธิและโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการที่มีส่วนร่วมตัดสินใจในสิ่งที่ เป็นกฎเกณฑ์ อันจะนำมาใช้หรือเกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง หรือการกำหนดนโยบายต่าง ๆ เป็นต้น ทุก ๆ คนในสังคมต้องได้รับความคุ้มครอง จากกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคกัน

ความเสมอภาคในทรัพย์สินและสวัสดิการ หมายถึง การที่บุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมมีสิทธิและโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการแบ่งสรรปันส่วนสิ่ง ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย บริการสาธารณสุขโลก การศึกษาอบรม บริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมและการได้รับ หลักประกันในความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สิน

ความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับนับถือ หมายถึง การที่บุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมพึงได้รับการปฏิบัติจากบุคคลอื่นอย่างเท่าเทียมกัน

ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดง ต่อนักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าได้ได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม ครูให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการวางแผนการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ครูรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ครูให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถอย่างเต็มที่

การอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ให้นักเรียนทำให้นักเรียนรู้สึกว่าได้ได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรักความอบอุ่น ความมีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของนักเรียน

กิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ นักเรียนได้ทำงานร่วมกับบุคคลอื่น หรือได้แสดงความสามารถและความคิดเห็นของตนอย่างเต็มที่ ตัวอย่างกิจกรรมประเภทนี้ได้แก่การอภิปรายกลุ่ม การทำงานเป็นกลุ่ม การอภิปราย

ในชั้นเรียน การร่วมประชุมปรึกษาหารือ การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่

กิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค หมายถึง การทำงานกลุ่ม ชุมชน สภา สโมสร และการรวมสมาคมต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว มุ่งให้สมาชิกได้ทำงานเป็นกลุ่ม ทุกคนมีโอกาสแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ถ้าเป็น ชมรมหรือสมาคมจะต้องเป็นชมรมหรือสมาคมที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยและการก่อให้เกิดสันติสุขในสังคม

ระดับการศึกษาของบิดา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาในระบบที่บิดาหรือผู้ปกครอง ของเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้รับ แบ่งเป็น 7 ระดับคือ

1. ไม่จบ ป.4
2. จบ ป.4
3. จบ ม.3 หรือ ป.7
4. จบ มศ.3
5. จบ มศ.5
6. จบอนุปริญญา
7. จบปริญญา

ระดับการศึกษาของมารดา จำแนกเช่นเดียวกับระดับการศึกษาของบิดา

เยาวชนไทยในเขตพระโขนง หมายถึง บุคคลที่มีภูมิลำเนา สถานที่ทำงานหรือ สถานที่เรียนอยู่ในเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. เยาวชนในระบบการศึกษา หมายถึง นักเรียนหรือนักศึกษาที่กำลัง ศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (อายุประมาณ 11 - 13 ปี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (อายุ ประมาณ 17 - 18 ปี) และชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย (อายุประมาณ 21 - 23 ปี)
2. เยาวชนนอกระบบการศึกษา หมายถึง บุคคลที่จบชั้น ป.6 หรือ ป.7 แล้วไม่ได้ศึกษาต่อซึ่งมีอายุประมาณ 17 - 18 ปี และบุคคลที่จบชั้น มศ.5 แล้วไม่ได้ศึกษา ต่อซึ่งมีอายุประมาณ 21 - 23 ปี

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับชั้นต่าง ๆ ของระบบการศึกษา ได้แก่

1. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. ระดับชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย

ฐานะของครอบครัว หมายถึง ปริมาณการมีถิ่นมีใช้ของสมาชิกในครอบครัวหนึ่ง ๆ โดยพิจารณาจากค่าตอบเกี่ยวกับรายได้รวมของครอบครัวในแต่ละเดือนประกอบกับเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ และจำนวนคนในครอบครัว ฐานะของครอบครัว แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง

อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง หมายถึง ประเภทของอาชีพที่บิดาหรือผู้ปกครองของเยาวชนกำลังกระทำอยู่ในปัจจุบัน จำแนกเป็นอาชีพเกษตรกร ข้าราชการ รับจ้างค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว

การประพฤติปฏิบัติบางประการอันเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในลักษณะต่อไปนี้คือ

1. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
2. การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน
3. การเคารพในสิทธิของผู้อื่น
4. การไม่คดโกง
5. การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
6. การรักษาสินโดยไม่ล่าเอียง
7. การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม
8. การไม่โกรธ
9. การรู้จักประสานผลประโยชน์

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสนอเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ จำแนกเป็น 3 หัวข้อดังต่อไปนี้คือ

1. เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาค
2. เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านครอบครัวและการศึกษาในโรงเรียนบางประการ กับทัศนคติทางการเมืองของบุคคล
3. เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวกับการประพฤติกฎีปฏิบัติบางประการ ซึ่งสังคมไทยยอมรับ

1. เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาค

1.1 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาค

แนวความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันของมวลมนุษยชนได้มีมานานแล้วตั้งแต่สมัยโบราณ และแนวความคิดและความเชื่อดังกล่าวยังมีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญมาจนถึงปัจจุบันนี้ (Lakoff. 1966 : 1) ชาวกรีกในสมัยโบราณมีความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ราษฎรทุกคนสามารถใช้เสรีภาพในการพูดของตนได้มากที่สุดในการถกเถียงกันเกี่ยวกับกิจกรรมของรัฐ ฐานะค้อยทางเศรษฐกิจไม่เป็นที่กีดขวางการเข้าร่วมกิจกรรมของราษฎร (เสนห์ จามริก แปล 2515 : 101)

อริสโตเติล ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความยุติธรรมว่า ความยุติธรรมเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบสองประการ คือ สิ่งที่กำหนดให้ และบุคคลที่เป็นเจ้าของสิ่งที่กำหนดให้ นั้น ความยุติธรรมจะบังเกิดขึ้นเมื่อบุคคลที่มีความเท่าเทียมกัน ได้รับสิ่งที่กำหนดให้แบบเดียวกัน

ความยุติธรรมเช่นนี้สามารถอธิบายได้เป็น 2 นัยคือ ความยุติธรรมในการแบ่งสันปันส่วน และความยุติธรรมในความเสมอภาคตามกฎหมาย (สุชุม นวลสกุล 2520 : 42 อ้างอิงมาจาก Sibley. 1970 : 96 - 97) ความยุติธรรมในการแบ่งสันปันส่วนของอริสโตเติล ขึ้นอยู่กับมาตราส่วนของคุณสมบัติ (สมบัติ จันทรวงษ์ แปล 2520 : 62) ถือเป็นความยุติธรรมแล้วที่บุคคลจะมีทรัพย์สินไม่เท่ากัน เพราะเหตุว่าความสามารถในการแสวงหาทรัพย์สินเหล่านั้นมีไม่เท่ากัน ความยุติธรรมในการแบ่งสันปันส่วน หมายถึงบุคคลอาจถูกกำหนดให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ กันสุดแต่คุณค่า (merit) ของแต่ละคน (สุชุม นวลสกุล 2520 : 57 อ้างอิงมาจาก Sibley. 1970 : 96) ส่วนในด้านความเสมอภาคในกฎหมายนั้น อริสโตเติล เชื่อว่าทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน แต่ละคนอาจจะมีความสามารถต่างกัน แต่เมื่ออยู่ต่อบนกฎหมายแล้วทุกคนมีความเสมอภาคเหมือนกันหมด กฎหมายทุกฉบับจะต้องมีผลบังคับและจูงใจต่อทุกคนในสังคม ไม่ใช่เพื่อกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ (สุชุม นวลสกุล 2520 : 57)

พวกสโตอิก (Miller. 1964 : 243) เชื่อในหลักความเสมอภาคที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ทั้งโดยธรรมชาติและโดยกฎหมาย

ซีเซโร (เสนห์ จามริก แปล 2515 : 116 - 117) ซึ่งเป็นตัวแทนของพวกลัทธิสโตอิกคนหนึ่งที่ยึดหลักในความเสมอภาคในกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเขาถือว่าคนทุกคนมีความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย ตามทัศนคติของซีเซโรแล้วระบบทาสไม่จำเป็นต้องเลิก แต่เขาถือว่าทาสก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ซึ่งมีความสามารถและการใช้เหตุผล ตลอดจนมีสิทธิที่จะต้องยอมรับนับถือกัน เจ้าของทาสควรปฏิบัติต่อทาสอย่างเท่าเทียมกับปฏิบัติต่อคนงานรับจ้าง

เซเนกา (เสนห์ จามริก แปล 2515 : 119) มีความเชื่อที่สอดคล้องกับซีเซโรเกี่ยวกับความเสมอภาคของมนุษย์ โดยทั้งสองเชื่อว่าธรรมชาติกำหนดมาตรฐานซึ่งทุกคนควรจะมีถือในการดำรงชีวิต แต่เซเนกาได้ย้ำให้เห็นเด่นชัดกว่าตรงที่ชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างนายกับทาสเป็นแต่เพียงเรื่องของข้อตกลงยินยอมทางกฎหมายเท่านั้น และในฐานะที่เป็นมนุษย์ ทาสก็มีกำเนิดเช่นเดียวกับผู้เป็นนายและย่อมบรรลุถึงคุณธรรมอย่างเต็มที่เช่นกัน โชคร้ายเท่านั้นที่ทำให้คนเป็นทาส

ทัศนะของพวกสโตอิกเกี่ยวกับความเสมอภาคคล้ายคลึงกับของพวกคริสเตียน ในคำสอนของคริสต์จะปรากฏว่า "คนทั้งปวงโดยที่เป็นลูกหลานของพระผู้เป็นเจ้าย่อมเสมอกันในสายตาของพระองค์" เซนต์ปอล ซึ่งเป็นสาวกแห่งพวกพระเยซูได้เน้นคำสอนของศาสดาของตนว่า "ไม่มีทั้งยิวหรือกรีก ไม่มีทั้งชนเสรีหรือทาสจงจำ เพราะผู้เจ้าทั้งปวงเป็นหนึ่งในพระเยซูคริสต์" (เซ็นท์ จามริก แพล 2515 : 127) แนวความคิดดังกล่าวนี้ได้ถูกนำไปใช้ในทางปฏิบัติโดย มาติน ลูเธอร์ โดยเขาเชื่อว่าคริสต์ศาสนิกชนไม่ว่าจะเป็นบรรพชิตหรือฆราวาสต่างก็เป็นคริสตศาสนิกที่เท่า ๆ กัน ชีวิตของบรรพชิตไม่มีค่าสูงไปกว่าของคนสามัญเลยถ้าหากคนสามัญนั้นเชื่อฟังในกฎของพระเจ้า การคุ้มครองเหมือน ๆ กัน ควรจะให้แก่ทั้งสองคน และกำหนดโทษอย่างเดียวกัน (เซ็นท์ จามริก แพล 2515 : 252)

ฮอบ (เซ็นท์ จามริก แพล 2515 : 313) เชื่อว่าธรรมชาติสร้างคนให้เสมอภาคเหมือนกันทั้งกายและใจ ถึงแม้ว่าบางครั้งจะมีคนหนึ่งแข็งแรงในทางกาย หรือมีความคิดอ่านที่ปราดเปรื่องกว่าอีกคนหนึ่งก็ตาม แต่เมื่อรวมทั้งหมดแล้ว ข้อแตกต่างระหว่างคนกับคนจะมีอยู่ไม่มาก จนถึงกับว่าคนหนึ่งอาจอ้างเรียกร้องผลประโยชน์ใด ๆ สำหรับตนเอง ซึ่งอีกคนหนึ่งไม่อาจอ้างได้เช่นเดียวกัน

ลอค (เซ็นท์ จามริก แพล 2515 : 347) มีความเชื่อว่าสภาวะธรรมชาติมีลักษณะเฉพาะสองอย่าง ประการแรกหมายถึง "สภาวะแห่งเสรีภาพอันสมบูรณ์โดยคนกระทำตามที่ตนเลือกภายในขอบเขตที่กฎหมายแห่งธรรมชาติได้วางไว้ ประการที่สอง หมายถึงสภาวะแห่งความเสมอภาค ซึ่งตามสภาวะนี้ไม่มีผู้ใดมีสิทธิ มีอำนาจหรือเขตอำนาจมากกว่าผู้ใด คนเกิดมาเสมอกันในเรื่องนี้ ไม่ใช่เสมอกันในความสามารถ หากแต่เสมอกันในสิทธิต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่ โดยนัยนี้ ลอค จึงเห็นว่าสภาวะธรรมชาติมีกฎหมายแห่งธรรมชาติควบคุมอยู่ซึ่งถูกมักทุก ๆ คน และเหตุผลอันนั้นจะเป็นกฎที่คอยสอนมนุษย์ทั้งปวงว่า โดยที่ทุกคนเสมอกันและเป็นอิสระต่อกัน จึงไม่ควรให้ผู้ใดทำอันตรายต่อผู้ใดในค่านชีวิต สุขภาพ อิศรภาพ และทรัพย์สินสมบัติ สิทธิธรรมชาติในความหมายของลอคนั้น หมายถึง ชีวิตอิสรภาพ และทรัพย์สิน ซึ่งเขาใช้คำว่า "ทรัพย์สิน" (Gough. 1974 : 21)

มองเตสกีเออร์ (เสนห์ จามริก แปล 2515 : 390) เชื่อว่ากฎหมาย
ของระบอบประชาธิปไตยควรค่าความเสมอภาคของประชาชนเอาไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ สมบัติที่มั่งคั่งทางวัตถุย่อมจะไม่มีอยู่เพียงพอสำหรับอำนวยความสะดวก
ความสมบูรณ์พลสุขไคอย่างทั่วถึง ถ้าบางคนร่ำรวยอีกหลายคนจะต้องยากจน สภาพการณ์
เช่นนี้จะบั่นทอน ทำลายความรู้สึกเสมอภาคอันเป็นเครื่องหมายของสังคมประชาธิปไตย และ
ประชาธิปไตยจะถึงแก่กรรม การจัดสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกันจริง ๆ นั้นไม่จำเป็นแต่
ความไม่เสมอภาคก็ควรมีขอบเขตแน่ชัด ซึ่งถูกกำหนดและควบคุมอยู่โดยกฎหมาย

รุชโซ (Miller. 1964 : 243) เชื่อว่าความไม่เสมอภาคในหมู่มนุษย์มีอยู่ 2
อย่าง อย่างแรกคือความไม่เสมอภาคตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นอย่างเดียวกันที่มนุษย์อยู่ใน
สภาวะธรรมชาติ ประกอบด้วยข้อแตกต่างในด้าน อายุ สุขภาพ กำลังกาย และคุณภาพ
ของความคิดอ่านหรือของจิตใจ อีกอย่างหนึ่งเป็นความไม่เสมอภาคในการเมือง ซึ่งเกิดขึ้น
เพราะคนในสังคม ประกอบด้วยอภิสิทธิ์ต่าง ๆ เช่น ร่ำรวยกว่า มีเกียรติกว่า มีอำนาจ
มากกว่า หรืออยู่ในฐานะที่จะบังคับบัญชาให้คนอื่นเชื่อฟังได้ รุชโซเชื่อว่า คนเรานั้นมี
ลักษณะของความรักตนเองประกอบกับการเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และเหตุประการ
หลังจะช่วยแก้พลังของประการแรกซึ่งทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ (เสนห์ จามริก แปล
2515 : 424) อย่างไรก็ตามความคิดเห็นของรุชโซนั้น "ความเสมอภาค" จะสูญหายไป
ทันทีที่คนเราเริ่มพึ่งพาอาศัยกัน ส่วนที่เห็นแก่ตัวของคนจะมีพลังแรงก่อให้เกิดความละโมภ
ความไฝสูงและความชั่ว ความไม่เสมอภาคกันในการปกครองทรัพยากรจะเป็นสาเหตุพื้นฐาน
ของการก่อให้เกิดสงคราม (เสนห์ จามริก แปล 2515 : 425)

เบนแธม และกลุ่มพวกเสรีนิยมที่เชื่อในลัทธิประโยชน์นิยม (Utilitarianism)
ถือว่าความเสมอภาคเป็นหลักหนึ่งในหลักการ 4 หลักในการปกครอง ซึ่ง 4 หลักนั้น
ประกอบด้วยการพอมิพอกิน ความสมบูรณ์พลสุข ความมั่นคงปลอดภัยและความเสมอภาค
(Lakoff. 1966 : 127) เบนแธมกล่าวว่า กฎหมายไม้อาจจะก่อให้เกิดผลโดยตรง
ในการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายในทางเศรษฐกิจอันใดแก่ ความมั่นคงและความมั่งคั่ง เบนแธม
ยังมีความเชื่อว่าวิธีการที่จะส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจทางเศรษฐกิจและความสุขมากที่สุดนั้นก็คือ

การที่กระจายความมั่งคั่งไปสู่ทุก ๆ กลุ่มในสังคมอย่างเป็นธรรมจนกระทั่งไม่มีความแตกต่างกันมากนักระหว่างคนที่จนที่สุดกับคนที่ร่ำรวยที่สุด (Lakoff. 1966 : 129) เบนแอม เชื่อว่า ความเสมอภาคเป็นเงื่อนไขอันสำคัญที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม (Lakoff. 1966 : 3)

ความเสมอภาคในทัศนคติของมิลล์ หมายถึง การที่ทุก ๆ คนได้มีโอกาสแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ในการแสวงหาสิ่งที่เขาต้องการ มิลล์เชื่อว่าทุก ๆ คนย่อมมีความเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับสิ่งที่สังคมมีอยู่ตามความสามารถอย่างเต็มที่ของเขา โดยที่ไม่มีข้อจำกัดอยู่ที่ชาติกำเนิดหรือชั้นทางสังคม (Lakoff. 1966 : 3) ส่วนสตีเฟน มีความเห็นว่าความเสมอภาคเป็นเรื่องของความเท่าเทียมกันในโอกาสและสำหรับ ทอคเคอร์วิล แล้วเชื่อว่าความเสมอภาคเป็นเรื่องของความเท่าเทียมกันในด้านเงื่อนไข (Lakoff. 1966 : 3)

ฮาร์มอน (เสนท์ จามริก แปล 2515 : 7) มีแนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคสอดคล้องกับแนวความคิดของ รอง (เสนท์ จามริก แปล 2515 : 313) ที่ว่าความแตกต่างในหมู่มนุษย์นั้นมีอยู่มากมาย เช่น ความแตกต่างทางด้านสติปัญญา กำลังกาย เพศ อายุ และเชื้อชาติ เป็นต้น แต่ข้อแตกต่างเหล่านี้ไม่อาจถือเป็นข้ออ้างในการจำกัดความเท่าเทียมกันของมนุษย์ในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้

ความเสมอภาคในทัศนคติของ ลิงคอล์น (Lakoff. 1966 : 2) มิได้หมายความว่าทุกคนจะต้องมีความเท่าเทียมกันในทุก ๆ อย่าง เช่น ผิว ขนาด สติปัญญา คุณธรรม หรือความเจริญก้าวหน้าในทางสังคม แต่ทุก ๆ คนต้องมีความเท่าเทียมกันในสิทธิที่จะดำเนินชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุข

ทินพันธุ์ นาคะตะ (ทินพันธุ์ นาคะตะ 2517 : 10 - 11) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความเสมอภาคว่า ในการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นทุกคนต้องมีความเสมอภาคกันทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง กล่าวคือต้องถือว่าคนเรามีฐานะทางสังคมเท่าเทียมกัน จะต้องเคารพและปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีความเหลื่อมล้ำค่าสูงในฐานะของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นวิญญู คณูญู หรือชาติญู ของเขาจะเป็นอย่างไร สำหรับ

ในค่านเศรษฐกิจนั้น จะต้องกระจายความมั่งคั่งไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของสังคมอย่างเสมอหน้ากันและก่อให้เกิดโอกาสทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน ส่วนความเสมอภาคในทางการเมืองนั้นจะต้องถือว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายในการดำรงชีวิตในการใช้เสรีภาพในการแสวงหาความสุข และในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ชัยอนันต์ สมุทวนิช (ชัยอนันต์ สมุทวนิช 2519 : 5 - 8) ได้กล่าวถึงพื้นฐานของแนวความคิดประชาธิปไตยแบบใหม่ในส่วนที่เกี่ยวกับความเสมอภาคเอาไว้ว่า ประชาธิปไตยยอมรับในความเท่าเทียมกันของบุคคล ความเท่าเทียมหรือความเสมอภาคนี้ไม่ได้หมายถึงความเท่าเทียมกันของสติปัญญา หรือทางกายภาพ แต่เป็นความเสมอภาคตามกฎหมายและการเมือง ทุกคนควรได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ทุก ๆ คนควรมีเสรีภาพทางการเมือง และโอกาสต่าง ๆ ที่จะใช้ชีวิตในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ชาติกำเนิด เพศ หรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเสมอภาคดังกล่าวนี้นิยามรวมถึงการได้รับโอกาสในการได้รับการศึกษาและการทำงานที่เท่าเทียมกันด้วย

คาร์ริท (Caritt. 1978 : 127) ได้กล่าวถึงความเสมอภาคว่า ในทัศนะของเขานั้น ความเสมอภาคกับเสรีภาพเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน เพราะในสังคมประชาธิปไตยนั้น ๆ ทุก ๆ คนต้องมีเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน ซึ่งแนวความคิดของคาร์ริทดังกล่าวแล้วสอดคล้องกับแนวความคิดของ วีรบุรุษ วิเชียรโชติ (วีรบุรุษ วิเชียรโชติ 2516 : 132 - 136) ที่ว่า สิทธิเสรีภาพของปวงชนนั้นจะได้มาโดยปราศจากสิทธิเสมอภาคหาได้ไม่ สิทธิเสมอภาคจะต้องเป็นรากฐานของสิทธิเสรีภาพ

นักจิตวิทยาสังคมของอเมริกาส่วนมากถือว่าผู้นิยมความเสมอภาค (Egalitarian) มีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับพวกที่นิยมเผด็จการ และมีแนวความเชื่อคล้าย ๆ กับพวกเสรีนิยมปีกซ้าย (Leftist Liberals) ลักษณะนิยมเผด็จการนี้นักจิตวิทยาถือว่าเป็นบุคลิกภาพในทางการเมือง (Brown. 1965 : 478) และบุคลิกภาพแบบอนุรักษนิยมจะสอดคล้องกับลักษณะของผู้นิยมเผด็จการอย่างมาก ซึ่งบุคลิกภาพดังกล่าวจะเป็นลักษณะที่ตรงข้ามกับ

บุคลิกภาพแบบเสรีนิยม ในการศึกษาทัศนคติทางการเมืองของผู้นำในสังคมไทย ของ ลิซิท จีระเวคิน ก็ได้ใช้มาตราวัดทัศนคติแบบเสรีนิยม อนุรักษ์นิยม (Liberal-Conservative Scale) โดยวัดทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง (Change) ความเสมอภาค (Equality) และการกระจายอำนาจ (Decentralization) (Dhivavakhin. 1975 : 12)

เคอร์ (Kerr. 1952 : 127 - 134) ได้ทำการวิจัยเพื่อหาทัศนคติของบุคลิกภาพ อนุรักษ์นิยมของนิสิตในมหาวิทยาลัย จำนวน 246 คน พบว่าลักษณะที่เด่น ๆ ของผู้ที่มี บุคลิกภาพอนุรักษ์นิยมได้แก่ การไม่นิยมประชาธิปไตยถือว่าสิทธิในการเลือกตั้งควรจำกัดอยู่ เฉพาะกลุ่ม ไม่ยอมรับและศรัทธาในตัวแทนของประชาชนที่มาจากการเลือกตั้ง ไม่ยอมรับ ในความเป็นเจ้าของกิจการของรัฐ ไม่เห็นด้วยกับการประกันรายได้ขั้นต่ำ ไม่ยอมรับใน สิทธิของกรรมกรที่จะทำการประท้วง นิยมชมชอบกับการแบ่งแยกเพศ เรื่องเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ตลอดจนการนิยมการแบ่งชั้นฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจซึ่งลักษณะ ต่าง ๆ ดังกล่าวจะตรงกันข้ามกับลักษณะของผู้ที่นิยมความเสมอภาค

✓ โอเพนไฮม์ (Openhiem. 1968 : 102) ได้กล่าวถึงลักษณะของความเสมอภาค ว่า แม้ว่ามนุษย์จะมีความแตกต่างกันในลักษณะธรรมชาติ (เช่น เพศ ผิว เชื้อชาติ เป็นต้น) แต่สิ่งเหล่านี้ก็ไม่อาจทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในความเป็นพลเมือง การนับถือ ศาสนา และการมีสถานภาพในสังคมมนุษย์ ทุกคนย่อมมีความเท่าเทียมกันที่จะได้รับสิ่งต่าง ๆ จากสังคม เช่น เกียรติยศ ความมั่งคั่ง และความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต บุคคลต้องได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการแสวงหาสิ่งที่ชีวิตต้องการ ทุกคนต้องมีความ เท่าเทียมกันในด้านกฎหมายและสิทธิธรรมชาติ เช่น สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิใน การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย สิทธิในการได้รับบริการทางสังคม และสิทธิในการ เลือกอาชีพ โอเพนไฮม์ ยังได้ชี้ให้เห็นว่าความเสมอภาคในแง่ที่เป็นจริงในทางปฏิบัติ นั้น ได้แก่ความเสมอภาคดังต่อไปนี้คือ

1. ความเสมอภาคในโอกาส หมายถึง การเปิดโอกาสให้ทุกคนในสังคม ได้ตำแหน่งตามความสามารถ และได้มีโอกาสได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อความก้าวหน้าของชีวิต

2. ความเสมอภาคในกฎหมาย หมายถึง บุคคลมีทางเลือกของตัวเองเกี่ยวกับชีวิต เสรีภาพ และการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

3. ความเสมอภาคเกี่ยวกับการได้มาซึ่งสิ่งที่เป็นพื้นฐานของชีวิต หมายถึง ทุก ๆ คนในสังคมจะต้องได้รับสิ่งที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงกับความต้องการ รัฐจะต้องมีมาตรการบางอย่างเช่น การกำหนดค่าแรงขั้นต่ำ การยกเว้นภาษีบางชนิด การจัดสวัสดิการแก่คนว่างงาน และการจัดการศึกษาให้เปล่า เป็นต้น

4. ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ หมายถึง การให้ทุก ๆ คนมีโอกาสเริ่มต้นที่เท่า ๆ กัน ความเสมอภาคในการได้รับสิ่งที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ถือเป็นส่วนหนึ่งของความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ

5. ความเสมอภาคทางการเมือง หมายถึง การที่ทุกคนในสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง และการมีเสียงเท่าเทียมกันในการออกเสียงเลือกตั้ง

คริสตอล (Kristal. 1968 : 108) ได้ให้ความหมายของความเสมอภาคเอาไว้ว่า หมายถึง

1. ความเท่าเทียมกันในด้านเกียรติภูมิ ตำแหน่ง และความก้าวหน้าในชีวิตของแต่ละคน

2. ความเท่าเทียมกันในเรื่องอำนาจ ความสำเร็จ และคุณค่าในสังคม

3. ความเท่าเทียมกันในการแบ่งสรรปันส่วนอันพึงมีพึงได้ในสังคม

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช 2516 : 94) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความเสมอภาคว่า ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยนั้น คือ ความเสมอภาคที่จะทำงานทุกชนิด ตลอดจนความสามารถที่จะก้าวหน้าออกไปในกิจกรรมนั้น ๆ

บุญชู โรจนเสถียร (บุญชู โรจนเสถียร 2517 : 4 - 6) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความเสมอภาคว่ามีอยู่ 3 ประการ คือ สิทธิที่จะเกิดอย่างไท สิทธิที่จะได้รับโอกาสอย่างเดียวกัน และสิทธิที่จะมีความเสมอภาคตามกฎหมาย

คูเปอร์ (Cooper. 1969 : 104) กล่าวว่า ความเสมอภาคในทางสังคมแบ่งออกได้เป็น 2 นัย คือ ความเสมอภาคในเงื่อนไข และความเสมอภาคในสิทธิ

อันใดแก่ ความเสมอภาคในความเป็นพลเมือง และความเสมอภาคในทางการเมือง
 คริสโตเฟอร์เซน (Christophersen. 1977) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์
 เพื่อหาความหมาย "ความเสมอภาค" โดยศึกษาจากแนวความคิดของอริสโตเติล ฮอบส์
 ล็อก รุชโซ เบนทัม ทอคเคอร์วิล คานท์ และมาร์ช เขาสรุปจากการศึกษาของเขา
 ว่า "ความเสมอภาค" เป็นคำนิยามอันหนึ่ง ประกอบด้วยเสรีภาพในการเลือก และความ
 ยุติธรรม ความเสมอภาคมีอยู่ 3 ประเด็นคือ ความเสมอภาคในกฎหมาย (Formal
 Equality) ความเสมอภาคในโอกาส (Equality of Opportunity) และความ
 เสมอภาคในสภาพที่เป็นจริง (Substantive Equality Infact)

โครสแลนด์ (Crosland. 1957 : 113) กล่าวว่า ความเสมอภาคในทัศนะ
 ของนักสังคมนิยมอันใดแก่ ความเสมอภาคในการกระจายสิ่งอันมีคุณค่า สถานภาพ ตำแหน่ง
 และสิทธิพิเศษต่าง ๆ

พาย (Pye. 1965 : 45 - 48) กล่าวว่า ความเท่าเทียมกัน (Equality)
 เป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาทางการเมือง ความเท่าเทียมกันดังกล่าวได้แก่
 ความเท่าเทียมกันในการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง ความเท่าเทียมกันในกฎหมาย
 และความเท่าเทียมกันในการได้รับการพิจารณาความดีความชอบในการปฏิบัติงาน

จรรยา สุภาพ (จรรยา สุภาพ 2518 : 8) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของความ
 เสมอภาคไว้หลายประการ คือ

1. ความเท่าเทียมกันในทางการเมือง คือ ประชาชนทุกคนมีโอกาสดังที่จะเข้ามามี
 ส่วนร่วมในทางการเมือง และการปกครองประเทศโดยทั่วถึงและเท่าเทียมกัน
2. ความเสมอภาคในสิทธิความเป็นพลเมือง เช่น สิทธิที่จะได้รับหลักประกัน
 ในเรื่องที่อยู่อาศัย โอกาสที่จะได้รับการศึกษาอบรม โอกาสที่จะได้รับบริการจากหน่วยงาน
 สาธารณะ และโอกาสอื่น ๆ ที่พลเมืองควรจะได้รับโดยเท่าเทียมกัน
3. ความเท่าเทียมกันต่อหน้ากฎหมาย คือ บุคคลจะต้องได้รับการคุ้มครองป้องกัน
 จากกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเหมือนกัน
4. สิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศที่เป็นเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยให้เกิดความเสมอภาค

5. ความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
6. การเปิดโอกาสให้เท่าเทียมกันและการให้หลักประกันโดยเท่าเทียมกันของมนุษย์ ถือเป็นหัวใจของความเสมอภาค

โรเดล และบุคคลอื่น ๆ (Rodel and Others. 1967 : 96 - 104) กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในโอกาส สิทธิ กฎหมาย และศักดิ์ศรีของความความเป็นมนุษย์

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ 2518 : 38) ได้สรุปเกี่ยวกับลักษณะของผู้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในแง่ที่เกี่ยวกับความเสมอภาคไว้หลายประการ เช่น จะต้องยึดมั่นในความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคลจะต้องเชื่อมั่นในความเสมอภาคของคนอื่น และจะต้องเชื่อในหลักความเสมอภาคของมนุษย์

กมล สมวิเชียร (กมล สมวิเชียร 2516 : 15 - 24) ได้ให้ทัศนะว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองที่มีจุดมุ่งหมายอันยิ่งใหญ่ คือ เพื่อทรงไว้ซึ่งความยุติธรรมซึ่งประกอบด้วย

1. ความยุติธรรมทางกฎหมาย คือ การที่ทุกคนไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน แะไหนจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ขึ้นศาลเดียวกัน และได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมอันเดียวกัน ซึ่งบางครั้งใช้คำว่า "ความเสมอภาคในกฎหมาย"
2. ความยุติธรรมในสังคม หมายถึง การปราศจากความเหลื่อมล้ำกันในฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และสถานภาพทางสังคม
3. ความเสมอภาคในโอกาส คือ วิธีการที่รัฐจะต้องพยายามดำเนินการในทุกวิถีทาง เพื่อให้คนแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง เพิ่มความสามารถให้แก่ตนเอง จนอยู่ในฐานะที่จะแข่งขันกับคนอื่น ๆ ได้

พัทธา สายหู (พัทธา สายหู 2516 : 19 - 24) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความเสมอภาค และความยุติธรรมในสังคมว่า ความรู้สึกไม่เป็นธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าตนไม่มีสิทธิในสิ่งที่ควรมี และไม่ได้ในสิ่งที่ควรจะได้ ความเป็นธรรมในสังคมนั้นควรจะเริ่มที่ความยุติธรรมทางเศรษฐกิจก่อนอื่น เพราะความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจจะทำให้

ความเป็นธรรมทั้งหลายติดตามมาได้ง่ายและทั่วถึง ในสังคมที่เป็นธรรมนั้นทุก ๆ คนในสังคมมีโอกาสเสมอหน้ากันในการปรับปรุงตนเอง ซึ่งการที่จะทำเช่นนี้ได้จะต้องยึดกฎเกณฑ์ที่ว่าทุกคนที่เกิดมามีความเท่าเทียมกัน และชีวิตทุกชีวิตมีสิทธิที่จะดำรงอยู่ได้เต็มความสามารถที่มีอยู่ในชีวิตนั้น

มิล (Frankena. 1962 : 77) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความเป็นธรรมและไม่เป็นธรรมว่า มีความเป็นธรรมถ้ายอมรับสิทธิตามกฎหมายของบุคคล และไม่เป็นธรรมถ้าไม่ยอมรับในสิทธิดังกล่าว ไม่เป็นธรรมถ้าไปแย่งคนอื่นทั้ง ๆ ที่เป็นสิทธิโดยชอบของเขา เป็นธรรมถ้าทุกคนได้รับในสิ่งที่เป็ผลที่เกิดจากการกระทำของเขา และไม่เป็นธรรมถ้าเขาได้รับในสิ่งที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำของเขาเอง ไม่เป็นธรรมถ้าไปทำลายความเชื่อและศรัทธาของคนใดคนหนึ่ง โดยการบังคับ ความเป็นธรรมและความเสมอภาคเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้

✓ ภิญญู สาทร (ภิญญู สาทร 2520 : 7 - 8) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญที่จะทำให้ทุก ๆ คนอยู่ในสังคมโดยปราศจากความขัดแย้งกันว่า จะต้องเคารพในความยุติธรรม ให้ความเป็นธรรมแก่ทุก ๆ คน ต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความเสมอภาคในสิทธิ และโอกาสแก่ทุก ๆ คน ต้องเคารพในเหตุผล มีเมตตาธรรม เห็นอกเห็นใจกัน ต้องมีศรัทธาในมนุษย์ ต้องให้ความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน ไม่เลือกผู้ใดมีจน

✓ จากการศึกษาของ คาลล์ (Dahl. 1963 : 91 - 92) พบว่า ทักษะคติที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่สงบสุขนั้นจะต้องเชื่อและศรัทธาในความเป็นมนุษย์ ไม่ถืออำนาจเป็นใหญ่ มีใจกว้าง ยอมรับในความคิดเห็นของบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของทินพันธุ์ นาคะตะ (Nakata. 1975) ที่ว่า การที่จะให้บุคคลดำรงตนอยู่ในสังคมประชาธิปไตยอย่างสงบสุขนั้น บุคคลในสังคมนั้นต้องมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย ได้แก่ ความเชื่อและศรัทธาในหลักความเสมอภาค เชื่อในหลักของเสียงส่วนใหญ่ และสิทธิของเสียงส่วนน้อย ทั้งยังรวมไปถึงความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน มีความเท่าเทียมกันในด้านการเมือง อำนาจวาสนาไม่มีผลทำให้ความเป็นคนแตกต่างกัน

แนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคของปราชญ์ทางการเมืองในยุคก่อน ๆ ไม่ว่าจะเป็น อริสโตเติล พวกลัทธิชิเชโร เซเนกา ฮอบบส์ ล็อก รูโซ หรือคนอื่น ๆ ก็ตาม ได้มีอิทธิพลอย่างมากในการก่อให้เกิดความขัดแย้งกันในเรื่องของความเสมอภาค ในบรรดานักคิดกลุ่มต่าง ๆ ในปัจจุบัน (Lakoff, 1966 : 9) อย่างไรก็ตามแนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับความเสมอภาคที่พวกนิยมนั้นความเสมอภาคทั้งหลายยึดถือมาแต่เดิมสรุปได้ดังนี้คือ ความเสมอภาค เป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ และการได้รับตามสิทธิเหล่านั้น บุคคลแม้จะมีความแตกต่างกันในด้านกายภาพ เช่น เพศ ผิวพรรณ หรือสติปัญญา ก็ตาม แต่มีความเท่าเทียมกันในการเป็นมนุษย์ ทุกคนมีคุณค่า และความต้องการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งจากหลักการดังกล่าวบุคคลจะต้องได้รับสิทธิ และการกระทำที่เท่าเทียมกัน (Openhiem, 1968 : 102) ทุกคนย่อมได้รับสิทธิธรรมชาติ และคุณธรรมที่เหมือนกัน นั่นคือบุคคลจะต้องได้รับความคุ้มครองต่อการแสดงออกในสิทธิธรรมชาติของเขา อาจจะโดยการได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายที่เป็นธรรม ล็อก เป็นคนที่สนับสนุนความเชื่อนี้ โดยยืนยันว่า "โดยธรรมชาติแล้วบุคคลเกิดมาเท่าเทียมกัน" แต่ล็อก ก็ไม่ได้หมายความว่าบุคคลจะเท่าเทียมกันในทุก ๆ ด้าน เพราะแต่ละคนย่อมแตกต่างกันในด้านอายุ และคุณธรรม แต่ความเท่าเทียมกันตามธรรมชาติในที่นี้หมายถึง ความเสมอภาคในสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติ นั่นคือบุคคลย่อมมีความเป็นคนเหมือนกัน ๆ กัน ไม่มีชาติพันธุ์ใดหรือชนชั้นใดมีลักษณะพิเศษกว่าคนอื่น ๆ บุคคลควรได้รับการปฏิบัติที่เหมือนกัน เพราะเกิดมาเท่าเทียมกัน (Openhiem, 1968 : 102) อริสโตเติลได้จำแนกประเภทของความเสมอภาคไว้ 2 ประการ คือความเสมอภาคในสิทธิ (Numerical Equality) ซึ่งหมายถึงการให้สิทธิอย่างเดียวกันแก่ทุกคนกับความเสมอภาคในสัดส่วน (Proportionate Equality) ซึ่งหมายถึงการจัดสรรให้แก่บุคคลตามที่เขาคงต้องการ (Miller, 1964 : 243) พวกลัทธิฮอบบส์ และล็อก มีความเชื่อที่สอดคล้องกันว่า มนุษย์มีความเท่าเทียมกันโดยภาวะธรรมชาติ แต่ล็อกได้เน้นความเสมอภาคในสถานภาพของความเป็นมนุษย์เป็นพิเศษ (Miller, 1964 : 243) รูโซได้ชี้ให้เห็นว่าความไม่เท่าเทียมกันในมวลมนุษย์นั้นมีอยู่ 2 ประการ คือความไม่เสมอภาคตามธรรมชาติ เช่นอายุ สุขภาพ ความแข็งแรง คุณภาพของจิตใจและสติปัญญา กับความไม่เสมอภาค

ในทางการเมือง (Miller. 1964 : 243) รูทโซ เชื่อว่าทุกคนควรมีความเท่าเทียมกัน แต่ความเท่าเทียมกันในทัศนะของรูทโซนั้นไม่ได้หมายความว่าทุกคนต้องร่ำรวยเหมือนกันหมด เพียงแต่ไม่ควรจะมีใครร่ำรวยมากจนอาจขูดคนอื่นได้ และไม่ควรจะมีใครยากจนจนถึงขนาดต้องขายตัวเอง (Openhiem. 1968 : 106) พวกคริสเตียนเชื่อว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกันในสายตาของพระผู้เป็นเจ้า (Miller. 1964 : 243) พวกที่นิยมความเสมอภาคทั้งในสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศสยุคปฏิวัติ ถือว่าบุคคลมีความเสมอภาคในสิทธิและกฎหมาย (Miller. 1966 : 243) และสำหรับความเสมอภาคในทัศนะของพวกสังคมนิยมนั้น หมายถึงการกระจายสถานภาพ ตำแหน่ง ผลตอบแทน เกียรติยศต่าง ๆ ปัจจัยการผลิต ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการมีส่วนร่วมในทางการเมืองไปสู่ทุก ๆ คนอย่างเป็นธรรม (Openhiem. 1968 : 106 citing Grosland. 1957 : 113)

ปัจจุบันนี้หลักการและแนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในบรรดานักคิดกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มอนุรักษนิยม กลุ่มเสรีนิยม และกลุ่มสังคมนิยม (Lakoff. 1966 : 9) แต่ถึงแม้จะมีความขัดแย้งกันในกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วก็ตาม หลักการและแนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคที่ได้รับการยอมรับร่วมกันในทุก ๆ กลุ่มก็มีอยู่หลายประการ คือ (Openhiem. 1968 : 105)

1. ความเสมอภาคในโอกาส ทุกคนควรมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะก้าวหน้าไปในการประกอบอาชีพ การได้รับการศึกษา รัฐสวัสดิการ และอื่น ๆ
2. ความเสมอภาคในสิทธิตามกฎหมาย ทุกคนจะต้องได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในการที่จะใช้สิทธิตามกฎหมายของตน เช่น สิทธิการเป็นพลเมือง สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับบริการปัจจัยจากรัฐ สิทธิในการแสวงหาความสุข เป็นต้น
3. ความเสมอภาคในการได้รับปัจจัย 4 ทุกคนมีสิทธิและโอกาสที่เท่ากันในการได้รับหลักประกันในชีวิตและทรัพย์สิน
4. ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ ทุกคนมีสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การมีโอกาสเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ การได้รับปัจจัย 4 พอเพียงแก่การดำรงชีวิต

5. ความเสมอภาคในการกระจายสถานภาพ ตำแหน่ง เกียรติยศ การเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต การได้รับสิ่งมีชีวิตต้องการ และการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

ความเสมอภาคในฐานะที่เป็นเงื่อนไขในการก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

แม้ว่าในปัจจุบันแนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคจะยังเป็นที่ขัดแย้งอยู่ในบรรดานักคิดกลุ่มต่าง ๆ ในปัจจุบัน เช่น กลุ่มอนุรักษนิยม กลุ่มเสรีนิยม และกลุ่มสังคมนิยม (Lakoff. 1966 : 6) ก็ตาม แต่หลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความเสมอภาคก็ได้ถูกนำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมาโดยตลอด มิล (Frankenna. 1962 : 77) และเบนทัม (Lakoff. 1966 : 3) มีความเชื่อที่สอดคล้องกันว่า ความเสมอภาคกับความเป็นธรรมเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ และความเสมอภาคเป็นเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม นอกจากนี้ โอเพนไฮม์ (Openhiem. 1968 : 102 - 103) และอนุสรณ์ ลัมมณี (อนุสรณ์ ลัมมณี 2519 : 3) ได้ให้ข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า ความเป็นธรรมในสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีความเสมอภาคในการกระจายสิ่งที่มีคุณค่าในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ไปสู่มวลสมาชิกของสังคมนั้น ๆ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความเสมอภาคเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และความเสมอภาคในลักษณะดังกล่าวแล้วนั้นเป็นเรื่องของการแบ่งสรรปันส่วน หรือการกระจายสิ่งที่มีคุณค่าในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ไปสู่มวลสมาชิกของสังคมนั้น ๆ ซึ่งในกระบวนการแบ่งสรรปันส่วนหรือการกระจายเพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคในสังคมนั้น ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ 2 ประการคือ วิธีการแบ่งสรรปันส่วน และสิ่งที่นำมาแบ่งสรรปันส่วน

วิธีการแบ่งสรรปันส่วน

วิธีการแบ่งสรรปันส่วนเพื่อก่อให้เกิดความเสมอภาคในทัศนะของอริสโตเติลนั้น บุคคลพึงได้รับส่วนแบ่งตามมาตรฐานของคุณสมบัติ (สมบัติ จันทวงศ์ 2520 : 62) ซึ่งตามนัยนี้บุคคลย่อมได้รับส่วนแบ่งสรรปันส่วนตามความสามารถที่มีอยู่ พวกสติอิก ฮอบ และลอค เชื่อว่าบุคคลมีความเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์ จึงควรได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน

(Openhiem. 1968 : 102) มองเตสกีเออร์ มีความเชื่อว่าการจัดสรรทรัพยากรให้แก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกันนั้นไม่มีความจำเป็น แต่ความไม่เท่าเทียมกันดังกล่าวก็ต้องมีขอบเขตที่แน่ชัด ซึ่งถูกกำหนดและควบคุมโดยกฎหมาย (เส้นที่ จามริก แปล 2515:390) เบนทัม เชื่อว่าวิธีการที่ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ และความสุขมากที่สุดคือการกระจายความมั่งคั่งไปสู่ทุก ๆ กลุ่มในสังคมอย่างเป็นธรรม จนกระทั่งไม่มีความแตกต่างกันมากระหว่างคนมั่งคั่งกับคนจน มิล (Lakoff. 1966 : 3) เชื่อว่าทุก ๆ คนย่อมมีความเท่าเทียมกันในการได้รับส่วนแบ่งในสิ่งที่สังคมมีอยู่ตามความสามารถอย่างเต็มที่ของเขา โดยไม่มีข้อจำกัดอยู่ที่ชาติกำเนิดหรือชนชั้นทางสังคม สำหรับ โอเพนไฮม์ (Openhiem. 1968 : 102) เชื่อว่า แม้ว่ามันุษย์จะมีความแตกต่างกันในลักษณะธรรมชาติ (เช่น เพศ ผิว เชื้อชาติ เป็นต้น) แต่ทุกคนย่อมมีความเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับสิ่งต่าง ๆ จากสังคม เช่น เกียรติยศ ความมั่งคั่ง และความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต

โอเพนไฮม์ (Openhiem. 1968 : 102 - 103) ได้สรุปหลักการแบ่งสรรปันส่วนเพื่อให้เกิดความเสมอภาค ซึ่งบรรดาผู้ที่นิยมความเสมอภาคได้ยึดถือปฏิบัติไว้ดังนี้คือ

1. หลักของความเท่าเทียมกันในการแบ่งสรรปันส่วนและการกระจาย ซึ่งมีอยู่ 2 ประเด็นคือ การแบ่งสรรปันส่วนและการกระจายสิ่งที่เป็นผลประโยชน์ ลาภยศ และตำแหน่งต่าง ๆ อย่างเสมอภาค ตามหลักการนี้จะต้องมีการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่เป็นปัจจัย 4 อย่างเป็นธรรม การเสียภาษีตามรายได้ ความเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความเท่าเทียมกันในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

2. หลักการจัดสรรให้ไม่เท่าเทียมกันเพื่อก่อให้เกิดการกระจายที่เป็นธรรม ตามหลักการนี้คนที่มียุ้นน้อยควรจะได้รับ的帮助เหลือมาก คนที่มีอยู่มากแล้วควรจัดสรรให้แต่พอประมาณ ควรจะมีการเสียภาษีตามอัตราส่วนของรายได้

3. หลัก Impartiality หรือหลักของความยุติธรรม (Fair) ตามหลักการนี้ การปฏิบัติใด ๆ ก็ตามจะต้องกระทำต่อทุก ๆ คนอย่างยุติธรรม เช่น ความยุติธรรมในการแบ่งสรรปันส่วนผลประโยชน์และลาภยศตำแหน่งต่าง ๆ ความยุติธรรมต่อเบืองกฎหมาย การไม่กีดกันผิว หรือชนชั้นต่าง ๆ

4. หลักการแบ่งให้แก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน (Equal shares to all) ตามหลักการนี้ถือว่าทุกคนมีค่าในการนับเท่ากันหนึ่ง ไม่มีใครมากกว่าใคร ในการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์หรือตำแหน่งต่าง ๆ ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในสิทธิตามกฎหมาย การปกครองใด ๆ ก็ตามที่เป็นไปในทำนองที่มีการแบ่งปันส่วนผลประโยชน์หรือสวราชตำแหน่งต่าง ๆ ไปสู่ทุก ๆ คนอย่างยุติธรรม ถือว่า "เป็นความเสมอภาค"

5. หลักของการแบ่งให้เท่ากันในกลุ่มคนที่เท่ากัน (Equal shares to equals) โดยมากแล้วกระบวนการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งต่าง ๆ จะเป็นไปตามหลักนี้ เช่น ในบรรดาผู้ที่มิสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทุกคนต้องมีสิทธิเท่ากัน คนที่ประกอบอาชีพการมอย่างเดียวกันจะได้รับการลงโทษเหมือน ๆ กัน คนที่มีเงินได้เท่ากันควรเสียภาษีเท่ากัน เป็นต้น

6. หลักของความเสมอภาคตามสัดส่วน (Proportional equality) อริสโตเติลถือว่าการจัดสรรปันส่วนที่ไม่เท่ากันถือว่าเป็นความเสมอภาค ถ้าการจัดสรรนั้นเป็นไปตามคุณสมบัติบางประการของบุคคล เช่น ความสามารถหรือระดับการศึกษา เป็นต้น ตามหลักการนี้การเสียภาษีตามอัตราส่วนของรายได้ถือเป็นความเสมอภาค

7. การแบ่งให้อย่างไม่เท่ากันในกลุ่มคนที่แตกต่างกัน (Unequal shares Corresponding to relevant differences) ตามหลักการนี้ความมิสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะถูกจำกัดโดยระดับอายุ (แต่ไม่ขึ้นอยู่กับเพศ เชื้อชาติ หรือฐานะทางเศรษฐกิจ) เป็นการไม่เสมอภาคถ้าคนที่เสียภาษีแก่รัฐมาก ๆ มีสิทธิเหนือคนอื่น โดยนัยนี้การเก็บภาษีตามระดับของรายได้ถือเป็นความเสมอภาค แต่การเก็บภาษีโดยอ้อมซึ่งทำให้คนรวยกับคนจนรับภาระเท่า ๆ กันถือว่าเป็นความไม่เสมอภาค

8. หลักการจัดสรรให้แก่บุคคลตามความสามารถ ตามความเชื่อของ อริสโตเติล กระบวนการแบ่งสรรปันส่วนจะขึ้นอยู่กับความสามารถหรือคุณค่าของแต่ละบุคคล

สิ่งที่นำมาแบ่งสรรปันส่วน

สิ่งที่นำมาแบ่งสรรปันส่วน ได้แก่ สิ่งที่มีคุณค่า ซึ่งเป็นที่ต้องการของบุคคลทุกคนในสังคม ลาสเวล (Lasswell. 1954 : 474) ได้จำแนกทรัพยากรที่มีคุณค่า

ซึ่งทุกคนต้องการไว้ 8 ประการ คืออำนาจ (Power) ความเคารพ (Respect) ความนิยมชมชอบ (Affection) ความยุติธรรม (Rectitude) ความอยู่ดีกินดี (well being) ความมั่งคั่ง (Wealth) ทักษะ (Skill) และความรอบรู้ (Enlightment) และอนุสรณ์ ลัมมณี (อนุสรณ์ ลัมมณี 2518 : 47) ได้จัดประเภทของทรัพยากรที่มีคุณค่าของ ลาสเวลใหม่ เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. สิ่งที่มีคุณค่าด้านเกียรติยศ ได้แก่อำนาจ ความเคารพ ความนิยมชมชอบ และความยุติธรรม

2. สิ่งที่มีคุณค่าด้านสวัสดิการ ได้แก่การอยู่ดีกินดี ความมั่งคั่ง ทักษะ และความรอบรู้

เลน (Lane. 1959 : 102) กล่าวว่า การที่มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบการเมืองนั้น เพราะมนุษย์มีความต้องการในทรัพยากรอันมีคุณค่า 6 ประการคือ

1. มนุษย์หาทางที่จะเพิ่มรายได้ ความอยู่ดีกินดี ทรัพย์สินและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต

2. มนุษย์ต้องการมีพวกพ้อง ต้องการความรัก และต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น

3. มนุษย์ต้องการแสวงหาความรู้เพื่อเข้าใจโลก

4. มนุษย์พยายามลดความตึงเครียดในจิตใจของตน

5. มนุษย์ต้องการมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น

6. มนุษย์ต้องการที่จะรักษาสถานภาพ ชื่อเสียง และการได้รับการยอมรับ

อิลชแมน และอัฟฮอฟ (Ilchman and Uphoff. 1968 : 18) ได้จำแนกประเภทของทรัพยากรที่มีคุณค่าออกเป็น 2 ประการคือ

1. ทรัพยากรที่ถูกครอบครองโดยระบบการเมือง ได้แก่ทรัพย์สินและบริการทางเศรษฐกิจ สถานภาพ อำนาจอันชอบธรรม ข่าวสารและการใช้อำนาจบังคับ

2. ทรัพยากรที่ผลิตโดยประชาชน ได้แก่ทรัพยากรสิน และบริการทางเศรษฐกิจ
สถานภาพ และอำนาจอันชอบธรรม

แรนนี่ (Ranny. 1975 : 530) มองทรัพยากรที่มีคุณค่าในรูปของภารกิจที่
รัฐบาลจะต้องกระทำเพื่อสนองความต้องการของประชาชน 2 ประการ คือ

1. การให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ได้แก่การกระจายรายได้ การประกัน
รายได้ขั้นต่ำ การจัดหางานให้ทำ เป็นต้น
2. การให้ความช่วยเหลือด้านสังคม ได้แก่การศึกษา บริการด้านสุขภาพอนามัย
และการให้ความบันเทิง เป็นต้น

โอเพนไฮม์ (Openhiem. 1968 : 103) ได้จำแนกสิ่งที่เป็นผลประโยชน์ที่
จะต้องแบ่งกันปันส่วนไปสู่ทุก ๆ คนอย่างเป็นธรรมไว้หลายประการ เช่น สิทธิตามกฎหมาย
(เช่น การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน สิทธิในการออกเสียงลงคะแนน) หน้าที่ตามกฎหมาย
(เช่น การเคารพในสิทธิของผู้อื่น) การกระจายผลประโยชน์ (เช่น ค่าจ้างแรงงาน
การประกันการว่างงาน บริการต่าง ๆ จากรัฐ) ความรับผิดชอบ (การได้รับการลงโทษ
การเสียภาษี การเป็นทหารเกณฑ์) และโอกาสต่าง ๆ ในการทำงานและการก้าวหน้าใน
อาชีพนั้น ๆ

ไวท์ (White. 1977) ได้แบ่งสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม (Social Value) ที่เขาใช้
ในการวิจัยเกี่ยวกับความเสมอภาคในสังคมจินคคอมมิวนิสต์ เป็น 3 ประการคือ อำนาจ
ในทางการเมือง ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และเกียรติ และการยอมรับ

สายหยุด เกิดผล และสมชัย ภักวีจิตร (สายหยุด เกิดผล และสมชัย ภักวีจิตร
2518 : 318 - 322) ได้สรุปจากผลการวิจัยที่ค้นพบว่า สิ่งที่เป็นความต้องการของคนไทย
ในปัจจุบันได้แก่

1. ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการเป็นอันดับแรก ความมั่นคง
ทางเศรษฐกิจในที่นี้ได้แก่ การมีที่ทำมาหากิน การมีปัจจัยการผลิต เช่น วัว ควาย เป็นของ
ตนเอง
2. ถนนหนทาง การคมนาคมที่สะดวก

3. การขายสินค้าและผลผลิตในราคาที่เป็นธรรม
4. การมีงานทำ
5. ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
6. การได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค
7. การศึกษา การแพทย์ และอนามัย

เกริกเกียรติ พิพัฒนเสรีธรรม (เกริกเกียรติ พิพัฒนเสรีธรรม 2521 : 408) ได้ให้ความเห็นซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สายหยุด เกิดผล และสมชัย รัถวิจิตร ว่าประชาชนชาวไทยมีความต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความอยู่ดีกินดี และความยุติธรรม

1.3 ความเสมอภาคในความหมายที่ใช้ในการวิจัยนี้

ดังได้กล่าวแล้วว่าแนวความคิดและความเชื่อเกี่ยวกับความเสมอภาคนั้นยังเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่ในบรรดาศักดิ์กลุ่มต่าง ๆ ในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นด้วยกับความเชื่อของ มิค (Frankena . 1962 : 77) และเบนแทน (Lakoff. 1966 : 3) ที่ว่าความเสมอภาคและความเป็นธรรมไม่อาจแยกออกจากกันได้และความเสมอภาคเป็นเงื่อนไขอันสำคัญที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งในทางปฏิบัติก็ปรากฏว่าหลักการและแนวความคิดเกี่ยวกับความเสมอภาคได้ถูกนำมาใช้เป็นหลักในการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมมาโดยตลอด ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาความเสมอภาคในแง่ที่เป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมโดยยึดหลักที่ว่า สังคมใดจะมีความเป็นธรรมหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับว่าบรรดาสิ่งที่มีคุณค่าทั้งหลาย ซึ่งเป็นที่ต้องการของทุก ๆ คนในสังคมนั้น ได้รับการแบ่งสรรปันส่วนไปสู่มวลสมาชิกของสังคมอย่างเท่าเทียมกันมากน้อยเพียงใด

ความเสมอภาคในแง่ที่เป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมเป็นเรื่องของการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ดังนั้นตามความเสมอภาคในแง่ดังกล่าวจึงประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ 2 ส่วนคือ สิ่งที่น่ามาแบ่งสรรปันส่วนและวิธีแบ่งสรรปันส่วนอย่างเสมอภาค

ในประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งที่นำมาแบ่งสรรปันส่วนนั้น จากแนวความคิดของลาสเวลล์ และคนอื่น ๆ สรุปได้ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่ทุกคนต้องการซึ่งได้แก่* อำนาจ การได้รับความเคารพ ความนิยมชมชอบ ความมั่งคั่ง ความยุติธรรม การศึกษาอบรม บริการ สาธารณูปโภค สถานภาพ ตำแหน่ง และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ยึดแนวความคิดดังกล่าวเป็นหลักโดยได้นำเอาบรรดาสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วมาจำแนกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. อำนาจและความยุติธรรม
2. ทรัพย์สินและสวัสดิการ
3. เกียรติและการยอมรับนับถือ

สิ่งที่มีคุณค่าด้านอำนาจและความยุติธรรม ได้แก่การมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎเกณฑ์ต่าง ๆ การมีส่วนในการตัดสินใจ การได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรม

สิ่งที่มีคุณค่าด้านทรัพย์สินและสวัสดิการ ได้แก่ ความมั่งคั่ง ทรัพย์สิน ความอยู่ดีกินดี ปัจจัย 4 การศึกษาอบรม บริการสาธารณูปโภค ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สิ่งที่มีคุณค่าด้านเกียรติและการยอมรับ ได้แก่ การได้รับการเคารพ ความนิยมชมชอบ สถานภาพ ตำแหน่ง

ส่วนประเด็นที่เป็นวิธีการแบ่งอย่างเสมอภาคนั้น ตั้งอยู่บนหลักการที่ว่าคนเราเกิดมาเท่าเทียมกัน ขาดิกำเนิด วิทยุฒิ คุณวุฒิ ตลอดจนเพศและผิวพรรณไม่มีผลทำให้มนุษย์แตกต่างกัน ดังนั้นในการแบ่งสรรปันส่วนนั้นจะต้องให้ทุก ๆ คนในสังคมมีสิทธิและโอกาสที่จะได้รับส่วนแบ่งอย่างเสมอหน้ากัน

* สรุปจากแนวความคิดของ ลาสเวลล์ (Lasswell. 1954 : 474) แรนนี (Ranny. 1975 : 530) อิลช์แมนและอัฟฮอฟ (Ilchman and Uphoff. 1969 : 19) เลน (Lane. 1959 : 102) อนุสรณ์ ลัมมณี (อนุสรณ์ ลัมมณี 2519 : 47) สายหยุด เกิดผล และสมชัย รักวิจิตร (สายหยุด เกิดผล และสมชัย รักวิจิตร 2518 : 312 - 322) เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม 2521 : 408) และไวท์ (White. 1977)

เมื่อนำเอา 2 ส่วนดังกล่าวมารวมกันก็จะได้หลักการของความเสมอภาคที่ใช้ในการวิจัยนี้ ซึ่งมีอยู่ 3 ประเด็นคือ

1. ความเสมอภาคในอำนาจและความยุติธรรม หมายถึง การที่บุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม มีสิทธิและโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการที่มีส่วนร่วมตัดสินใจในสิ่งที่เป็นกฎเกณฑ์อันจะนำมาใช้หรือเกี่ยวข้องกับตนเอง เช่น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือการกำหนดนโยบายต่าง ๆ เป็นต้น และทุก ๆ คนต้องได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอหน้ากัน

2. ความเสมอภาคในทรัพย์สินและสวัสดิการ หมายถึง การที่บุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมมีสิทธิและโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย บริการ สาธารณูปโภค การศึกษาอบรม บริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม และการได้รับหลักประกันในชีวิตและทรัพย์สิน

3. ความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับนับถือ หมายถึง บุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมพึงได้รับการปฏิบัติจากบุคคลอื่นอย่างเท่าเทียมกัน ทุกคนมีเกียรติเสมอกันในฐานะที่เป็นมนุษย์

1.4 ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ X

✓ โบกาส์ (Allport, 1967 : 9 citing Bogadus, 1931 : 62) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นแนวโน้มของการกระทำที่แสดงออก หรือแสดงด้านต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งในที่สุดจะกลายเป็นค่านิยมเชิงนิมาน หรือเชิงนิเสธที่มีต่อสิ่งนั้น

เมอร์ฟีและเมอร์ฟี (Allport, 1967 : 9 citing Murphy and Murphy, 1931 : 615) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง แนวโน้ม การจัดแจง และการปรุงแต่งจิตใจในการแสดงออกต่าง ๆ กัน ทัศนคติเป็นตัวกำหนดวิถีทางของการจัดแจงแบบฉบับของชีวิตในอันที่จะแสดงอาการตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ

อัลพอร์ต (Allport, 1967 : 9) กล่าวว่า ทัศนคติคือสภาวะความพร้อมของจิตใจหรือประสาทซึ่งจัดแจงโดยอาศัยประสบการณ์ กำหนดทิศทางของการแสดง

ออกต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสรรพสิ่งและสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

✓เคลาส์เมียร์ และริบเฟิล (Klausmeir and Ripple. 1971 : 518 - 528) กล่าวว่า ทักษะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติหรือตอบสนองในการที่จะชอบหรือไม่ชอบตอบบุคคลอื่น ๆ วัตถุ สถานการณ์ หรือต่อความคิดเห็นต่าง ๆ ทักษะไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถอ้างอิงจากพฤติกรรมหรือการตอบสนองของบุคคลนั้น ๆ

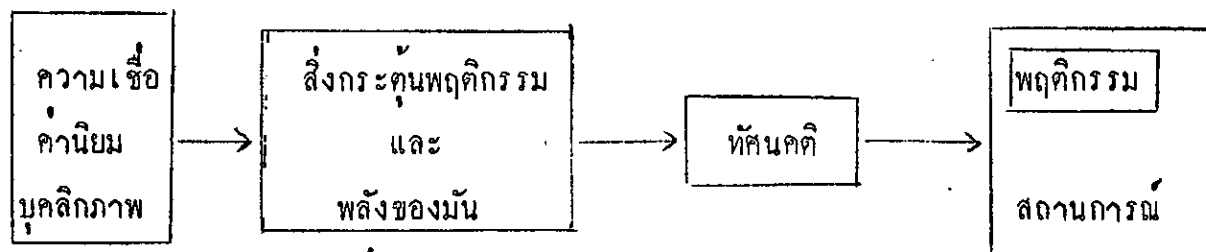
เซอร์สโตน (Edward. 1957 : 2) กล่าวว่า ทักษะหมายถึงปริมาณของความรู้สึกเชิงนิมิต หรือเชิงนิเสธ ที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าในทางจิตวิทยา สิ่งเร้าในทางจิตวิทยาที่ว่ามีได้แก่สัญลักษณ์ต่าง ๆ สถาบัน นิยาม คติพจน์ อุดมการณ์ หรือต่อบุคคลอื่น ๆ

พรศักดิ์ ม่องแผ้ว (พรศักดิ์ ม่องแผ้ว 2520 : 11 อ้างอิงจาก Froman. 1962 : 20) ได้ให้นิยามของทักษะที่ว่า ทักษะเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในส่วนลึกในจิตใจของบุคคล ซึ่งสามารถประเมินผลสิ่งที่บุคคลต้องการตามความเห็นชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

เชคคักก์ โฆวาสินธุ์ (เชคคักก์ โฆวาสินธุ์ 2516 : 16) ได้กล่าวสรุปทักษะของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งเร้าว่ามีลำดับขั้น คือ

1. มีการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น ๆ
 2. มีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าไปในทิศทางที่บุคคลนั้นยอมรับและจัดเรียงลักษณะการตอบสนองนั้น ๆ
 3. จัดสรรค่านิยมภายใต้เงื่อนไขข้อตกลงของสภาวะสิ่งเร้า
 4. จัดระเบียบค่านิยมเหล่านั้นให้อยู่ในระเบียบมโนภาพแห่งตน
 5. จัดนำค่านิยมเหล่านั้นมาสร้างเป็นปรัชญาชีวิต ซึ่งจะก่อเป็นรูปอุปนิสัย
- คือคุณลักษณะของแต่ละบุคคล และจะรวมตัวเป็นบุคลิกภาพซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น ๆ

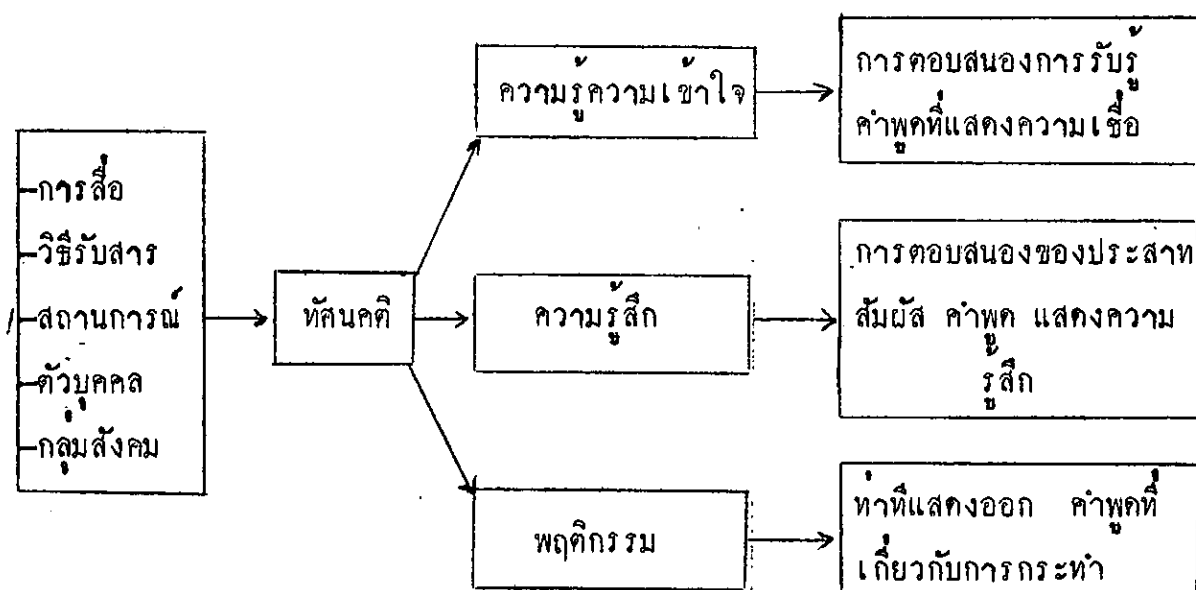
ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ 2518 : 22) กล่าวว่า ทักษะมีอิทธิพลมาจากลักษณะนิสัย คือความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพ รวมกันกับสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมซึ่งอาจจะเป็นตัวบุคคล การกระทำ หรือวัตถุก็ได้ ดังแผนภูมิ 3

แผนภูมิ 3 แหล่งกำเนิดทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล

ไตรแอนด์ส (Triandis. 1971 : 2) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกหรืออารมณ์ที่ประเินจากความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ ตลอดจนความคิดเห็น ซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องในทิศทางที่ประเินไว้

บังอร ชินกุลกิจนิวัฒน์ (บังอร ชินกุลกิจนิวัฒน์ 2520 : 4) ได้แสดงแบบแผนสังคัป์ของทัศนคติซึ่งดัดแปลงมาจากของไตรแอนด์ส ดังแผนภูมิ 4

แผนภูมิ 4 แบบแผนสังคัป์ของทัศนคติ

× ลิขิต ชีระเวคิน (Dheravekhin. 1973 : 4) ได้กล่าวถึงทัศนคติทางการเมืองว่าหมายถึง ระดับของทัศนคติเชิงนิมาน หรือเชิงนิเสธ ที่มีต่อสิ่งเร้าในทางจิตวิทยา และบรรดาความสัมพันธ์ของบรรดาสิ่งต่าง ๆ ในสังคม

แมนโฮม (Manhiem. 1975 : 9) กล่าวว่า เราจะเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลใด ๆ ก็ต่อเมื่อเราเข้าใจทัศนคติของเขา ทัศนคติเป็นภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองเฉพาะอย่างด้วยพฤติกรรมเฉพาะอย่าง ทัศนคติมีความสำคัญยิ่งในการสื่อสาร และการนำบุคคลเข้าสู่การติดต่อสัมพันธ์กับสิ่งเร้าซึ่งแวดล้อมตน ทัศนคติจะเป็นตัวกลั่นกรองสิ่งเร้าให้เข้าสู่การรับรู้ของบุคคล ทัศนคติจะแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง การที่คนเราจะตอบสนองอย่างใดต่อสิ่งเร้าทางการเมืองนั้นมิได้เป็นไปอย่างเลื่อนลอย แต่เป็นไปตามความรู้ ความรู้สึกและความเชื่อที่แต่ละคนมีอยู่

อัลมอนต์ และเพาเวล (ลิขิต ชีระเวคิน 2519 : 286) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมทางการเมืองว่าเป็นแบบแผน (Pattern) ของทัศนคติของบุคคลต่อการเมือง ทามกลางสมาชิกอันของระบบการเมือง ความรู้สึกภายในที่เป็นตัวสร้างทัศนคติทางการเมืองของบุคคลประกอบด้วย

1. Cognitive Orientation หมายถึง ความรู้และความเชื่อที่บุคคลมีต่อวัตถุทางการเมือง (Political Objects)

2. Evaluative Orientation หมายถึง การคัดเลือกหรือการยอมรับเอาอุดมคติต่าง ๆ หรือหลักการต่าง ๆ ในทางการเมืองมาแปรรูปเป็นค่านิยมของตน

3. Affective Orientation หมายถึง ความรู้สึกผูกพัน หรือไม่ยอมรับหรือสิ่งที่เป็นไปในความรู้สึกต่าง ๆ ที่มีต่อการเมือง

เลน (Lane. 1966 : 205 - 207) กล่าวว่า ทัศนคติที่มีต่อความเสมอภาคของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับทัศนคติของแต่ละบุคคลที่มีต่อสถานภาพ (Status) ของตนเองและของบุคคลอื่น ๆ

✓ จากทฤษฎีและแนวความคิดต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้สรุปเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ดังต่อไปนี้คือ ทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกเอนเอียง

ทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดภายหลังจากการที่บุคคลได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้น
ทัศนคติเป็นเครื่องกำหนดแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ของ
บุคคล ทัศนคติไม่อาจวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อสิ่งนั้น
โดยอาจแสดงออกมาในรูปความเชื่อ ท่าทาง ความคิดเห็น ทัศนคติ มีระดับความมาก
น้อยและมีทิศทางซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. ทัศนคติเชิงนิมาน เป็นลักษณะของความพึงพอใจ เห็นชอบ ศรัทธา
ยอมรับสนับสนุน ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ฯลฯ
2. ทัศนคติเชิงนิเสธ เป็นลักษณะของการแสดงออกในทางตรงข้ามกับ
ทัศนคติเชิงนิมาน เช่น ไม่ชอบ ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ร่วมมือ ไม่ทำตาม ฯลฯ
3. ทัศนคติที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะเฉย ๆ ไม่ชอบหรือไม่
เกลียด

1.5 ความหมายและโครงสร้างของทัศนคติเชิงเสมอภาค

ความหมายของทัศนคติเชิงเสมอภาคที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นการนำเอาแนว
ความคิดของทัศนคติ และแนวความคิดของความเสมอภาคมารวมกันเป็นตัวแปรตัวหนึ่ง คือ
ทัศนคติเชิงเสมอภาค จากนิยามของทัศนคติซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเอาไว้แต่ต้นว่า หมายถึง
การเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ชอบหรือไม่ชอบ และการยอมรับหรือไม่ยอมรับในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
ส่วนความเสมอภาคนั้น หมายถึง ความเท่าเทียมกันในการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าอัน
เป็นที่พึงปรารถนาของบุคคลในสังคม 3 ประการ คืออำนาจและความยุติธรรม ทรัพย์สิน
และสวัสดิการ เกียรติและการยอมรับนับถือ ดังนั้นทัศนคติเชิงเสมอภาคจึง หมายถึง
คำตอบของบุคคลซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเห็นด้วย การนิยมชมชอบและการยอมรับในประเด็น
คำถามที่เกี่ยวกับการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าอันเป็นที่พึงปรารถนาของบุคคลในสังคมอย่าง
เท่าเทียมกัน 3 ประการ คืออำนาจและความยุติธรรม ทรัพย์สินและสวัสดิการ เกียรติ
และการยอมรับนับถือ

โครงสร้างของทัศนคติเชิงเสมอภาคตามความหมายที่กล่าวแล้วแบ่งเป็น
ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ความเสมอภาคในอำนาจและความยุติธรรม

1.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งที่เป็นกฎเกณฑ์อันจะเกี่ยวข้องกับหรือนำมาใช้กับตนเอง เช่น การกำหนดนโยบาย การออกกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ

1.2 ความเสมอภาคในการได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรม

2. ความเสมอภาคในทรัพย์สินและสวัสดิการ

2.1 ความเสมอภาคในการกระจายรายได้

2.2 ความเสมอภาคในการได้รับสิ่งที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

2.3 ความเสมอภาคในการได้รับบริการสาธารณสุข

2.4 ความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาและบริการด้านสุขภาพ

อนามัย

2.5 ความเสมอภาคในการได้รับความคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สิน

3. ความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับนับถือ

3.1 ความเสมอภาคในการได้รับการปฏิบัติจากบุคคลอื่น

3.2 ความเสมอภาคในเกียรติและศักดิ์ศรี

โครงสร้างของตัวแปรดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบและสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านครอบครัว และการศึกษาในระบบโรงเรียน กับทัศนคติทางการเมืองของบุคคล

เอกสารและผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับตัวแปรทางด้านครอบครัวและโรงเรียนยังไม่ได้มีผู้วิจัยและกล่าวถึงมากนัก แต่เนื่องจากทัศนคติเชิงเสมอภาคเป็นทัศนคติในทางการเมืองของบุคคล และนักสังคมศาสตร์เป็นจำนวนมากมีความเห็นตรงกันว่าทัศนคติทางการเมืองของบุคคลนั้นเป็นผลมาจากการอบรมกล่อมเกล

ในทางการเมือง (Political Socialization) โดยอาศัยสถาบันที่สำคัญคือ ครอบครัวและโรงเรียน ดังนั้นในเอกสารและการวิจัยต่อไปนี้จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าวที่มีต่อทัศนคติทางการเมืองของบุคคล

ดอร์สันและพรีวิท (Dawson and Prewitt. 1969 : 17 - 18) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น ในครอบครัว ในโรงเรียน และเด็กจะพัฒนาทัศนคติที่มีต่อความสัมพันธ์ต่าง ๆ เหล่านั้นไปสู่ทัศนคติที่มีต่ออำนาจในลักษณะเดียวกับที่เด็กเคยมีมาก่อน จากลักษณะนี้ถ้าครอบครัวใดเป็นเผด็จการ เด็กจะมีลักษณะเป็นเผด็จการด้วย นอกจากนี้การที่เด็กได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ แม้จะมีไ้มุ่งไปสู่การเมืองโดยตรง เช่นกระบวนการลูกเสือ กลุ่มยุวกลีกร ชุมนุมและชมรมต่าง ๆ ตลอดจนการที่เด็กได้เห็นและได้แสดงบทบาทในครอบครัว โรงเรียนหรือในที่ชุมนุม หรือกลุ่มต่าง ๆ ก็เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองได้เช่นกัน

แมนไฮม์ (Manhiem. 1975 : 52 - 54) กล่าวว่า แหล่งที่มาของกระบวนการสังคมประกิดในทางการเมืองนั้น อาจจะเป็นตัวบุคคล สถาบัน เหตุการณ์ ดังนั้นพ่อแม่ ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อนและสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ทางการเมือง และเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นแหล่งกำเนิดที่สำคัญของทัศนคติและความเชื่อในทางการเมืองของบุคคล ดังนั้นครอบครัวจะมีบทบาทอย่างมากในช่วงแรกของพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง แมนไฮม์ (Manhiem. 1975 : 59 - 61) ได้ให้ความเห็นต่อไปอีกว่า นอกจากครอบครัวแล้ว สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนก็มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก ครูเป็นตัวแทนให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในด้านทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อในทางการเมือง กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งครูมีส่วนจัดให้มีขึ้นจะเป็นตัวที่มีอิทธิพลให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม ผลของกระบวนการเรียนในห้องเรียนจะทำให้เด็กมีทัศนคติต่าง ๆ กันแล้วแต่กิจกรรมที่จัดขึ้น

เลน (Lane. 1972 : 63) กล่าวว่า พ่อแม่อาจจะถ่ายทอดความเชื่อในทาง
การเมืองให้แก่ลูกได้ 3 วิธีคือ

1. พ่อแม่จะสอนความเชื่อและค่านิยมทางการเมืองให้แก่ลูกโดยตรงโดย
กระบวนการให้ลูกเลียนแบบ โดยลูกจะเลือกเอาพฤติกรรมของพ่อแม่มาเป็นของตน
2. ลูกอาศัยอยู่กับพ่อแม่จึงมีสภาพแวดล้อมเช่นเดียวกับพ่อแม่ ทำให้ลูก
ได้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคมในรูปความเป็นพวก ระดับชั้นของสังคม หรือฐานะทางสังคมของ
พ่อแม่เป็นคน
3. วิธีการที่พ่อแม่ปฏิบัติตัวในสายตาของลูกและปฏิสัมพันธ์ที่พ่อแม่แสดงต่อ
ลูกจะมีอิทธิพลทางการเมืองของลูกด้วย

จาโรส (Jaros. 1973 : 79 - 82) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของครอบครัวที่มี
ต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของเด็กว่าเป็นไปได้ 2 ทาง คือโดยทางตรง
และโดยทางอ้อม อิทธิพลโดยตรงได้แก่กระบวนการถ่ายทอดความเชื่อ ค่านิยม และ
ทัศนคติจากพ่อแม่ไปสู่ตัวเด็ก ส่วนการส่งผลโดยอ้อมได้แก่การที่ครอบครัวของแต่ละบุคคล
อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันทางการเมือง (เช่น ชนชั้นในทางสังคม กลุ่มเชื้อชาติ
กลุ่มผิว) ย่อมจะมีอิทธิพลต่อความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองของเด็กด้วย

จาโรส (Jaros. 1973 : 104 - 107) ได้เสนอความคิดว่าความสัมพันธ์
ระหว่างครูกับนักเรียนจะมีความสำคัญต่อการถ่ายทอดค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองไปสู่
นักเรียนมากกว่าตัวหลักสูตรเอง นอกจากนั้นบรรยากาศภายในห้องเรียนและโรงเรียนจะ
มีผลอย่างมากต่อทัศนคติทางการเมืองของนักเรียน มีผลการวิจัยในหลาย ๆ ประเทศที่
แสดงให้เห็นว่าผู้ใหญ่ที่รายงานว่าเขามีสิทธิที่จะเรียกร้องให้มีการกระทำต่อตนเองอย่าง
เป็นธรรมเมื่อสมัยเรียนอยู่นั้นจะมีทัศนคติแบบประชาธิปไตยเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

โทเน (Torney. 1975 : 333 - 334) ได้เสนอแนะไว้ในรายงานการ
วิจัยของเขาว่า ถ้าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของครอบครัวและสถานศึกษาที่มีต่อ
กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองแล้วควรจะได้ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรต่อไปนี้คือ

1. ทัศนคติทางการเมืองของผู้ปกครอง

2. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

3. ทักษะของครู

4. ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน

ในด้านอิทธิพลของโรงเรียนที่มีต่อการก่อให้เกิดทัศนคติในทางการเมืองของเด็กนั้น มีผู้ให้ความคิดเห็นและศึกษาวิจัยไว้มากมายดังนี้คือ

มาเซียลาส (Massialas. 1972 : 2) กล่าวว่า โรงเรียนมีบทบาทที่สำคัญต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองให้แก่เด็ก โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ

4 ประการคือ

1. โดยการพัฒนาความคิด ความเชื่อ และความเข้าใจ ตลอดจนทัศนคติในทางการเมืองให้แก่เด็ก
2. โดยกระบวนการเลือกสรรและการฝึกหัดให้เป็นผู้นำทางการเมือง
3. โดยการก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางการเมืองของแต่ละสังคมหรือชุมชน ฝึกฝนให้ทุกคนมีนโยบายเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
4. โดยผ่านกระบวนการจัดตั้งองค์การต่าง ๆ เช่น ชุมนุม ชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ ของครูและนักเรียน

บุคคลเกี่ยวกันนี้ยังกล่าวต่อไปอีกว่า โรงเรียน (ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตร วิธีสอน ชุมนุม บรรยายภาคในห้องเรียน ครู ตัวผู้เรียน และโครงสร้างการบริหาร) จะเป็นแหล่งถ่ายทอดพื้นฐานต่าง ๆ ในทางการเมืองให้แก่เยาวชน สิ่งเหล่านี้ได้แก่

ความคิด (Cognition) คือความสามารถที่จะวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและสถาบันทางการเมือง

ความรู้สึก (Affection) คือพัฒนาการของทัศนคติเชิงนิมิตหรือเชิงนิเสธที่มีต่อสัญลักษณ์ของอำนาจต่าง ๆ ทางการเมือง

การประเมินผล (Evaluation) ได้แก่ การรู้จักตัดสินใจเลือกแบบต่าง ๆ ทางการเมืองที่ถูกต้อง

อัลมอนต์ และโคลแมน (Almond and Coleman. 1960 : 281 - 282) ได้ชี้ให้เห็นจากการศึกษาของเขาว่าการศึกษาระบบอันใดแก่ ระดับชั้นของการศึกษาและจุดมุ่งหมายของการศึกษานั้นได้เป็นสื่อกลางในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองในชาวที่ประเทศต่าง ๆ ในอาฟริกาอยู่ในภายใต้อาณานิคมของประเทศในยุโรป

ดอร์สันและพรีวิท (Dawson and Prewitt. 1969 : 145) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับความรูสึกในด้านการเมืองของบุคคลว่า คนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงจะมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองแตกต่างไปจากผู้ที่มีการศึกษาน้อยหรือไม่ได้รับการศึกษาเลย

ไวส์เบิร์ก (Weisberg. 1974 : 127 - 146) กล่าวว่า ถึงแม้ครอบครัวและโรงเรียนจะมีความสำคัญต่อสังคมประกิตทางการเมืองของเด็กพอ ๆ กัน แต่โรงเรียนก็เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ทัศนคติและพฤติกรรมต่าง ๆ ในทางการเมืองอย่างมีระเบียบแบบแผนกว่า ทั้งนี้เพราะกระบวนการให้การศึกษาที่เด็กได้รับจากโรงเรียนมีอยู่น้อย

4 ประการคือ

1. เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในโรงเรียนโดยเฉพาะเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี (Civic Course) และวิชาพวก Humanities ต่าง ๆ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และบรรยากาศในโรงเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนก็จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการอบรมกล่อมเกล่าทางการเมืองของเด็ก

3. การได้รวมกลุ่มระหว่างเด็กที่มีหลาย ๆ ฐานะหรือมาจากที่ต่าง ๆ กัน ได้มีการอภิปรายหรือทำงานร่วมกันจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของเด็ก

4. กิจกรรมนอกหลักสูตรต่าง ๆ เช่น การรวมกลุ่ม ชมรม และอื่น ๆ จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมทางการเมืองของเด็กในอนาคต

* อีแวน (Evan. 1971 : 7) และมาเซียลาส (Massialas. 1969 : 42 - 73) มีความเห็นตรงกันว่า บุคลิกภาพของครู และกลุ่ม ชุมชน ชมรม กิจกรรม นอกหลักสูตร และกิจกรรมในชั้นเรียนต่างก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาทัศนคติทางการเมือง ของนักเรียน

ไวส์เบอร์ก (Weisberg. 1974 : 167 - 168) ได้กล่าวสรุปจากการศึกษา ของเขาว่าอิทธิพลของโรงเรียนที่มีต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองของเด็กนั้นมา จากหลายปัจจัย เช่น จากหลักสูตร เนื้อหา แบบเรียน ตัวครู บรรยายภาศใน โรงเรียน และกิจกรรมนอกหลักสูตร แต่ไม่มีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลเด่นชัดกว่าปัจจัยอื่น ๆ

ดอร์สันและพรีวิท (Dawson and Prewitt. 1969 : 176) ได้อ้างถึง การศึกษาวิจัยของ V.O. Key ซึ่งได้สรุปผลจากการวิจัยที่เกี่ยวกับผลการศึกษาที่มีต่อ การแสดงออกในทางการเมืองไว้ดังนี้คือ

1. คนที่ได้รับการศึกษาที่จะมีความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม ทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ช่วยการศึกษา
2. คนที่มีการศึกษาที่จะมีความรู้สึกเกี่ยวกับประสิทธิภาพของตนเองในด้านการเมืองสูง
3. คนที่ได้รับการศึกษาที่จะมีความสนใจด้านการเมืองสูงกว่าคนที่ได้รับการศึกษาน้อย
4. การศึกษามีส่วนสัมพันธ์อย่างมากกับความกระตือรือร้นที่จะแสดงออก ในทางการเมือง

ดอร์สัน และพรีวิท (Dawson and Prewitt. 1969 : 168 - 169) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญอันดับแรกทีสอนให้เด็กรู้จักตัวเองและสังคม ตลอดจนในด้านการเมือง เมื่อเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษา (Formal Education) เขาก็จะได้เรียนรู้ และประสบกับบุคคลจำนวนมาก เช่น กลุ่มเพื่อน และรูปแบบของอำนาจต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างไปจากบรรยากาศที่เคยพบเห็นภายในบ้าน จากการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งใหม่ ๆ นี้เองทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแสดงออกและการแก้ปัญหาต่าง ๆ เรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิของตน และ

ผู้อื่น โรงเรียนได้เน้นหนักไปในทางเกี่ยวกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในสังคมและความอดกลั้นต่อความแตกต่างภายในบุคคล

เกลน (Glenn. 1972 : 51 - 59) ได้ศึกษาทัศนคติของเด็กในระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับการศรัทธาบุคคลอื่น โดยให้นักเรียนระดับ 3 5 และ 6 ผลปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนระดับ 3 กับระดับ 5 และระดับ 5 กับระดับ 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระดับ 3 กับ 6 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตาราง

Grade	N	Means	Comparison	F-Ratio
3	140	5.314	3-5	8.83 ^a
5	141	4.558	5-6	6.50 ^a
6	141	3.957	6-3	30.33 ^b

a = sig. at 0.05 Level

b = sig. at 0.01 Level

เป็นที่น่าสังเกตว่ายิ่งระดับการศึกษาสูงขึ้น ยิ่งมีคะแนนของ Political Trust น้อยลง ผลอันนี้ Glenn ได้อธิบายว่าเนื่องจากเด็ก ๆ ที่มีอายุน้อยยังได้รับข่าวสารในแง่ดี ในด้านการเมือง และอาจเป็นไปได้ว่าการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนรักดีต่อรัฐบาล ทัศนคติที่ออกมาจึงมีคะแนนสูง

โนวัค (Gottlieb. 1966 : 271 - 272) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาค (Egalitarian attitude) ของนิสิตศึกษาของกรุงวอร์ซอ จำนวน 737 คน โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคำตอบของคำถามที่ถามเกี่ยวกับความเสมอภาคทางเศรษฐกิจกับความสนใจของนักศึกษาเกี่ยวกับตนเองในเรื่องฐานะทางสังคมของตนในอนาคต ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดา รายได้ของครอบครัว และรายได้ของเขาเอง ผลการวิจัยปรากฏทัศนคติเชิงเสมอภาคจะยิ่งมีมากขึ้นในหมู่นิสิตที่มีสถานะทางสังคมสูง และความสัมพันธ์ของทัศนคติเชิงเสมอภาคกับภูมิหลังทางครอบครัวจะขึ้นอยู่กับชนิดของการปฏิบัติสัมพันธ์

ของบุคคลในครอบครัว

หินพันธ์ นาคะตะ (Nakata. 1975) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของประชาธิปไตยในประเทศไทยในแง่ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองและสังคมประเพณีทางการเมือง โดยใช้นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรืออากาศ และโรงเรียนนายเรือ ที่เป็นเพศชายทั้งหมด ได้กลุ่มตัวอย่าง 964 คน เป็นนักศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 214 คน ปีที่ 2 จำนวน 240 คน ปีที่ 3 จำนวน 268 คน และปีที่ 4 จำนวน 224 คน ผลการวิจัยในคำนี้เกี่ยวกับความเสมอภาคมีดังนี้

1. เกี่ยวกับทัศนคติแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีข้อความคำถามเกี่ยวกับความเชื่อในความเสมอภาค ปรากฏว่าทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาไทยมีค่อนข้างสูง จำนวนปีของการศึกษาที่เพิ่มขึ้นไม่ได้ทำให้ทัศนคติแบบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นด้วย

2. เกี่ยวกับประเด็นความไว้วางใจในบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมทางการเมืองซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญหนึ่งของความเสมอภาค ปรากฏว่านิสิตนักศึกษาในระดับต่าง ๆ จากปีที่ 1 - ปีที่ 4 ปรากฏว่า นิสิตนักศึกษาไทยมีความไว้วางใจในบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมทางการเมืองค่อนข้างต่ำ และเมื่อพิจารณาจากนิสิตนักศึกษาในระดับต่าง ๆ จากปีที่ 1 - ปีที่ 4 ปรากฏว่าระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นไม่ได้ทำให้ความไว้วางใจในบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมทางการเมืองเพิ่มขึ้น

อีแวน (Evan. 9 - 10) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาจะเป็นไปในทางที่เป็นเสรีนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กที่มีพื้นฐานอนุรักษนิยมมาก ๆ จะเปลี่ยนแปลงเมื่ออยู่ในบรรยากาศของเสรีนิยม อีแวนได้อ้างผลงานวิจัยของ New Comb ซึ่งได้ศึกษาทัศนคติของนักศึกษา โดยใช้เครื่องมือวัดที่มีชื่อว่า P.E.P. (Political and Economic Progressivism) ผลปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนปีที่ 1 - ปีที่ 4 มีความเป็นอนุรักษนิยมลดลง และมีความคิดก้าวหน้าเพิ่มขึ้น ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยในแต่ละชั้นมีนัยสำคัญทางสถิติ

มอริสัน และแมคอินไทร์ (Morison and McIntyre, 1971 : 159) ได้กล่าวสรุปผลงานวิจัยของอกรอโค และคณะ และของบุคคลอื่น ๆ ไว้ว่า คะแนนความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์นิยม (Ethno-Centricism) และคะแนนด้านเผด็จการนิยม (วัดด้วย F - Scale) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนปีที่ได้รับการศึกษา คนที่ได้รับการศึกษาน้อยจะมีลักษณะของอคติมากกว่าคนที่ได้รับการศึกษาสูง

สำเนา ขจรศิลป์ (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ 2520 : 4) ได้ศึกษาทัศนคติของนิสิตปีที่ 1 และปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่มีต่อการเมือง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลการอบรมกล่อมเกลานในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ไม่มีผลต่อการเพิ่มความเข้าใจในการปกครองแบบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไม่ช่วยให้มีความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุจิต บุญบงการ (Boonbongkarn, 1969 : 164 - 187) ที่ศึกษาความสนใจและทัศนคติทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาไทย และพบว่าระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยแบบที่มีอยู่เดิมมีลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการอบรมกล่อมเกลานิสิตนักศึกษาไทยให้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะหลักสูตร การสอน กิจกรรมนอกหลักสูตร และการบริหารมหาวิทยาลัยยังเป็นอุปสรรคต่อการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้จากการศึกษาของ อุเทน บัญโญ (อุเทน บัญโญ 2513 : 30 - 31) พบว่า นิสิตปีที่ 1 และปีที่ 4 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีทัศนคติทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำเนา ขจรศิลป์ และสุจิต บุญบงการ ดังกล่าวแล้ว อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ ลิขิต ชีระเวคิน (Dheravakhin, 1973 : 41 - 42) ซึ่งได้ศึกษาทัศนคติทางการเมืองของผู้นำในระบบราชการไทย พบว่า ระดับการศึกษาของผู้นำเหล่านั้นมีผลอย่างมากต่อทัศนคติทางการเมือง ผู้ที่จบปริญญาโท หรือปริญญาเอก จะมีทัศนคติทางการเมืองแบบเสรีนิยมมากกว่าผู้ที่จบปริญญาตรีหรือต่ำกว่า

อนุสรณ์ ลิ้มมณี (อนุสรณ์ ลิ้มมณี 2519 : 41) ได้ศึกษาทัศนคติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยจำนวน 102 คน ที่มีต่อการกระจายทรัพยากรในระบบการเมืองไทย พบว่าสมาชิก 25.75% มีความคิดแบบก้าวหน้า 31.68% มีทัศนคติแบบกลาง ๆ และ 42.5% มีทัศนคติแบบอนุรักษนิยม ในบรรดาผู้ที่มีความคิดแบบก้าวหน้า จะเป็นพวกที่จบมัธยมศึกษาหรือ

ต่ำกว่า 18.18% จบอุดมศึกษา 28.26% และจบบัณฑิตศึกษา 31.82% ส่วนพวกที่มีทัศนคติแบบอนุรักษนิยมจะพบว่า 48.48% จบมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า 40.81% จบอุดมศึกษาและ 10.71% จบบัณฑิตศึกษา จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ายังมีระดับการศึกษาสูงขึ้นจะมีทัศนคติแบบก้าวหน้ามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ แมค คลอสกี้ (McKloskey. 1963 : 223-224) ที่ศึกษาพบว่า พวกชนชั้นผู้นำที่เป็นปัญญาชนหรือกลุ่มประชาชนที่มีความฉลาดจะไม่มีทัศนคติแบบอนุรักษนิยม ความเชื่อแบบอนุรักษนิยมมักจะพบบ่อยครั้งในพวกที่มีการศึกษาต่ำ

แทบ (Tabb. 1969) ได้ทำการวิจัยทัศนคติของคนยากจน ในภาคใต้ของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อความเสมอภาค (Equalitarian Ideology) ข้อคำถามมี 3 ประเด็นที่สำคัญคือ ทัศนคติที่มีต่อการช่วยเหลือคนยากจนของรัฐบาล การกระจายความมั่งคั่ง และการควบคุมของรัฐบาลต่อธุรกิจเอกชน จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติกังกล่าวที่สำคัญ ได้แก่ภูมิหลังเกี่ยวกับความยากจน ความต่ำต้อยทางเศรษฐกิจ สถานะทางอาชีพ และระดับของการศึกษา

สโตน (Stone. 1975) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสังคมประกิตทางการเมืองและสังคมประกิตทางการเมืองของ Public Highschool ในประเทศฟิลิปปินส์ ระหว่างปี ค.ศ. 1970-1971 ผลปรากฏว่าโดยทั่ว ๆ ไป นักเรียนเห็นด้วยและสนับสนุนการกระจายอำนาจในระบอบประชาธิปไตย และหลักสูตรเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการยอมรับกลมเกลียวทางการเมือง

ในด้านที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับเลี้ยงดูแบบเสมอภาค ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน กับทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนั้นมีผลงานการวิจัยเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้ คือ

สวีสกี สุวรรณอักษร (สวีสกี สุวรรณอักษร 2517 : 26-27) ได้อ้างผลการวิจัยของ อัลเฟรด แอล. บัลริบ เกี่ยวกับผลของการใช้วิธีการประชาธิปไตยภายในบ้านที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก โดยใช้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 67 คน มีอายุเฉลี่ยโดยประมาณ 4 ขวบ ผู้วิจัยได้ใช้ผู้สังเกตหลาย ๆ คนสังเกตเด็กเหล่านี้ขณะที่ปล่อยให้เล่นอย่างเสรีภายในโรงเรียนสำหรับเด็ก ผลจากการสังเกตปรากฏว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ใช้

ระบอบประชาธิปไตยภายในบ้าน จะมีความกระฉับกระเฉง มีลักษณะก้าวร้าว ไม่มีความหวาดกลัว ทำอะไรมีแผน มีความอยากรู้อยากเห็น และมักจะกลายเป็นหัวหน้ากลุ่ม นอกจากนี้ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร 2517 : 27-28) ได้อ้างผลงานวิจัยของ เลวีน ลิบพิท และไวท์ ซึ่งได้ศึกษาโดยทดลองนำเด็กอายุประมาณ 10 ขวบ มาจำนวนหนึ่ง แล้วแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มเผด็จการ กลุ่มประชาธิปไตย และกลุ่มทำอะไรตามใจชอบ กลุ่มประชาธิปไตยนั้นใช้วิธีการตัดสินปัญหาต่าง ๆ ด้วยการลงคะแนนเสียง และให้มีคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา กลุ่มเผด็จการนั้นให้มีหัวหน้าคนหนึ่งทำหน้าที่บังคับให้ทุกคนทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนมอบให้ทำ ส่วนกลุ่มที่ทำอะไรได้ตามใจชอบนั้น ไม่มีหัวหน้าหรือผู้สนับสนุน ผลปรากฏว่า กลุ่มประชาธิปไตยนั้นทุกคนต่างก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเสรีกับหัวหน้ากลุ่มหรือที่ปรึกษา กลุ่มนี้มักแสดงความคิดเห็นริเริ่มและชอบทำงานเป็นกลุ่ม กลุ่มเผด็จการจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับกลุ่มแรก คือมักไม่ร่วมมือกัน ไม่ยอมรับหัวหน้าหรือผู้ให้คำปรึกษา ทั้งชอบทำงานคนเดียวมากกว่าที่จะรวมกลุ่มกับคนอื่น ๆ ส่วนพวกที่ทำอะไรตามใจชอบนั้นทำให้เกิดขาดความเป็นระเบียบและขาดความคิดเห็นริเริ่ม ผลจากการศึกษาก็คงกล่าวแสดงให้เห็นว่า ถ้าจะให้เด็กร่วมมือกันทำงานอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กันหรือร่วมปรึกษากันหรือ ยอมรับความคิดเห็นของกันและกันแล้วจะต้องจัดบรรยากาศให้เป็นแบบประชาธิปไตย

เรวัต แซ่ฮุย (เรวัต แซ่ฮุย 2519) ได้ศึกษาทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้ พบว่า

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์เชิงนิมิตกับทัศนคติประชาธิปไตย ด้านการระดม และด้านปัญญารวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

2. ความสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยของครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์เชิงนิมิตกับประชาธิปไตยด้านการระดมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งจากการศึกษาของ เรวัต แซ่ฮุย แสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยระหว่างครูกับนักเรียนนั้นมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการยอมรับในความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่นว่ามีความสำคัญและเท่าเทียมกับตน อันเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของความเสมอภาค

ชิบแลท (Bennett. 1975 : 116-117) ได้ศึกษาพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนในระดับมัธยม แต่การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมาก ๆ จะทำให้นักเรียนมีความผูกพันกับโรงเรียนของตนมากขึ้น และจากการศึกษาของเขาพบว่าถ้าใครมีความผูกพันดังกล่าวมาก จะมีผลทำให้เกิดมีความไว้วางใจในสังคม (Social Trust) มากด้วย และคนที่มีความไว้วางใจในสังคมสูงจะมีทัศนคติเชิงบวกในทางการเมือง

จีพร โพธิ์สุวรรณ (จีพร โพธิ์สุวรรณ 2519 : 9) ได้อ้างผลการวิจัยของแอนเดอร์สัน เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ครูแสดงต่อนักเรียน 2 แบบคือ แบบ Interogative และแบบ Dominative โดยครูแบบ Interogative จะคำนึงถึงความสนใจของนักเรียนให้ความช่วยเหลือแนะนำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ยอมรับพฤติกรรมของนักเรียน ส่วนครูแบบ Dominative นั้นจะสั่งให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล พยายามให้เด็กหันมาสนใจครู จากการศึกษาพบว่าครูแบบ Interogative จะทำให้พฤติกรรมของนักเรียนเป็นแบบให้ความร่วมมือกับคนอื่น และมีความเป็นกันเอง ส่วนครูแบบ Dominative นั้น จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวชอบเป็นศัตรูกับคนอื่น ๆ

ชวาร์ต (Schwartz. 1975 : 47-48) ได้อ้างผลงานวิจัยของมิลแบรช และแคมเบล ซึ่งศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความรู้สึกที่ว่าตนมีความเสมอภาคและควรมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นดัชนีที่แปรค่ามาจากระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

เรนซอน (Renshon. 1975 : 48) ศึกษาพบว่าคนที่คนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน มีทัศนคติทางการเมืองต่างกันนั้นเนื่องจากบุคคลเหล่านั้นมีสิ่งแวดล้อมประสบการณ์และตัวแปรประกอบอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่มาของทัศนคติทางการเมืองต่างกัน

มาเซียลาส (Massialas. 1969 : 125-139) ได้รวบรวมผลงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมประเพณีทางการเมือง เขาสรุปว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ มีแนวโน้มที่จะเลียนแบบจากครูมากกว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ครอบครัวจะมีอิทธิพลเหนือเด็กจนกระทั่งถึงเกรด 12 ของระดับมัธยม ในระยะที่อยู่ในวัยรุ่นเพื่อนจะมีอิทธิพลมากกว่าบิดามารดา ผู้ปกครองหรือครูในการเรียนรู้ทางการเมือง เด็กเล็กและเด็กวัยรุ่นที่ร่วมกิจกรรม

ของหมู่คณะจะคล้อยตามความเชื่อของกลุ่ม สถานภาพทางสังคมของครอบครัวไม่ทำให้การรับรู้เกี่ยวกับสถานภาพของรัฐบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ครูจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นอย่างมากสำหรับเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพต่ำ

รัตนภรณ์ มหาศรานนท์ (รัตนภรณ์ มหาศรานนท์ 2520) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับชั้นสูงในกรุงเทพมหานคร" พบว่า รายได้ อาชีพ และระดับการศึกษาของบิดามารดามีผลทำให้มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษาที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน

วรรณวิมล หนีมพานิช (วรรณวิมล หนีมพานิช 2517) ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน แต่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการแสดงออกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การฟังการอภิปราย การรวมกิจกรรมในโรงเรียน และการเลือกตั้งคณะกรรมการในโรงเรียน

สมเจตน์ อ้าวรอก (สมเจตน์ อ้าวรอก 2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยครู" พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ การเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ของบิดามารดามีผลทำให้ความคิดเห็นทางการเมืองแตกต่างกัน แหล่งที่ให้ความรู้ทางการเมืองแก่นักศึกษามากคือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หอสมุด ตามลำดับ

ประวิทย์ อรรถวิเวก (ประวิทย์ อรรถวิเวก 2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร" พบว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสัมพันธ์กับการศึกษาและอาชีพของบิดามารดา แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของบิดามารดา

กรีนส์ไต้น (Greenstien. 1965 : 94 - 106) ได้กล่าวสรุปจากการศึกษาของเขาว่านักเรียนที่มีสภาพครอบครัวยากจนจะไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น หรือวิจารณ์ทางการเมืองและมีความเชื่อว่าเขาไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมือง ไม่ยอมรับ

บทบาทของความเป็นผู้นำ ไม่ค่อยจะมีส่วนในกิจกรรมทางการเมือง นักเรียนที่มีฐานะของครอบครัวต่างกันมักมีทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกัน

ซีดา (Ceda. 1973) ทำการวิจัยเรื่อง "Determining the Effects of Family Characteristics on the Political Opinion of Youth" พบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนและสถานภาพทางครอบครัวของบิดามารดา โดยผู้วิจัยได้ให้เหตุผลว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะเหตุว่าประชากรในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้รับการศึกษาสูงกว่าบิดามารดาของตน และอาจเป็นไปได้ว่ารายได้ของเขาเมื่อเป็นผู้ใหญ่อาจจะมากกว่าบิดามารดา ดังนั้นจึงไม่อาจสรุปได้ว่าเยาวชนเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดทัศนคติทางการเมืองมาจากบิดามารดาของตน

เวสเตอร์ (Webster. 1974) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Political Socialization in India" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าการให้ความรู้ทางการเมืองที่เป็นทางการโดยผ่านวิชาหน้าที่พลเมือง แก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลต่อทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนหรือไม่ โดยจำแนกนักเรียนเป็น 3 กลุ่มคือ นักเรียนเกรด 9 ที่ไม่ได้เรียนวิชาหน้าที่พลเมือง นักเรียนเกรด 11 ที่เรียนวิชาหน้าที่พลเมือง และนักเรียนเกรด 11 ที่ไม่ได้เรียนวิชาหน้าที่พลเมือง ผลปรากฏว่านักเรียนเกรด 9 ที่ไม่ได้เรียนวิชาหน้าที่พลเมืองกับนักเรียนเกรด 11 ที่ได้เรียนวิชาหน้าที่พลเมืองมา 2 ปี มีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกันมากนัก และนักเรียนเกรด 11 ที่เรียนและไม่ได้เรียนวิชาหน้าที่พลเมือง มีทัศนคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้สรุปว่าตัวแปรอิสระ เช่น เพศ ประเภทของโรงเรียนที่นักเรียนศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ และสิ่งแวดล้อม เช่น เมือง หรือชนบท ดูเหมือนจะมีบทบาทต่อทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนมากกว่าการได้รับการอบรมวิชาหน้าที่พลเมืองอย่างเป็นทางการในโรงเรียน

จากเอกสารและผลงานวิจัยดังกล่าวมาแล้วแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวและโรงเรียนมีความสำคัญอย่างมากต่อการก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองของเยาวชน องค์ประกอบสำคัญได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่หรือผู้ปกครองกับบรรดาลูก ๆ หรือสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน กิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมนอกหลักสูตร และระดับ

ชั้นการศึกษา นอกจากนี้ สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ก็มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนไทย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกตัวแปรที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาคมาทำการศึกษา โดยจำแนกประเภทตัวแปรดังนี้คือ

1. ตัวแปรด้านครอบครัว ประกอบด้วย

- 1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค
- 1.2 ฐานะของครอบครัว
- 1.3 อาชีพบิดาหรือผู้ปกครอง
- 1.4 ระดับการศึกษาของบิดา
- 1.5 ระดับการศึกษาของมารดา

2. ตัวแปรด้านโรงเรียนประกอบด้วย

- 2.1 ระดับการศึกษา
- 2.2 ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครู-นักเรียน
- 2.3 ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค
- 2.4 ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค

3. เอกสารและการวิจัยเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติบางประการที่เป็นที่ยอมรับในสังคมไทย

การประพฤติปฏิบัติของคนไทยที่มีลักษณะเหมือน ๆ กัน และสืบทอดกันมาจนเรียกได้ว่าเป็นลักษณะประจำชาตินั้นมีอยู่หลายประการ เช่น การรักสงบไม่สันทิ รักความเป็นไทย ประณีตระนอม ประสานผลประโยชน์ ความมีน้ำใจ ไม่เป็นนักการค้า มัธยัสถ์ การอยู่ร่วมกันในลักษณะเครือญาติ ความโอบอ้อมอารี เคารพพรทศา ยึดมั่นในสถาบันกษัตริย์ เชื่อในระบบอาวุโส สุภาพอ่อนโยน นอบน้อมคารวะ นิยมปัจเจกบุคคล มีความมักน้อย รักสันโดษ เคารพเชื่อฟังอำนาจ และมีความโอ้อำ เป็นต้น (เกโซ สวานานนท์ 2520 : 1-52) นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยของ เอกวิทย์ ณ ถลาง (เอกวิทย์ ณ ถลาง 2520 : 10-18) พบว่า การประพฤติปฏิบัติอันถือเป็นเอกลักษณ์ของคนไทยนั้นมีทั้งลักษณะที่

และลักษณะที่ไม่ดี ลักษณะที่ดีได้แก่ ความรักอิสระ ปราศจากอิทธิงสา รู้จักประสานผล ประโยชน์ สุภาพอ่อนโยน มีความเกรงใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส ใฝ่สันโดษ ใฝ่สันติ เชื่อเพื่อ เชื่อแผ่ ประณีประนอม นุ่มนวลอ่อนยาว ไม่ผูกพยาบาท รักถิ่นที่อยู่ และเป็นชาตินักรบ

ทองคำ หงส์พันธุ์ (ทองคำ หงส์พันธุ์ 2520) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องค่านิยม ในสังคมไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาโท และปริญญาเอกของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 100 คน พบว่า ค่านิยมที่มีอยู่แล้วในสังคมไทย และควรสงวน ไว้ คือความซื่อสัตย์และจริงใจ การนิยมสันติวิธี ความรักชาติ ความกตัญญูต่อกษัตริย์ ความโอบอ้อมอารี เชื่อเพื่อเชื่อแผ่ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น การยกย่องผู้รู้-นักปราชญ์ การ เคารพเทวสถานพระมหากษัตริย์ ความศรัทธาในศาสนา ความสามัคคี รักความเป็นไทย อิสระ ความสุภาพอ่อนน้อม

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าลักษณะประจำชาติ (National Characters) ของไทยนั้นมีอยู่หลายประการทั้งที่ดีและไม่ดี ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้คัดเลือกเอาเฉพาะ การประพฤติปฏิบัติที่เป็นไปในทางดีและได้รับการยอมรับในสังคมไทยซึ่งคาดว่าจะมีความ สัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค 9 ประการคือ

1. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
2. การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน
3. การเคารพในสิทธิของผู้อื่น
4. การไม่คดโกง
5. การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
6. การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง
7. การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม
8. การไม่โกรธ
9. การรู้จักประสานผลประโยชน์

การที่ผู้วิจัยเลือกพฤติกรรมต่าง ๆ มาเพียง 9 ประการนั้น ก็เพราะเหตุว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ในสังคม

พฤติกรรมเกี่ยวกับการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และการเคารพในสิทธิของผู้อื่นนั้นเป็นลักษณะของบุคลิกภาพประชาธิปไตยโดยคำนึงถึงบุคคลอื่น (Concern to Others) (Michaelis, 1953 : 42 - 45) โรเซนแฮน (Rosenhan) กล่าวว่า พฤติกรรมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ซึ่งบุคคลที่มีพฤติกรรมดังกล่าวนี้จะช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ทำด้วยความเต็มใจ คนพวกนี้จะเป็นผู้ที่ฝักใฝ่อยู่กับงานของส่วนรวม (Community Minded) มีความสุขอยู่กับการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของสังคม (Macanlay, J. and Berkowitz, L. 1970 : 252 - 254)

พุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของไทยก็ได้อบรมสั่งสอนให้ประชาชนรู้จักเสียสละ โอบอ้อมอารี นอกจากนี้ผลการวิจัยเกี่ยวกับผู้นำชนบทไทย (สภาวิจัยแห่งชาติ 2514 : 56 และจักรกฤษณ์ นรนิติติกการ 2513 : 61) ยืนยันว่าผู้นำที่ชาวบ้านยกย่องนับถือขึ้นต้องเป็นผู้ที่เสียสละ ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลอื่นในทหกรณี่

สำหรับพฤติกรรมการไม่คคโกง การไม่เอาเปรียบผู้อื่นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของคุณธรรมความซื่อสัตย์ จากการศึกษาของ ชาลี ลหิธิ (ชาลี ลหิธิ 2507 : 57) พบว่า ทั้งครูและนักเรียนต่างจักอันคัับให้คุณธรรมค่านความซื่อสัตย์ มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2516 : 60 - 67) ซึ่งพบว่า อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและนักศึกษาคต่างก็จักอันคัับให้คุณธรรมค่านความซื่อสัตย์มีความสำคัญมากที่สุด

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ 2516 : 20 - 21) กล่าวถึง ความซื่อตรงว่า คือความเป็นผู้มีอัชฌาศัยตรง ปราศจากมายาสาโลย ไม่ปฏิบัติลวง

หินพันธุ นาคะตะ (หินพันธุ นาคะตะ 2509 : 85) ได้ให้ความหมายของอาชาวะไว้ว่า หมายถึงความซื่อตรงต่อตนเอง ต่อการงาน ต่อบุคคลอื่น และมีความตั้งอยู่ในสุจริตธรรม

ปิ่น มุทุกันต์ (ปิ่น มุทุกันต์ 2509 : 359 - 372) ได้อธิบายว่า อาชาวะแปลงรูปมาจาก อชฺฐ แปลว่าตรง ถ้าเป็นเรื่องของคนตรงต่อคนด้วยกันเรียกว่า ซื่อตรง

ถ้าตรงต่อคุณความดีเรียกเพียงตรง

ชโล อุตทกภาชน (ชโล อุตทกภาชน 2514 : 105 - 106) กล่าวว่า อาชวะ หรืออาชวัง คือความซื่อสัตย์ หรือถื่อสัจจะ (Trustfulness)

เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการตัดสินใจโดยไม่ลำเอียงและการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ไ้รับความเป็นธรรมนั้น เป็นลักษณะของผู้มีจิตใญ่ยุติธรรม พุทธทาส ภิกขุ (พุทธทาส ภิกขุ 2513 : 173) ได้กล่าวถึงบุคคลผู้มีจิตใญ่ยุติธรรมว่าต้องไม่ตกอยู่ในอคติอันใดแก่ ความลำเอียง 4 ประการ คือความลำเอียงอันเกิดจากความชอบพอกัน ความลำเอียงอันเกิดจากความชิงชังกัน ความลำเอียงอันเกิดจากความหลง และความลำเอียงอันเกิดจากความกลัว

อุกฤษ มงคลนาวิน (อุกฤษ มงคลนาวิน 2521 : 3 - 4) ได้กล่าวถึง ผู้ที่มีความยุติธรรมว่าจะต้องปฏิบัติตนต่อบุคคลอื่นโดยเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ไม่มีอคติ หรือเลือกที่รักมักที่ชัง

ส่วนพฤติกรรมเกี่ยวกับการไม่โกรธ และการรู้จักประสานผลประโยชน์นั้นเป็น การประพฤติปฏิบัติของผู้ที่นิยมสันติวิธี คนไทยโดยทั่วไปได้ยึดถือปฏิบัติตามแนวทางสันติวิธี มานานแล้ว จนถึงเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญประการหนึ่ง ลักษณะที่แสดงให้เห็นได้แก่ การที่คนไทยมีลักษณะที่ไม่สันทิ รักสงบ และมีการประสานผลประโยชน์และการประณีประนอม (เคโซ สนวนานนท์ 2520 : 1 - 52 และ เอกวิทย์ ณ ถลาง 2520 : 10 - 18)

สันติวิธีเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่ไม่รุนแรง (Non-violence) หรือบางทีเรียกว่าอหิงสา ซึ่งอหิงสาในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า เป็นพวกที่ไม่ทำอะไรเลย (Non-Activists) แต่หมายถึงการอุทิศตัวในแง่บวก อหิงสาเป็นการปฏิบัติการณ์ที่ไม่เกี่ยวกับการใช้กำลัง อหิงสาดังอยู่บนรากฐานของความเคารพ ความรัก และความเห็นใจที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ (เบนเนต 2521 : 49 - 51) อหิงสธรรมเป็นค่านิยมของศีล 5 ข้อที่ 1 (ส.ศีวรักษ 2520 : 42) คนที่มีอหิงสธรรมต้องเอาชนะความโกรธด้วยความไม่โกรธ เอาชนะความชั่วด้วยความดี

สุขุม นวลสกุล และ บรรพต วีระสัย (สุขุม นวลสกุล และบรรพต วีระสัย 2520 : 139) ได้อธิบายความหมายของ อโกธะ คือความไม่โกรธ หมายถึง การไม่ฉุนเฉียว ให้อภัย ไม่มีการจองเวรจองกรรม มีแต่ความเยือกเย็นสุขุมคัมภีรภาพ

กระบวนการแก้ปัญหาด้วยความไม่โกรธ รู้จักอภัย และใช้สันติวิธีนั้น ถือว่ามีความสำคัญยิ่งเพราะเหตุว่าในสังคมประชาธิปไตยนั้น ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ไม่มีการบังคับกดขี่ ดังนั้นจึงอาจจะเกิดความขัดแย้งขึ้นมาได้ง่าย แม้ว่าการใช้อาวุธประหัตประหารกันเพื่อแก้ปัญหาก็ได้ผลก็ตาม แต่ผลคงกล่าวจะไม่ยั่งยืน (ปวย อึ้งภากรณ์ 2516 : 59) ความโกรธนั้นมีลักษณะเหมือนไฟ ซึ่งจะเผาไหม้ทั้งตัวผู้โกรธ และผู้ถูกโกรธ (บรรพต วีระสัย 2520 : 139)

จากเอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยได้สรุปโครงสร้างของตัวแปรการประพฤติปฏิบัติบางประการอันเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยในครั้งต่อไป คือ

1. การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
2. การช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน
3. การเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น
4. การไม่คดโกง
5. การไม่เอาเปรียบเปรียบผู้อื่น
6. การตัดสินโดยไม่ลำเอียง
7. การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม
8. การไม่โกรธ
9. การรู้จักประสานผลประโยชน์

ผู้วิจัยมีความเชื่อว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้ง 9 ประการดังกล่าวแล้วน่าจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค เพราะเหตุว่าทั้งทัศนคติเชิงเสมอภาคและพฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนั้นเป็นคุณลักษณะที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล คนที่มีทัศนคติเชิงเสมอภาคจะต้องยอมรับว่า คนอื่น มีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกับตน ซึ่งการที่จะเป็น

เช่นนี้ได้ขึ้นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะต้องเป็นไปในลักษณะที่เสมอกัน มีการเคารพในสิทธิและศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน มีการเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความอดกลั้นต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการตกลงกันด้วยหลักของเหตุและผลโดยสันติวิธีและปราศจากความลำเอียง (กมล สมวิเชียร 2519 : 32 - 40) ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมทั้ง 9 ประการที่ผู้วิจัยได้เลือกมาศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

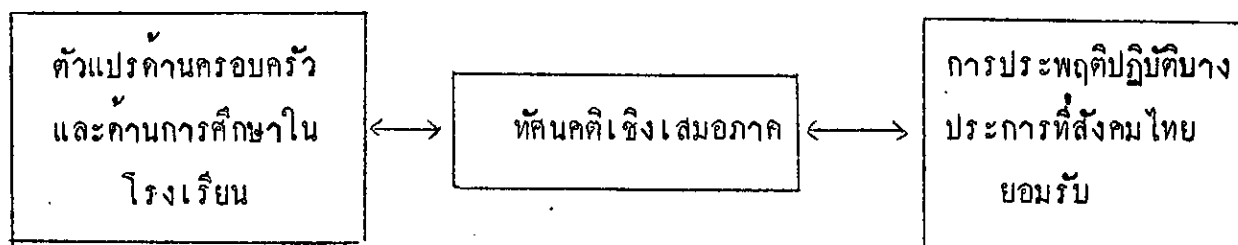
ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยอันประกอบด้วยแบบแผนการวิจัย ตัวแปร ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำกับข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังจะได้เสนอตามลำดับดังนี้

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบสหวิทยาการที่เล็งปัญหาโดยมีลักษณะเป็นแบบสำรวจเชิงพรรณนา ปัญหาที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในครั้งนี้คือปัญหาความไม่เสมอภาคในสังคม โดยผู้วิจัยเชื่อว่าสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งของปัญหาดังกล่าวเกิดจากการที่บุคคลในสังคมขาดทัศนคติเชิงเสมอภาค ซึ่งเป็นองค์ประกอบเชิงมนุษย์ที่สำคัญ ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาทัศนคติเชิงเสมอภาคว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง และศึกษาความสัมพันธ์ของทัศนคติดังกล่าวกับตัวแปรบางตัวด้านครอบครัว การศึกษาในระบบโรงเรียน และการประพฤติปฏิบัติบางประการซึ่งสังคมไทยยอมรับ ทั้งนี้เพื่อจะได้ไขช่องทางในการฝึกอบรมที่ถูกต้องเพื่อปลูกฝังทัศนคติดังกล่าวให้แก่ประชากรของไทยต่อไป

ถ้าจะพิจารณาการวิจัยนี้กับแนวทางการวิจัยในสาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ เฉลียว บุรีภักดิ์ (เฉลียว บุรีภักดิ์ 2520 : 1 - 25) จะเห็นว่าเป็นการวิจัยที่จัดอยู่ในประเภทที่มุ่งศึกษาองค์ประกอบเชิงมนุษย์ที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยนี้แสดงไว้ในแผนภูมิ 5

แผนภูมิ 5 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรทัศนคติเชิงเสมอภาค ประกอบด้วย
 - 1.1 ความเสมอภาคในอำนาจและความยุติธรรม
 - 1.2 ความเสมอภาคในทรัพย์สินและสวัสดิการ
 - 1.3 ความเสมอภาคในเกียรติ และการยอมรับนับถือ
2. ตัวแปรค่านครอบครัว ประกอบด้วย
 - 2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค
 - 2.2 ระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครอง
 - 2.3 ระดับการศึกษาของมารดา
 - 2.4 อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง
 - 2.5 ฐานะครอบครัว
3. ตัวแปรค่านการศึกษาในโรงเรียน ประกอบด้วย
 - 3.1 ระดับการศึกษา
 - 3.2 ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน
 - 3.3 ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค
 - 3.4 ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค
4. ตัวแปรค่านการประพฤติดีปฏิบัติบางประการที่สังคมไทยยอมรับ ประกอบด้วย
 - 4.1 การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
 - 4.2 การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

- 4.3 การเคารพในสิทธิของผู้อื่น
- 4.4 การไม่คดโกง
- 4.5 การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
- 4.6 การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง
- 4.7 การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม
- 4.8 การไม่โกรธ
- 4.9 การรู้จักประสานผลประโยชน์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้กำหนดมวลประชากรเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 11 - 24 ปี ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือมีสถานศึกษา หรือสถานที่ทำงานอยู่ในเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร กลุ่มประชากรดังกล่าวมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนในระบบโรงเรียน กับกลุ่มเยาวชนนอกระบบโรงเรียน กลุ่มเยาวชนในระบบโรงเรียนได้แก่ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และระดับมหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 4 ส่วนกลุ่มเยาวชนนอกระบบโรงเรียน คือผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่ได้ศึกษาต่อในระบบโรงเรียนอีก

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาองค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาค และศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวกับตัวแปรอื่น ๆ หลายตัวแปร เช่น ระดับการศึกษาฐานะของครอบครัว และอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง เป็นต้น ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงต้องมีหลายฐานะ และบิดาคงมีอาชีพที่แตกต่างกันหลาย ๆ อาชีพที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะต้องมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน และจะต้องมีกลุ่มตัวอย่างที่อยู่นอกระบบโรงเรียนด้วย ดังนั้นในการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการดังนี้

1. การสุ่มตัวอย่างเยาวชนในระบบโรงเรียน

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการโดยนำเอารายชื่อของโรงเรียนสหศึกษาของรัฐบาลที่อยู่ในเขตพระโขนง ซึ่งเปิดสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มาจำแนกประเภทโรงเรียน เป็น 2 ประเภทคือ โรงเรียนที่นักเรียนส่วนมากมีฐานะค่อนข้างยากจน และโรงเรียนที่นักเรียนมีฐานะค่อนข้างดี ทั้ง 2 ระดับ จากนั้นจึงสุ่มโรงเรียนจากทั้ง 2 กลุ่ม ในแต่ละระดับมาระดับละ 2 โรงเรียน รวมเป็น 4 โรงเรียน ในแต่ละโรงเรียนจะสุ่มมาเพียง 1 ห้องเรียน (ประมาณ 40 คน) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดประมาณ 160 คน

ตาราง 1 แสดงชื่อโรงเรียนและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ระดับโรงเรียน	ฐานะของนักเรียน	ชื่อโรงเรียน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	ฐานะค่อนข้างจน	โรงเรียนบางจาก	40
	ฐานะค่อนข้างดี	โรงเรียนคาราคาม	43
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	ฐานะค่อนข้างจน	โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย	41
	ฐานะค่อนข้างดี	โรงเรียนสาริต มศว.ประสานมิตร	42
รวม			166

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย ดำเนินการโดยผู้วิจัยได้นำรายชื่อของนิสิตในแต่ละวิชาเอกของคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มาสุ่มตัวอย่างตามอัตราส่วนของจำนวนนิสิตในแต่ละวิชาเอกนั้น ๆ ผลจากการสุ่มตัวอย่างได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 95 คน โดยจำแนกตามคณะ และวิชาเอกต่าง ๆ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิชาเอก

คณะ	วิชาเอก	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ศึกษาศาสตร์	ภาษาไทย	4
	ภูมิศาสตร์	4
	ประวัติศาสตร์	4
	คณิตศาสตร์	3
	ชีววิทยา	3
	คหกรรมศาสตร์	4
	ธุรกิจศึกษา	4
	พลศึกษา	3
	ฟิสิกส์	2
	เคมี	4
	ภาษาอังกฤษ	5
	เทคโนโลยีทางการศึกษา	4
	สังคมศึกษา	4
มนุษยศาสตร์	ภาษาอังกฤษ	3
	ภาษาไทย	4
วิทยาศาสตร์	เคมี	3
	ชีววิทยา	2
	คณิตศาสตร์	3
	ฟิสิกส์	2
สังคมศาสตร์	ประวัติศาสตร์	3
	ภูมิศาสตร์	2
รวม		95

2. การสุ่มตัวอย่างนอกกระบบโรงเรียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการสอบถามจากทะเบียนประวัติของโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลจากการสุ่มตัวอย่างได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างดังนี้คือ

2.1 กลุ่มที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่ได้ศึกษาต่อในระบบโรงเรียนอีก และมีอายุประมาณ 17 - 18 ปี ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 33 คน

2.2 กลุ่มที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่ได้ศึกษาต่อในระบบโรงเรียนอีก และมีอายุประมาณ 21 - 23 ปี ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 43 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างนอกกระบบโรงเรียนทั้งหมดเท่ากับ 76 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะเครื่องมือ

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ จึงใช้วิธีเก็บข้อมูลจากงานภาคสนาม โดยวิธีสัมภาษณ์บุคคลที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการเก็บข้อมูลดังกล่าวจะใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยเฉพาะ แบบสัมภาษณ์ดังกล่าวมีลักษณะทั้งแบบสำรวจ ทั้งแบบสอบวัด ซึ่งมี 7 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ให้สัมภาษณ์ เช่นชั้นที่เรียน อายุ อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง รายได้ของครอบครัวฐานะของครอบครัว เป็นต้น ลักษณะคำถามมีทั้งคำถามปลายเปิดและแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาค แบ่งเป็น 2 ตอนย่อยคือ

ตอนย่อยที่ 1 เป็นคำถามปลายเปิดแบบเลือกตอบเกี่ยวกับทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อความเสมอภาคในอำนาจและความยุติธรรม ความเสมอภาคในทรัพย์สินและสวัสดิการ และความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับนับถือ ลักษณะของคำตอบจะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 อันได้คือ มาก ปานกลาง น้อย

ตอนย่อยที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความเสมอภาค

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ ลักษณะของคำตอบจะเป็นมาตราส่วนประมาณค่ามี 3 อันดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการยอมรับเลี้ยงดูแบบเสมอภาค เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ ลักษณะของคำตอบจะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี 3 อันดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย

ตอนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติบางประการที่สังคมไทยยอมรับของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 ตอนย่อย คือ

ตอนย่อยที่ 1 เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ ลักษณะของคำตอบจะมี 3 ประการ คือ ใช่ ไม่ใช่ และไม่แน่ใจ

ตอนย่อยที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินตัวเอง เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติบางประการที่สังคมไทยยอมรับ และคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการประพฤติปฏิบัติของตนเองและบุคคลอื่นในประเด็นของการประพฤติปฏิบัติบางประการที่สังคมไทยยอมรับ

ตอนที่ 6 เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบเกี่ยวกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 อันดับ คือ บ่อย ๆ นาน ๆ ครั้ง และไม่เคย

ตอนที่ 7 เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบเกี่ยวกับปริมาณของการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่ามี 3 อันดับ คือ บ่อย ๆ นาน ๆ ครั้ง และไม่เคย

✱ 2. การสร้างและการทดลองใช้เครื่องมือ

แนวความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์นี้ อาศัยการสังเกตจากทฤษฎีหลักการ เอกสาร ผลงานวิจัย และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะทางท่าน

รัฐศาสตร์ จิตวิทยา และการศึกษาเป็นหลัก โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและทดลองเครื่องมือตามลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างคำถามตามโครงสร้างของตัวแปรต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสังเคราะห์จากทฤษฎี หลักการ เอกสาร ผลงานวิจัย และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จนได้แบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง นำแบบสัมภาษณ์นี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 4 คน ตรวจสอบคำถามว่าแต่ละข้อวัดตัวแปรใด นำมาเปรียบเทียบกับตัวแปรที่ผู้วิจัยจะวัดว่าตรงกันหรือไม่ ถ้าไม่ตรงกันก็ปรับปรุงใหม่ หรือตัดทิ้งไป ถ้าข้อคำถามนั้น ๆ ไม่ทำให้โครงสร้างของตัวแปรเปลี่ยนแปลงไป

ขั้นที่ 2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงโดยผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบกับนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบว่าข้อคำถามเหล่านั้นวัดลักษณะใดของผู้ตอบ แล้วนำคำตอบมาเปรียบเทียบกับลักษณะที่ผู้วิจัยต้องการจะวัดจริง ๆ ว่าตรงกันหรือไม่ ถ้าไม่ตรงกันก็ปรับปรุงใหม่ หรือตัดทิ้ง ถ้าหากข้อคำถามนั้น ๆ ไม่ทำให้โครงสร้างของตัวแปรเปลี่ยนแปลงไป ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เป็นฉบับร่างที่ 1 เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

ขั้นที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ 1 ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจริงดังนี้คือ

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเมืองมหาสารคาม
จำนวน 30 คน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสารคามพิทยาคม
จำนวน 30 คน

3. นิสิตปริญญาตรี มศว.มหาสารคาม จำนวน 12 คน

* นำแบบสัมภาษณ์ที่ทดสอบแล้วมาดำเนินการดังนี้คือ

1. หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ตอนที่ 3 ตอนที่ 4 และตอนที่ 5 จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม รวม 72 คน โดยวิธีแบ่งออกเป็นกลุ่มสูง กลุ่มต่ำ (กลุ่มละ 25%) โดยใช้ t - test (John & Cooley . 1971 : 148) คัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงไว้

2. นำข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงของแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 ซึ่งสอบวัดเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาคมาหาการกระจายของคำตอบแต่ละข้อของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อคัดเลือกข้อที่ใช้ได้เอาไว้

3. สำหรับข้อคำถามในตอนที่ 6 และตอนที่ 7 นั้นได้สอบถามความเหมาะสมของกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้กับกรรมการสโมสรนักศึกษา วิทยาลัยครูมหาสารคาม และบรรดาคณาจารย์ที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียนในระดับต่าง ๆ ผู้วิจัยได้คัดเลือกประเภทของกิจกรรมที่เหมาะสมเอาไว้

4. ผู้วิจัยได้นำผลของการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ 2

ขั้นที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์ ฉบับร่างที่ 2 เสนอต่อประธานที่ปรึกษาโครงการวิจัยของผู้วิจัย เพื่อความถูกต้องเหมาะสมของข้อคำถาม ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ อีกครั้ง ประธานที่ปรึกษาได้เสนอแนะให้ผู้วิจัยตัดข้อคำถามบางข้อในแต่ละตอนออกเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ใช้ได้จริง ๆ และได้เสนอแนะให้ผู้วิจัยเพิ่มคำถามปลายเปิดในตอน 2 และตอนที่ 5 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ปรึกษากับนิสิตปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ และสาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลายท่านเกี่ยวกับข้อคำถามที่ใช้คำว่าตรงประเด็นที่จะวัดหรือมีความยากง่ายเพียงใด ทั้งยังได้ทดลองใช้ข้อคำถามที่ปรับปรุงใหม่กับนิสิตปีที่ 4 ของ มศว. ประสานมิตร จำนวน 3 คน ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาสร้างเป็นร่างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ 3

ขั้นที่ 5 นำตอนที่ 2 ของแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ 3 ทั้งคำถามปลายปิดและปลายเปิดไปทดลองใช้จริงอีกครั้งหนึ่งกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดใหม่ทองลม จำนวน 48 คน โดยให้นักเรียนเป็นคนตอบคำถามโดยการเขียนตอบจำนวน 40 คน อีก 8 คน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ด้วยตัวเอง เพื่อความเข้าใจในประเด็นคำถาม นำแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 มาหาอำนาจจำแนกและการกระจายของข้อคำถามแต่ละข้อ นำผลการวิเคราะห์ในขั้นนี้ไปรวมกับแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ 3 ที่มีอยู่เดิมสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ 4 เพื่อจะนำไปใช้จริง โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

- ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามทัศนคติเชิงเสมอภาค โดยเป็นคำถามปลายปิด
แบบเลือกตอบ จำนวน 18 ข้อ และคำถามปลายเปิดจำนวน 4 ข้อ
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับ
นักเรียน โดยเป็นคำถามปลายปิด จำนวน 5 ข้อ
- ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูแบบเสมอภาค โดยเป็นคำถาม
ปลายปิด จำนวน 5 ข้อ
- ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติบางประการที่สังคมไทย
ยอมรับ โดยมีคำถามปลายปิด 19 ข้อ และคำถามปลายเปิด 9 ข้อใหญ่ และในแต่ละ
1 ข้อใหญ่มี 4 ข้อย่อย
- ตอนที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่
ส่งเสริมความเสมอภาค เป็นคำถามปลายปิดจำนวน 4 ข้อ
- ตอนที่ 7 เป็นคำถามเกี่ยวกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่
ส่งเสริมความเสมอภาค เป็นคำถามปลายปิดจำนวน 4 ข้อ
- ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ 4 ห้างฉับไปทดลองใช้กับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยา จำนวน 4 คน ชาย 2 คน หญิง 2 คน
เพื่อทดสอบความเข้าใจในประเด็นคำถาม และระยะเวลาที่ใช้ ปรากฏว่าผู้ตอบเข้าใจ
ในประเด็นคำถามทุกข้อ และใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 45 - 50 นาที ✕
- รายละเอียดเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์และคำถามจำแนกของข้อคำถามแต่ละ
ข้อในแต่ละตอนมีอยู่ในภาคผนวก ก. หน้า 159 และภาคผนวก ข. หน้า 175 ตามลำดับ
ส่วนเกณฑ์การให้คะแนนข้อคำถามแต่ละตอนนั้นแตกต่างกันตามลักษณะของรูปแบบคำถาม ให้
ดูรายละเอียดในสมุดรหัสนี้ (ภาคผนวก ค.) โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้ใช้ร่วมกันระหว่างรหัสนี้
กับคะแนน

หมายเหตุ ในการเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้เพิ่มประเด็นคำถามข้อที่ 8 ก.
8 ข. และ 8 ค. ซึ่งถามเกี่ยวกับลักษณะของการพึ่งตนเองเข้าไปด้วยเพื่อจะได้นำข้อมูล
มาใช้ในการอภิปรายผลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเตรียมการเก็บข้อมูลจากสนาม

1.1 ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อกับสถานศึกษาที่ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้นั่งล้อแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัย คือโรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โรงเรียนพระโขนงพิทยาลัย โรงเรียนการาคม และโรงเรียนบางจาก ส่วนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนั้น ผู้วิจัยได้ติดต่อโดยตรงกับผู้สอนในแต่ละวิชาเอกเพื่อขอสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

1.2 ในกรณีกลุ่มตัวอย่างที่อยู่นอกระบบโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 (ซึ่งมีอายุ 17 - 18 ปี) และผู้ที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 (อายุประมาณ 21 - 23 ปี) ซึ่งได้เรียนต่ออีก ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือมีสถานที่ทำงานอยู่ในเขตพระโขนง โดยใช้นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงช่วยในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น จำนวน 4 คน

1.3 ติดต่อกับและเลือกผู้สัมภาษณ์ โดยเลือกจากนิสิตชั้นปีที่ 4 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 3 คน นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง 2 คน และข้าราชการกองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ 1 คน รวมเป็น 6 คน ผู้วิจัยได้เตรียมตัวผู้ช่วยผู้สัมภาษณ์โดยการชี้แจงให้เข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยนี้โดยทั่ว ๆ ไป แล้วให้ผู้ช่วยผู้สัมภาษณ์ศึกษาแบบสัมภาษณ์โดยละเอียดเพื่อให้เข้าใจรูปคำถาม ความหมายของภาษาที่ใช้ ความมุ่งหมายที่ถาม และคำตอบที่คาดว่าจะได้รับ ตลอดจนให้ฝึกการสัมภาษณ์จริงจนได้ผลเป็นที่พอใจ

1.4 จัดทำตารางการสัมภาษณ์ และกำหนดเวลานัดหมายกับกลุ่มตัวอย่างในแต่ละแห่งเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์จริง

2. การดำเนินการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เริ่มตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2522 จนถึงวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2522 รวมระยะเวลาทั้งสิ้นประมาณ 3 เดือน

ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในระบบโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยที่เป็น
นิสิตชั้นปีที่ 4 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และข้าราชการกองการ
วิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ณ สถานศึกษา
ที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนกลุ่มตัวอย่างนอกระบบโรงเรียนนั้นผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย
ได้ไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองที่บ้านพักของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน

การจัดกระทำกับข้อมูลและการเตรียมการก่อนวิเคราะห์

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็ดำเนินการจัด
กระทำกับข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบคำตอบจากแบบสัมภาษณ์ทั้ง 337 ฉบับ เพื่อความถูกต้อง
สมบูรณ์ ถ้าพบว่ามีฉบับใดไม่ถูกต้องสมบูรณ์จะคัดทิ้งไป ผลจากการตรวจสอบพบว่าทั้ง
337 ฉบับ

2. จัดแยกแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มตัวอย่างในระบบ
โรงเรียน จำนวน 261 ฉบับ และกลุ่มตัวอย่างนอกระบบโรงเรียน จำนวน 76 ฉบับ
แล้วลงหมายเลขประจำตัวของแบบสัมภาษณ์แต่ละฉบับในแต่ละกลุ่ม กลุ่มในโรงเรียนจะมี
หมายเลขตั้งแต่ 001 - 261 และกลุ่มนอกโรงเรียนจะมีหมายเลข 2 - 001 - 2 -
076

3. การจัดทำสมุดรหัส (Code Book) ผู้วิจัยได้จัดทำสมุดรหัสเพื่อเป็น
คู่มือในการลงรหัสใน data coding form และใช้เป็นคู่มือในการวิเคราะห์ข้อมูล
ตลอดจนใช้นำเสนอข้อมูลขั้นพื้นฐานของตัวแปรย่อยแต่ละตัว สมุดรหัสดังกล่าวมีตาราง
6 ช่อง คือตัวแปรที่ รหัส ชื่อรหัส ชื่อตัวแปร ความถี่ร้อยละ ข้อคำถาม และ
สดมภ์ (คุณภาพนาม ทอนสมุดรหัส) ต่อจากนั้นจะนำแบบสัมภาษณ์มาศึกษาดูประเด็นคำถาม
หรือคำตอบเพื่อกำหนดเป็นตัวแปรย่อยซึ่งจะต้องเขียนแจกแจงลงในสมุดรหัสตามลำดับให้
สอดคล้องกับแบบสัมภาษณ์ที่ใช้รวมตัวแปรย่อยทั้งสิ้น 74 ตัวแปร

4. การลงรหัสและการตรวจสอบ ผู้วิจัยได้ลงรหัสโดยการถ่ายข้อมูลเป็นตัวเลขลงใน data coding form ด้วยตนเอง เพื่อป้องกันความผิดพลาด การลงรหัสกระทำสำเร็จหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จประมาณ 15 วัน เมื่อลงรหัสเสร็จแล้ว ก็ดำเนินการตรวจสอบการลงรหัสเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลไม่ผิดพลาด โดยตรวจสอบจากต้นฉบับทุก ๆ คนที่ 10 การลงรหัสข้อมูลการวิจัยที่ใช้ data coding form จำนวน 9 แผ่น

5. การเจาะบัตร เนื่องจากการวิจัยนี้ต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล จึงจำเป็นต้องถ่ายข้อมูลลงบัตรที่ใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ ซึ่งในการนี้ต้องใช้บัตรของ ไอ บี เอ็ม การเจาะบัตรและการทบทวนบัตรของงานวิจัยนี้ กระทำที่ กาคาแมท ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร ต้องใช้บัตรทั้งสิ้น 337 ใบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้กระทำ 2 วิธีคือ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีธรรมดา และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด

เนื่องจากในแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 และตอนที่ 5 มีคำถามปลายเปิดซึ่งต้องทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจะทำการวิเคราะห์และจัดคำตอบที่เหมือน ๆ กันเข้าประเด็นเดียวกัน ผลของการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำถามปลายเปิดข้อ 2.2 ง . จะได้นำไปใช้ประกอบในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ส่วนคำถามปลายเปิดอื่น ๆ จะได้นำไปใช้ประกอบในการอภิปรายผลการวิจัยร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อไป (รายละเอียดของการวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามปลายเปิดมีอยู่ในภาคผนวก ตอน คำตอบของคำถามปลายเปิด)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายปิด

2.1 การหาค่าสถิติพื้นฐาน เป็นการหาค่าความถี่และร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อคำถาม ตลอดจนค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรบางตัว

(ดูรายละเอียดในภาคผนวกเกี่ยวกับสมุทรรัสและตารางแสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรบางตัว)

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อนี้กระทำโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาค 18 ข้อ ซึ่งมีขั้นตอนของการวิเคราะห์ดังนี้คือ

2.2.1 ให้สัญลักษณ์ของคำถามทั้ง 18 ข้อ โดยถือว่าแต่ละข้อเป็น 1 ตัวแปร สัญลักษณ์ที่ใช้มีดังนี้คือ

- E_1 = ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมเพื่อวางระเบียบกฎเกณฑ์ภายในบ้าน
- E_2 = ความเสมอภาคในการใช้อ่านาจดัดสินใจระหว่างหัวหน้ากับสมาชิกในกลุ่ม
- E_3 = ความเสมอภาคในการได้รับการลงโทษตามกฎหมายระหว่างคนจน—คนรวย
- E_4 = ความเสมอภาคในการได้รับเลือกเป็นประธานหรือหัวหน้างาน
- E_5 = ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมเพื่อวางระเบียบกฎเกณฑ์ภายในสถานศึกษา
- E_6 = ความเสมอภาคในการได้รับการลงโทษตามกฎหมายระหว่างเพศชาย—หญิง
- E_7 = ความเสมอภาคในการได้รับสิทธิจากรัฐ
- E_8 = ความเสมอภาคในการเข้ารับการรักษาพยาบาล
- E_9 = ความเสมอภาคในการเสียภาษีรายได้
- E_{10} = ความเสมอภาคในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพจากรัฐ
- E_{11} = ความเสมอภาคในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ

- E_{12} = ความเสมอภาคในการได้รับการส่งเสริมจากรัฐในการ
 รับการศึกษอาบรม
 E_{13} = ความเสมอภาคในเกียรติของความเป็นคน
 E_{14} = ความเสมอภาคในการได้รับการยอมรับ
 E_{15} = ความเสมอภาคในอาชีพและเกียรติของแต่ละอาชีพ
 E_{16} = ความเสมอภาคในการได้รับการเคารพจากบุคคลอื่น
 E_{17} = ความเสมอภาคในการได้รับการยอมรับในการแสดงออก
 E_{18} = ความเสมอภาคในสิทธิระหว่างเพศตามกฎหมาย

2.2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปรทั้ง 18 ตัว ($E_1 - E_{18}$)

โดยใช้ Factor Analysis Model ของ Thurstone โดยใช้ SMC
 (Square Multiple Correlation) เป็น Commonality และใช้ Kaiser's
 Rule (eigen value มากกว่า 1) เป็นเกณฑ์สำหรับหาจำนวน Factors

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ
 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 กระทำดังต่อไปนี้

2.3.1 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับฐานะ
 ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของมารดา และ
 ระดับชั้นที่เรียนของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธี Phi Coefficient

2.3.2 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับการ
 อบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน ประมาณการ
 ร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาคและปริมาณการร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่
 ส่งเสริมความเสมอภาค โดยวิธี Pearson Product Moment

2.3.3 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับฐานะ
 ของครัวครัว อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง และระดับชั้นที่ศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้
 เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง
 กลุ่มโดยวิธีของ Scheffé

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับ 9 ประการนั้น กระทำโดยใช้วิธี Pearson Product Moment

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับลักษณะการพึ่งตนเอง เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการอภิปรายผลการวิจัย กระทำโดยใช้วิธี Pearson Product Moment

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้จะได้นำเสนอหาสาระเป็น 5 ตอนคือ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการอภิปรายผลการวิจัย

เพื่อความสะดวกในการอ่านรายงานการวิจัยนี้ การนำเสนอผลการวิจัยแต่ละตอน จะกระทำในรูปของการบรรยายประกอบตัวเลขโดยตลอด ไม่นำตารางเข้ามาประกอบ หรือแทรกระหว่างข้อความที่เป็นรายละเอียด หากข้อความตอนใดพาดพิงไปถึง หรือหยิบยกเอาส่วนหนึ่งส่วนใดในตารางหรือในรายการใดมาเสนอ และผู้อ่านต้องการจะดูรายละเอียดเพิ่มเติม ผู้วิจัยก็ได้บอกหมายเลขตาราง หรือรายการกำกับไว้ เพื่อจะได้ไปค้นดูในภาคผนวกต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นนี้เพื่อช่วยให้สามารถทำความเข้าใจในผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่จะได้นำเสนอในตอนต่อไปได้ชัดเจนยิ่งขึ้น วิธีการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นนี้จะเสนอตามความเป็นจริงที่ได้จากการเก็บข้อมูลเท่านั้น ไม่ได้มีความประสงค์จะตีความหรือหาข้อสนับสนุนจากข้อมูลเหล่านี้ รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นมีดังนี้คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรด้านการศึกษาในโรงเรียน

1.1 ชั้นที่เรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งหมด 337 คน จำแนกตามระดับการศึกษาได้ดังนี้คือ กลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน

83 คน กลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 83 คน กลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย จำนวน 95 คน กลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ และมีอายุประมาณ 17 - 18 ปี จำนวน 33 คน และกลุ่มตัวอย่างที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ และมีอายุประมาณ 21 - 23 ปี จำนวน 43 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดดังกล่าวจำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างในระบบโรงเรียน 261 คน และกลุ่มตัวอย่างนอกระบบโรงเรียน 76 คน

1.2 ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค
คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 8 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 5.7088 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.4908

1.3 ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค
คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 8 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3.8352
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.1477

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบเสมอภาค คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 15 คะแนน เฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10.5057 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.8225

2. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรด้านครอบครัว

2.1 ฐานะของครอบครัว วัตถุประสงค์การพิจารณาจำนวนเงินได้ของครอบครัวหนึ่ง ๆ ใน 1 เดือน ประกอบกับจำนวนสมาชิกในครอบครัวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่แต่ละครอบครัวมีอยู่ แล้วจำแนกเป็น 3 ระดับคือ คอนข้างยากจน ปานกลาง และ คอนข้างดี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ปรากฏว่าจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 261 คน แบ่งเป็นฐานะคอนข้างจน 37 คน (ร้อยละ 14.18) ปานกลาง 134 คน (ร้อยละ 51.34) และคอนข้างดี 90 คน (ร้อยละ 34.48)

2.2 อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครองที่ใช้ในการวิจัยนี้จำแนกเป็น 5 ประเภท คือ อาชีพเกษตรกร รับราชการ รับจ้างค้าขายและ

อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีบิดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพต่าง ๆ ดังนี้ อาชีพเกษตรกรจำนวน 13 คน (ร้อยละ 4.98) อาชีพรับราชการ 67 คน (ร้อยละ 25.67) อาชีพรับจ้าง 70 คน (ร้อยละ 26.82) อาชีพค้าขาย 71 คน (ร้อยละ 27.20) อาชีพธุรกิจส่วนตัว 38 คน (ร้อยละ 15.33)

2.3 การศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครอง จากกลุ่มตัวอย่าง 261 คน เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นแล้วปรากฏว่า บิดาหรือผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษา ดังนี้คือ ไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 27 คน (ร้อยละ 10.34) จบประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 86 คน (ร้อยละ 32.05) จบประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 21 คน (ร้อยละ 8.04) จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือมัธยมปีที่ 6 จำนวน 43 คน (ร้อยละ 16.42) จบ ม.8 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 27 คน (ร้อยละ 10.34) จบอนุปริญญาหรือเทียบเท่าจำนวน 19 คน (ร้อยละ 7.28) จบปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 38 คน (ร้อยละ 14.58)

2.4 การศึกษาของมารดา จากกลุ่มตัวอย่าง 261 คน เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นแล้วปรากฏว่า มารดาของกลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาดังนี้คือ ไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 29 คน (ร้อยละ 11.11) จบประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 155 คน (ร้อยละ 59.38) จบประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 16 คน (ร้อยละ 6.13) จบมัธยมปีที่ 6 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 18 คน (ร้อยละ 6.89) จบมัธยมปีที่ 8 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 13 คน (ร้อยละ 4.98) จบอนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 14 คน (ร้อยละ 5.36) และจบปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 16 คน (ร้อยละ 6.13)

2.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 15 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 12.0038 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.1421

3. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาค

คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 54 คะแนน พิสัยคะแนนมีตั้งแต่ 18 - 54 คะแนน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

337 คน เป็น 42.3116 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.0728 ค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มในโรงเรียน (261 คน) มีค่า 42.3410 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 5.2509

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 37.7831 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.2023 โดยมีผู้ที่ได้คะแนนน้อยที่สุด 27 คะแนน มากที่สุด 46 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 43.2530 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.3360 โดยมีผู้ที่ได้คะแนนน้อยที่สุด 33 คะแนน มากที่สุด 52 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาปีที่ 4 มหาวิทยาลัยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 45.5263 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.8890 โดยมีผู้ได้คะแนนน้อยที่สุด 36 คะแนน มากที่สุด 54 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ ได้คะแนนเฉลี่ย 41.909 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.4160 โดยมีผู้ได้คะแนนน้อยที่สุด 28 คะแนน สูงที่สุด 51 คะแนน และกลุ่มที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อได้คะแนนเฉลี่ย 42.4420 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.5610 โดยมีผู้ได้คะแนนน้อยที่สุด 35 คะแนน สูงที่สุด 51 คะแนน

ถ้าจำแนกตามอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 261 คนจะได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองเป็นเกษตรกร ได้คะแนนเฉลี่ย 46.154 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.672 มีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 42 คะแนน และสูงที่สุด 50 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองเป็นข้าราชการ ได้คะแนนเฉลี่ย 42.881 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.610 มีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 27 คะแนน สูงสุด 53 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้ประกอบอาชีพรับจ้าง ได้คะแนนเฉลี่ย 40.957 มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.185 มีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 29 คะแนน สูงสุด 52 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพค้าขาย ได้คะแนนเฉลี่ย 42.549 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.353 มีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 32 คะแนน สูงสุด 54 คะแนน และกลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองประกอบธุรกิจส่วนตัว ได้คะแนนเฉลี่ย 42.132 มีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.604 มีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 33 คะแนน สูงสุด 49 คะแนน

ถ้าจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 261 คน จะได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4 ได้คะแนนเฉลี่ย 43.667 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.764 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 33 คะแนน สูงสุด 53 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองจบประถมศึกษาปีที่ 4 ได้คะแนนเฉลี่ย 40.988 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.900 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 29 คะแนน สูงสุด 50 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองจบประถมศึกษาปีที่ 7 ได้คะแนนเฉลี่ย 44.476 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.464 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 35 คะแนน สูงสุด 50 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองจบมัธยม 6 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ย 42.116 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.781 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 27 คะแนน สูงสุด 53 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองจบมัธยม 8 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้คะแนนเฉลี่ย 41.074 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.737 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 31 คะแนน สูงสุด 53 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองจบอนุปริญญา ได้คะแนนเฉลี่ย 44.368 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.353 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 36 คะแนน สูงสุด 49 คะแนน และกลุ่มที่มีบิดาหรือผู้ปกครองจบปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ได้คะแนนเฉลี่ย 43.421 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.446 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 34 คะแนน สูงสุด 52 คะแนน

ถ้าจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดาของกลุ่มตัวอย่าง 261 คน ปรากฏผลดังนี้คือ กลุ่มตัวอย่างที่มารดาไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4 ได้คะแนนเฉลี่ย 44.103 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.453 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 29 คะแนน และสูงสุด 53 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มารดาจบประถมศึกษาปีที่ 4 ได้คะแนนเฉลี่ย 41.555 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.396 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 29 คะแนน สูงสุด 54 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มารดาจบประถมศึกษาปีที่ 7 ได้คะแนนเฉลี่ย 44.938 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.714 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 38 คะแนน สูงสุด 50 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มารดาจบมัธยม 6 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ย 41.778 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.477 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 27 คะแนน สูงสุด 51 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มารดาจบมัธยม 8 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้คะแนนเฉลี่ย 43.538 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.235 โดยมีผู้ได้

คะแนนต่ำสุด 36 คะแนน สูงสุด 50 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่มารดาจบอนุปริญาได้คะแนนเฉลี่ย 43.571 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.275 โดยมีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 39 คะแนน สูงสุด 52 คะแนน และกลุ่มตัวอย่างที่มารดาจบปริญาตรีหรือสูงกว่าปริญาตรี ได้คะแนนเฉลี่ย 42.750 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.958 มีผู้ได้คะแนนต่ำสุด 37 คะแนน สูงสุด 52 คะแนน

4. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรความประพฤติการปฏิบัติบางประการที่สังคมไทยยอมรับ

4.1 การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 2.9157 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.9964

4.2 การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 3.0153 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.9133

4.3 การเคารพในสิทธิบุคคลอื่น คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 3.000 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.8638

4.4 การไม่คดโกง คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 3.0192 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.6291

4.5 การไม่เอาเปรียบผู้อื่น คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 6 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 4.6973 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0249

4.6 การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 6 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 4.7854 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0451

4.7 การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 2 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 1.7816 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.5355

4.8 การไม่โกรธ คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 2.6973 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.0211

4.9 การรู้จักประสานผลประโยชน์ คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 4 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 3.5287 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7520

5. ข้อมูลเบื้องต้นการประเมินตัวเองเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติบางประการที่สังคมไทยยอมรับ

5.1 การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 3.4904 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7050

5.2 การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 3.4636 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.8012

5.3 การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการเคารพในสิทธิของผู้อื่น คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 3.5096 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7422

5.4 การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการไม่โกง คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 3.4789 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7209

5.5 การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการไม่เอาเปรียบบุคคลอื่น คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 3.6398 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7069

5.7 การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เท่ากับ 3.7854 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 0.7442

5.8 การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการไม่โกง คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 3.0460 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.9873

5.9 การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการรู้จักประสานผลประโยชน์ คะแนนเต็มจากแบบสัมภาษณ์ 5 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 3.7356 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.7513

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 1 ตั้งไว้ว่า ทักษะเชิงเสมอภาค ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านอำนาจและความยุติธรรม องค์ประกอบด้านทรัพย์สินและสวัสดิการ และองค์ประกอบด้านเกียรติและการยอมรับนับถือ

ในการทดสอบสมมติฐานข้อนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางสถิติ 2 วิธี คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำถามปลายเปิด แล้วนำเอาผลการวิเคราะห์ทั้ง 2 วิธีมาอธิบายองค์ประกอบของทักษะเชิงเสมอภาคร่วมกัน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามที่สอบวัดทักษะเชิงเสมอภาค 18 ข้อคำถามมาหาองค์ประกอบ เพื่อความสะดวกในการแปลผล ผู้วิจัยได้กำหนดใช้สัญลักษณ์แทนข้อคำถามทั้ง 18 ข้อดังนี้

E_1 = ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมเพื่อวางระเบียบ กฎเกณฑ์
ภายในบ้าน

E_2 = ความเสมอภาคในการใช้อำนาจตัดสินใจระหว่างหัวหน้ากับสมาชิก
ในกลุ่ม

E_3 = ความเสมอภาคในการได้รับการลงโทษตามกฎหมาย ระหว่าง
คนจน - คนรวย

- E_4 = ความเสมอภาคในการได้รับเลือกเป็นประธาน หรือหัวหน้างาน
 E_5 = ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์
 ภายในสถานศึกษา
 E_6 = ความเสมอภาคในการได้รับการลงโทษตามกฎหมายระหว่าง
 เพศหญิง - ชาย
 E_7 = ความเสมอภาคในการได้รับสิทธิจากรัฐ
 E_8 = ความเสมอภาคในการเข้ารับการรักษาพยาบาล
 E_9 = ความเสมอภาคในการเสียภาษีรายได้
 E_{10} = ความเสมอภาคในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพจากรัฐ
 E_{11} = ความเสมอภาคในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ
 E_{12} = ความเสมอภาคในการได้รับการส่งเสริมจากรัฐในการเข้ารับ
 การศึกษาอบรม
 E_{13} = ความเสมอภาคในเกียรติของความเป็นคน
 E_{14} = ความเสมอภาคในการได้รับการยอมรับ
 E_{15} = ความเสมอภาคในอาชีพและเกียรติของอาชีพแต่ละอย่าง
 E_{16} = ความเสมอภาคในการได้รับการเคารพจากบุคคลอื่น
 E_{17} = ความเสมอภาคในการได้รับการยอมรับในการแสดงออก
 E_{18} = ความเสมอภาคในสิทธิระหว่างเพศตามกฎหมาย

จากการหาค่าสหสัมพันธ์ภายในของข้อความทั้ง 18 ข้อ (ตาราง 2 ภาคผนวก จ) พบว่าค่าสหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรแต่ละตัวค่อนข้างต่ำ (สูงสุด 0.35018 ต่ำสุด 0.00076) แสดงว่าข้อความแต่ละขอน่าจะวัดลักษณะของทัศนคติเชิงเสมอภาค แตกต่างกันในแต่ละด้านเป็นส่วนใหญ่ และเพื่อที่จะทราบว่าข้อความใดบ้างที่วัดลักษณะร่วมกัน จึงทำการวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

จากผลของการวิเคราะห์องค์ประกอบก่อนที่จะทำการหมุนแกน (ตาราง 3 ภาคผนวก จ) พบว่า องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาคมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6

องค์ประกอบ และน้ำหนักขององค์ประกอบที่ 1 มีค่าสัมประสิทธิ์ของน้ำหนักเป็นบวกทั้งหมด น้ำหนักองค์ประกอบส่วนใหญ่อยู่ในองค์ประกอบที่ 1 ถึงร้อยละ 49.9 แสดงว่าข้อคำถามทั้ง 18 ข้อนี้วัดองค์ประกอบรวมกันจริง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแบบทดสอบที่ใช้วัดทัศนคติเชิงเสมอภาคที่ใช้ในการวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) สูง (ตาราง 4 ภาคผนวก จ)

เพื่อให้มองเห็นภาพขององค์ประกอบอื่น ๆ อย่างชัดเจน จึงทำการหมุนแกนโดยยึดหลัก Simple Structure and Positive Manifold คือ ให้น้ำหนักขององค์ประกอบมีค่าเป็นบวกเสมอในแต่ละองค์ประกอบ และมีน้ำหนักขององค์ประกอบเด่นชัดที่องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง ผลการหมุนแกนโดยวิธี Varimax ปรากฏดังต่อไปนี้คือ (ตาราง 5 ภาคผนวก จ)

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งมีน้ำหนักขององค์ประกอบหลักนั้นลงไปดังต่อไปนี้คือ

1. ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในบ้าน ($E_1 = .50015$)

2. ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสถานศึกษา ($E_5 = .49333$)

3. ความเสมอภาคในการได้รับสิทธิจากรัฐ ($E_7 = .46594$)

4. ความเสมอภาคในการลงโทษตามกฎหมายระหว่างเพศชาย-หญิง ($E_6 = .45575$)

5. ความเสมอภาคในการได้รับการส่งเสริมจากรัฐในการได้รับการศึกษาอบรม ($E_{12} = .38492$)

6. ความเสมอภาคในการได้รับเลือกเป็นประธานหรือหัวหน้างาน ($E_9 = .3805$)

7. ความเสมอภาคในการได้รับการเคารพจากบุคคลอื่น ($E_{11} = .34631$)

8. ความเสมอภาคในการได้รับการลงโทษตามกฎหมายระหว่างคนรวยคนจน ($E_{16} = .21142$)

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งมีน้ำหนักองค์ประกอบลดหลั่นกันตามลำดับดังนี้

1. ความเสมอภาคในเกียรติของความเป็นคน ($E_{13} = .65060$)
2. ความเสมอภาคในการได้รับการยอมรับจากทุก ๆ กลุ่ม ($E_{14} = .37702$)

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยข้อคำถามเดียว คือ ความเสมอภาคในอาชีพและเกียรติของอาชีพแต่ละอย่าง ($E_{15} = .75469$)

องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วยข้อคำถาม ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบลดหลั่นกันตามลำดับ ดังต่อไปนี้คือ

1. ความเสมอภาคในการใช้อำนาจตัดสินใจระหว่างหัวหน้ากับสมาชิกภายในกลุ่ม ($E_2 = .65676$)
2. ความเสมอภาคในการเข้ารับการรักษายาบาล (ระหว่างประชาชนกับข้าราชการ) ($E_8 = .30621$)

องค์ประกอบที่ 5 ประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบลดหลั่นกันตามลำดับดังนี้คือ

1. ความเสมอภาคในการได้รับหลักประกันด้านการดำรงชีพจากรัฐ ($E_{10} = .54811$)
2. ความเสมอภาคในการได้รับการยอมรับในการแสดงออก ($E_{17} = .40281$)

องค์ประกอบที่ 6 ประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบลดหลั่นกันตามลำดับดังนี้คือ

1. ความเสมอภาคในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ($E_{11} = .42886$)
2. ความเสมอภาคในสิทธิตามกฎหมายระหว่างเพศ ($E_{18} = .31685$)

จากผลการวิเคราะห์จะเห็นว่าในองค์ประกอบที่ 1 นั้น ข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด 2 ข้อคำถามแรก เป็นประเด็นของความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการออกระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ส่วนอีก 2 ข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบใกล้เคียงกัน เป็นประเด็นของความเสมอภาคในการได้รับสิทธิจากรัฐ และ

ความเสมอภาคในการได้รับการถูกลงโทษตามกฎหมาย เมื่อรวมทุกประเด็นคำถามดังกล่าวแล้ว องค์ประกอบที่ 1 จึงเป็นความเสมอภาคในกฎหมายและการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบที่ 2 ข้อคำถามที่มีน้ำหนัก องค์ประกอบมากที่สุดเป็น ประเด็นของความเสมอภาคในเกียรติของความเป็นคน (E_{13}) รองลงมาคือประเด็นความเสมอภาคในการได้รับการยอมรับ (E_{14}) ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับประเด็นแรก ดังนั้น

องค์ประกอบนี้จึงเป็นความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับ

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยข้อคำถามเดียว และมีน้ำหนักองค์ประกอบค่อนข้างสูง คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับความเสมอภาคในการประกอบอาชีพและการได้รับเกียรติเท่ากันในแต่ละอาชีพ ดังนั้นองค์ประกอบนี้จึงเป็นความเสมอภาคในอาชีพ

องค์ประกอบที่ 4 มีข้อคำถามเกี่ยวกับความเสมอภาคในการใช้อำนาจตัดสินใจระหว่างผู้เป็นหัวหน้ากับสมาชิกในกลุ่ม (E_2) มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด รองลงมาคือประเด็นคำถามเกี่ยวกับความเสมอภาคในการเข้ารับการรักษาพยาบาลระหว่างข้าราชการกับประชาชนโดยทั่วไป (E_8) แต่เมื่อดูจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบแล้วข้อคำถามดังกล่าวมีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยกว่าข้อคำถามแรกอยู่มาก ทั้งยังมีน้ำหนักองค์ประกอบที่กระจายอยู่ในองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายองค์ประกอบ ซึ่งต่างจากข้อคำถาม E_2 ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบลงที่องค์ประกอบที่ 4 เพียงองค์ประกอบเดียว และมีค่าสูงด้วย ดังนั้นองค์ประกอบนี้จึงเป็นความเสมอภาคในการใช้อำนาจตัดสินใจภายในกลุ่ม

องค์ประกอบที่ 5 ข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ ประเด็นความเสมอภาคในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพจากรัฐ (E_{10}) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบดังกล่าวสูงกว่าค่าน้ำหนักขององค์ประกอบของอีกข้อคำถามหนึ่งค่อนข้างมาก ดังนั้นองค์ประกอบนี้จึงเป็นความเสมอภาคในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพจากรัฐ

องค์ประกอบที่ 6 ข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ประเด็นความเสมอภาคในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ (E_{11}) ส่วนอีกคำถามหนึ่งซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับความเสมอภาคในสิทธิตามกฎหมายระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย (E_{18}) มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อย และค่าน้ำหนักองค์ประกอบกระจายอยู่ในหลายองค์ประกอบ ดังนั้นองค์ประกอบนี้จึงเป็นความเสมอภาคในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด ข้อ 2.2 ง.

จากคำถามปลายเปิดข้อ 2.2. ง. ซึ่งถามว่า "ท่านคิดว่าคนไทยทุกคนควรมีความเท่าเทียมกันในเรื่องใดบ้าง" ผลของการวิเคราะห์เนื้อหาปรากฏว่าได้คำตอบจากกลุ่มตัวอย่างเป็น 7 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

2.1 ความเสมอภาคในการได้รับบริการด้านต่าง ๆ จากรัฐ มีผู้ระบุประเด็นนี้ 147 คน (ร้อยละ 56.32) โดยมีรายละเอียดของประเด็นดังนี้คือ ความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาอบรม ความเสมอภาคในการได้รับการรักษาพยาบาล และความเสมอภาคในการใช้บริการสาธารณะต่าง ๆ

2.2 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วม มีผู้ระบุประเด็นนี้ 90 คน (ร้อยละ 34.48) โดยมีรายละเอียดของประเด็นดังนี้คือ การมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย การมีสิทธิเลือกตั้งและการเป็นผู้แทน การมีโอกาสเป็นผู้นำ และการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของประเทศ

2.3 ความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับ มีผู้ระบุประเด็นนี้ 85 คน (ร้อยละ 32.57) โดยมีรายละเอียดของประเด็นดังนี้คือ การไม่แบ่งชั้นวรรณะ การได้รับการยอมรับจากคนอื่น

2.4 ความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ มีผู้ระบุประเด็นนี้ 85 คน (ร้อยละ 32.57) โดยมีรายละเอียดของประเด็นดังนี้คือ การได้มีโอกาสทำงานในอาชีพต่าง ๆ อาชีพทุกอาชีพมีเกียรติเท่ากัน และการได้ก้าวหน้าไปในอาชีพตามความสามารถ

2.5 ความเสมอภาคในฐานะความเป็นอยู่ มีผู้ระบุประเด็นนี้ 77 คน (ร้อยละ 29.50) โดยมีรายละเอียดของประเด็นดังนี้คือ การได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีที่ทำมาหากิน การมีงานทำ มีที่อยู่อาศัย การมีรายได้พอมีพอกิน การไม่มีความแตกต่างกันมากนักในรายได้ การเสียภาษีตามรายได้ การได้รับค่าตอบแทนตามผลงาน และการประกันรายได้ขั้นต่ำ

2.6 ความเสมอภาคในการแสดงออกในสิทธิขั้นพื้นฐาน มีผู้ระบุประเด็นนี้ 77 คน (ร้อยละ 29.50) โดยมีรายละเอียดของประเด็นดังนี้คือ ความเสมอภาคใน

การใช้อ่านาจักษินใจ การมีสิทธิในการพูดและการฟังที่เสมอกัน การมีสิทธิที่จะแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน หรือการพิมพ์ การโฆษณา

2.7 ความเสมอภาคในกฎหมาย มีผู้ระบุประเด็นนี้ 63 คน (ร้อยละ 24.14) โดยมีรายละเอียดของประเด็นดังนี้คือ ความไม่มีอภิสิทธิ์ระหว่างบุคคลในค่านกฎหมาย การถูกลงโทษเท่ากัน และชบวนการยุติธรรมจะต้องให้ความคุ้มครองแก่ทุกคนเท่า ๆ กัน

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 วิธี เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาคต้องมีมากกว่า 3 องค์ประกอบ ดังนั้นผลการวิจัยที่ได้จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบปรากฏว่าได้องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาค 6 องค์ประกอบ ส่วนการวิเคราะห์เนื้อหาจากคำถามปลายเปิดปรากฏว่าได้องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาค 7 องค์ประกอบ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาผลที่ได้จากวิธีการทั้ง 2 วิธีดังกล่าวแล้วจะเห็นว่าสอดคล้องกัน องค์ประกอบที่ 1 ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบคือ ความเสมอภาคในกฎหมายและการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาคือ ความเสมอภาคในกฎหมายและการมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 2 ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบคือ ความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับ สอดคล้องกับประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา คือ ความเสมอภาคในเกียรติ องค์ประกอบที่ 3 ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบคือ ความเสมอภาคในอาชีพ สอดคล้องกับประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาคือ ความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ องค์ประกอบที่ 4 ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบคือ ความเสมอภาคในการใช้อ่านาจักษินใจภายในกลุ่ม สอดคล้องกับประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาคือ ความเสมอภาคในการแสดงออกในสิทธิขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 5 ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบคือ ความเสมอภาคในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพจากรัฐ สอดคล้องกับประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาคือ ความเสมอภาคในฐานะความเป็นอยู่ และองค์ประกอบที่ 6 ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบคือ ความเสมอภาคในการได้รับ

การช่วยเหลือจากรัฐ สอดคล้องกับประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา คือ ความเสมอภาคในการได้รับบริการจากรัฐในด้านต่าง ๆ ดังนั้นผลการวิจัยในข้อนี้จึงสรุปได้ว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมี 6 ประองค์ประกอบ คือ

1. ความเสมอภาคในกฎหมายและการมีส่วนร่วม
2. ความเสมอภาคในการใช้อำนาจตัดสินใจภายในกลุ่ม
3. ความเสมอภาคในอาชีพ
4. ความเสมอภาคในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพจากรัฐ
5. ความเสมอภาคในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ
6. ความเสมอภาคในเกียรติและการได้รับการยอมรับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 2 ตั้งไว้ว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านครอบครัว และการศึกษาในโรงเรียน โดยมีสมมติฐานย่อย 9 ข้อ ดังนั้นการทดสอบสมมติฐานหลักข้อที่ 2 จึงเป็นการทดสอบสมมติฐานย่อยแต่ละข้อดังต่อไปนี้คือ

สมมติฐานย่อย 2.1 ตั้งไว้ว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค การทดสอบสมมติฐานข้อนี้กระทำโดยการหาสหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค โดยวิธี Pearson Product Moment ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค โดยทัศนคติเชิงเสมอภาคแปรผันโดยตรงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค ($r = 2013, p < .001$) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาคมากจะมีทัศนคติเชิงเสมอภาคมากด้วย (ตาราง 6 ภาคผนวก จ)

ผลการทดสอบแสดงว่าผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 2.2 ตั้งไว้ว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับฐานะของครอบครัว การทดสอบสมมติฐานข้อนี้กระทำโดยการหาสหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับฐานะของครอบครัว โดยวิธี Phi Coefficient ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

พบว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับฐานะของครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\phi = .3128$, $\chi^2 = 51.0736$, $df = 50$, $p < .4312$) (ตาราง 7 ภาคผนวก จ) สมมติฐานข้อนี้ได้รับการทดสอบอีกครั้งโดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะครอบครัวค่อนข้างจน ปานกลาง และค่อนข้างดี เป็น 40.459 42.519 และ 42.856 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ได้ค่า $F = 2.924$ ($p < .056$) ซึ่งค่อนข้างสูง จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffé แต่ไม่พบความแตกต่างกันของคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม (ตาราง 11 และ 12 ภาคผนวก จ)

ผลการทดสอบแสดงว่าผลการวิจัยที่ได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สมมติฐานย่อย 2.3 ตั้งไว้ว่าทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับอาชีพ บิคาหรือผู้ประกอบการ สมมติฐานข้อนี้ทดสอบโดยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างที่บิคาหรือผู้ประกอบการมีอาชีพต่างกัน 5 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่บิคาหรือผู้ประกอบการเป็นเกษตรกร รับราชการ รับจ้าง ค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัวเป็น 46.154 42.881 40.957 42.549 และ 42.132 ตามลำดับ จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า อาชีพของบิคาหรือผู้ประกอบการ มีผลต่อทศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่าง ($F = 3.239$, $df = 4$, $p < .01$) แสดงว่าทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับอาชีพของบิคาหรือผู้ประกอบการ เพื่อจะได้ทราบชัดว่าในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่มนั้น กลุ่มใดบ้างที่มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffé พบว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่บิคาหรือผู้ประกอบการเป็นเกษตรกรแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่บิคาหรือผู้ประกอบการมีอาชีพรับจ้าง นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง (ตาราง 13 และ 14 ภาคผนวก จ) และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่มพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่บิคาหรือผู้ประกอบการเป็นเกษตรกรมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างที่บิคาหรือผู้ประกอบการมีอาชีพรับจ้างมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนกลุ่มอื่น ๆ มีคะแนนเฉลี่ยพอ ๆ กัน

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับอาชีพบิดาหรือผู้ปกครอง โดยวิธี Phi Coefficient พบว่ามีอาชีพรับจ้างเพียงอาชีพเดียวที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตาราง 7 ภาคผนวก จ)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 วิธี แสดงว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง และอาชีพที่ทำให้ทัศนคติเชิงเสมอภาคแตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ คือ อาชีพเกษตรกร และอาชีพรับจ้าง

ผลการทดสอบแสดงว่าผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สมมติฐานย่อย 2.4 ตั้งไว้ว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครอง สมมติฐานข้อนี้ทดสอบโดยการหาสหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครอง โดยวิธี Phi Coefficient ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\phi = .3184, X^2 = 158.778, df = 150$ $p < .298$) (ตาราง 7 ภาคผนวก จ)

ผลการทดสอบแสดงว่าผลการวิจัยที่ได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สมมติฐานย่อย 2.5 ตั้งไว้ว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของมารดา สมมติฐานข้อนี้ทดสอบโดยการหาสหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาค กับระดับการศึกษาของมารดา โดยวิธี Phi Coefficient ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาของมารดาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\phi = .3182, X^2 = 158.576, df = 150$ $p < .3024$) (ตาราง 7 ภาคผนวก จ) ผลการทดสอบแสดงว่าผลการวิจัยที่ได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 2.6 ตั้งไว้ว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน

การทดสอบสมมติฐานนี้กระทำโดยการหาสหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาค กับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน โดยวิธี

Pearson Product Moment ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดปรากฏว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .4399$ $p < .001$) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียนสูง จะมีทศนคติเชิงเสมอภาคสูงด้วย อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสังเกตว่าความสัมพันธ์ของทศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียนจะมีมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย ($r = .3540$ $p < .001$) รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ($r = .3244$ $p < .001$) ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีน้อยที่สุด ($r = .0313$ $p < .389$) (ตาราง 6, 8 ภาคผนวก จ)

ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 2.7 ตั้งไว้ว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับปริมาณของการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค

การทดสอบสมมติฐานข้อนี้กระทำโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างทศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค โดยใช้ Pearson Product Moment ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .1257$ $p < .05$) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาคมากจะมีทศนคติเชิงเสมอภาคมากด้วย และความสัมพันธ์ดังกล่าวจะปรากฏให้เห็นได้ชัดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัย ($r = .3402$ $p < .001$) ส่วนในกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ มีความสัมพันธ์กันน้อย ไม่มีความสำคัญทางสถิติ (ตาราง 6, 9 ภาคผนวก จ)

ผลการทดสอบแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
สมมติฐานย่อย 2.8 ตั้งไว้ว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค

การทดสอบสมมติฐานนี้กระทำโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค โดยวิธี Pearson Product Moment ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .4309, p < .001$) (ตาราง 6 ภาคผนวก จ) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาคมาก จะมีทัศนคติเชิงเสมอภาคสูงกว่า และความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย ($r = .2502, p < .01$) รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ($r = .1649, p < .068$) และกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ($r = .0468, p < .337$) ตามลำดับ (ตาราง 10 ภาคผนวก จ)

ผลการทดสอบแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สมมติฐานย่อย 2.9 ตั้งไว้ว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับระดับการศึกษา โดยมีสมมติฐานย่อยอีก 2 ข้อ คือ

2.9.1 ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับระดับการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นต่าง ๆ ในปัจจุบัน

2.9.2 ทัศนคติเชิงเสมอภาค มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับระดับการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบผู้ที่กำลังศึกษาอยู่กับผู้ที่ไม่ได้ศึกษาในระดับนั้น ๆ ซึ่งมีอายุเท่ากัน

การทดสอบสมมติฐานย่อย 2.9.1 และ 2.9.2 กระทำโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่มคือ กลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายในมหาวิทยาลัย กลุ่มที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่ศึกษาต่อ (อายุ = 17 - 18 ปี) และกลุ่มที่เรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ (อายุประมาณ 21 - 23 ปี) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

ทั้ง 5 กลุ่มเป็นดังนี้คือ

กลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 = 37.783

กลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 = 43.253

กลุ่มที่กำลังศึกษาอยู่ในปีที่ 4 มหาวิทยาลัย = 45.526

กลุ่มที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ

= 41.909

กลุ่มที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ = 42.442

และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้วพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อใช้วิธี S-Method ของ Scheffé ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นกลุ่มที่กำลังเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับกลุ่มจบประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ กลุ่มที่กำลังเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับกลุ่มที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ และกลุ่มที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อกับกลุ่มที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ (ตาราง 15 และ 16 ภาคผนวก จ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มที่กำลังเรียนปีที่ 4 มหาวิทยาลัย มีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 3 กลุ่มพบว่า เพิ่มขึ้นตามการเพิ่มของระดับชั้นที่เรียน แสดงว่ายิ่งเรียนสูงขึ้นก็ยิ่งมีทัศนคติเชิงเสมอภาคมากขึ้น และเพื่อทดสอบว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคกับระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงหรือไม่ จึงทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์โดยวิธี Phi Coefficient ปรากฏว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคสัมพันธ์โดยตรงกับระดับการศึกษา แสดงว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์หรือแปรผันโดยตรงกับระดับการศึกษา นั่นคือทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์หรือแปรผันโดยตรงกับระดับชั้นที่เรียน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานย่อย 2.9.1 (ตาราง 7 ภาคผนวก จ)

ส่วนสมมติฐานย่อย 2.9.2 ทดสอบโดยวิธีเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ กับกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มตัวอย่างที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อกับกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อกับกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ กับกลุ่มที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยนั้นมีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยมากกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ ผลการวิจัยดังกล่าวจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานย่อย 2.9.2

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานหลักข้อที่ 2 ซึ่งมีสมมติฐานย่อย 9 ข้อ สรุปได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐาน 5 ข้อ และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 4 ข้อ รายละเอียดของผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

1. ทักษะคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค และปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค

2. ทักษะคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับอาชีพบิดาหรือผู้ปกครองในลักษณะที่เมื่อเปรียบเทียบทักษะคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน 5 ประเภท คือ เกษตรกร รับราชการ รับจ้าง ค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัวแล้วปรากฏว่า อาชีพที่ทำให้ทักษะคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างไปจากอาชีพอื่น ๆ คืออาชีพเกษตรกร และอาชีพรับจ้าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร มีทักษะคติเชิงเสมอภาคมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทักษะคติ

เชิงเสมอภาคน้อยที่สุด ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพอื่นๆ มีทัศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างกัน

3. กลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครอง หรือระดับการศึกษาของมารดาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างกัน

4. กลุ่มตัวอย่างในระบบโรงเรียนซึ่งมีระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน มีทัศนคติเชิงเสมอภาคแตกต่างกัน ทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียน

5. กลุ่มตัวอย่างที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ กับกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีอายุเท่ากัน มีทัศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ มีทัศนคติเชิงเสมอภาคน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยซึ่งมีอายุเท่ากัน

6. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน มีมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย รองลงมาก็คือกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียนมีน้อยที่สุดและไม่มีความสำคัญทางสถิติ

7. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค มีมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย รองลงมาก็คือกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามลำดับ และไม่มีความสำคัญทางสถิติทั้ง 2 กลุ่ม

8. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค มีมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย รองลงมาก็คือกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามลำดับ และไม่มีความสำคัญทางสถิติทั้ง 2 กลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

สมมติฐานข้อที่ 3 ตั้งไว้ว่า ทักษะคิดเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการประพฤติปฏิบัติบางประการอันเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย โดยมีสมมติฐานย่อย 9 ข้อ การทดสอบสมมติฐานย่อยทุกข้อในสมมติฐานข้อที่ 3 กระทำโดยการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดเชิงเสมอภาคกับการประพฤติปฏิบัติแต่ละอย่างทั้ง 9 ประการ โดยใช้วิธี Pearson Product Moment

อนึ่งในแบบสัมภาษณ์ที่สอบถามเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติบางประการที่สังคมไทยยอมรับนั้น ผู้วิจัยได้แยกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 5.1 เป็นการสอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าได้ปฏิบัติตามพฤติกรรมทั้ง 9 ประการจริงหรือไม่จริง ส่วนตอนที่ 5.2 เป็นการให้กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินตัวเองว่าเป็นคนที่ประพฤติปฏิบัติตามพฤติกรรมทั้ง 9 ประการมากน้อยเพียงใด และผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาสหสัมพันธ์ของแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ตอนเพื่อจะดูว่าการปฏิบัติจริงกับการประเมินตัวเองในการประพฤติปฏิบัติแต่ละอย่างมีความสัมพันธ์กันหรือไม่เพียงใด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การปฏิบัติจริงกับการประเมินผลตัวเองในแต่ละพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกพฤติกรรม (ตาราง 17 ภาคผนวก จ) เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้วิจัยจึงได้เลือกแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 5.1 ไปใช้ในการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์กับทักษะคิดเชิงเสมอภาคต่อไป

สมมติฐานย่อยข้อ 3.1 ตั้งไว้ว่า ทักษะคิดเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าทักษะคิดเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.1508, p < .01$) (ตาราง 6 ภาคผนวก จ) แสดงว่าทักษะคิดเชิงเสมอภาคแปรผันโดยตรงกับการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม กลุ่มตัวอย่างที่มีการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวมมากจะมีทักษะคิดเชิงเสมอภาคมากด้วย

ผลการทดสอบแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 3.2 ตั้งไว้ว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตาราง 6 ภาคผนวก จ) แสดงว่าทักษะคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน

ผลการทดสอบแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 3.3 ตั้งไว้ว่าทักษะคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการเคารพในสิทธิของผู้อื่น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการเคารพในสิทธิของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .1789$ $p < .01$) (ตาราง 6 ภาคผนวก จ) แสดงว่าทักษะคติเชิงเสมอภาคจะแปรผันโดยตรงกับการเคารพในสิทธิของผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างที่เคารพในสิทธิของผู้อื่นมาก จะมีทักษะคติเชิงเสมอภาคมากด้วย

ผลการทดสอบแสดงว่าผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 3.4 ตั้งไว้ว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการไม่คดโกง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าทักษะคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการไม่คดโกงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตาราง 6 ภาคผนวก จ) แสดงว่าทักษะคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับการประพฤติปฏิบัติด้านการไม่คดโกง

ผลการทดสอบแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 3.5 ตั้งไว้ว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทักษคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการไม่เอาเปรียบผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .1179$ $p < .05$) (ตาราง 6 ภาคผนวก จ) แสดงว่าทักษะคติเชิงเสมอภาคมีการแปรผันโดยตรงกับการประพฤติปฏิบัติด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่น กลุ่มตัวอย่างที่มีการประพฤติปฏิบัติด้านการไม่เอาเปรียบผู้อื่นมาก จะมีทักษะคติเชิงเสมอภาคมากด้วย

ผลการทดสอบแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 3.6 ตั้งไว้ว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจโดยไม่ลำเอียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .1557$ $p < .01$) (ตาราง 6 ภาคผนวก จ) แสดงว่าทศนคติเชิงเสมอภาคแปรผันโดยตรงกับการตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง กลุ่มตัวอย่างที่มีการประพฤติปฏิบัติด้านการตัดสินใจโดยไม่ลำเอียงมากจะมีทศนคติเชิงเสมอภาคมากด้วย

ผลการทดสอบแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 3.7 ตั้งไว้ว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .1347$ $p < .05$) (ตาราง 6 ภาคผนวก จ) แสดงว่าทศนคติเชิงเสมอภาคแปรผันโดยตรงกับการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม กลุ่มตัวอย่างที่มีการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมมากจะมีทศนคติเชิงเสมอภาคมากด้วย

ผลการทดสอบแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 3.8 ตั้งไว้ว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการไม่โกรธ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการไม่โกรธอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ตาราง 6 ภาคผนวก จ) แสดงว่าทศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับการประพฤติปฏิบัติด้านการไม่โกรธ

ผลการทดสอบแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานย่อย 3.9 ตั้งไว้ว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการรู้จักประสานผลประโยชน์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการรู้จักประสานผลประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .1334$ $p < .05$) (ตาราง 6 ภาคผนวก จ) แสดงว่าทศนคติเชิงเสมอภาคแปรผันโดยตรงกับการรู้จักประสานผลประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างที่มีการประพฤติปฏิบัติในด้านการรู้จักประสานผลประโยชน์มากจะมีทศนคติเชิงเสมอภาคมากด้วย

ผลการทดสอบแสดงว่า ผลการวิจัยที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการทดสอบสมมติฐานย่อยทั้ง 9 ข้อ จะเห็นว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 6 ข้อ และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 3 ข้อ นั่นคือทัศนคติเชิงเสมอภาคจะมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การไม่เอารักเอาเปรียบผู้อื่น การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม และการรู้จักประสานผลประโยชน์ ส่วนการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การไม่คดโกง และการไม่โกรธนั้น พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาคในระดับที่เชื่อมั่นได้ และถ้าจะพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับทั้ง 9 ประการแล้ว พบว่ามีลำดับของความสัมพันธ์ดังนี้คือ การเคารพในสิทธิของคนอื่น การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม การรู้จักประสานผลประโยชน์และการไม่เอารักเอาเปรียบผู้อื่น โดยที่การประพฤติปฏิบัติ 3 ประการแรกมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาคที่ระดับนัยสำคัญ .01 ส่วนการประพฤติปฏิบัติ 3 ประการหลังมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาคที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประกอบในการอภิปรายผลการวิจัย

ในแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ มีข้อคำถามอยู่หลายตอนที่ผู้วิจัยต้องการที่จะเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการอภิปรายผลการวิจัยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้ในการทดสอบสมมติฐานแต่ประการใด ข้อคำถามดังกล่าวมีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. ข้อคำถามปลายเปิด คำถามปลายเปิดทุกข้อในแบบสัมภาษณ์เป็นการเก็บข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการอภิปรายผลการวิจัย (ยกเว้นคำตอบปลายเปิดที่ 2.2 ง. ซึ่งนำไปใช้ประกอบในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1) การวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามปลายเปิดกระทำโดยการจัดคำตอบที่อยู่ในประเด็นเดียวกันไว้ด้วยกัน และเนื่องจากคำถามปลายเปิดแต่ละข้อไม่ได้มีประเด็นที่กำหนดไว้ก่อนสำหรับให้ตอบ และแต่ละคนอาจตอบได้หลายคำตอบ

ในคำถามเดียวกัน ดังนั้นก่อนที่จะทำการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นของคำตอบแต่ละข้อเสียก่อน โดยการพิจารณาจากคำตอบที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ รายละเอียดของการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อคำถามปลายเปิดแต่ละตอนได้นำเสนอดังนี้คือ (โปรดดูรายละเอียดคำตอบของคำถามปลายเปิดแต่ละประเด็นของแต่ละข้อคำถามในภาคผนวกเกี่ยวกับคำถามปลายเปิด)

1.1 คำถามปลายเปิด 2.2.ก ถามว่า ท่านเคยให้สิทธิหรือโอกาสแก่คนอื่น ๆ เท่ากับตัวท่านเองในเรื่องใดบ้าง ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบเป็นดังนี้คือ ให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่นแสดงความคิดเห็น (83 คน ร้อยละ 31.80) ให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่นรับผิดชอบงานส่วนรวม (73 คน ร้อยละ 27.97) ยอมรับการแสดงออกของคนอื่น (ถ้านการพูด การเขียน การแต่งกาย) (63 คน ร้อยละ 24.4) การแบ่งของ เลือกลงของ ใจของส่วนรวม (61 คน ร้อยละ 23.37) ให้สิทธิและโอกาสคนอื่นในการตัดสินใจ การเป็นผู้นำ (37 คน ร้อยละ 14.18) การใช้บริการสาธารณะ เช่น รถเมล์ โรงพยาบาล ฯลฯ (36 คน ร้อยละ 13.79) การได้รับการศึกษา (30 คน ร้อยละ 11.49) และการแบ่งงานให้แต่ละคนเท่า ๆ กัน (24 คน ร้อยละ 9.19)

1.2 คำถามปลายเปิด 2.2.ข ถามว่า เมื่อท่านให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่นเท่ากับท่านแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ สบายใจ (130 คน ร้อยละ 49.80) ภาคภูมิใจ (81 คน ร้อยละ 31.03) ยุติธรรมดี (30 คน ร้อยละ 11.49) ลำบากใจ (11 คน ร้อยละ 4.21) และเฉย ๆ (9 คน ร้อยละ 3.47)

1.3 คำถามปลายเปิด 2.2.ค ถามว่า เมื่อท่านพบหรือเห็นใครก็ตามไม่ให้สิทธิ หรือโอกาสแก่ท่านหรือแก่คนอื่น ๆ เท่ากับตัวเขาเอง ท่านรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ โกรธ (ไม่พอใจ) (113 คน ร้อยละ 43.29) เกลียด (ไม่ชอบ) (63 คน ร้อยละ 24.17) เสียใจ (เศร้าใจ หดหู่) (33 คน ร้อยละ 12.64) ไม่อยากคบ ไม่อยากร่วมงาน (27 คน ร้อยละ 10.34) คำหั้น (15 คน ร้อยละ 5.75) และเฉย ๆ (10 คน ร้อยละ 3.84)

1.4 คำถามปลายเปิด 5.2.1 ข ถามว่าท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่าท่านกระทำเพื่อส่วนรวม ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับ จำนวนผู้ตอบดังนี้คือ ทำกิจกรรมของสโมสร คณะ สภา กลุ่ม ชุมชนต่าง ๆ (107 คน ร้อยละ 40.99) ออกค่ายอาสาพัฒนา (33 คน ร้อยละ 12.64) สร้างสาธารณะประโยชน์ (32 คน ร้อยละ 12.26) พัฒนาสถานศึกษา (31 คน ร้อยละ 11.88) นักกีฬา นักดนตรีของสถานศึกษา (31 คน ร้อยละ 11.88) ช่วยเหลือผู้เดือดร้อน (28 คน ร้อยละ 10.73) และกิจกรรมเพื่อกลุ่ม (ตัวให้เพื่อน ตัวให้น้อง เก็บเงินกลุ่ม) (27 คน ร้อยละ 10.34)

1.5 คำถามปลายเปิด 5.2.1 ค ถามว่า เมื่อท่านได้ทำอะไรเพื่อส่วนรวมแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นของคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ สบายใจ (149 คน ร้อยละ 57.09) ภูมิใจ (101 คน ร้อยละ 38.69) และเฉย ๆ (11 คน ร้อยละ 4.22)

1.6 คำถามปลายเปิด 5.2.1 ง ถามว่าถ้าท่านเห็นคนอื่นแสดงความเห็นแก่ตัว ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบเป็นดังนี้คือ ไม่พอใจ โกรธ ทำหนิ (109 คน ร้อยละ 41.76) ไม่ชอบ เกลียด (77 คน ร้อยละ 29.50) ไม่คบด้วย ไม่ร่วมงานด้วย (46 คน ร้อยละ 17.62) เสียใจ (17 คน ร้อยละ 6.51) และเฉย ๆ (12 คน ร้อยละ 4.61)

1.7 คำตอบปลายเปิด 5.2.2 ข ถามว่าท่านเคยทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่าท่านเป็นคนโอบอ้อมอารี ประเด็นของคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ ให้สิ่งของ (85 คน ร้อยละ 32.57) ให้เงิน (52 คน ร้อยละ 19.92) ให้ยืมสิ่งของ (43 คน ร้อยละ 16.47) ให้ที่นั่งแก่คนอื่นบนรถเมล์ (41 คน ร้อยละ 15.71) ให้ยืมเงิน (32 คน ร้อยละ 12.26) จูงคนอ่อนช้ำมถนน (25 คน ร้อยละ 9.58) อื่น ๆ (เยี่ยมผู้ป่วย ช่วยทำงาน ฯลฯ) (21 คน ร้อยละ 8.05) และสอนเด็กสลัม (18 คน ร้อยละ 6.70)

1.8 คำถามปลายเปิด 5.2.2 ค ถามว่า เมื่อท่านได้แสดงความ
โอบอ้อมอารีแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นของคำตอบเรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบ
ดังนี้คือ สบายใจ (169 คน ร้อยละ 64.75) ภูมิใจ (79 คน ร้อยละ 30.27)
และเฉย ๆ (9 คน ร้อยละ 4.98)

1.9 คำถามปลายเปิด 5.2.2 ง ถามว่า ถ้าท่านเห็นคนอื่นไม่มีความ
โอบอ้อมอารี ท่านรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร ประเด็นของคำตอบเรียงตามลำดับจำนวน
ผู้ตอบดังนี้คือ ไม่ชอบ (97 คน ร้อยละ 37.16) ไม่อยากคบ (53 คน ร้อยละ 20.31)
ไม่พอใจ (50 คน ร้อยละ 19.16) เสียใจ (47 คน ร้อยละ 18.01) และเฉย ๆ
(14 คน ร้อยละ 5.36)

1.10 คำถามปลายเปิด 5.2.3 ข ถามว่าท่านเคยกระทำการสิ่งใดบ้างที่
แสดงว่าท่านเคารพในสิทธิของคนอื่น ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบดังนี้
คือ ให้อะไรแก่คนอื่นได้แสดงออกในการพูด การเขียน และความคิดเห็น (99 คน ร้อยละ 37.93)
ไม่ก้าวล่วงเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น (73 คน ร้อยละ 27.97) ไม่ใช้ของของคนอื่นโดยพลการ
(58 คน ร้อยละ 22.22) ไม่ก้าวล่วงหน้าที่การงานของคนอื่น (51 คน ร้อยละ 19.54)
ให้คนอื่นมีสิทธิทำอะไรเท่า ๆ กับตัวเรา (39 คน ร้อยละ 14.94) ทำอะไรตามลำดับ
ก่อนหลัง (14 คน ร้อยละ 5.36) และยอมรับในความสามารถของคนอื่น (11 คน ร้อยละ
4.21)

1.11 คำถามปลายเปิด 5.2.3 ค ถามว่า เมื่อท่านเคารพในสิทธิของ
คนอื่นแล้วท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบเป็นดังนี้คือ
สบายใจ (140 คน ร้อยละ 53.64) ภูมิใจ (88 คน ร้อยละ 33.72) มีบรรยากาศ
ในการทำงาน (20 คน ร้อยละ 7.66) และเฉย ๆ (13 คน ร้อยละ 4.98)

1.12 คำถามปลายเปิด 5.2.3 ง ถามว่าเมื่อท่านเห็นใครก็ตามไม่
เคารพสิทธิของท่านหรือของคนอื่น ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำถามที่ได้เรียงตามลำดับ
จำนวนผู้ตอบดังนี้คือ ไม่พอใจ (103 คน ร้อยละ 39.46) ไม่ชอบ (85 คน ร้อยละ
32.57) ไม่สบายใจ (35 คน ร้อยละ 13.41) ไม่น่าคบ (30 คน ร้อยละ 11.49)
และเฉย ๆ (8 คน ร้อยละ 3.07)

1.13 คำถามปลายเปิด 5.2.4 ข. ถามว่าท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้าง ที่แสดงว่าท่านมีความซื่อสัตย์ ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ รักษาคำพูด คำมั่นสัญญา ไม่โกหก (87 คน ร้อยละ 33.33) ไม่ทุจริตต่อการสอบ (67 คน ร้อยละ 26.67) เก็บความลับผู้อื่น (66 คน ร้อยละ 25.28) เก็บของใต้ คี้นเจ้าของ (25 คน ร้อยละ 9.58) ยอมรับผิดเมื่อทำผิด (24 คน ร้อยละ 9.20) และไม่โกงคนอื่นโดยเอาของของคนอื่นมาเป็นของตัวเอง (22 คน ร้อยละ 8.40)

1.14 คำถามปลายเปิด 5.2.4 ค. ถามว่า เมื่อท่านกระทำสิ่งใด กว้างความซื่อสัตย์แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบ ดังนี้คือ สบายใจ (159 คน ร้อยละ 60.92) ภาควินใจ (91 คน ร้อยละ 34.86) และเฉย ๆ (11 คน ร้อยละ 4.22)

1.15 คำถามปลายเปิด 5.2.4 ง. ถามว่า ถ้าท่านพบเห็นใครก็ตาม ไม่มีความซื่อสัตย์ ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับ จำนวนผู้ตอบดังนี้คือ ไม่ชอบ (107 คน ร้อยละ 40.99) ไม่พอใจ (75 คน ร้อยละ 28.73) ไม่น่าคบ (65 คน ร้อยละ 24.90) และน่าเบื่อหน่าย (14 คน ร้อยละ 5.38)

1.16 คำถามปลายเปิด 5.2.5 ข. ถามว่า ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่ แสดงว่าท่านไม่เอาเปรียบคนอื่น ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ ทำงานกลุ่มหรืองานส่วนรวมเท่ากับคนอื่น (111 คน ร้อยละ 42.53) ทำงานกลุ่มหรืองาน ส่วนรวมมากกว่าคนอื่น (79 คน ร้อยละ 30.27) ไม่เอาเปรียบคนอื่นค่านผลประโยชน์ (48 คน ร้อยละ 18.39) แบ่งงานให้คนอื่นเท่า ๆ กับเรา (28 คน ร้อยละ 10.73) ไม่เอาของส่วนรวมไปใช้ส่วนตัว (27 คน ร้อยละ 10.34) และไม่แย่งคนอื่น (25 คน ร้อยละ 9.58)

1.17 คำถามปลายเปิด 5.2.5 ค. ถามว่า เมื่อท่านไม่เอาเปรียบ ผู้อื่นแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ สบายใจ (168 คน ร้อยละ 64.36) ภาควินใจ (62 คน ร้อยละ 23.75) ยุติธรรม ก็แล้ว (19 คน ร้อยละ 7.28) และเฉย ๆ (12 คน ร้อยละ 4.61)

1.18 คำถามปลายเปิด 5.2.5 ง ถามว่า ถ้าท่านเห็นใครก็ตาม เป็นคนที่ชอบเอาตัวเขาเปรียบคนอื่น ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร ประเด็น คำตอบที่ได้เรียงตามลำดับตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ ไม่ชอบ (89 คน ร้อยละ 34.10) ไม่พอใจ (77 คน ร้อยละ 29.50) ไม่น่าคบ ไม่อยากร่วมงานด้วย (72 คน ร้อยละ 27.58) ไม่น่าเกิดเป็นคน (12 คน ร้อยละ 4.60) และเฉย ๆ (11 คน ร้อยละ 4.22)

1.19 คำถามปลายเปิด 5.2.6 ข ถามว่า ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้าง ที่แสดงการประณิษยนอมหรืออ่อนสั่นอ่อนยาว ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับตาม จำนวนผู้ตอบดังนี้คือ ทำอะไรอย่างมีเหตุผล ไม่เถียงหัวชนฝา (140 คน ร้อยละ 53.64) ประณิษยนอมความขัดแย้ง (128 คน ร้อยละ 49.04) และให้อภัยคนอื่น (56 คน ร้อยละ 21.45)

1.20 คำถามปลายเปิด 5.2.6 ค ถามว่า เมื่อท่านได้แสดงการ ประณิษยนอมแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับตามจำนวนผู้ตอบ ดังนี้คือ สบายใจ (167 คน ร้อยละ 63.98) ภาควมใจ (73 คน ร้อยละ 27.97) เฉย ๆ (11 คน ร้อยละ 4.21) และลำบากใจบ้าง (10 คน ร้อยละ 3.84)

1.21 คำถามปลายเปิด 5.2.6 ง ถามว่า ถ้าท่านพบเห็นใครก็ตาม - ไม่มีการประณิษยนอมหรืออ่อนสั่นอ่อนยาว ท่านมีความรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้ เรียงตามลำดับตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ ไม่พอใจ (121 คน ร้อยละ 46.36) ไม่ชอบ (99 คน ร้อยละ 37.93) ไม่สบายใจ (26 คน ร้อยละ 9.96) และเฉย ๆ (15 คน ร้อยละ 5.75)

1.22 คำถามปลายเปิด 5.2.7 ข ถามว่าท่านเคยเจอเหตุการณ์ใดบ้าง ที่ทำให้ท่านต้องโกรธ แต่ท่านก็สามารถระงับได้ ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับตาม จำนวนผู้ตอบดังนี้ ถูกคำ ถูกต่อว่าโดยไม่ผิด (111 คน ร้อยละ 42.53) ถูกทำร้ายร่างกาย (84 คน ร้อยละ 32.18) ทะเลาะกับคนอื่น (73 คน ร้อยละ 27.97) ถูกละเมิดสิทธิ ส่วนตัว (54 คน ร้อยละ 20.67) ถูกทำลายของใช้ (33 คน ร้อยละ 12.64) และไม่ได้ รับความเป็นธรรม (11 คน ร้อยละ 4.21)

1.23 คำถามปลายเปิด 5.2.7 ค ถามว่า เมื่อท่านสามารถระงับความโกรธได้แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ สบายใจ (110 คน ร้อยละ 42.14) ภาควมใจ (96 คน ร้อยละ 36.78) เฉย ๆ (30 คน ร้อยละ 11.49) และอีกอึดใจบ้าง (25 คน ร้อยละ 9.58)

1.24 คำถามปลายเปิด 5.2.7 ง ถามว่า ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่สามารถระงับความโกรธได้ ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ น่าตำหนิ ไม่ควรแสดงออกอย่างนั้น (122 คน ร้อยละ 46.74) ไม่ชอบ ไม่น่าคบถือ (87 คน ร้อยละ 33.33) และเห็นใจ อาจจะทนไม่ไหวแล้ว (52 คน ร้อยละ 19.93)

1.25 คำถามปลายเปิด 5.2.8 ข ถามว่า ท่านเคยทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่าท่านทำไปด้วยความเที่ยงธรรม ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ ตักสินกรณีพิพาทหรือข้อขัดแย้งอย่างเป็นธรรม (94 คน ร้อยละ 36.01) ให้สิ่งของแก่คนเหมือน ๆ กัน (69 คน ร้อยละ 26.44) ไม่เข้าข้างคนที่ผิดแม้จะเป็นเพื่อนของเรา (32 คน ร้อยละ 12.26) ตักสินใจโดยใช้เหตุผล (25 คน ร้อยละ 9.58) เฉียงแทนคนที่ผิด (21 คน ร้อยละ 8.4) ให้คนอื่นได้แสดงออก 21 คน ร้อยละ 8.04) ให้คะแนนอย่างยุติธรรม (14 คน ร้อยละ 5.36) ยอมให้คนอื่นแก้ตัวใหม่เมื่อทำอะไรผิดพลาด (14 คน ร้อยละ 5.36) ตักสินการแข่งกีฬา (12 คน ร้อยละ 4.60) ให้คนอื่นเล่นกีฬาหรือได้ทำงานตามที่เขาถนัด (12 คน ร้อยละ 4.60) ไม่มีอคติกับคนที่เคยทำผิด (12 คน ร้อยละ 4.60) และให้คนอื่นที่เก่งกว่าเล่นกีฬาแทนเรา (12 คน ร้อยละ 4.60)

1.26 คำถามปลายเปิด 5.2.8 ค ถามว่า เมื่อทำสิ่งใดด้วยความเที่ยงธรรมแล้วท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงลำดับตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ สบายใจ (162 คน ร้อยละ 62.07) ภาควมใจ (61 คน ร้อยละ 23.37) ยุติธรรมก็แล้ว (19 คน ร้อยละ 7.28) และเฉย ๆ (19 คน ร้อยละ 7.28)

1.27 คำถามปลายเปิด 5.2.8 ง ถามว่า ถ้าท่านเห็นใครก็ตาม ไม่ทำอะไรด้วยความเที่ยงธรรม ท่านรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ ไม่ชอบ ไม่ศรัทธา ไม่นานับถือ (111 คน ร้อยละ 42.53) ไม่คบด้วย (68 คน ร้อยละ 26.05) ไม่สบายใจ (42 คน ร้อยละ 16.08) ไม่พอใจ (32 คน ร้อยละ 12.26) และเฉย ๆ (10 คน ร้อยละ 3.07)

1.28 คำถามปลายเปิด 5.2.9 ข ถามว่า ท่านเคยช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมในลักษณะใดบ้าง ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงตามลำดับตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ เป็นพยาน (110 คน ร้อยละ 42.14) ถียงแทนคนที่ไม่มีผิด (68 คน ร้อยละ 26.05) ช่วยคนไม่ผิดที่ถูกลงโทษ (57 คน ร้อยละ 21.84) ชี้แจงให้คนอื่นเข้าใจ (49 คน ร้อยละ 17.77) ประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิเพื่อคนอื่น (38 คน ร้อยละ 14.56) ให้ความเห็นออกความเห็นใจ ให้คำปรึกษา (21 คน ร้อยละ 8.05)

1.29 คำถามปลายเปิด 5.2.9 ค ถามว่าเมื่อท่านได้ช่วยเหลือคนอื่น ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงลำดับตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ สบายใจ (119 คน ร้อยละ 45.60) ภาวภูมิใจ (82 คน ร้อยละ 31.42) ไม่กล้าทำถูกแล้ว (48 คน ร้อยละ 18.39) และเฉย ๆ (12 คน ร้อยละ 4.59)

1.30 คำถามปลายเปิด 5.2.9 ง คำถามว่า ถ้าท่านเห็นใครก็ตามที่ไม่ยอมช่วยเหลือคนอื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร ประเด็นคำตอบที่ได้เรียงลำดับตามจำนวนผู้ตอบดังนี้คือ เป็นคนเห็นแก่ตัว (88 คน ร้อยละ 33.72) ไม่ชอบ (59 คน ร้อยละ 22.60) เป็นเรื่องของแต่ละคน (55 คน ร้อยละ 21.07) ใจแคบ ขี้ขลาด (32 คน ร้อยละ 12.26) และแล้วแต่เหตุการณ์ (27 คน ร้อยละ 10.35)

2. คำถามปลายปิด ข้อ 8 ก. 8 ข. และ 8 ค. ข้อมูลจากคำถามปลายปิดดังกล่าวเป็นการถามลักษณะของการพึงตนเอง ของเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาหาความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค โดยวิธี Pearson Product Moment

ผลปรากฏว่าลักษณะการพึ่งตนเองของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .2780$ $p < .001$) (ตาราง 31 ภาคผนวก จ) แสดงว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคแปรผันโดยตรงกับลักษณะการพึ่งตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่มีการพึ่งตนเองมากจะมีทัศนคติเชิงเสมอภาคมากด้วย

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคมเป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ และการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคมนั้น นอกจากจะอาศัยปัจจัยอื่น ๆ แล้ว การสร้างความเสมอภาคในสังคมโดยกระบวนการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมให้แก่พลสมาชิกของสังคมนั้นอย่างเท่าเทียมกันก็เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในปัจจุบันนี้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทยจัดว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ และการที่จะขจัดปัญหาก็กล่าวให้หมดไปนั้นนอกจากจะต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ แล้ว การพัฒนาตัวบุคคลโดยเฉพาะเยาวชนของชาติให้มีทัศนคติที่เอื้อต่อการก่อให้เกิดความเสมอภาคในสังคม คือทัศนคติเชิงเสมอภาค จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาคยังไม่พบว่าใครได้เคยทำมาก่อนในสังคมไทย แม้ในต่างประเทศก็มีไม่มากนัก ดังนั้นการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลของการศึกษาวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาคให้เกิดขึ้นในหมู่เยาวชนของชาติ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งที่จะศึกษาเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัย 3 ประการ คือ

1. ทัศนคติเชิงเสมอภาคของเยาวชนไทยในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญอะไรบ้าง
2. ทัศนคติเชิงเสมอภาคของเยาวชนไทยมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางค่านิยมครอบครัวและสถานโรงเรียนอะไรบ้าง
3. ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทยหรือไม่ เพียงใด

เพื่อที่จะค้นหาคำตอบของปัญหาเชิงวิจัย 3 ประการดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ตั้งความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์หาโครงสร้างของทัศนคติเชิงเสมอภาคที่ตั้งอยู่บนรากฐานของข้อมูล (Empirical Data) การวิเคราะห์นี้จะทำให้โครงสร้างประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาคในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนไทยซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดลักษณะและพฤติกรรมที่เหมาะสมในการสร้างหลักสูตรการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาทัศนคติดังกล่าวให้แก่เยาวชนไทย และนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาคต่อไป

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับตัวแปรบางตัวทางด้านครอบครัวและด้านการศึกษาในโรงเรียน เพื่อจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชนไทยโดยผ่านทางตัวแปรเหล่านั้นต่อไป

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับคุณลักษณะซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทย ผลการวิจัยนี้จะทำให้ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสำคัญมากขึ้น ถ้าทัศนคติดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการประพฤติปฏิบัติบางประการ ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเยาวชนซึ่งมีภูมิลำเนา มีสถานที่ทำงาน อาชีพ หรือสถานที่เรียนอยู่ในเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร จำนวน 337 คน จำแนกเป็นผู้ที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 83 คน ผู้ที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 83 คน ผู้ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย จำนวน 95 คน ผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ ซึ่งมีอายุประมาณ 17 - 18 ปี จำนวน 33 คน และผู้ที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ ซึ่งมีอายุประมาณ 21 - 23 ปี จำนวน 43 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งอาศัยการสังเคราะห์จากทฤษฎี และแนวความคิด ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แบบสัมภาษณ์ดังกล่าวมีทั้งคำถามปลายปิดและปลายเปิด มีทั้งหมด 8 ตอน

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จของ SPSS โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาค การหาสหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับตัวแปรต้นครอบคลุมทั่ว ด้านการศึกษาในโรงเรียน และการประพฤติปฏิบัติบางประการที่สังคมไทยยอมรับ การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อหาความแตกต่างของทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่าง

สรุปผลการวิจัย

ผลของการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามปัญหาเชิงวิจัย ดังนี้คือ

1. ผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 1

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาองค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาค นั้น จากสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งเอาไว้ว่าทัศนคติเชิงเสมอภาค ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือองค์ประกอบด้านอำนาจ และความยุติธรรม องค์ประกอบด้านทรัพย์สินและสวัสดิภาพ และองค์ประกอบด้านเกียรติและการยอมรับนับถือ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบปรากฏว่า ได้องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาค 6 ประการ คือองค์ประกอบด้านความเสมอภาคในกฎหมายและการมีส่วนร่วม องค์ประกอบด้านความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับ องค์ประกอบด้านความเสมอภาคในอาชีพ องค์ประกอบด้านความเสมอภาคในการใช้อำนาจตัดสินใจภายในกลุ่ม องค์ประกอบด้านความเสมอภาคในการไต่รับหลักประกันในการดำรงชีพจากรัฐและองค์ประกอบด้านความเสมอภาคในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ

ส่วนผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อความที่ว่า "ท่านคิดว่าคนไทยทุกคนควรจะมีบทบาทเท่าเทียมกันในเรื่องใดบ้าง" ปรากฏว่าได้ประเด็นคำตอบ 7 ประเด็นเรียงตามลำดับดังนี้คือ ความเสมอภาคในการได้รับการบริการจากรัฐค้ำต่าง ๆ (มีผู้ตอบร้อยละ 56.32) ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วม (มีผู้ตอบร้อยละ 34.48) ความเสมอภาคในเกียรติ (มีผู้ตอบร้อยละ 32.57) ความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ (มีผู้ตอบ

ร้อยละ 32.57) ความเสมอภาคในฐานะความเป็นอยู่ (มีผู้ตอบร้อยละ 29.50) ความเสมอภาคในกฎหมาย (มีผู้ตอบร้อยละ 24.14)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 วิธี จะเห็นว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่เดิมว่า องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาคมี 3 ประการนั้นไม่เป็นจริง ทั้งนี้เพราะเหตุผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 วิธี ได้ผลที่สอดคล้องกัน แม้ว่าการวิเคราะห์เนื้อหาจะมี 7 ประเด็น แต่การรวมประเด็นความเสมอภาคในการมีส่วนร่วม กับความเสมอภาคในกฎหมายเข้าด้วยกันแล้ว จะได้องค์ประกอบของทัศนคติที่สอดคล้องกันเพียง 6 องค์ประกอบ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ

1. ความเสมอภาคในกฎหมายและการมีส่วนร่วม
2. ความเสมอภาคในการใช้อำนาจตัดสินใจภายในกลุ่ม
3. ความเสมอภาคในอาชีพ
4. ความเสมอภาคในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพจากรัฐ
5. ความเสมอภาคในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ
6. ความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับ

2. ผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 2

การตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งมีสมมติฐานย่อย 9 ข้อ ผลการทดสอบปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 5 ข้อ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 4 ข้อ รายละเอียดสรุปได้ดังนี้คือ

1. ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค และปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค

2. ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครองในลักษณะที่เมื่อเปรียบเทียบระดับของทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกัน

1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000

กัน 5 ประเภทคือ เกษตรกร รับราชการ รับจ้าง ค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัว
ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพเป็นเกษตรกร มีทัศนคติเชิงเสมอภาค
มากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง มีทัศนคติเชิงเสมอภาคน้อย
ที่สุด นอกนั้นมีทัศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างกัน

3. กลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครอง
และระดับการศึกษาของมารดาแตกต่างกัน มีทัศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างกัน

4. กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียน ซึ่งมีระดับชั้นที่ศึกษา
แตกต่างกัน มีทัศนคติเชิงเสมอภาคแตกต่างกัน ระดับของทัศนคติเชิงเสมอภาคเพิ่มขึ้น
ตามระดับชั้นที่เรียน

5. กลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7
แล้วไม่เรียนต่อ มีทัศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างกับผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 ซึ่งมีอายุเท่ากัน ส่วนผู้ที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ มีทัศนคติ
เชิงเสมอภาคน้อยกว่าผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีอายุเท่ากัน

6. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาค
ระหว่างครูกับนักเรียนมีมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย
รองลงมาก็คือกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาค
ระหว่างครูกับนักเรียนมีน้อยที่สุดและไม่มีความสำคัญทางสถิติ

7. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการร่วมกิจกรรม
ในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค มีมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4
ของมหาวิทยาลัย รองลงมาก็คือกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 ตามลำดับ และไม่มีความสำคัญทางสถิติทั้ง 2 กลุ่ม

8. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรม
นอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค มีมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของ
มหาวิทยาลัย และมีความสำคัญทางสถิติ รองลงมาก็คือกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ตามลำดับ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 2 กลุ่ม

3. ผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาเชิงวิจัยข้อที่ 3

ปัญหาเชิงวิจัยข้อที่ 3 เป็นการศึกษาเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับ 9 ประการ สมมติฐานหลักข้อที่ 3 นี้จึงมีสมมติฐานย่อยที่ต้องทำการทดสอบ 9 ข้อ ผลการทดสอบพบว่าเป็นไปตามสมมติฐาน 6 ข้อ และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 3 ข้อ ทั้งมีรายละเอียดต่อไปนี้คือ ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับ 6 ประการ เรียงตามลำดับของความสัมพันธ์ดังนี้คือ การเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม การรู้จักประสานผลประโยชน์ และการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ส่วนการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับอีก 3 ประการ ซึ่งได้แก่ การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การไม่คดโกงและการไม่โกรธนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาคในระดับที่เชื่อมั่นได้

การอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอนคือ การอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 และการอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ดังจะได้เสนอรายละเอียดของแต่ละตอนตามลำดับดังนี้คือ

การอภิปรายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นมีข้อสังเกตที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาคของเยาวชนบางประการ จึงใคร่ขอยกมากล่าวเฉพาะประเด็นที่น่าสนใจดังนี้คือ

1. เกี่ยวกับตัวแปรด้านการศึกษาในโรงเรียน 3 ประการ คือปริมาณ การเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรม นอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแบบเสมอภาค นั้นมีข้อที่น่าสังเกตว่ามีอยู่ 2 ตัวแปรที่กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยเกินครึ่งของคะแนนทั้งหมด คือ ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาคและความสัมพันธ์ระหว่าง ครูกับนักเรียนแบบเสมอภาค ส่วนตัวแปรปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริม ความเสมอภาคนั้น คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าครึ่งของคะแนนทั้งหมด แสดง ให้เห็นว่าเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียนนั้นมีโอกาสทำกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ เกิดทัศนคติเชิงเสมอภาคค่อนข้างน้อย จึงเป็นประเด็นที่บรรดาครู อาจารย์หรือสถาน ศึกษาอาจจะได้ให้ความสนใจมากขึ้น

2. เกี่ยวกับฐานะของครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง และค่อนข้างดี ส่วนที่มีฐานะค่อนข้างยากจนนั้นมีอยู่เพียง ร้อยละ 14.18

3. อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง มีข้อที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้มีบิดาหรือผู้ปกครองรับราชการ รับจ้าง และค้าขายเป็นจำนวนพอ ๆ กัน แต่ที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรมีน้อยที่สุด (ร้อยละ 4.9) และส่วนมากมักจะมี ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในต่างจังหวัด ผิดกับกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพอื่น ๆ

4. บิดามารดาหรือผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการศึกษาไม่สูงนัก โดยเฉพาะมารดาของกลุ่มตัวอย่างที่จบประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่ามีถึงร้อยละ 70.49 มีเพียงร้อยละ 6.30 เท่านั้นที่จบปริญญาตรีหรือสูงกว่า ส่วนบิดาหรือผู้ปกครองของกลุ่ม ตัวอย่างที่เรียนจบประถมศึกษาปีที่ 4 หรือต่ำกว่าถึงร้อยละ 42.39 และมีจบปริญญาตรี หรือสูงกว่าเพียงร้อยละ 14.58 โดยส่วนรวมแล้วจะเห็นว่าบิดาหรือผู้ปกครองของกลุ่ม ตัวอย่างมีการศึกษาในระบบโรงเรียนสูงกว่ามารดา แต่ถึงอย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสังเกตว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างได้รับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่า จะอยู่ในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษาของประเทศก็ตาม และบิดามารดาหรือ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนน้อยกว่าตัวเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเอง

5. กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระบบโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเชิงเสมอภาคค่อนข้างจะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเชิงเสมอภาคจะเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณารวมในกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มแล้วจะพบว่า กลุ่มที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเชิงเสมอภาคน้อยที่สุด (37.7831) ส่วนกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย (45.526) มีข้อที่น่าสนใจเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ และกลุ่มตัวอย่างที่เรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ มีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเชิงเสมอภาคพอ ๆ กัน (43.253 41.909 42.442 ตามลำดับ) แสดงให้เห็นว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไปแล้วแม้อายุจะมากขึ้นแต่ก็มีทัศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างไปจากกลุ่มที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 ซึ่งมีอายุน้อยกว่า และยังมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่ากลุ่มที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในปัจจุบันอีกจึงทำให้น่าติดตามศึกษาต่อไป

6. กลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะครอบครัวต่างกัน หรือระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเชิงเสมอภาคพอ ๆ กัน ทำให้น่าสังเกตว่าไม่ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีฐานะครอบครัวอยู่ในระดับใดหรือบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะมีการศึกษาแตกต่างกันอย่างไรก็มีทัศนคติเชิงเสมอภาคอยู่ในระดับเดียวกัน และเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของทัศนคติเชิงเสมอภาคจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (42.341 จากคะแนนเต็ม 54 คะแนน) จะเห็นว่าเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเชิงเสมอภาคอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง

7. ในบรรดากลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน 5 อาชีพ คือเกษตรกร รับราชการ รับจ้าง ค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัวนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบิดาหรือผู้ปกครองรับราชการ ค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัวมี

ทัศนคติเชิงเสมอภาคอยู่ในระดับเดียวกัน (คะแนนเฉลี่ย 42.88 42.549 และ 42.132 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพที่ต้องใช้แรงงานทั้ง 2 อาชีพ คือ เกษตรกร และรับจ้าง กลับมีทัศนคติเชิงเสมอภาคแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด (คะแนนเฉลี่ย 46.154 และ 40.957 ตามลำดับ) และกลุ่มตัวอย่างที่มีทัศนคติเชิงเสมอภาคน้อยที่สุดคือ กลุ่มที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่ากลุ่มเยาวชนที่มีบิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างควรจะได้รับ การเน้นเป็นพิเศษในการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคต่อไป

8. ในด้านการประพฤติปฏิบัติที่สังคมไทยยอมรับ ทั้งในการปฏิบัติจริงและการประเมินผลตัวเองนั้นเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละพฤติกรรมสูงกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มทุก ๆ พฤติกรรม ทำให้ได้ข้อคิดว่า โดยส่วนรวมแล้วเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่สังคมไทยยอมรับอยู่แล้วพอสมควร อย่างไรก็ตามหากจะพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพฤติกรรมแล้วจะพบว่าอยู่ระหว่าง 3 (ปานกลาง) กับ 4 (มาก) ทุกพฤติกรรม ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยโดยทั่วไปมักประเมินตนเองพอประมาณไม่สูงหรือต่ำจนเกินไป

การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ตั้งไว้ว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ ความเสมอภาคในอำนาจและความยุติธรรม ความเสมอภาคในทรัพย์สินและสวัสดิการและความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับนับถือ แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานทั้งวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบและวิธีวิเคราะห์เนื้อหาจากคำถามปลายเปิดได้ผลสอดคล้องกันว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมี 6 องค์ประกอบคือ ความเสมอภาคในกฎหมายและการมีส่วนร่วม ความเสมอภาคในการใช้อำนาจตัดสินใจภายในกลุ่ม ความเสมอภาคในอาชีพ ความเสมอภาคในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพจากรัฐ ความเสมอภาคในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ และความเสมอภาคในเกียรติและการได้รับการยอมรับ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้นี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้แต่ตอนแรก

อย่างไรก็ตามการที่ผลการวิจัยปรากฏออกมาเช่นนี้ทำให้มีข้อที่น่าสังเกต 3 ประการ คือ

1. การที่ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมี 3 องค์ประกอบ ก็ด้วยการอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและแนวความคิดทางทฤษฎีเท่านั้น ไม่เคยได้มีผู้ใดได้วิจัยเอาไว้ก่อนว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีองค์ประกอบที่แน่นอนกี่องค์ประกอบ ดังนั้นการที่ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นการปฏิเสธทฤษฎีหรือแนวความคิดที่เคยมีมา แต่จะเป็นการยืนยันที่แน่นอนว่าตามความเป็นจริงจากข้อมูลที่ได้จากเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว ทัศนคติเชิงเสมอภาคจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบดังกล่าวดังนี้

2. แม้ว่าองค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาคทั้ง 6 ประการจะเกิดขึ้นใหม่จากกระบวนการวิเคราะห์องค์ประกอบและการวิเคราะห์เนื้อหา ไม่ใช่เป็นองค์ประกอบที่แยกตัวออกมาจากองค์ประกอบใดขององค์ประกอบหนึ่งจาก 3 องค์ประกอบเดิมโดยเฉพาะก็ตาม แต่ก็มีข้อที่น่าสังเกตว่าองค์ประกอบใหม่ทั้ง 6 องค์ประกอบดังกล่าวก็มีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับองค์ประกอบเดิมอยู่ จึงยังไม่อาจสรุปได้ว่าผลการวิจัยที่ได้ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยสิ้นเชิง

3. การที่องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาคที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบและการวิเคราะห์เนื้อหามีความสอดคล้องกัน ทำให้สามารถสรุปได้อย่างเชื่อมั่นว่า องค์ประกอบทั้ง 6 ประการนั้นเป็นองค์ประกอบที่มีอยู่จริงในตัวเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งทำให้ความมั่นใจในการนำผลการวิจัยนี้ไปใช้มีมากขึ้น

การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งมีสมมติฐานย่อย 9 ข้อ ปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐาน 6 ข้อ และไม่เป็นไปตามสมมติฐาน 3 ข้อ ซึ่งการอภิปรายผลการวิจัยจะได้แยกเสนอทีละข้อดังนี้คือ

1. ทัศนคติเชิงเสมอภาคกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู

แบบเสมอภาคในลักษณะที่สอดคล้องกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทัศนะของหลายคน เช่น คอรัสัน พรวิวิท แมนไฮน์ และจาโรส ที่ว่าทัศนคติทางการเมืองของบุคคลจะขึ้นอยู่กับลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัวใดเป็นเผด็จการ เด็กจะมีทัศนคติทางการเมืองเป็นเผด็จการด้วย ผลของการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ สมเจตน์ อารอด (สมเจตน์ อารอด 2518) ที่ว่าความคิดเห็นในทางการเมืองของนักศึกษาครูจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู นักศึกษาครูที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความคิดเห็นทางการเมืองที่มีแนวโน้มเป็นพวกก้าวหน้ามากขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ เรวัต แซ่ฮุย (เรวัต แซ่ฮุย 2519) ซึ่งพบว่าทัศนคติประชาธิปไตยด้าน การระดมและปัญหาธรรม มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ ทัศนคติเชิงเสมอภาคกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาคมีระดับของความสัมพันธ์ที่เชื่อมั่นได้ค่อนข้างสูง ($p < .001$) ซึ่งน่าจะเป็นการชี้ชัดลงไปว่าถ้าจะพัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชนแล้ว การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวจะต้องเป็นไปในทิศทางที่ส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาค นั่นคือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะต้องให้ความรัก ความอบอุ่น ยอมรับในความสำคัญของลูก ๆ รักลูกเท่ากันทุกคน ยอมให้ลูก ๆ ได้มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนในการแก้ปัญหาของครอบครัว

2. ทัศนคติเชิงเสมอภาคกับฐานะของครอบครัว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าไม่พบความสัมพันธ์ที่เชื่อมั่นได้ระหว่างฐานะของครอบครัวกับทัศนคติเชิงเสมอภาค กลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะครอบครัวแตกต่างกัน มีทัศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ กรีน สไตน์ (Greenstien. 1965 : 94 - 106) ที่พบว่า บุคคลมีทัศนคติทางการเมืองแตกต่างกันไปตามฐานะของครอบครัว และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ โนว์ค (Gottlieb. 1966 : 271 - 272) ที่พบว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคของนักศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจจะแตกต่างกันตามสถานะทางสังคมของครอบครัว โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะ

ทางสังคมสูงจะมีทัศนคติเชิงเสมอภาคสูงด้วย

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ วรณวิมล หนิมพานิช (วรณวิมล หนิมพานิช 2517) ที่พบว่า รายได้ของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง และสอดคล้องกับการศึกษาของ สมเจตน์ อ่ำรอด (สมเจตน์ อ่ำรอด 2518) ที่พบว่า รายได้ของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การที่ผลการวิจัยปรากฏออกมาในลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่าฐานะของครอบครัวไม่มีผลทำให้ทัศนคติเชิงเสมอภาคในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนไทยมีความแตกต่างกันเช่นนี้อาจเป็นไปได้ที่ว่า ครอบครัวไทยไม่ว่าจะมีฐานะอย่างไรก็มีการอบรมเลี้ยงดูหรือมีลักษณะของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ หรือผู้ปกครองกับบรรดาลูก ๆ ไม่แตกต่างกัน จากการศึกษาวิจัยที่ทำกันอยู่ในเมืองไทยปัจจุบัน ยังไม่พบว่าบิดามารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันจะมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด ดวงเคื่อน พันธมนาวิน (ดวงเคื่อน พันธมนาวิน 2518 : 35 - 41) ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของผู้วิจัยในครั้งนี้ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะของครอบครัวแตกต่างกันได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาคไม่แตกต่างกัน (ตาราง 32 ภาคผนวก ฉ.) ด้วยเหตุดังกล่าวแล้วจึงทำให้ทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะครอบครัวแตกต่างกันไม่แตกต่างกัน เหตุผลอีกประการหนึ่งที่น่าจะนำมาพิจารณาก็คือว่า นอกจากครอบครัวจะมีลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูไม่แตกต่างกันแล้ว อาจเป็นไปได้ที่ว่าครอบครัวไทยยังไม่ได้ทำหน้าที่ในการปลูกฝังทัศนคติในทางการเมืองโดยเฉพาะทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่สมาชิกของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นด้านการให้ความรู้ความเข้าใจ หรือถ่ายทอดคุณธรรม ความเชื่อ ตลอดจนทัศนคติที่เป็นไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดทัศนคติเชิงเสมอภาคในตัวของผู้สมาชิกในครอบครัวอย่างเต็มที่ ซึ่งการที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง หรือไม่ก็อาจจะถือว่าการเมืองเป็นเรื่องต้องห้าม ไม่ใช่สิ่งที่จะให้มาพูดคุยกันในบรรดาสมาชิกของครอบครัว นอกจากนี้ลักษณะของความสัมพันธ์ของบุคคลก็ไม่ได้เป็นไปในทางองที่ส่งเสริมให้เกิดทัศนคติเชิงเสมอภาค เพราะผล

จากการวิจัยของ ดวงเดือน พันธมนาวิน (ดวงเดือน พันธมนาวิน 2518 : 35 - 41) พบว่า การให้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยโดยการให้ความรัก ความอบอุ่น ให้การสนับสนุน ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาค มีอยู่น้อยมากในสังคมไทย โดยเฉพาะครอบครัวในกรุงเทพมหานคร

อย่างไรก็ตาม ผลของการวิจัยดังกล่าวได้ชี้ให้เราเห็นประเด็นที่สำคัญ อย่างน้อย 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการที่เยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจะมีทัศนคติเชิงเสมอภาคแตกต่างกันหรือไม่ หรือมีมากน้อยเพียงใดนั้นมีผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ มากกว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และจากการวิจัยนี้พบว่าการอบรมเลี้ยงดูมีการแปรผันโดยตรงกับทัศนคติเชิงเสมอภาคของบุคคล จึงทำให้ได้ข้อสังเกตว่าลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคของบุคคลมากกว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งเป็นการย้ำให้เห็นว่าไม่ว่าเยาวชนจะมีฐานะของครอบครัวเป็นเช่นไร เราก็สามารถจะใช้วิธีการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคในลักษณะเดียวกันได้ และควรจะเริ่มต้นพร้อม ๆ กันในครอบครัวทุก ๆ ระดับฐานะ

ประเด็นที่สอง ผลการวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะมีฐานะครอบครัวอย่างไรก็จะมอง "ความเสมอภาค" ในลักษณะเดียวกัน ไม่ได้แตกต่างกันอย่างที่เราเข้าใจกันโดยทั่ว ๆ ไป ประกอบกับทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการวิจัยนี้อยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง (คะแนนเฉลี่ย 42.3410 จากคะแนนเต็ม 54 คะแนน) ทำให้ได้ข้อคิดว่าการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชนหรือประชากรกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมไทยนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

3. ทัศนคติเชิงเสมอภาคกับอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สมเจตน์ อารอด (สมเจตน์ อารอด 2518) ที่พบว่า อาชีพของบิดามีผลทำให้ความคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษาครูแตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อที่น่าสนใจว่ากลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร มีทัศนคติเชิงเสมอภาคมากที่สุด และกลุ่ม

ตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติเชิงเสมอภาคน้อยที่สุด ส่วนอีก 3 กลุ่มคือกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองรับราชการ ค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัว มีทัศนคติเชิงเสมอภาคอยู่ในระดับเดียวกัน การที่กลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองเป็นเกษตรกรมีทัศนคติเชิงเสมอภาคมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ อาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างดังกล่าวส่วนใหญ่มิมีมูลาเนาเดิมอยู่ในต่างจังหวัดหรืออยู่นอกเมืองใหญ่ ๆ เมื่อมาศึกษาต่อในกรุงเทพมหานคร จึงมักไม่ค่อยอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ดังนั้นอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ซึ่งมักจะเป็นแบบที่ไม่ส่งเสริมการเสมอภาค จึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ ประกอบกับครอบครัวชาวไทยในต่างจังหวัดมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากกว่าครอบครัวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2518 : 35 - 41) ซึ่งต่างไปจากกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างที่ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่หรือผู้ปกครองกับลูก ๆ จะเป็นไปในลักษณะที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองคอยควบคุม มีการลงโทษทางกาย และสอนให้ลูก ๆ ยอมรับในกฎเกณฑ์ภายนอก ดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2520 : 22 อ้างอิงมาจาก Becker . 1964 : 171) ซึ่งลักษณะของความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่เอื้อต่อการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาค จึงทำให้ทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ ผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาจึงชี้ให้เห็นว่าจำเป็นต้องปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคในหมู่เยาวชนที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างก่อนกลุ่มอื่น

4. ทัศนคติเชิงเสมอภาคกับระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่พบความสัมพันธ์ที่เชื่อมั่นได้ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับระดับการศึกษาของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สมเจตน์ อารอด (สมเจตน์ อารอด 2518) ที่พบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดามีผลทำให้ความคิดเห็นทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน แต่การวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วรณวิมล หนิมพานิช (วรณวิมล หนิมพานิช 2518) ที่พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างกับระดับการศึกษาของบิคมารคา การที่ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ วรณวิมล หนิมพานิช อาจเป็นเพราะว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษานี้มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์สิ่งที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างด้วย ซึ่งคล้ายคลึงกับประเด็นที่ วรณวิมล หนิมพานิช ได้ศึกษาไว้

เหตุผลประการสำคัญที่ทำให้ระดับการศึกษาของบิคมารคาหรือผู้ปกครองไม่มีผลต่อทศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างนั้น มีอยู่ 2 ประการคือ ประการแรกบิคมารคาหรือผู้ปกครองซึ่งเป็นหลักในครอบครัวไม่ได้มีอิทธิพลต่อการก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการปลูกฝังทศนคติในทางการเมืองโดยเฉพาะทศนคติเชิงเสมอภาคแกสมาชิกของครอบครัว จากการศึกษาของ มงคล พรหมพันธ์ (มงคล พรหมพันธ์ 2518) พบว่า ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนความคิดเห็นในทางการเมืองนั้นโดยมากกลุ่มตัวอย่างจะได้มาจากวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กองวิจัยทางการศึกษา 2520) ที่พบว่า วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าบิคมารคา และสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เรียนสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาแล้วจะมีความเห็นว่าแหล่งที่ให้ความรู้ทางการเมืองแก่พวกเขามากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และห้องสมุด ตามลำดับ สมเจตน์ อารอด (สมเจตน์ อารอด 2518) และยังเป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ นอกจากบิคมารคาหรือผู้ปกครองจะทำหน้าที่ในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการปลูกฝังทศนคติเชิงเสมอภาคน้อยแล้ว การอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบิคมารคาหรือผู้ปกครอง ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวกับบรรดาลูก ๆ ก็ไม่ได้แตกต่างกัน ไม่ว่าระดับการศึกษาของบิคมารคา ของผู้ปกครองจะเป็นอย่างไร จากการวิจัยครั้งนี้เอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่บิคมารคาหรือผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน มีการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนความสัมพันธ์ของหัวหน้าครอบครัวกับบรรดาสมาชิกไม่แตกต่างกัน (ตาราง 33 และตาราง 34 ภาคผนวก ฉ.)

ประการที่ 2 เนื่องจากบิตามารดาหรือผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ากว่าการศึกษาของเยาวชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเอง* จึงอาจเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับอิทธิพลในการถ่ายทอดทัศนคติทางการเมืองมาจาก บิดาหรือผู้ปกครองของตนน้อยมาก จากการศึกษาของ ชีดา (Ceda. 1973) พบว่า มีความสัมพันธ์กันต่ำระหว่างทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนกับสถานภาพทางครอบครัว ของบิตามารดา การที่เป็นเช่นนี้ชีดาให้เหตุผลว่าเป็นเพราะประชากรในกลุ่มตัวอย่างส่วน มากได้รับการศึกษาสูงกว่าบิตามารดาหรือผู้ปกครองของตน จึงไม่อาจสรุปได้ว่าเยาวชน เหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดทัศนคติทางการเมืองมาจากบิตามารดาหรือผู้ปกครองของตน

5. อภิปรายผล สรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทัศนคติเชิงเสมอภาคกับตัวแปร ครอบครั

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความ สัมพันธ์สอดคล้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาคในระดับที่เชื่อมั่นได้ค่อนข้างสูง ($p < .001$) นั่นก็คือ ถ้าครอบครัวที่มีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัวที่เป็นไปอย่างเสมอภาคสูง สมาชิกในครอบครัวนั้นจะมีทัศนคติเชิงเสมอภาคสูงด้วย ซึ่งย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการ อบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาคที่มีต่อทัศนคติเชิงเสมอภาค แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าครอบครัวไทย แท้ที่เป็นอยู่โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครได้ทาบแทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมคือการพัฒนา

*กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้มีบิดา หรือผู้ปกครองที่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 10.34 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 32.95 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ร้อยละ 8.04 จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 16.47 จบมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 10.34 จบ อนุปริญญา ร้อยละ 7.28 และจบปริญญา ร้อยละ 14.58 ส่วนมารดาของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 11.11 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 59.38 จบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ร้อยละ 6.13 จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 6.89 จบมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ร้อยละ 4.98 จบอนุปริญญา ร้อยละ 5.36 และจบปริญญา ร้อยละ 6.13

ทัศนคติทางการเมืองที่เป็นไปในทิศทางที่ส่งเสริมความเสมอภาคน้อยมาก เพราะครอบครัวไทยไม่ได้มีบทบาทในการให้ข่าวสาร สาระ ความรู้ทางการเมือง อันเป็นบทบาทโดยตรงแก่สมาชิกในครอบครัว อาจเป็นเพราะว่าบุคคลที่มีฐานะเป็นผู้นำในครอบครัวไทยยังเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องต้องห้าม ไม่ยอมให้สมาชิกในครอบครัวยุ่งเกี่ยวกับการเมือง อีกประการหนึ่งก็คือ ตนเองซึ่งมีฐานะเป็นผู้นำครอบครัวกลับมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ จึงไม่อาจถ่ายทอดให้แก่สมาชิกในครอบครัวได้ ดังนั้นบทบาทในด้านนี้ของครอบครัวจึงค่อยความสำคัญลงไป บทบาทของวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนต่าง ๆ จึงมีอิทธิพลมากกว่าในปัจจุบัน ส่วนในด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว อันได้แก่การอบรมเลี้ยงดูซึ่งมีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองของสมาชิกในครอบครัว ก็เป็นไปในทิศทางที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาค ทั้งนี้เพราะเหตุว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาคซึ่งจะก่อให้เกิดทัศนคติเชิงเสมอภาคในครอบครัวไทย โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครมีน้อยมาก เมื่อเป็นเช่นนี้การพัฒนาบทบาทของครอบครัวทั้งบทบาทโดยตรงและบทบาทโดยอ้อม โดยเฉพาะให้ปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นไปในลักษณะที่มีความเสมอภาคกันให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนับเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเหตุว่า ครอบครัวจะมีบทบาทอย่างมากในช่วงแรกของการพัฒนาทางการเมืองของเด็ก โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับพ่อแม่ แมนไฮม์ (Manhime. 1975 : 59 - 61) เด็กจะพัฒนาทัศนคติที่มีต่อความสัมพันธ์ต่าง ๆ ภายในครอบครัวไปสู่ทัศนคติที่มีต่ออำนาจในลักษณะเดียวกันที่เด็กเคยมีมาก่อน จากหลักการอันนี้ถ้าครอบครัวใดมีความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นเผด็จการ เด็กก็จะมีลักษณะเป็นเผด็จการด้วย คอสัน และพริวิต (Dawson and Prewitt. 1966 : 17 - 18)

6. ทัศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กับครูแบบเสมอภาคมาก จะมีทัศนคติเชิงเสมอภาคมากด้วย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทัศนของ คอตัน และพรีวิท (Dawson and Prewitt.

1966 : 17 - 18) ที่ว่าเด็กจะเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่นในครอบครัวและในโรงเรียน ครูเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เรียนรู้ทางการเมือง อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ เรวัต แซ่ฮุย (เรวัต แซ่ฮุย 2519) ที่พบว่า ความสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยของครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์เชิงนิมิตกับทัศนคติประชาธิปไตยด้านการยอมรับคนอื่นว่ามีเกียรติและความสำคัญเท่าเทียมกับตน

มีข้อที่น่าสนใจจากการวิจัยครั้งนี้คือ ความสัมพันธ์ของทัศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน จะมีมากที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียน ชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสัมพันธ์กันระหว่าง 2 ตัวแปร น้อยมากจนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ การที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่าเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยมีความสามารถในการถ่ายทอดลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับครูมาเป็นทัศนคติทางการเมืองของตนได้ดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะความสามารถในการถ่ายทอดลักษณะของความสัมพันธระหว่างบุคคลมาเป็นทัศนคติทางการเมืองนั้นขึ้นอยู่กับระดับอายุและประสบการณ์ ส่วนการที่ระดับของความสัมพันธระหว่าง 2 ตัวแปรข้างต้น มีอยู่ในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นเพราะเหตุว่าเด็ก ๆ จะเรียนรู้ทัศนคติทางการเมืองจากบิดามารดา หรือจากครูมากกว่าเด็กที่กำลังอยู่ในระหว่างระยะวัยรุ่น ซึ่งในกลุ่มหลังนี้กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลมากกว่าบิดามารดาหรือครู และในกรณีของเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ มีแนวโน้มที่จะเลือกแบบอย่างทางการเมืองจากครูมากกว่าบิดามารดา มาเซียลาส (Massialas . 1969 : 125 - 126)

จากการวิจัยที่ปรากฏออกมาซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคนอื่น ๆ ที่ทำมาก่อน ประกอบกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์กันในระดับที่เชื่อมั่นได้ค่อนข้างสูง ($p < .001$)

จึงเป็นการยืนยันว่า ถ้าจะให้เยาวชนมีทัศนคติเชิงเสมอภาคมาก ๆ แล้ว จะต้องเร่งส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปในลักษณะที่ส่งเสริมให้เกิดทัศนคติเชิงเสมอภาค โดยเฉพาะในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับมหาวิทยาลัย ส่วนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผู้เรียนส่วนมากเป็นวัยรุ่นนั้น นอกจากจะต้องส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียนแล้ว ยังจะต้องจัดกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งส่งเสริมทัศนคติเชิงเสมอภาคเพื่อให้เด็กได้ร่วมทำกับกลุ่มเพื่อน ๆ มากขึ้น

7. ทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริม

ความเสมอภาค

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับปริมาณของการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับทัศนะของ คอตัน และพรีวิท (Dawson and Prewitt. 1969 : 17 - 18) ซึ่งได้กล่าวว่า การที่เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการที่เด็กได้เห็นและการได้แสดงบทบาทในครอบครัว และในโรงเรียน ตลอดจนในที่ชุมนุมหรือกลุ่มต่าง ๆ ก็เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผลของการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรณวิมล หนิมพานิช (วรณวิมล หนิมพานิช 2517) ซึ่งพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การฟังและการร่วมอภิปราย การร่วมกิจกรรมในโรงเรียน และการเลือกตั้งคณะกรรมการในโรงเรียน จากเหตุผลดังกล่าวแล้วชี้ให้เห็นว่า การที่เด็กได้มีบทบาทและเข้ามีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมในชั้นเรียนในลักษณะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกในการอภิปราย แสดงความคิดเห็น การทำงานเป็นกลุ่ม การมีส่วนกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนการมีโอกาสได้เลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ในชั้นเรียนนั้นเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติเชิงเสมอภาคมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความสัมพันธ์ของทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาคมีมากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั้น คงเป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีอายุและประสบการณ์ในการเรียนรู้ทางการเมืองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ จึงมีความสามารถในการแปรความสัมพันธ์ที่ตนเองมีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านั้น มาเป็นทัศนคติเชิงเสมอภาค อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างอีก 2 กลุ่ม มีข้อที่น่าสนใจได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลับมีความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 2 มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้ง ๆ ที่กลุ่มแรกมีอายุน้อยกว่า และปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาคก็น้อยกว่าด้วย* ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าเป็นเพราะกิจกรรมในชั้นเรียนดังกล่าวมีครูเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจากการศึกษาของ มาเซียลาส (Masialas, 1966 : 125 - 126) พบว่า บิคารมาตา หรือครู จะมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดทัศนคติทางการเมืองในกลุ่มเด็กเล็กมากกว่าในกลุ่มเด็กวัยรุ่น ซึ่งในกลุ่มหลังนี้เพื่อน ๆ จะมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดทัศนคติทางการเมืองมากกว่า และเหตุผลดังกล่าวนี้ก็สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ซึ่งพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียนมีน้อยที่สุดในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ตาราง 9 ภาคผนวก ฉ.) และจากผลการวิจัยที่ปรากฏออกมาเช่นนี้ทำให้ได้ข้อคิดว่า นอกจากครูจะเปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนได้มีส่วนร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนแล้ว ลักษณะของการทำกิจกรรมของนักเรียนนั้นจะต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่ และได้แสดงออกอย่างอิสระ เป็นตัวของตัวเองให้มากที่สุด โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยรุ่นนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ควรจะเน้นให้เด็กได้ร่วมกันทำงาน หรือแก้ปัญหาเป็นกลุ่มตลอดจนจะต้องสนับสนุนให้มีการตั้งกลุ่ม ชุมชน หรือชมรมต่าง ๆ ขึ้นในชั้นเรียน

* คะแนนเฉลี่ยของปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็น 5.4337 และ 6.0723 ตามลำดับ

8. ทศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริม ความเสมอภาค

ผลของการวิเคราะห์ขอมูลพบว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับ
ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค กลุ่มตัวอย่างที่มีปริมาณ
การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาคมากจะมีทศนคติเชิงเสมอภาคมาก
ด้วย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับทัศนะของ คอว์สัน และพรีวิท
(Dawson and Prewitt, 1969 : 17 - 18) ที่ว่า การที่เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรม
ต่าง ๆ แม้จะมีไ้มุ่งไปสู่การเมืองโดยตรง เช่น กระบวนการลูกเสือ กลุ่มยุวกาชาด
ชุมนุม และชมรมต่าง ๆ ตลอดจนการที่เด็กได้เห็นและได้แสดงบทบาทในครอบครัว
โรงเรียน หรือกลุ่ม หรือชุมนุม ตลอดจนชมรมต่าง ๆ ก็เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะก่อ
ให้เกิดทัศนคติทางการเมืองได้เช่นกัน นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ
วรรณวิมล หนีมพานิช (วรรณวิมล หนีมพานิช 2517) ที่พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยว
กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทาง
การเมือง เช่น การฟัง และการร่วมอภิปราย การร่วมกิจกรรมในโรงเรียน และการเลือกตั้ง
คณะกรรมการในโรงเรียน และการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ หินพันธ์ นาคะตะ
(Nakata, 1975) ที่พบว่าประสบการณ์ของการเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมในทางการเมือง
ของนิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในก้าน
การยอมรับและศรัทธาในมนุษย์ และสิ่งแวดล้อมทางการเมือง

จากผลการวิจัยครั้งนี้ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยและทัศนคติของบุคคล
ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ประทับกับระดับของความสัมพันธ์ระหว่างทศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณ
ของการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาคซึ่งค่อนข้างสูง ($p < .001$)
จึงสามารถยืนยันได้อย่างแน่ชัดว่าการให้เยาวชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรต่าง ๆ
เช่น กิจกรรมของกลุ่มชุมนุม ชมรมต่าง ๆ มากเท่าใดก็จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เยาวชน
เหล่านั้นมีทศนคติเชิงเสมอภาคเพิ่มขึ้นด้วย

9. ทศนคติเชิงเสมอภาคกับระดับการศึกษา

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ถ้าเปรียบเทียบเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระบบโรงเรียนแล้ว ทศนคติเชิงเสมอภาคจะแปรผันโดยตรงกับระดับชั้นที่เรียน นั่นก็คือ กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทศนคติเชิงเสมอภาคน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีทศนคติเชิงเสมอภาคน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 4 และถ้าเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระบบโรงเรียนกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่นอกระบบโรงเรียนแล้ว ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับกลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ ซึ่งมีอายุเท่ากับผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีทศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างกัน และถ้าเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ กับกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนอยู่ชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย มีทศนคติเชิงเสมอภาคสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีอายุเท่ากัน ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายผลแยกเป็นประเด็น ๆ คือ

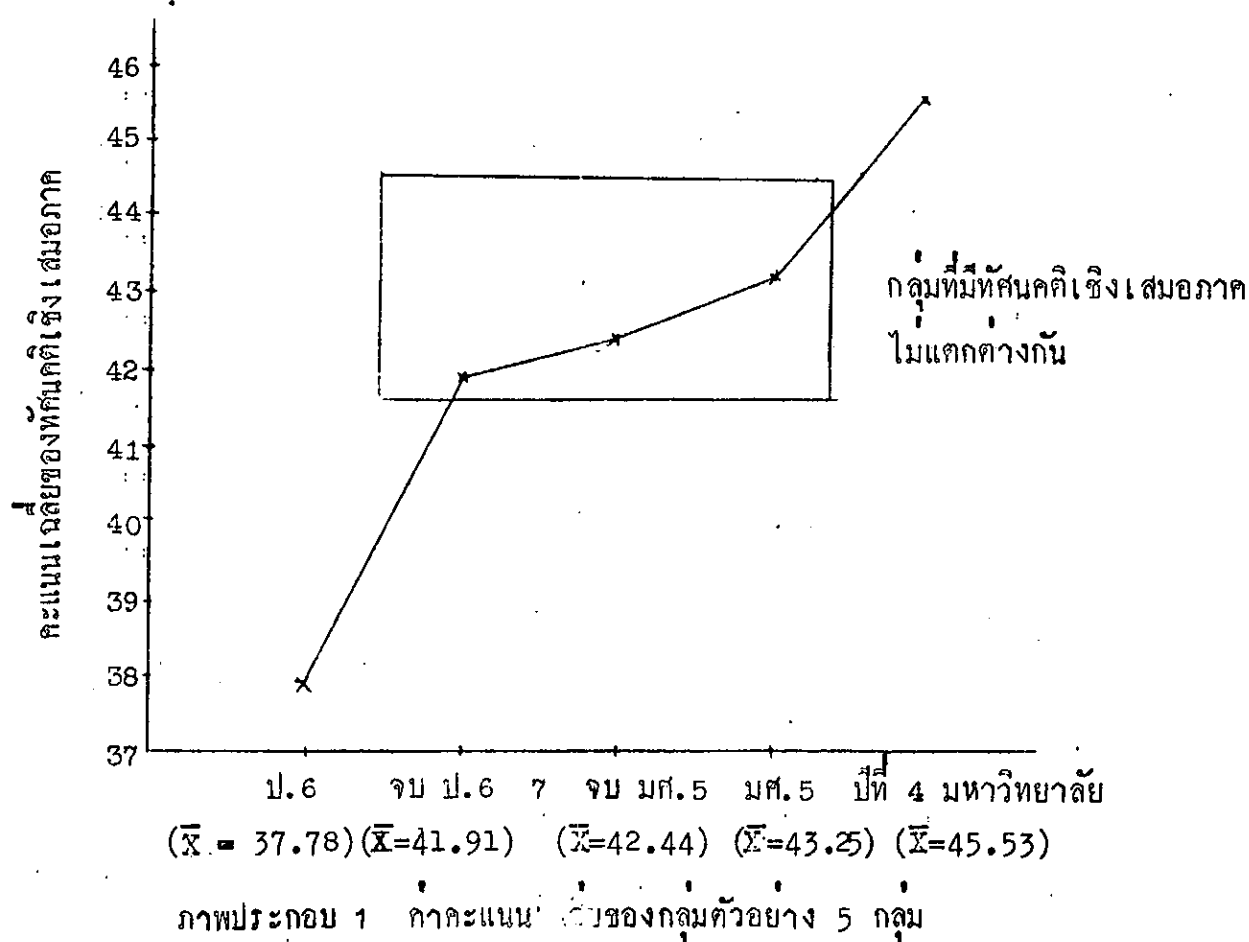
1. กรณีเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างในระบบโรงเรียน พบว่า ทศนคติเชิงเสมอภาคเพิ่มขึ้นตามระดับชั้นเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ หินพันธ์ นาคะตะ (Nakata, 1975) และอุเทน บัญโญ (อุเทน บัญโญ 2513 : 30 - 31) ที่พบว่าระดับชั้นเรียนไม่มีผลทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยแตกต่างกัน การที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการศึกษาวิจัยของ หินพันธ์ นาคะตะ และอุเทน บัญโญ นั้นกระทำกับกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาเดียวกัน แต่เรียนคนละชั้น (คือปีที่ 1 - 4 ของมหาวิทยาลัย) ระดับความรู้ และอายุไม่แตกต่างกันมาก ดังเช่นการศึกษาของผู้วิจัยซึ่งใช้ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประโยคของการศึกษาแต่ละระดับ ซึ่งระดับความรู้และอายุของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด จึงทำให้ผู้เรียนอยู่ในชั้นที่ต่างกันมีทศนคติเชิงเสมอภาคต่างกัน และทศนคติเชิงเสมอภาคจะเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้น

อีกประการหนึ่งคือการศึกษาของบุคคลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วทั้ง 2 คนนั้น กระทำก่อนเกิด เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเป็นระยะที่นิสิตนักศึกษาถูกบีบคั้นไม่ให้ได้รับรู้ในทางการเมืองจากผู้ที่มิอำนาจปกครองประเทศและอิทธิพลดังกล่าวได้ครอบคลุมไปถึงบรรยากาศใน มหาวิทยาลัยด้วย ดังนั้นระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยของไทยอันได้แก่ หลักสูตรการสอน กิจกรรมนอกหลักสูตร และการบริการมหาวิทยาลัยไม่เอื้อต่อการอบรมกล่อมเกลานิสิต นักศึกษาได้เรียนรู้และมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเท่าที่ควร แต่หลังจาก เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แล้ว บรรดานิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสได้เรียนรู้กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ที่มิอยู่ในระดับชั้นที่ต่างกันมีทัศนคติเชิงเสมอภาคต่างกัน เพราะว่าบรรดาผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยย่อมจะมีโอกาสได้เรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองเชิงเสมอภาคมากกว่าผู้ที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยของผู้วิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ นิวคอม (Evans, 1973 : 9 - 10) ที่พบว่า ความเป็นอนุรักษนิยมของนิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะลดลงตามการเพิ่มขึ้นของระดับชั้นที่เรียน จากปีที่ 1 - ปีที่ 4 และความ คึกคักหนาแน่นจะเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อครอโค และคณะ (Morison and McIntyre, 1971 : 159) ที่พบว่า คะแนนเกี่ยวกับความรู้สึกด้านชาติพันธุ์นิยม และคะแนนด้านเผด็จการนิยม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนปีที่ได้รับการศึกษา

2. กรณีเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับกลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ ซึ่งมีอายุเท่ากันไม่แตกต่างกัน และยังไม่พบความแตกต่างของทัศนคติเชิงเสมอภาคระหว่าง กลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับกลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้ว ไม่เรียนต่อซึ่งมีอายุเท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่เรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ มีทัศนคติเชิงเสมอภาค

ไม่แตกต่างไปจากกลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อ แต่เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยกับทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวแล้ว พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทุกกลุ่ม (ดูแผนภาพประกอบ) ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าหลังจากที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แล้ว การศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาไม่ได้มีผลทำให้ทัศนคติเชิงเสมอภาคของผู้เรียนเพิ่มขึ้นเท่าที่ควร ส่วนการศึกษาในระดับที่สูงกว่าชั้นมัศึกษามีผลทำให้ทัศนคติของผู้เรียนเพิ่มขึ้น ซึ่งการที่เป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้ดังต่อไปนี้คือ

2.1 หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนบรรยากาศในชั้นเรียน และในโรงเรียนไม่เป็นไปในลักษณะที่เอื้อต่อการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่ผู้เรียนเท่าที่ควร

2.2 นักเรียนในวัยนี้เป็นวัยรุ่นซึ่งกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทัศนคติทางการเมืองมาก แต่กิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้เด็กได้ทำร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อน ๆ ยังมีน้อย

2.3 อายุและประสบการณ์ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมให้เกิดทัศนคติเชิงเสมอภาคมีน้อยกว่าผู้ที่เรียนในระดับมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมนอกหลักสูตร

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยในข้อนี้ก็ได้ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่จะต้องรับเร่งส่งเสริมให้มีการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคคือกลุ่มที่มีความรู้ต่ำกว่าระดับมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษา

10. อภิปรายผล สรุปความสัมพันธ์ของทัศนคติเชิงเสมอภาคกับตัวแปรด้านการศึกษาในโรงเรียน

ตัวแปรด้านการศึกษาในโรงเรียนที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในครั้งนี้มี 4 ประการที่สำคัญคือ ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค และปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค ซึ่งตัวแปรต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วต่างก็มีส่วนสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค การที่ผู้เรียนอยู่ในชั้นที่สูงกว่ามีทัศนคติเชิงเสมอภาคมากกว่านั้น หากพิจารณาแล้วอาจมีสาเหตุหลายประการ แต่สาเหตุประการสำคัญที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้คือยิ่งเรียนสูงก็ยิ่งมีโอกาสได้เรียนรู้ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความเสมอภาคจากการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนและกิจกรรมนอกหลักสูตร ซึ่งผลการวิจัยนี้ก็ได้ชี้ให้เห็นชัดแล้วว่า ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียนที่ดี ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาคที่ดี หรือปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาคที่ดี ต่างก็มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทัศนคติเชิงเสมอภาค และที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ต่างก็เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ความสัมพันธ์และการแสดงบทบาทที่ส่งเสริมทัศนคติเชิงเสมอภาคทั้งสิ้น แม้ว่าในแต่ละระดับการศึกษาจะมีเนื้อหาหลักสูตรโดย

เฉพาะซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในทางการเมืองอยู่แล้ว แต่ผู้วิจัยก็เห็นด้วยกับทัศนะของ จาโรส (Jaros. 1973 : 104 - 107) ที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจะมีความสำคัญต่อการถ่ายทอดค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองไปสู่ตัวนักเรียนมากกว่าตัวหลักสูตรเอง ซึ่งทัศนะดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นินพันซ์ นาคะตะ (Nakata. 1975 : 246) ที่พบว่า ในบรรดาตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรคือ ระดับชั้นที่เรียน สาขาวิชาที่เรียน และประสบการณ์ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาและทางการเมืองนั้น ประสบการณ์ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาและทางการเมืองเป็นตัวที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการอบรมกล่อมเกลাজิตใจให้แก่นักศึกษาไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนั้นการพัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาคให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนไทย โดยการสนับสนุนให้มีบรรยากาศของความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน ให้ นักเรียนได้มีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมในชั้นที่เรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค เช่น การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน การทำงานเป็นกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในชั้นเรียน การมีโอกาสได้เลือกหรือได้รับเลือกตำแหน่งต่าง ๆ ในชั้นเรียน ตลอดจนการร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรต่าง ๆ เช่น กิจกรรมของชมรม ชุมนุม หรือกลุ่มต่าง ๆ เช่นกลุ่มอาสาพัฒนา กลุ่มทางวิชาการ เป็นต้น น่าจะเป็นแนวทางที่ถูกต้องและควรจจะรีบดำเนินการโดยเร่งด่วนตั้งแต่การศึกษาในระดับต้นจนถึงระดับสูง และสำหรับในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งผู้เรียนกำลังอยู่ในวัยรุ่นนั้น ควรจะได้เน้นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานรวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมในชั้นเรียนหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร เพราะเด็กในวัยนี้่อิทธิพลในการก่อให้เกิดการเรียนรู้ทัศนคติในทางการเมืองของกลุ่มเพื่อนมีมากกว่าครูหรือผู้ปกครอง

การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 เป็นการทดสอบว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการประพฤติปฏิบัติอะไรบางอย่างใน 9 ประการที่นำมาทำการศึกษา ดังนั้นสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 นี้จึงมีสมมติฐานย่อย 9 ข้อ ผลการทดสอบปรากฏว่าเป็นไปตามสมมติฐาน

6 ข้อ และไม่ปฏิบัติตามสมมติฐาน 3 ข้อ แสดงว่าในบรรดาการประพฤติดังกล่าว 9 ประการ นั้นมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค 6 ประการ และไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค 3 ประการ การประพฤติดังกล่าว 6 ประการที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค นั้นมีลำดับของความสัมพันธ์ดังนี้คือ การเคารพในสิทธิของผู้อื่น การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม การรู้จักประสานผลประโยชน์และการไม่เอาเปรียบคนอื่น โดยการประพฤติดังกล่าว 3 ประการแรกมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาคที่ระดับนัยสำคัญ .01 และ 3 ประการ หลังที่ระดับนัยสำคัญ .05 ส่วนการประพฤติดังกล่าวที่ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค ได้แก่การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การไม่คดโกง และการไม่โกรธ ผลการวิจัยนี้มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายดังนี้คือ

1. การมีทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการประพฤติดังกล่าว 6 ประการใน 9 ประการ และใน 6 ประการนั้นมีอยู่ถึง 3 ประการที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาคที่ระดับนัยสำคัญ .01 จึงกล่าวได้ว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคเป็นลักษณะที่มีอยู่จริงในตัวบุคคล และมีความสัมพันธ์กับการประพฤติดังกล่าว 6 ประการที่สังคมไทยยอมรับ

2. ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม และการเคารพในสิทธิของผู้อื่น ซึ่งการประพฤติดังกล่าวแล้วเป็นลักษณะของผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยคำนึงถึงบุคคลอื่น และเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ผลการวิจัยนี้จึงชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมให้เยาวชนของชาติมีการประพฤติดังกล่าวไปในทางที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และการเคารพในสิทธิของคนอื่นนั้นจะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้เยาวชนเหล่านั้นมีทัศนคติเชิงเสมอภาคเพิ่มขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคจะมีความสัมพันธ์กับการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม และการเคารพในสิทธิของผู้อื่น แต่ทัศนคติเชิงเสมอภาคก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งเป็นลักษณะของการคำนึงถึงผู้อื่นอีกประการหนึ่งการที่ผลการวิจัยปรากฏออกมาเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคนั้น

เป็นเรื่องของการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่ทุกคนควรจะได้ และการปฏิบัติต่อกันของบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการประพฤติปฏิบัติในด้านการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม และการเคารพในสิทธิของผู้อื่น ส่วนการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนนั้น เป็นการกระทำในลักษณะที่ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายให้ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายรับความช่วยเหลือ ไม่ใช่เป็นการปฏิบัติในลักษณะที่ทั้ง 2 ฝ่ายมีความเท่าเทียมกัน เหตุผลข้อนี้ยืนยันได้โดยข้อมูลจากคำถามปลายเปิด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า การกระทำของพวกเขาที่แสดงถึงการเคารพในสิทธิของผู้อื่น คือการให้คนอื่นได้แสดงออกเท่า ๆ กับตนเองในการพูด การเขียน แสดงความคิดเห็น รองลงมาได้แก่การไม่ก้าวร้าวในเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น และเมื่อถามว่าเคยให้สิทธิแก่คนอื่น ๆ เท่ากับตัวเขาในเรื่องใดบ้าง ส่วนใหญ่ระบุว่าให้คนอื่นแสดงความคิดเห็น ให้รับผิดชอบงานเท่า ๆ กับตนเอง ยอมรับในการแสดงออกของคนอื่น แบ่งของ เลือกลงและการใช้ของส่วนรวมตามลำดับ ส่วนการกระทำที่แสดงว่าเป็นการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวมนั้น ส่วนใหญ่ระบุว่าได้ช่วยเหลือกิจกรรมของสโมสร สภา คณะ กลุ่ม ชมรม และชุมนุมต่าง ๆ ในสถานศึกษา รองลงไปคือการออกค่ายอาสาพัฒนา และการสร้างสาธารณประโยชน์ ตามลำดับ ซึ่งการกระทำต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วเป็นลักษณะของการแบ่งปันผลประโยชน์ การยอมรับในคนอื่น และเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแบบเสมอภาค โดยเฉพาะกิจกรรมนอกหลักสูตรต่าง ๆ เช่น กิจกรรมของสโมสร สภา คณะ กลุ่ม ชมรม และชุมนุมต่าง ๆ เพราะการรวมกิจกรรมต่าง ๆ มากเท่าใดก็ยิ่งทำให้ผู้รวมกิจกรรมเหล่านั้นมีทัศนคติเชิงเสมอภาคมากขึ้น ส่วนการกระทำที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า เป็นการให้สิ่งของแก่คนอื่น รองลงมาคือการให้เงินแก่คนอื่น ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้เป็นลักษณะของการให้และรับอย่างชัดเจนไม่ใช่การแบ่งสรรปันส่วน หรือการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมกัน จึงไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค

3. สำหรับการประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ 2 ประการ คือการไม่คดโกงกับการไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นนั้น ปรากฏว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น แต่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการไม่

คตโกง การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมของความซื่อสัตย์ด้านการไม่เอาเปรียบเปรียบบุคคลอื่นนั้นเป็นพฤติกรรมที่คนหนึ่งปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างยุติธรรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งปันสิ่งที่เป็นผลประโยชน์ ส่วนพฤติกรรมด้านไม่คตโกงนั้นเป็นคุณธรรมเฉพาะตัวของบุคคล ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการแบ่งปันสิ่งที่เป็นผลประโยชน์ เหตุผลข้อนี้ยืนยันได้จากการวิเคราะห์คำตอบของกลุ่มตัวอย่างต่อคำถามที่ถามว่ามีการกระทำใดบ้างที่แสดงถึงการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ซึ่งส่วนใหญ่ระบุว่า การทำงานกลุ่ม หรืองานส่วนรวม เท่ากับคนอื่น ๆ รองลงมาได้แก่ทำงานกลุ่มหรืองานส่วนรวมมากกว่าคนอื่น ซึ่งการกระทำดังกล่าวแสดงถึงความเท่าเทียมกันในการรับผิดชอบภาระงานและการได้รับผลประโยชน์ ส่วนคำตอบของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อข้อคำถามที่ถามว่าท่านทำอะไรบ้างที่แสดงว่าท่านเป็นคนซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า การรักษาคำพูด คำสัญญา ไม่โกหก รองลงมาคือการไม่ทุจริตต่อการสอบแม้มีโอกาส และการเก็บความลับผู้อื่น ตามลำดับ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นคุณธรรมส่วนตัวของแต่ละบุคคล

4. ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจโดยไม่ลำเอียงและการช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติของผู้ที่มีจิตใญ่ยุติธรรม แสดงว่าบุคคลที่มีทศนคติเชิงเสมอภาคจะเป็นบุคคลที่มีจิตใญ่ยุติธรรม เพราะบุคคลที่มีจิตใญ่ยุติธรรมนั้นจะปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีอคติหรือเลือกที่รักมักที่ชัง ซึ่งผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาของคำตอบจากคำถามปลายเปิดก็ยืนยันเหตุผลข้อนี้ จากคำถามที่ว่าท่านเคยกระทำการใดบ้างที่แสดงว่าท่านทำไปด้วยความเที่ยงธรรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า ได้ตัดสินใจชี้ขาดอย่างยุติธรรม รองลงมาคือการแบ่งหรือให้สิ่งของแก่คนอื่น ๆ อย่างยุติธรรม และเมื่อถามว่าท่านเคยช่วยเหลือบุคคลอื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมในลักษณะใดบ้าง คำตอบที่ได้รับปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่า ช่วยคนไม่ผิดที่ถูกลงโทษ รองลงมาคือการร่วมประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิเพื่อคนอื่น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการกระทำที่ส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทั้งสิ้น

5. ทศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการรู้จักประสานผลประโยชน์ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการไม่โกรธซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่นิยมสันติวิธีเช่นเดียวกัน การที่เป็น

เช่นนี้น่าจะเป็นเพราะว่าทั้งทัศนคติเชิงเสมอภาคและการประพฤติปฏิบัติด้านการรู้จักประสานผลประโยชน์เป็นเรื่องของการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่เป็นผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ทุก ๆ ฝ่าย ตัวแปรทั้ง 2 จึงมีความสัมพันธ์กัน แต่กระบวนการแบ่งสรรปันส่วนผลประโยชน์จะเป็นไปอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่นั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์กับการโกรธหรือไม่โกรธของบุคคล ผลจากการวิเคราะห์คำตอบของคำถามปลายเปิดก็ยืนยันเหตุผลข้อนี้ จากคำถามที่ว่าท่านเคยกระทำความใดบ้างที่แสดงการประนีประนอมหรือผ่อนผันผ่อนยาว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าทำอะไรอย่างมีเหตุผล ไม่เถียงหัวชนฝา รับฟังคนอื่น รองลงมาคือการประนีประนอมความขัดแย้ง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญคนอื่นเท่า ๆ กับตัวเรา และแสดงถึงการประสานผลประโยชน์ แต่เมื่อถามว่าท่านเคยเจอเหตุการณ์ใดบ้างที่ทำให้ท่านต้องโกรธ แต่สามารถระงับได้ ส่วนใหญ่ตอบว่าถูกตำหนิหรือถูกด่าว่าโดยไม่ผิด รองลงมาคือการถูกทำร้ายร่างกาย ซึ่งเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลไม่เกี่ยวกับการแบ่งสรรปันส่วนผลประโยชน์โดยตรง อย่างไรก็ตามไม่ใช่ว่าการรู้จักอดกลั้นความโกรธจะไม่มีผลสำคัญต่อกระบวนการแบ่งสรรปันส่วนผลประโยชน์เสียเลย เพราะในกระบวนการดังกล่าวย่อมมีความขัดแย้งกันเป็นธรรมดา และการขจัดความขัดแย้งดังกล่าวจะต้องกระทำโดยสันติวิธีขึ้นก็ต้องมีความอดกลั้น มีเหตุผล รับฟังซึ่งกันและกัน ผ่อนผันผ่อนยาว ซึ่งการที่จะทำเช่นนั้นได้ย่อมจะต้องอาศัยการรู้จักระงับความโกรธ การให้อภัยคนอื่น และความสุชุมคัมภีรภาพเป็นรากฐานที่สำคัญ

มีข้อที่น่าสนใจประการหนึ่งซึ่งนอกเหนือไปจากที่พบว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของการประพฤติปฏิบัติทั้ง 6 ประการที่ระบุโดยกลุ่มตัวอย่างจะเป็นไปในลักษณะที่เกี่ยวกับการแบ่งสรรปันส่วนผลประโยชน์ หรือเป็นพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งอย่างเท่าเทียมกันแล้ว ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลคำถามปลายเปิด พบว่าการประพฤติปฏิบัติทั้ง 6 ประการดังกล่าวแล้วยังมีความสำคัญอยู่มากในทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง จากคำถามที่ว่าเมื่อท่านได้กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วรู้สึกอย่างไร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะตอบว่าสบายใจ หรือภาคภูมิใจ ที่ตอบว่าเฉย ๆ มีน้อยมาก และเมื่อถามว่าถ้าเห็นคนอื่นไม่ปฏิบัติพฤติกรรม

ดังกล่าว รู้สึกอย่างไร คำตอบส่วนใหญ่จะเป็นไปในทางต่อต้าน เช่น ไม่พอใจ ไม่ชอบ ไม่น่าคบ ไม่ศรัทธา (ดูรายละเอียดคำถามปลายเปิด ภาคผนวก ง.) ดังนั้นผลการวิจัยข้อนี้จึงสามารถที่จะยืนยันว่าการประพฤติปฏิบัติทั้ง 6 ประการที่ถูกเลือกมาศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญในทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง และการที่ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับการประพฤติปฏิบัติต่าง ๆ ในพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เท่าเทียมกันเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาทัศนคติเชิงเสมอภาคในแง่ของการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมในครั้งนี้ เป็นการเลือกศึกษาในประเด็นที่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อที่น่าสังเกตอยู่อีกประการหนึ่งก็คือ จากการทดสอบเก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของการพึ่งตนเองของกลุ่มตัวอย่าง (คำถามที่ 8 ก. 8 ข. และ 8 ค.) แล้วเอามาหาความสัมพันธ์ของลักษณะดังกล่าวกับทัศนคติเชิงเสมอภาค โดยมีได้มีจุดประสงค์ที่จะทดสอบสมมติฐานข้อใด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธี Pearson Product Moment พบว่า ทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์กับลักษณะการพึ่งตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .2780 \quad p < .001$) แสดงว่าทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์โดยแปรผันโดยตรงกับลักษณะการพึ่งตนเอง บุคคลที่มีลักษณะของการพึ่งตนเองสูงจะมีทัศนคติเชิงเสมอภาคสูงด้วย ผลของการวิจัยดังกล่าวทำให้เป็นที่น่าสงสัยว่า นอกเหนือจากการประพฤติปฏิบัติ 9 ประการที่สังคมไทยยอมรับ ซึ่งผู้วิจัยนำมาศึกษาแล้ว จะมีการประพฤติปฏิบัติหรือคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาอื่น ๆ อะไรบาง ที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค ซึ่งน่าจะได้อีกศึกษาวิจัยกันต่อไปทั้งนี้เพื่อจะได้พัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาคโดยอาศัยการประพฤติปฏิบัติ หรือคุณลักษณะดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะซึ่งประมวลได้จากผลการวิจัยดังต่อไปนี้คือ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชน จากผลการวิจัยที่ทำให้พบองค์ประกอบที่สำคัญของทัศนคติเชิงเสมอภาคและความสัมพันธ์ของทัศนคติดังกล่าวกับตัวแปรบางตัวด้านครอบครัว ด้านการศึกษาในระบบ

โรงเรียน และด้านการประพฤติปฏิบัติทางประการที่สังคมไทยยอมรับทำให้ได้หลักการและแนวทางในการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชนดังต่อไปนี้คือ

1.1 องค์ประกอบของทัศนคติเชิงเสมอภาคที่ต้องปลูกฝัง ในการจัดการศึกษา หรือการฝึกอบรมเพื่อปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชนนั้น จะต้องมุ่งหมายที่จะทำให้เยาวชนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1.1.1 ยอมรับความเท่าเทียมกันในสิทธิและโอกาสของแต่ละบุคคล ในกฎหมายและการมีส่วนร่วม ในลักษณะต่อไปนี้คือ

1.1.1.1 การได้รับการลงโทษเหมือน ๆ กันถ้าทำผิด

อย่างเดียวกัน

1.1.1.2 การได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรม

เหมือน ๆ กัน

1.1.1.3 การมีส่วนร่วมออกกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

1.1.1.4 การมีส่วนร่วมปกครองประเทศ

1.1.1.5 การมีส่วนร่วมในการเลือกและการเป็นผู้แทน

1.1.1.6 การมีส่วนร่วมในการเลือกและการเป็นผู้นำ

1.1.2 ยอมรับความเท่าเทียมกันในสิทธิและโอกาสของแต่ละบุคคล ในการใช้อำนาจตัดสินใจภายในกลุ่ม ในลักษณะต่อไปนี้คือ

1.1.2.1 การใช้อำนาจตัดสินใจ

1.1.2.2 การพูดและการฟังที่เสมอกัน

1.1.2.3 การแสดงออกต่าง ๆ เช่นการพูด การเขียน เป็นต้น

1.1.3 ยอมรับความเท่าเทียมกันในสิทธิและโอกาสของแต่ละบุคคลในการประกอบอาชีพต่าง ๆ และการยอมรับในเกียรติของแต่ละอาชีพ ในลักษณะต่อไปนี้คือ

1.1.3.1 การเลือกประกอบอาชีพต่าง ๆ

1.1.3.2 ทุกอาชีพมีเกียรติเสมอกัน

1.1.3.3 การก้าวหน้าไปในอาชีพด้วยความสามารถ

1.1.4 ยอมรับความเท่าเทียมกันในสิทธิและโอกาสของแต่ละบุคคลในการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพจากรัฐ ในลักษณะต่อไปนี้คือ

- 1.1.4.1 การได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 1.1.4.2 การได้รับปัจจัย 4 อย่างพอเพียงในการดำรงชีวิต
- 1.1.4.3 การมีงานทำ
- 1.1.4.4 การประกันรายได้ขั้นต่ำ
- 1.1.4.5 การเสียภาษีตามรายได้
- 1.1.4.6 การได้รับค่าตอบแทนตามผลงาน

1.1.5 ยอมรับความเท่าเทียมกันในสิทธิและโอกาสแต่ละบุคคลในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ในลักษณะดังต่อไปนี้คือ

- 1.1.5.1 การได้รับการศึกษาอบรม
- 1.1.5.2 การได้รับการรักษาพยาบาล
- 1.1.5.3 การใช้บริการสาธารณะต่าง ๆ

1.1.6 ยอมรับความเท่าเทียมกันของแต่ละบุคคลในเกียรติและการได้รับการยอมรับ ในลักษณะดังต่อไปนี้คือ

- 1.1.6.1 ทุกคนมีเกียรติเสมอกัน
- 1.1.6.2 การไม่แบ่งชั้นวรรณะ
- 1.1.6.3 การได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น
- 1.1.6.4 การให้เกียรติคนอื่น

1.2 แนวทางในการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาค จากผลการวิจัยสรุปแนวทางในการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่เยาวชนดังนี้คือ

1.2.1 การปลูกฝังโดยผ่านทางครอบครัว กระทำโดยการส่งเสริมให้มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค นั่นคือความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่หรือผู้ปกครองกับลูก ๆ ซึ่งเป็นเยาวชนเป็นไปในลักษณะที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องยอมรับในความสำคัญของลูก ๆ ให้ความรักและความอบอุ่น รับฟังความคิดเห็น ให้ลูก ๆ ได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาภายในครอบครัว

ยินยอมให้ลูก ๆ ใดมีการกระทำอะไรตามความคิดของเขาเอง และประการสำคัญคือต้องไม่กระทำให้ลูก ๆ เห็นว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีความลำเอียง รักลูกไม่เท่ากัน ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะดังกล่าวนี้จะต้องเริ่มกระทำในทุก ๆ ครอบครัว ไม่ว่าครอบครัวเหล่านั้นจะมีฐานะเช่นไร หรือหัวหน้าครอบครัวจะได้รับการศึกษาระดับใด นอกจากนี้ควรจะได้เน้นครอบครัวที่บิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างเป็นพิเศษ เพราะเหตุว่าเยาวชนที่มีบิดาหรือผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติเชิงเสมอภาคต่ำกว่าเยาวชนที่มีบิดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพอื่น ๆ

1.2.2 การปลูกฝังโดยผ่านทางระบบการศึกษาในโรงเรียน กระทำโดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้คือ

1.2.2.1 การส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปในทางที่ส่งเสริมความเสมอภาค เช่นครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้อง สนับสนุนให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สนับสนุนให้มีการตั้งชมรม ชุมนุมหรือกลุ่มต่าง ๆ ครูต้องเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคน โดยเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมในการลงโทษนักเรียนทุกคน และประการสำคัญคือต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษา

1.2.2.2 การส่งเสริมให้นักเรียนได้กระทำกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค เช่นการได้แสดงความคิดเห็น การอภิปรายกลุ่ม การร่วมกันทำงานค้นคว้าหรือแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม และการมีโอกาสดำเนินการเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ในชั้นเรียน เป็นต้น

1.2.2.3 การส่งเสริมให้นักเรียนได้กระทำกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาคเช่น กิจกรรมของชุมนุม ชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาสาพัฒนา กลุ่มลูกเสือ กลุ่มอนุภาษิต เนตรนารี กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์หรือกลุ่มทางวิชาการอื่น ๆ ตลอดจนกิจกรรมขององค์การ สโมสร สถานักเรียน หรือสถาบันการศึกษา และให้

เยาวชนได้มีโอกาสใช้สิทธิเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว

1.2.2.4 วิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วแต่ต้นนั้นจะต้องเร่งส่งเสริมในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงที่เยาวชนกำลังพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และเนื่องจากผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 แล้วไม่เรียนต่อ และกลุ่มตัวอย่างที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วไม่เรียนต่อมีทัศนคติเชิงเสมอภาคไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนในระดับมัศึกษานั้นไม่ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาคให้แก่ผู้เรียนเท่าที่ควร ดังนั้นถ้าต้องการจะใช้ระบบการศึกษาในระดับดังกล่าวให้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคให้เป็นคุณธรรมที่เป็นวิถีชีวิตของเยาวชนแล้ว จะต้องเน้นการจัดการเรียนการสอนในระดับดังกล่าวให้เอื้อต่อการพัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาคเป็นพิเศษ

1.3 การปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคร่วมกับคุณลักษณะอื่น ๆ เนื่องจากทัศนคติเชิงเสมอภาคมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการประพฤติปฏิบัติบางประการที่สังคมไทยยอมรับ ดังนั้นจึงควรจะได้ส่งเสริมให้เยาวชนได้กระทำพฤติกรรมดังกล่าวเพื่อจะได้ช่วยให้เยาวชนเหล่านั้นมีทัศนคติเชิงเสมอภาคเพิ่มขึ้นด้วย พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นได้แก่ การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม การเคารพในสิทธิของคนอื่น การไม่เอาเปรียบคนอื่น การตัดสินโดยไม่ลำเอียง การช่วยเหลือคนอื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม และการรู้จักประสานผลประโยชน์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยนำร่อง (Pilot Study) จึงไม่อาจกระทำได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมากนัก ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะได้ขยายขอบเขตของการศึกษาวิจัยให้กว้างขวางออกไปโดยอาจจะกระทำทั่วกรุงเทพมหานครหรือทั่วประเทศ และควรจะได้ศึกษาให้ลึกซึ้งลงไปว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ

เชิงเสมอภาคมากขึ้นด้วยกัน โดยวิธีสร้างสมการพยากรณ์ นอกจากนี้ควรจะได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเชิงเสมอภาคของเยาวชนในภาคต่าง ๆ ของประเทศด้วย

2. เนื่องจากการวิจัยนี้มุ่งศึกษาความเสมอภาคในแง่ของการแบ่งสรรปันส่วนสิ่งที่มีคุณค่าซึ่งเป็นเรื่องของการได้รับส่วนแบ่งของบุคคลในสังคม ในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะได้นำมาศึกษาความเสมอภาคในประเด็นที่บุคคลในสังคมจะต้องให้แก่บุคคลอื่น ๆ บ้าง เช่น การเสียภาษี การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นต้น

3. ควรจะได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับตัวแปรอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น สติปัญญา และตัวแปรด้านการศึกษานอกโรงเรียนอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสารมวลชนอื่น ๆ เพื่อจะได้พัฒนาทัศนคติเชิงเสมอภาคโดยผ่านตัวแปรเหล่านั้น

4. เนื่องจากผู้วิจัยได้ลองหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับลักษณะการพึงตัวเองของบุคคลซึ่งเป็นตัวแปรที่อยู่นอกเหนือจากการประพฤติกฎปฏิบัติ 9 ประการที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษา ซึ่งผลปรากฏว่าตัวแปรทั้ง 2 มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน จึงน่าจะศึกษาคูต่อไปว่ายังมีการประพฤติกฎปฏิบัติอื่น ๆ ที่สังคมไทยยอมรับและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศอะไรอีกบ้างที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเชิงเสมอภาค ทั้งนี้เพื่อจะได้ปลูกฝังทัศนคติเชิงเสมอภาคโดยอาศัยคุณลักษณะดังกล่าว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล สมวิเชียร ประชาธิปไตย : เป้าหมาย-ปรัชญา สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2519, 53 หน้า

_____ . "ประชาธิปไตยในสังคม : ความยุติธรรม" ประชาธิปไตยของชาวบ้าน พิมพ์ 2516, 240 หน้า

กระแส ชนะวงษ์ "หม่อมเอกไซไซกระเทาะเปลือกสังคม" โลกใหม่ 2 : 2
กรกฎาคม 2521

เกริกเกียรติ พัฒนาเสรีธรรม "วิเคราะห์ปัญหาความมั่นคงของชาติในเชิงเศรษฐศาสตร์
การเมือง" วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 3 : 410 กรกฎาคม 2521

ขวัญใจ วงศ์ภักดิ์ (แปล) "โฆษณาการกับปัญหาสังคม" โฆษณาการสาร 10 : 40-43
มกราคม-มีนาคม 2519

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. "ความเสมอภาค" ประชาธิปไตยของชาวบ้าน พิมพ์
2516, 240 หน้า

จรรยา สุภาพ หลักรัฐศาสตร์ ไทยวัฒนาพานิช 2518, 566 หน้า

จักรกฤษณ์ นรนิติคองการ บุคคลชั้นนำ โครงสร้างแห่งอำนาจ และการเมืองในชุมชนไทย
สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2515, 314 หน้า

เจลิยา บุรีภักดิ์ ทิศทางการวิจัยในสาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2520, 15 หน้า อักสำเนา

ชัยอนันต์ สุ่มทวนิช ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ กับการเมืองไทย พิมพ์
2519, 335 หน้า

ชินวาท สุนทรสิมะ เศรษฐกิจเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ เอกสารทางวิชาการของศูนย์
รักษาความปลอดภัยแห่งชาติ 2520, 34 หน้า อักสำเนา

เชิดศักดิ์ ไชวาสินธุ์ การศึกษาเพื่อวิเคราะห์บุคลิกภาพอนุรักษนิยม ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2516, 64 หน้า อักสำเนา

ไชยbung ชูชาติ "อนาคตของชาวไร่ชาวนาอยู่ที่ไหน" วารสารรวมคำแหง 3 : 130

ตุลาคม 2518

ชลอ อุทกภาชน์ พุทธศาสนากับสังคมศาสตร์ วชิรินทร์การพิมพ์ 2514, 62 หน้า
 ชาติลี ลัทธิต การศึกษาเรื่องคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองกับบางประการของเด็กที่จบ
ชั้นประถมปีที่ 4 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา 2507, 111 หน้า

อักษำเนา

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ จิตวิทยาทางการเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2518, 142 หน้า
 กวงเคื่อน พันธุมนาวัน "วิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กไทย ตอน 1 : ลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนา

ประเทศ" วารสารคหเศรษฐศาสตร์ 5 : 35-41 ตุลาคม 2518

กวงเคื่อน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก จริยธรรมของเยาวชนไทย

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2520, 344 หน้า

เกโซ สนวนานนท์ "ลักษณะประจำประชาชาติไทย" รัฐาภิวัติกษ์ 4 : 1-52 ตุลาคม-

ธันวาคม 2520

ทองคุณ หงส์พันธุ์ คานิยมของสังคมไทย ภาคนิพนธ์ประกอบการศึกษาวิชาการพัฒนา

บุคลิกภาพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2520, 52 หน้า พิมพ์ดีด

ทินพันธุ์ นาคะตะ คุณค่าของพุทธศาสนาในการบริหารราชการ ปริญญานิพนธ์ รป.ม.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2509, 185 หน้า อักษำเนา

_____ "ประชาธิปไตย : ความหมาย ปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ"

วารสารธรรมศาสตร์ 3 : 10-11 กุมภาพันธ์ 2517

นิโคลาส เบเนต "ทฤษฎีอหิงสา" ปาจารย์สาร 30 : 49-51 กรกฎาคม-สิงหาคม

2521

บ้านสมเด็จเจ้าพระยา, วิทยาลัยครู คุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษา

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ฝ่ายโครงการและวิจัย 2516, 113 หน้า

บุญชู โรจนเสถียร ชาคิก ขาทำ ขาจึงพูด ประพันธ์สำส่น 2517, 149 หน้า

- บุญยิ่ง เจริญยิ่ง และคนอื่น ๆ "การพัฒนาจริยธรรมแก่ได้ระดับประถมศึกษา" คู่มือครู
จริยศึกษา สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย 2521, 150 หน้า
- บึงอร ชินกุลกิจนิวัฒน์ อิทธิพลของการอ่านและการทำสารขั้กจึงที่มีต่อการเปลี่ยนทัศนคติ
ในสถานการณ์ที่คลุมเครือ ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 2520, 88 หน้า อีกสำเนา
- บรรพต วีระสัย และสุขุม นวลสกุล รัฐศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2517,
 547 หน้า
- ปิ่น มุทุกันต์, พ.อ. ธรรมราชา ไทยมิตรการพิมพ์ 2509, 476 หน้า
- ปวย อิงภากร สันติประชาธรรม เกล็ดไทย 2516, 175 หน้า
- ประวิทย์ อรรถวิเอก มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในกรุงเทพมหานคร ปรินญาณพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 95 หน้า
 อีกสำเนา
- ปัจจุัย มุนนาค "ระบบสวัสดิการเสรีนิยม ทางสายกลางในการปรับปรุงเศรษฐกิจไทย"
นาวาวาควยสังคมนิยม คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2517, 463 หน้า
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ วัฒนธรรมทางการเมืองของครูในกรุงเทพมหานคร ปรินญาณพนธ์
 ร.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519, 189 หน้า อีกสำเนา
- _____. "วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย : รายงานการวิจัยในอดีต" วารสาร
ธรรมศาสตร์ 3 : 4 มกราคม-มีนาคม 2521
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว "มูลฐานพฤติกรรมการเมืองของมนุษย์" วารสารสังคมศาสตร์
 4 : 11 ตุลาคม 2520
- พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการ "แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติ" วารสารเศรษฐกิจและสังคม 2 : 4 มิถุนายน 2520
- พทยา สายหู โลกสมมุติ ศักดิ์สยาม 2516, 248 หน้า
- พุทธทาสภิกขุ ธรรมธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513, 865 หน้า

บุญโง่ สาร "สนทนากับเพื่อนครูครั้งที่ 2" สามัญศึกษา 14 : 7-8 กรกฎาคม

2520

มงคล พรหมพัฒน์ ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสามจังหวัดภาคใต้
ต่อการปกครองของประเทศ ปริณูณิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518,
72 หน้า อักสำเนา

รัตนารณ มหาศรานนท์ มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษาประศาสน์บริหาร
วิชาการศึกษาระดับสูง กรุงเทพมหานคร ปริณูณิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2520, 127 หน้า อักสำเนา

เรวัต แห่อยู่ การศึกษาทัศนคติประชาธิปไตยของนักศึกษาระดับประศาสน์บริหารวิชาการ
ศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้ ปริณูณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2519, 54 หน้า อักสำเนา

ลิขิต วีระเวติน การพัฒนาการเมืองไทย แพร่พิทยา 2519, 430 หน้า

_____ เมืองไทยกับประชาธิปไตย พิษณุ 2516, 188 หน้า

วชิรญาณวงศ์, สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวง ศัพทราชธรรมและหลักพระพุทธศาสนา
ไทยวัฒนาพานิช 2516, 255 หน้า

วรรณวิมล หนิมพานิช มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ปริณูณิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 137 หน้า
อักสำเนา

วิจัยแห่งชาติ, สภา ผู้นำชนบทของประเทศไทย โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี 2514,
93 หน้า

วิชาการ, กรม กองวิจัยทางการศึกษา กระบวนการสังคมประกิดทางการเมืองใน
โรงเรียนประถมศึกษา 2520, 62 หน้า

- วิรุทธ วิเชียรโชติ ประชาธิปไตยสำหรับชาวบ้าน พิมพ์ 2516, 240 หน้า
- _____ "ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการปกครองสำหรับ
เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร" ใน ประมวลบทบรรยายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
หน้า 270 กองพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2517
- สมเจตน์ อารอด ความคิดเห็นทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยครู ปรินิพนธ์
ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 118 หน้า อักษรานา
- สมชัย รักรัตน์ "ตอบคำถามเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ" เกล็นิวส์ 7 กรกฎาคม
2521, หน้า 10
- สมชัย รักรัตน์ และสายหยุด เกิดผล, พลเอก อนาคตของไทย กรุงเทพมหานครพิมพ์
2518, 436 หน้า
- สมบัติ จันทร์วงศ์ ทฤษฎีการเมืองตะวันตก ไทยวัฒนาพานิช 2520, 287 หน้า
- สวัสดิ์ สุวรรณอักษร "พัฒนาการค่านิยมคุณลักษณะและสังคมศาสตร์" ประชาศึกษา
10 : 26-27 ตุลาคม 2517
- สุขุม นวลสกุล ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณและสมัยกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2517, 167 หน้า
- สุจิต บุญบงการ โครงการตำราสังคมศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
2514, 93 หน้า
- สุลักษณ์ ศิวรักษ์ "พุทธศาสนากับสังคมนิยม" ปาจารยสาร 28 : 42-43
กรกฎาคม 2520
- เสน่ห์ จามริก (แปล) ความคิดทางการเมืองจากเพลโตจนถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ 2510, 653 หน้า
- เสนาะ อุณากร "ปัญหาที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของชาติด้านเศรษฐกิจ ใน
รายงานการสัมมนาวิชาการครั้งที่ 1 หน้า 146 กองอำนวยการสัมมนา
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2520

อนุสรณ์ ลีมนันท์ ทัศนคติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับการแบ่งส่วนทรัพยากรทางการเมือง
ปริญญานิพนธ์ ร.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2519, 98 หน้า อักสาเนา
 อุกฤษ มงคลนาวิน "ความยุติธรรม" วารสารกฎหมาย 1 : 2 มกราคม - เมษายน
 2521

อุเทน ปัญโญ ทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อการเมือง ปริญญานิพนธ์ ค.ม.
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513, 32 หน้า อักสาเนา
 เอกวิทย์ ณ ถลาง "เอกลักษณ์ไทยที่มีผลต่อการรักษาความมั่นคงของชาติ" ครูปริทัศน์
 4 : 10-18 พฤศจิกายน 2520

Almond, Garbrial A. and James S. Coleman The Politics of the
Developing Areas. Princeton, Princeton University Press, 1960. 510 p.

Alport, Gordon W., "Attitude," in Reading in Attitude Theory and
Measurement. p.9, edited by Martin Fishbein. New York, John
 Wiley and Sons, Inc. 1967.

Bennet, Lema W., The Political Mind and Political Development.
 Lexington, D.C. Heath and Company, 1975, 207 p.

Boonbongkarn, Suchit. "Thai Students' Political Interest and
 Attitude", The Journal of Social Science 6 : 164-187 October,
 1969.

Brown, Roger. Social Psychology. New York, The Free Press, 1965,
 785 p.

Carritt, E.F. "Liberty and Equality," in Political Philosophy.
 p.127 edited by Antony Oxford University Press, 1978.

Ceda, Toby Babara. "Determining the Effects of Family Characteritics
 on the Political Opinion of Youth," Dissertation Abstract
International 33 : 6410 A, August, 1973.

Christophersen, Dale Bjfrn. "The Concept of Equality : An Analysis
 and Justification," Dissertation Abstract International 38 :
 5681-A, March, 1978.

Cooper, S.F. The American Democrat. London, Penquin Book, 1969.
 213 p.

- Crosland, Charles A.R. The Future of Socialism. New York, MacMillan 1957. 616 p.
- Dahl, Robert A. Modern Political Analysis. New Jersey, Printice-Hall, Inc. 1963. 188 p.
- Dawson, Richard F. and Kenneth Prewitt. Political Socialization. Boston, Little Brown and Company, 1969. 226 p.
- Dhiravekin, Likit. Polittical Attitude of Bureaucratic Elite and Modernization in Thailand. Bangkok, Thaiwatana Panich C.Ltd., 1973. 94 p.
- ✓ Edward, Allen L. Technique of Attitude Scale Construction. New Jersey, Printice-Hall Inc. 1957. 256 p.
- Evan, David R. Teacher as Aspect of National Development : A Case Study of Uganda. New York, Praeger, 1971. 245 p.
- Evan, K.M. Attitude and Interest in Education. London, Routledge Kegan Paul, 1965. 168 p.
- Frankena, William D. "The Concept of Social Justice," in Social Justice p.77 edited by Richard Brant. New Jersey, Printice-Hall, 1962.
- Glenn, Allen D. "Elementary School Children's Attitude Toward Politics" in Political Youth : Traditional School. p.51-59, edited by Byron G. Massialas, New Jersey, Printice-Hall, Inc. 1972.
- Gottlieb, David and Others. The Emergence of Youth Society. New York, The Free Press, 1966. 416 p.
- Gough, J.W. John Lock's Political Philosophy. Oxford, Clearendow Press, 1974. 225 p.
- Greenstein, Fred I. Children and Politics. New Haven , Yale University Press, 1965. 327 p.
- Ilchman, Warren F. and Norman T. Uphoff. The Political Economy of Change. Berkeley, University of California Press, 1963. 516 p.
- Joros, Dean. Socialization to Politic. New York, Praeger Publisher, Inc. 1973. 160 p.
- Kerr, W.A. "Untangling the Liberalism-Conservatism," Journal of Social Psychology. 35 : 111-125, February, 1952.
- Klausmeir, H. and R.E. Ripple. Learning and Human Abilites. New York, Harper and Row Publisher, Inc. 1971. 810 p.

Kristal, Irwing. "Equality as an Ideal," in International Encyclopedia of Social Science Vol.5. p.108, MacMillan and Company, The Free Press, 1968. 562 p.

Lakoff, Sanford A. Equality in Political Philosophy. Honolulu, East-West Center Edition, Tocho Printing Co.Ltd. 1966. 270 p.

Lane, Robert E. Political Ideology : Why American Common Man Belief What He Does. New York, The Free Press, 1966. 328 p.

_____. Political Life : Why and How People Get Involved in Politics. New York, The Free Press, 1959. 307 p.

Lasswell, Harold D. The Political Writing of Harold Lasswell. Illinois, The Free Press, 1951. 573 p.

Lohnes, Paul R. and William W. Cooley. Introduction to Statistical Procedure. New York, John Wiley and Sons, Inc. 1968. 219 p.

Macanlay, J. and L. Berkowitz. Altruism and Helping Behavior. New York, Academic Press, 1970. 290 p.

Manhiem, Jorole B. The Politic Within. New Jersey, Printice-Hall, 1975. 145 p.

Massiala, Byron G. "Citizenship and Political Socialization" in Encyclopedia of Education Research. 4.th.ed., p.125-139. edited by Robert L. Ebel, 1969.

_____. Education and the Political System. Massaccusette, Addison-Wesley Publishing Company, 1969. 219 p.

_____. Political Youth : Traditional School. New Jersey, Englewood Cliffs, Printice-Hall, 1972. 273 p.

Michaelis, John U. Social Study for Children in Democracy. New Jersey, Printice-Hall, Inc. 1953. 250 p.

Miller, B.J.D. "Equality," in A Dictionary of the Social Science p.243 Edited by Julius Gould and William L. Kolb New York, The Free Press, 1964.

Morison, A. and D.Mcintyre. "School and Socialization", Penquin Science of Behaviors. Lond, University of Lond, 1971. 240 p.

Nakata, Thinapan. The Problem of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Student. Bangkok, Praepitaya, 1975. 305 p.

Openhiem, Felix E. "The Concept of Equality," in International Encyclopedia of Social Science Vol.5 p.102-110 Macmillan and Company, The Free Press, 1968. 562 p.

- Pye, Lucian W. Aspects of Political Development. Boston, Little Brown, 1966. 205 p.
- Ranny, A. The Government of Men. Illinois, The Dryden Press, 1975. 615 p.
- Renshon, Stanley A. "The Role of Personality Development in Political Socialization," in New Direction in Political Socialization. p.48, edited by David C. Schwartz, New York, The Free Press, 1975.
- Rodel, Charles C. and Others, Introduction to Political Science. New York, McGraw-Hill Book Company, 1967. 710 p.
- Schwartz, David C. New Direction in Political Socialization. New York, The Free Press, 1975. 340 p.
- Shapiro, Stewart F. "Equality of Opportunity," Dissertation Abstract International. 39 : 452 A, July, 1978.
- Stone, Milburn J. "Political Socialization and Political Culture in Philippines Public High School." Dissertation Abstract International. 37 : 580 A, July, 1976.
- Tabb, David H. "Attitude Toward Economic Equality in the South : A Study of the Political Ideology of the Poor", Dissertation Abstract International. 30 : 3524 A, February, 1970.
- Torney, Judith V. and Others. Civic Education in Ten Countries : International Study in Evaluation VI. New York, John Wiley and Sons, Inc. 1975. 341 p.
- Triandis, Henry C. Attitude and Attitude Change. New York, John Wiley and Sons, Inc. 1971. 232 p.
- Webster, Carol C. "Political Socialization in India", Dissertation Abstract International. 35 : 458-A, January, 1974.
- Weirsberg, Robert. Political Learning, Political Choice and Democratic Citizenship. N.J., Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1974. 250 p.
- White, Douglas Gordon. "Social Inequality and Distributive Politics in China 1949-1969", Dissertation Abstract International 38 :3707 A, December, 1977.

ภาคผนวก ก.

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในระบบโรงเรียน

ผู้สัมภาษณ์ _____ วันที่ _____

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน 7 หน้าคำตอบหรือช่องคำตอบที่ตรงกับที่ผู้ตอบเลือก หรือเติมข้อความในช่องว่างที่เว้นไว้

1. รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ชื่อ _____

1.2 อายุ _____

1.3 ชั้นที่เรียน _____

1.4 สถานที่เรียน _____

1.5 สถานที่อยู่ เลขที่ _____ ซอย _____ ถนน _____

เขต _____

1.6 อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง รายละเอียด (ทำอะไร ที่ไหน)

☐ เกษตรกร

☐ ข้าราชการ

☐ รับจ้าง

☐ ค้าขาย

☐ ทำธุรกิจส่วนตัว

☐ อื่น ๆ

1.7 ครอบครัวของท่านมีรายได้รวมกันเดือนละประมาณ _____ บาท

1.8 คนที่หารายได้มาเลี้ยงครอบครัวมี _____ คน

1.9 รายได้จำนวนกี่กล่าวใช้เพื่อคนในครอบครัว _____ คน

1.10 ครอบครัวของท่านมีสิ่งใดบ้างในรายการต่อไปนี้

☐ รถยนต์นั่ง _____ คัน

☐ รถกระบะ _____ คัน

☐ เครื่องเล่นแผ่นเสียง _____ เครื่อง

☐ โทรทัศน์ _____ เครื่อง

- ☐ สวนดอกไม้ในบ้าน _____ แปลง ☐ คนรับใช้ _____ คน
☐ จักรยานยนต์ _____ คัน ☐ จักรเย็บผ้า _____ คัน
☐ ตู้เย็น _____ เครื่อง ☐ วิทยุ _____ เครื่อง
☐ บ้าน _____ หลัง ☐ สัตว์เลี้ยง (ระบุ) _____
☐ ที่ดิน _____ แปลง ☐ อื่น ๆ (ระบุ) _____

1.11 ท่านคิดว่าครอบครัวของท่านมีฐานะเช่นไร

- ☐ ค่อนข้างจน ☐ ปานกลาง
☐ ดี

1.12 บิดาหรือผู้ปกครองของท่านได้รับการศึกษาสูงสุดระดับใด _____

1.13 มารดาของท่านได้รับการศึกษาสูงสุดระดับใด _____

2. ต่อไปนี้เป็นคำถามที่ต้องการให้ท่านแสดงความคิดเห็น ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด โปรดตอบตามความคิดเห็นของท่าน

2.1 ท่านเห็นด้วย ชอบ หรือยอมรับ ในแนวความคิด หรือหลักการดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ข้อที่	แนวความคิด วิธีการ หลักการ	มาก	ปานกลาง	น้อย
1	กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ภายในบ้านควรให้พ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดแต่เพียงฝ่ายเดียว			
2	ผู้ที่เป็นประธานหรือหัวหน้ากลุ่มควรมีอำนาจเท่ากับคนอื่น ๆ			
3	ควรให้ความเห็นอกเห็นใจคนที่ยากจนมากกว่าคนที่ร่ำรวย ในกรณีที่ทำความผิดอย่างเดียวกัน			
4	ในการเลือกตัวบุคคลเพื่อให้เป็นประธาน หรือหัวหน้าหน่วยงานควรพิจารณาผู้ที่อาวุโสที่สุดเป็นอันดับแรก			
5	สถานศึกษาอาจออกระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามโดยไม่จำเป็นต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมก็ได้			

ข้อที่	แนวความคิด วิธีการ หลักการ	มาก	ปานกลาง	น้อย
6	ผู้หญิงน่าจะได้รับการลงโทษน้อยกว่าผู้ชายในเมื่อทำผิด อย่างเดียวกัน			
7	คนที่เสียภาษีให้แก่อัฐมาก ๆ น่าจะได้รับสิทธิพิเศษบาง ประการจากรัฐมากกว่าคนอื่น ๆ			
8	ข้าราชการน่าจะมีสิทธิในการเข้ารับการรักษาพยาบาล เท่า ๆ กับประชาชนโดยทั่วไป			
9	ทุกคนน่าจะเสียภาษีให้แก่อัฐเท่า ๆ กัน ไม่ว่าจะมี รายได้มากหรือน้อย			
10	การที่ใครจะมีงานทำหรือไม่ถือเป็นเรื่องของแต่ละ บุคคลไม่ใช่หน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดหาให้			
11	รัฐควรให้ความช่วยเหลือแก่ทุก ๆ คนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมั่งมีหรือยากจน			
12	การที่ใครจะสามารถเรียนจนถึงระดับใดนั้นขึ้นอยู่กับฐานะ การเงินของเขาเอง ไม่ควรเป็นภาระหน้าที่ของรัฐ			
13	ต้องถือว่าทุก ๆ คนมีเกียรติเสมอกัน ไม่ว่าจะเป็นคน ธรรมดา หรือนายกรัฐมนตรี			
14	คนไทยควรแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เพื่อความสะดวกใน การคบค้าสมาคมต่อกันภายในกลุ่ม			
15	งานอาชีพที่ต้องใช้สมองหรือสติปัญญาน่าจะมีเกียรติสูงกว่า งานอาชีพที่ต้องใช้แรงกาย			
16	ควรให้ความเคารพนับถือแก่บุคคลมากหรือน้อย ตาม ฐานะทางสังคม ระดับการศึกษา หรืออาชีพของ บุคคลนั้น ๆ			

ข้อที่	แนวความคิด วิธีการ หลักการ	มาก	ปานกลาง	น้อย
17	ต้องให้เกียรติรับฟังความคิดเห็นของทุก ๆ คนในที่ประชุม แม้ว่าจะเป็นความคิดเห็นที่ไม่มีประโยชน์ต่อเรา			
18	กฎหมายต้องให้สิทธิแก่ผู้หญิงเท่าเทียมกับผู้ชายในทุก ๆ ด้าน			

2.2 ก. ท่านเคยให้สิทธิ หรือโอกาสแก่คนอื่น ๆ เท่ากับตัวของท่านเองในเรื่องใดบ้าง

ข. เมื่อท่านได้ให้สิทธิ หรือโอกาสแก่คนอื่นเท่า ๆ กับท่านในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว
ท่านรู้สึกอย่างไร

ค. ถ้าท่านพบ หรือเห็นใครก็ตามที่ไม่ยอมให้สิทธิแก่ท่าน หรือคนอื่น ๆ เท่ากับตัว
เขาเอง ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร

ง. ท่านคิดว่าคนไทยทุก ๆ คนควรจะมี ความเท่าเทียมกันในเรื่องใดบ้าง

3. ขอให้ท่านระลึกถึงบรรดาครู อาจารย์ที่เคยสอนท่านมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงปัจจุบันว่าครู อาจารย์ส่วนใหญ่เคยปฏิบัติต่อท่านดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ข้อที่	การปฏิบัติของครู	มาก	ปานกลาง	น้อย
1	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างระเบียบหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นใช้ภายในห้องเรียน			
2	ลงโทษนักเรียนที่ทำความผิดอย่างเดียวกันเท่า ๆ กันทุกคน			
3	เอาใจใส่ต่อนักเรียนทุกคนโดยไม่คำนึงถึงฐานะ หรือระดับการเรียนของนักเรียน			
4	สนับสนุนให้มีการทำงานร่วมกันเป็นคณะ การแก้ปัญหาเป็นกลุ่มการตั้งชุมนุมหรือชมรมต่าง ๆ			
5	การกระทำอันใดก็ตามที่นักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้อง จะให้นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วยเสมอ			

4. ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ท่านคิดว่าพ่อแม่ของท่านได้ปฏิบัติต่อท่านดังต่อไปนี้เพียงใด

ข้อที่	การปฏิบัติของพ่อแม่	มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ยอมรับในความสำเร็จของท่านเท่ากับพี่น้องคนอื่น ๆ			
2	ให้ท่านเลือกเรียนตามความถนัดของท่านเอง			
3	เมื่อท่านออกความคิดเห็นพ่อแม่จะรับฟังเสมอ			
4	เมื่อมีปัญหาใด ๆ ในครอบครัว ยอมให้ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหานั้น ๆ			
5	รักลูกไม่เท่ากันทุกคน			

5.1 ขอให้ท่านพิจารณาว่าคุณภาพคดีแล้ว การกระทำต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เป็นจริงสำหรับท่านหรือไม่

ข้อที่	การกระทำ	จริง	ไม่จริง	ไม่แน่ใจ
1	ไม่พอใจอย่างมากถ้าตนได้มีส่วนช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของส่วนรวมแต่เพียงส่วนน้อย			
2	อาสาคนอื่นทำงานเสมอ แม้เขาจะไม่ขอรับ			
3	จะหยุดงานส่วนตัวเอาไว้ก่อนถ้ามีงานส่วนรวมที่ต้องทำ			
4	แบ่งปันสิ่งของ ๆ ตนแก่บุคคลอื่น ๆ เสมอ ๆ			
5	อาจจะละเมิดสิทธิของคนอื่นในบางครั้งเพื่อรักษาผลประโยชน์ของเรา			
6	ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากมติของคนส่วนใหญ่			
7	ถ้าเห็นเพื่อนทุจริตต่อการสอบจะบอกครทันที			
8	ไม่สบายใจถ้าไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับคนอื่น แม้จะเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ			
9	เมื่อจะคบกับใครก็ตามจะต้องคิดถึงผลได้ผลเสียที่จะได้รับจากบุคคลนั้นเสียก่อน			
10	ถือว่าการใช้เล่ห์เหลี่ยมเพื่อเอาชนะในการแข่งขันไม่น่าจะถูกตำหนิ			
11	ในการทำงานใด ๆ ก็ตามจะพยายามเอาเปรียบคนที่ชอบเอาเปรียบคนอื่น			
12	ถ้าเพื่อนของเราทะเลาะกับคนอื่นจะถือว่าเพื่อนของเราไม่ผิดเอาไว้ก่อน			

ข้อที่	การกระทำ	จริง	ไม่จริง	ไม่แน่ใจ
13	ไม่พอใจมากถ้าเพื่อนไม่ยอมบอกสิ่งที่เป็นความลับเพราะ ไม่ไว้ใจเรา			
14	โกรธมากถ้าเพื่อนส่งของมาให้ทางไปรษณีย์แต่เจอปัญหามือ ไปรษณีย์ทำลาย			
15	ระหว่างพอกับแม่เรามักจะเชื่อฟังคนใดคนหนึ่งมากกว่า			
16	ไม่สบายใจถ้าบรรยากาศของที่ประชุม เป็นไปในทางองที่ จะถกเถียงเพื่อเอาแพ้เอาชนะกัน			
17	นำความคิดเห็นของทุก ๆ ฝ่ายมาปรับใช้ร่วมกันเพราะไม่ อยากให้อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดต้องเสียใจ			
18	ยอมให้คนที่เรารักหรือเกรงใจมากที่สุดโกรธ ถ้าเขาให้ เราเลิกคบกับคนที่เรารู้ว่าเขาไม่มีความผิด			
19	คัดค้านทันทีถ้าเพื่อนร่วมชั้นถูกครูลงโทษโดยไม่มีความผิด			

5.2 ค่ะไปนี้เป็นคำถามที่ให้คุณประเมินตัวท่านเองในเรื่องต่าง ๆ ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด ความคิดเห็นที่แท้จริงของท่านจะเป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

5.2.1 ก. ท่านคิดว่าตัวท่านเองเป็นคนที่ชอบทำอะไร เพื่อส่วนรวมมากน้อยเพียงใด

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง
☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

ข. ท่านเคยกระทำการใดบ้างที่แสดงว่าท่านทำเพื่อส่วนรวม

ค. เมื่อท่านได้กระทำตามข้อ ข. แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ง. ถ้าท่านเห็นบุคคลอื่นแสดงความเห็นแก่ตัว ท่านรู้สึกอย่างไร

5.2.2 ก. ท่านคิดว่าตัวท่านเองเป็นคนที่มีความโอหังอวดอวดรี้ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 มากน้อยเพียงใด

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง
☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

ข. ท่านเคยกระทำความโง่งนที่แสดงว่าท่านเป็นคนโอหังอวดอวดรี้

ค. เมื่อท่านได้กระทำดังข้อ ข. แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ง. ถ้าท่านเห็นคนอื่น ๆ ไม่มีความโอหังอวดอวดรี้ ท่านรู้สึกอย่างไร

5.2.3 ฉ. ท่านคิดว่าตัวท่านเองเป็นคนที่เคารพในสิทธิของคนอื่น ๆ มากน้อย
 เพียงใด

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง
☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

ข. ท่านเคยกระทำความโง่งนที่แสดงถึงการเคารพในสิทธิของคนอื่น

ค. เมื่อท่านได้กระทำดังข้อ ข. แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่เคารพในสิทธิของท่าน หรือของคนอื่น ๆ
 ท่านรู้สึกอย่างไร

- 5.2.4 ก. ท่านคิดว่าตัวท่านเองมีความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นมากน้อยเพียงใด
☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด
 ข. ท่านเคยกระทำความผิดบางอย่างที่แสดงว่าท่านเป็นคนที่ไม่มีความซื่อสัตย์
-
- ค. เมื่อท่านได้กระทำดังข้อ ข. แล้ว ท่านมีความรู้สึกอย่างไร
-
- ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่มีความซื่อสัตย์ ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร
-
- 5.2.5 ก. ท่านคิดว่าตัวท่านเองเป็นคนที่ไม่ชอบเอาเปรียบคนอื่นมากน้อยเพียงใด
☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด
 ข. ท่านเคยกระทำความผิดบางอย่างที่แสดงว่าท่านไม่เอาเปรียบคนอื่น
-
- ค. เมื่อท่านได้กระทำดังข้อ ข. แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร
-
- ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามชอบเอาเปรียบคนอื่น ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร
-
- 5.2.6 ก. ท่านคิดว่าตัวท่านเองเป็นคนที่มีลักษณะประณีตระนอม หรือการผ่อนสั้นผ่อนยาวมากน้อยเพียงใด
☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด
 ข. ท่านเคยกระทำความผิดบางอย่างที่แสดงการประณีตระนอม หรือการผ่อนสั้นผ่อนยาว
-
- ค. เมื่อท่านได้กระทำดังข้อ ข. แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร
-
- ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามที่ไม่มีการประณีตระนอม หรือผ่อนสั้นผ่อนยาว ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร
-
- 5.2.7 ก. ท่านคิดว่าตัวท่านเองเป็นคนที่สามารถระงับความโกรธได้มากน้อยเพียงใด
☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง ☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด
 ข. ท่านเคยเจอเหตุการณ์ใดบ้างที่ทำให้ท่านต้องโกรธแต่ท่านก็สามารถระงับความโกรธได้
-

ค. เมื่อท่านได้กระทำดังข้อ ข. แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามที่ไม่สามารถระงับความโกรธได้ หรืออาฆาตพยาบาทคนอื่น ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร

5.2.8 ก. ท่านคิดว่าตัวท่านเองเป็นคนที่มีความเที่ยงธรรมมากน้อยเพียงใด

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง
☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่าท่านมีความเที่ยงธรรม

ค. เมื่อท่านได้กระทำดังข้อ ข. แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามที่ไม่มีความเที่ยงธรรม ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร

5.2.9 ก. ท่านคิดว่าตัวท่านเองเป็นคนที่ชอบช่วยเหลือคนอื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมมากน้อยเพียงใด

☐ มากที่สุด ☐ มาก ☐ ปานกลาง
☐ น้อย ☐ น้อยที่สุด

ข. ท่านเคยช่วยเหลือคนอื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องใดบ้าง

ค. เมื่อท่านได้กระทำข้อ ข. แล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามที่ไม่ยอมช่วยเหลือคนอื่นที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร

6. ตั้งแต่ท่านเริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาจนถึงปัจจุบัน ท่านได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ข้อที่	ประเภทของกิจกรรม	บ่อย ๆ	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
1	การแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน			
2	การทำงานเป็นกลุ่ม หรือการปรึกษาร่วมกับเพื่อน ๆ เพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน			
3	การมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในชั้นเรียน			
4	การมีโอกาสได้เลือกหัวหน้าหรือตำแหน่งอื่น ๆ ในชั้นเรียน			

7. ตั้งแต่ท่านเริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา จนถึงปัจจุบันท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรม
ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ข้อที่	ประเภทของกิจกรรม	บ่อย ๆ	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
1	กิจกรรมของชมรม ชุมนุม หรือกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่ม อาสาพัฒนา กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มลูกเสือ กลุ่มอนุชาซาค เนตรนารี หรือกลุ่มทางวิชาการอื่นๆ			
2	การใช้สิทธิเลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ในสถานศึกษา เช่น นายก หรือประธานสภานักศึกษา ประธานนักเรียน ประธานปี หรือประธานตลอดจนกรรมการดำเนินงาน ของชมรม ชุมนุม หรือกลุ่มต่าง ๆ ในสถานศึกษา			
3	การเข้าร่วมเป็นกรรมการ หรือผู้ดำเนินงานของชมรม ชุมนุมหรือกลุ่มต่าง ๆ ในสถานศึกษา			
4	เป็นนายก ประธาน หรือกรรมการดำเนินงานในตำแหน่ง ต่าง ๆ ขององค์การ สโมสร หรือสภานักเรียนของ สถานศึกษา			

8. ก. เมื่อครู หรืออาจารย์ให้การบ้านหรืองานที่ต้องค้นคว้า ท่านปฏิบัติ
อย่างไร

☐ จะทำงานดังกล่าวด้วยตัวเอง

☐ วัลลอกเพื่อนที่โรงเรียน

ข. ตามปกติท่านชอบทำงานด้วยตนเองหรือให้คนอื่นทำให้

☐ ชอบทำเอง

☐ ให้คนอื่นทำให้

ค. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับตัวท่าน ท่านปฏิบัติอย่างไร

☐ คิดแก้ปัญหาที่นั้น ๆ ด้วยตัวเอง

☐ ปรึกษาผู้ที่เราคิดว่าจะแก้ปัญหาให้เราได้

แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนอกระบบโรงเรียน

ผู้สัมภาษณ์ _____ วันที่ _____

คำชี้แจง ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าคำตอบ หรือช่องคำตอบที่ตรงกับที่
ผู้ตอบเลือกตอบ หรือเติมข้อความในช่องว่างที่เว้นไว้

1. รายละเอียดเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์

1.1 อายุ _____ ปี

1.2 ระดับการศึกษาที่เรียนจบ ☐ ป.6 หรือ ป. 7 ☐ มศ.5 หรือ
เทียบเท่า

1.3 สถานที่อยู่ เลขที่ _____ ซอย _____ ถนน _____

เขต _____

1.4 สถานที่ทำงานอยู่ในเขต _____

2. ต่อไปนี้เป็นคำถามที่ต้องการให้ท่านแสดงความคิดเห็น ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด โปรด
ตอบตามความคิดเห็นที่แท้จริงของท่าน

2.1 ท่านเห็นด้วย ชอบ หรือยอมรับในแนวความคิด วิธีการ หรือหลักการ
ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ข้อที่	แนวความคิด วิธีการ หลักการ	มาก	ปานกลาง	น้อย
1	กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ภายในบ้านควรให้พ่อแม่หรือผู้ปกครอง เป็นผู้กำหนดแต่เพียงฝ่ายเดียว			
2	ผู้ที่เป็นประธานหรือหัวหน้ากลุ่มควรมีอำนาจเท่ากับ คนอื่น ๆ			
3	ควรให้ความเห็นอกเห็นใจคนที่ยากจนมากกว่าคนที่ร่ำรวย ในกรณีที่ทำความผิดอย่างเดียวกัน			

ข้อที่	แนวความคิด วิธีการ หลักการ	มาก	ปานกลาง	น้อย
4	ในการเลือกตัวบุคคลเพื่อให้เป็นประธานหรือหัวหน้าหน่วยงาน ควรพิจารณาผู้ที่อาวุโสที่สุดเป็นอันดับแรก			
5	สถานศึกษาอาจออกระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตาม โดยไม่จำเป็นต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมก็ได้			
6	ผู้หญิงน่าจะได้รับการลงโทษน้อยกว่าผู้ชายเมื่อทำผิดอย่างเดียวกัน			
7	คนที่เสียภาษีให้แก่รัฐมาก ๆ น่าจะได้รับสิทธิพิเศษบางประการจากรัฐมากกว่าคนอื่น ๆ			
8	ข้าราชการน่าจะมีสิทธิในการเข้ารับการรักษาพยาบาลเท่ากับประชาชนทั่ว ๆ ไป			
9	ทุกคนน่าจะเสียภาษีให้แก่รัฐเท่า ๆ กัน ไม่ว่าจะมีรายได้มากหรือน้อย			
10	การที่ใครจะมั่งมีงานทำหรือไม่ถือเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ไม่ใช่หน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดหาให้			
11	รัฐควรให้ความช่วยเหลือแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีเงินหรือยากจน			
12	การที่ใครจะเล่าเรียนจนถึงระดับไหนนั้น ขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินของเขาเอง ไม่ควรเป็นภาระหน้าที่ของรัฐ			
13	ต้องถือว่าทุก ๆ คนมีเกียรติเสมอกันไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใคร			
14	คนไทยควรแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ต่างเพื่อความสะดวกในการคบค้าสมาคมกันภายในกลุ่ม			
15	งานอาชีพที่ต้องใช้สมองหรือสติปัญญาน่าจะมีเกียรติมากกว่างานอาชีพที่ต้องใช้แรงกาย			

ข้อที่	แนวความคิด วิธีการ หลักการ	มาก	ปานกลาง	น้อย
16	ควรให้ความเคารพนับถือบุคคลมากหรือน้อยตามฐานะทางสังคม ระดับการศึกษา หรืออาชีพของบุคคลนั้น ๆ			
17	ต้องให้เกียรติรับฟังความคิดเห็นของทุกคน ๆ ในที่ประชุม แม้ว่าจะเป็นความคิดเห็นที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อเรา			
18	กฎหมายต้องให้สิทธิแก่ผู้หญิงเท่าเทียมผู้ชายในทุก ๆ ด้าน			

2.2 ก. ท่านเคยให้สิทธิหรือโอกาสแก่บุคคลอื่น ๆ เท่ากับท่านในเรื่องใดบ้าง

ข. เมื่อท่านได้ให้สิทธิ หรือโอกาสแก่คนอื่น ๆ เท่า ๆ กับท่านในเรื่องต่าง ๆ
ดังกล่าวแล้วท่านรู้สึกอย่างไร

ค. ถ้าท่านพบเห็นใครก็ตามที่ไม่ยอมให้สิทธิ หรือโอกาสแก่ท่านหรือคนอื่น ๆ
เท่า ๆ กับตัวของเขาเอง ท่านรู้สึกอย่างไร

ง. ท่านคิดว่าคนไทยทุก ๆ คนควรมีความเท่าเทียมกันในเรื่องใดบ้าง

ภาคผนวก ข.

แสดงคำอ่านจำแนกของแบบสัณฐาน

ตาราง 1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2.1*

ข้อคำถาม	ค่า t	ข้อคำถาม	ค่า t
1	4.9322	10	4.7798
2	4.5974	11	3.8053
3	3.6941	12	5.9375
4	5.0454	13	5.2754
5	4.2522	14	5.4738
6	3.9997	15	5.1372
7	5.2870	16	7.3251
8	4.5959	17	6.2043
9	4.1551	18	6.9939

* ข้อคำถามทุกข้อมีอำนาจจำแนกที่ระดับนัยสำคัญ .01

ตาราง 2 ค่าอำนาจจำแนกแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 3*

ข้อคำถาม	ค่า t
1	6.4951
2	3.3638
3	5.1372
4	6.9939
5	5.1343

* ข้อคำถามทุกข้อมีอำนาจจำแนกที่ระดับนัยสำคัญ .01

ตาราง 3 ค่าอ่านาจจำแนกของแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 4*

ข้อคำถาม	ค่า t
1	5.7963
2	6.2096
3	7.5988
4	8.3516
5	5.4571

* ข้อคำถามทุกข้อมีอ่านาจจำแนกที่ระดับนัยสำคัญ .01

ตาราง 4 ค่าอ่านาจจำแนกของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 5.1*

ข้อคำถาม	ค่า t	ข้อคำถาม	ค่า t
1	3.4007	11	3.2845
2	2.9042	12	2.8679
3	3.4987	13	3.4297
4	3.6377	14	4.8135
5	3.3967	15	2.7137
6	3.0153	16	4.4484
7	3.9970	17	3.0967
8	3.7716	18	3.2503
9	3.2201	19	3.6702
10	3.1322		

* ค่าอ่านาจจำแนกของแบบสอบถามมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกข้อ

ภาคผนวก ค.

สมุดรหัสนี้และเกณฑ์การให้คะแนนตัวแปรต่าง ๆ

สมุดคู่มือการลงรหัส (Code Book)

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อความถาม	สภมก
			N	%		
001	คำถามฉบับที่ (แบบบัตร) : ใช้รหัส 1	1				1
	บัตรที่ในแต่ละแบบบัตร	1				2
	หมายเลขประจำตัวผู้ตอบ	001-261	261	—		3-5
002	อายุผู้ถูกสัมภาษณ์	11-24				6-7
003	ชั้นที่เรียน (ป.6 มศ.5 ปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย)	1-3				8
004	อาชีพบิดาหรือผู้ปกครอง	1-6				
	เกษตรกร	1	13	4.98		
	ข้าราชการ	2	67	25.67		
	รับจ้าง	3	70	26.82		9
	ค้าขาย	4	71	27.20		
	ทำธุรกิจส่วนตัว	5	38	15.33		
005	ฐานะของครอบครัว	1-3				
	ค่อนข้างจน	1	37	14.18		
	ปานกลาง	2	134	51.34		10
	ดี	3	90	34.48		
006	ระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครอง	1-7				
	ไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4	1	27	10.34		
	จบประถมศึกษาปีที่ 4	2	86	32.05		
	จบประถมศึกษาปีที่ 7	3	21	8.04		
	จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3	4	43	16.42		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สภมภ์
			N	%		
007	จบมัธยมศึกษาปีที่ 5					
	ปี 8 หรือ					
	โรงเรียนอาชีพ	5	27	10.34		11
	อนุปริญญา	6	19	7.28		
	ปริญญา	7	38	14.58		
	ระดับการศึกษาของมารดา	1-7				12
	(จำแนกเช่นเดียวกับของบิดา)		29	11.11		
			155	59.38		
			16	6.13		
			18	6.89		
008	ทัศนคติเชิงเสมอภาค				2.1.1-	13-20
	ท่านเห็นด้วย ชอบ หรือยอมรับ				2.1.18	
	หลักการต่อไปนี้มากน้อย					
	เพียงใด					
	ข้อที่ 2.1.1				1	13
	มาก	1	59	22.6		
	ปานกลาง	2	118	45.2		
	น้อย	3	84	32.2		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สคมภ
			N	%		
009	<u>ข้อที่ 2.1.2</u>				2	14
	มาก	1	91	34.9		
	ปานกลาง	2	104	39.8		
	น้อย	3	66	25.3		
010	<u>ข้อที่ 2.1.3</u>				3	15
	มาก	1	102	39.1		
	ปานกลาง	2	94	36.0		
	น้อย	3	65	24.9		
011	<u>ข้อที่ 2.1.4</u>				4	16
	มาก	1	49	18.8		
	ปานกลาง	2	86	33.0		
	น้อย	3	126	48.3		
012	<u>ข้อที่ 2.1.5</u>				5	17
	มาก	1	25	9.6		
	ปานกลาง	2	81	31.1		
	น้อย	3	155	59.4		
013	<u>ข้อที่ 2.1.6</u>				6	18
	มาก	1	58	22.2		
	ปานกลาง	2	87	33.3		
	น้อย	3	116	44.4		
014	<u>ข้อที่ 2.1.7</u>				7	19
	มาก	1	36	13.8		
	ปานกลาง	2	56	21.5		
	น้อย	3	169	64.8		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สภมภ์
			N	%		
015	<u>ข้อที่ 2.1.8</u>				8	20
	มาก	3	132	50.6		
	ปานกลาง	2	82	31.4		
	น้อย	3	47	18.0		
016	<u>ข้อที่ 2.1.9</u>				9	21
	มาก	1	15	5.7		
	ปานกลาง	2	30	11.5		
	น้อย	3	216	82.8		
017	<u>ข้อที่ 2.1.10</u>				10	22
	มาก	1	42	16.1		
	ปานกลาง	2	62	23.8		
	น้อย	3	157	60.2		
018	<u>ข้อที่ 2.1.11</u>				11	23
	มาก	1	152	58.2		
	ปานกลาง	2	49	18.8		
	น้อย	3	60	23.0		
019	<u>ข้อที่ 2.1.12</u>				12	24
	มาก	1	48	18.4		
	ปานกลาง	2	71	27.2		
	น้อย	3	142	54.4		
020	<u>ข้อที่ 2.1.13</u>				13	25
	มาก	3	204	78.2		
	ปานกลาง	2	35	13.4		
	น้อย	1	22	8.4		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สทภ
			N	%		
021	ข้อที่ 2.1.14				14	26
	มาก	1	25	9.6		
	ปานกลาง	2	53	20.3		
	น้อย	3	183	70.1		
022	ข้อที่ 2.1.15				15	27
	มาก	1	47	18.0		
	ปานกลาง	2	84	32.2		
	น้อย	3	130	49.8		
023	ข้อที่ 2.1.16				16	28
	มาก	1	42	16.1		
	ปานกลาง	2	82	31.4		
	น้อย	3	137	52.5		
024	ข้อที่ 2.1.17				17	29
	มาก	3	220	84.3		
	ปานกลาง	2	30	11.5		
	น้อย	1	11	4.2		
025	ข้อที่ 2.1.18				18	30
	มาก	3	142	54.4		
	ปานกลาง	2	91	34.9		
	น้อย	1	28	10.7		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อความถาม	สัณย
			N	%		
	<u>ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนแบบ</u>					
	<u> <u> <u> </u></u></u>					
	<u> <u> <u> </u></u></u>					
026	ข้อที่ 3.1				3.1-3.5	31-35
	มาก	3	84	32.2		31
	ปานกลาง	2	77	29.5		
	น้อย	1	100	38.3		
027	ข้อที่ 3.2					32
	มาก	3	111	42.5		
	ปานกลาง	2	82	31.4		
	น้อย	1	68	26.1		
028	ข้อที่ 3.3					33
	มาก	3	109	41.8		
	ปานกลาง	2	77	29.5		
	น้อย	1	75	28.7		
029	ข้อที่ 3.4					34
	มาก	3	102	39.1		
	ปานกลาง	2	104	39.8		
	น้อย	1	55	21.1		
030	ข้อที่ 3.5					35
	มาก	3	90	34.5		
	ปานกลาง	2	105	40.2		
	น้อย	1	66	25.3		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สภมภ์
			N	%		
	<u>การอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค</u>				4.1-4.5	36-40
031	<u>ข้อที่ 4.1</u>					36
	มาก	3	162	62.1		
	ปานกลาง	2	73	28.0		
	น้อย	1	26	10.0		
032	<u>ข้อที่ 4.2</u>					37
	มาก	3	184	70.5		
	ปานกลาง	2	55	21.1		
	น้อย	1	22	8.4		
033	<u>ข้อที่ 4.3</u>					38
	มาก	3	114	43.7		
	ปานกลาง	2	116	44.4		
	น้อย	1	31	11.9		
034	<u>ข้อที่ 4.4</u>					39
	มาก	3	80	30.7		
	ปานกลาง	2	104	39.8		
	น้อย	1	77	29.5		
035	<u>ข้อที่ 4.5</u>					40
	มาก	1	171	65.5		
	ปานกลาง	2	58	22.2		
	น้อย	3	32	12.3		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อความถาม	สภมภ
			N	%		
036	<u>การประพฤติปฏิบัติอันเป็นที่ยอมรับ</u> <u>ในสังคมไทย</u> <u>การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวัง</u> <u>ผลตอบแทน</u> <u>ข้อที่ 5.1.2</u>				5.1.1 - 5.1.19	41-59
		จริง	2	104	39.8	
		ไม่จริง	1	129	49.4	
		ไม่แน่ใจ	0	28	10.7	
037	<u>ข้อที่ 5.1.4</u> <u>จริง</u> <u>ไม่จริง</u> <u>ไม่แน่ใจ</u>					42
		จริง	2	186	71.3	
		ไม่จริง	1	52	19.9	
		ไม่แน่ใจ	0	23	8.8	
038	<u>การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อ</u> <u>ส่วนรวม</u> <u>ข้อความถามที่ 5.1.1</u> <u>จริง</u> <u>ไม่จริง</u> <u>ไม่แน่ใจ</u>					43
		จริง	2	112	42.9	
		ไม่จริง	1	122	46.7	
		ไม่แน่ใจ	0	27	10.3	
039	<u>ข้อที่ 5.1.3</u> <u>จริง</u> <u>ไม่จริง</u> <u>ไม่แน่ใจ</u>					44
		จริง	2	195	74.7	
		ไม่จริง	1	51	19.5	
		ไม่แน่ใจ	0	15	5.7	

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สคมภ์
			N	%		
040	<u>การเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น</u>					45
	<u>ข้อที่ 5.1.5</u>					
	จริง	1	137	52.5		
	ไม่จริง	2	108	41.4		
041	<u>ไม่แน่ใจ</u>	0	16	6.1		46
	<u>ข้อที่ 5.1.6</u>					
	จริง	1	58	22.2		
	ไม่จริง	2	158	71.3		
042	<u>ไม่แน่ใจ</u>	0	17	6.5		47
	<u>การไม่คบคโกง</u>					
	<u>ข้อที่ 5.1.7</u>					
	จริง	2	63	24.1		
043	<u>ไม่จริง</u>	1	173	66.3		48
	<u>ไม่แน่ใจ</u>	0	25	9.6		
	<u>ข้อที่ 5.1.8</u>					
	จริง	2	235	90.0		
044	<u>ไม่จริง</u>	1	19	7.3		49
	<u>ไม่แน่ใจ</u>	0	7	2.7		
	<u>การไม่เอาเปรียบผู้อื่น</u>					
	<u>ข้อที่ 5.1.9</u>					
	จริง	1	77	29.5		
	ไม่จริง	2	174	66.7		
	ไม่แน่ใจ	0	10	3.8		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สคมภ
			N	%		
045	ข้อที่ 5.1.10					50
	จริง	1	95	36.4		
	ไม่จริง	2	154	59.0		
	ไม่แน่ใจ	0	12	4.6		
046	ข้อที่ 5.1.11					51
	จริง	1	98	36.8		
	ไม่จริง	2	151	57.9		
	ไม่แน่ใจ	0	14	5.4		
	การตัดสินใจโดยไม่วางเงื่อนไข					
047	ข้อที่ 5.1.12					52
	จริง	1	50	19.2		
	ไม่จริง	2	195	74.7		
	ไม่แน่ใจ	0	16	6.1		
048	ข้อที่ 5.1.15					53
	จริง	1	127	48.7		
	ไม่จริง	2	123	47.1		
	ไม่แน่ใจ	0	11	4.2		
049	ข้อที่ 5.1.18					54
	จริง	2	185	70.9		
	ไม่จริง	1	66	25.3		
	ไม่แน่ใจ	0	10	3.8		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อความถาม	สคมก
			N	%		
050	<u>การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับ</u> <u>ความเป็นธรรม</u> ข้อที่ 5.1.19					55
	จริง	2	219	83.9		
	ไม่จริง	1	27	10.3		
	ไม่แน่ใจ	0	15	5.1		
051	<u>การไม่โกรธ</u> ข้อที่ 5.1.13					56
	จริง	1	133	51.1		
	ไม่จริง	2	114	43.1		
	ไม่แน่ใจ	0	14	5.4		
052	<u>ข้อที่ 5.1.14</u>					57
	จริง	1	119	45.9		
	ไม่จริง	2	112	42.9		
	ไม่แน่ใจ	0	30	11.5		
053	<u>การรู้จักประสานผลประโยชน์</u> ข้อที่ 5.1.16					58
	จริง	2	203	77.8		
	ไม่จริง	1	51	19.5		
	ไม่แน่ใจ	0	7	2.7		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สทมภ
			N	%		
Q54	<u>ข้อที่ 5.1.17</u> จริง ไม่จริง ไม่แน่ใจ <u>การประเมินตนเอง</u> <u>การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการ</u> <u>ทำเพื่อส่วนรวม</u>	2 1 0	213 38 10	81.6 14.6 3.8		59
055	<u>ข้อที่ 5.2.1</u> มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด <u>การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการ</u> <u>ช่วยเหลือบุคคลอื่น</u>	5 4 3 2 1	36 64 146 15 0	13.8 24.5 55.9 5.7 0		60
056	<u>ข้อ 5.2.2</u> มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด	5 4 3 2 1	26 82 147 6 0	10.0 31.4 56.3 2.3 0		61

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สภมภ์
			N	%		
057	<u>การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการ</u> <u>เคารพสิทธิผู้อื่น</u> <u>ขอ 5.2.3</u>					62
	มากที่สุด	5	26	10.0		
	มาก	4	94	36.0		
	ปานกลาง	3	128	49.0		
	น้อย	2	13	5.0		
	น้อยที่สุด	1	0	0		
058	<u>การประเมินตัวเองด้านการไม่</u> <u>โกง (ข้อสำคัญ)</u> <u>ขอ 5.2.4</u>					63
	มากที่สุด	5	28	10.7		
	มาก	4	76	29.1		
	ปานกลาง	3	150	57.5		
	น้อย	2	7	2.7		
	น้อยที่สุด	1	0	0		
059	<u>การประเมินตัวเองด้านการไม่</u> <u>เอาเปรียบคนอื่น</u> <u>ขอ 5.2.5</u>					64
	มากที่สุด	5	36	13.8		
	มาก	4	104	39.8		
	ปานกลาง	3	112	42.9		
	น้อย	2	9	3.4		
	น้อยที่สุด	1	0	0		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สคมภ
			N	%		
060	<u>การประเมินตนเองด้านการ</u> <u>ประสานผลประโยชน์</u> <u>ข้อที่ 5.2.6 ก.</u> มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด	5 4 3 2 1	36 132 81 12 0	13.8 50.6 31.0 4.6 0		65
061	<u>การประเมินตนเองเกี่ยวกับการ</u> <u>โมโกรธ</u> <u>ข้อที่ 5.2.7 ก.</u> มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด	5 4 3 2 1	26 49 103 77 6	10.0 18.8 39.5 29.5 2.3		66
062	<u>การประเมินตนเองด้านการตัดสินใจ</u> <u>โดยไม่ลำเอียง</u> <u>ข้อที่ 5.2.8 ก.</u> มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด	5 4 3 2 1	24 110 118 9 0	9.2 42.1 45.2 3.4 0		67

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อความ	สภมภ์
			N	%		
063	<u>การประเมินตัวเองด้านการช่วยเหลือคนอื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม</u>					68
	<u>ข้อที่ 5.2.9 ก.</u>					
	มากที่สุด	5	31	11.9		
	มาก	4	160	61.3		
	ปานกลาง	3	55	21.1		
	น้อย	2	13	5.0		
064	<u>น้อยที่สุด</u>	1	2	0.8		69
	<u>การเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน</u>					
	<u>(ตอนที่ 6)</u>					
	<u>ข้อที่ 6.1</u>					
	บ่อย ๆ	2	123	47.1		
065	นาน ๆ ครั้ง	1	129	49.4		70
	ไม่เคย	0	9	3.4		
	<u>ข้อที่ 6.2</u>					
	บ่อย ๆ	2	193	73.9		
066	นาน ๆ ครั้ง	1	67	25.7		71
	ไม่เคย	0	1	0.4		
	<u>ข้อที่ 6.3</u>					
	บ่อย ๆ	2	63	24.1		
	นาน ๆ ครั้ง	1	143	54.8		
	ไม่เคย	0	55	21.1		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อความถาม	สัณย
			N	%		
067	ข้อที่ 6.4 บ่อย ๆ นาน ๆ ครั้ง ไม่เคย การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร (ตอนที่ 7)	2 1 0	146 101 14	55.9 38.7 5.4		72
068	ข้อที่ 7.1 บ่อย ๆ นาน ๆ ครั้ง ไม่เคย	2 1 0	116 126 19	44.4 48.3 7.3		73
069	ข้อที่ 7.2 บ่อย ๆ นาน ๆ ครั้ง ไม่เคย	2 1 0	99 98 64	37.9 37.5 24.5		74
070	ข้อที่ 7.3 บ่อย ๆ นาน ๆ ครั้ง ไม่เคย	2 1 0	53 121 87	20.3 46.4 33.3		75
071	ข้อที่ 7.4 บ่อย ๆ นาน ๆ ครั้ง ไม่เคย	2 1 0	27 66 168	10.3 25.3 64.4		76

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อความถาม	สภมภ์
			N	%		
	<u>การเป็นผู้ที่ขอทำอะไรด้วย</u>				8 ก.-8 ค	77-79
	<u>ตนเอง (ตอนที่ 8)</u>					
072	<u>ข้อที่ 8 ก.</u>					77
	- จะทำงานด้วยตนเอง	1	240	92.0		
	- วัลลอกเพื่อนที่โรงเรียน	0	21	8.0		
073	<u>ข้อที่ 8 ข.</u>					78
	- ขอทำเอง	1	256	98.1		
	- ให้คนอื่นทำให้	0	5	1.9		
074	<u>ข้อที่ 8 ค.</u>					79
	- แก้ปัญหานั้น ๆ ด้วยตนเอง	1	140	53.6		
	- ปรึกษามุมที่คิดว่าน่าจะแก้ปัญห ให้เราได้	0	121	46.4		
-	คำถามฉบับที่ 2 (แบบบัตร): ใช้					
	รหัส 2	2				1
-	บัตรที่ในแต่ละแบบบัตร	1				2
001	หมายเลขประจำตัวผู้ตอบ	001-076				3-5
002	อายุของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์	17-24				6-7
003	ชั้นที่เรียน					
	จบชั้น ป.6	1	33	-		8
	จบชั้น มศ.5 หรือเทียบเท่า	2	43	-		9-12
	(ว่าง)					

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อความถาม	สภมภ์
			N	%		
008	<u>ทัศนคติเชิงเสมอภาค</u> ท่านเห็นควย ชอบ หรือยอมรับ ในหลักการต่อไปนี้ มาก น้อย เพียงใด <u>ข้อที่ 2.1.1</u>				2.1.1- 2.1.18	13
	มาก	1	13	17.10		
	ปานกลาง	2	37	48.68		
	น้อย	3	26	34.22		
009	<u>ข้อที่ 2.1.2</u>					14
	มาก	3	35	46.05		
	ปานกลาง	2	18	23.68		
	น้อย	1	23	30.27		
010	<u>ข้อที่ 2.1.3</u>					15
	มาก	1	30	39.47		
	ปานกลาง	22	24	31.58		
	น้อย	3	22	28.95		
011	<u>ข้อที่ 2.1.4</u>					16
	มาก	1	9	11.84		
	ปานกลาง	2	33	45.42		
	น้อย	3	34	44.74		
012	<u>ข้อที่ 2.1.5</u>					17
	มาก	1	12	15.79		
	ปานกลาง	2	19	25.00		
	น้อย	3	45	59.21		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อความ	สทภ
			N	%		
013	<u>ข้อที่ 2.1.6</u>					18
	มาก	1	18	23.68		
	ปานกลาง	2	23	30.26		
	น้อย	3	35	46.06		
014	<u>ข้อที่ 2.1.7</u>					19
	มาก	1	12	15.79		
	ปานกลาง	2	15	19.74		
	น้อย	3	49	64.47		
015	<u>ข้อที่ 2.1.8</u>					20
	มาก	3	35	46.05		
	ปานกลาง	2	29	38.16		
	น้อย	1	12	15.79		
016	<u>ข้อที่ 2.1.9</u>					21
	มาก	1	9	11.84		
	ปานกลาง	2	8	10.53		
	น้อย	3	59	77.63		
017	<u>ข้อที่ 2.1.10</u>					22
	มาก	1	13	17.11		
	ปานกลาง	2	16	21.05		
	น้อย	3	47	61.84		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สทมภ์
			N	%		
018	<u>ข้อที่ 2.1.11</u>					23
	มาก	1	50	65.79		
	ปานกลาง	2	14	18.42		
	น้อย	3	12	15.79		
019	<u>ข้อที่ 2.1.12</u>					24
	มาก	1	15	19.74		
	ปานกลาง	2	16	21.05		
	น้อย	3	45	59.21		
020	<u>ข้อที่ 2.1.13</u>					25
	มาก	3	57	75.00		
	ปานกลาง	2	11	14.47		
	น้อย	1	8	10.53		
021	<u>ข้อที่ 2.1.14</u>					26
	มาก	1	8	10.53		
	ปานกลาง	2	10	13.16		
	น้อย	3	58	76.31		
022	<u>ข้อที่ 2.1.15</u>					27
	มาก	1	15	19.74		
	ปานกลาง	2	21	27.63		
	น้อย	3	40	53.53		
023	<u>ข้อที่ 2.1.16</u>					28
	มาก	1	8	10.53		
	ปานกลาง	2	16	21.05		
	น้อย	3	52	68.42		

ตัวแปรที่	ชื่อตัวแปร	รหัส	ความถี่		ข้อคำถาม	สคมภ์
			N	%		
024	<u>ข้อที่ 2.1.17</u> มาก ปานกลาง น้อย	3 2 1	61 10 5	80.26 13.16 6.58		29
025	<u>ข้อที่ 2.1.18</u> มาก ปานกลาง น้อย	3 2 1	39 26 11	51.32 34.21 14.47		30

เกณฑ์การให้คะแนนตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปรที่	สคมภ์	ข้อคำถาม	ชื่อตัวแปร	คะแนน	
				สูงสุด	ต่ำสุด
002	6 - 7	1.2	อายุของผู้ถูกสัมภาษณ์	24	11
003	8	1.3	ชั้นที่เรียน	3	1
005	10	1.7-1.11	ฐานะของครอบครัว	3	1
006	11	1.12	ระดับการศึกษาของบิดาหรือ ผู้ปกครอง	7	1
007	12	1.13	ระดับการศึกษาของมารดา	7	1
008-025	13-30	1-18	ทัศนคติเชิงเสมอภาค ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่าง	54	18
026-030	31-40	1-5	ครูกับนักเรียน	15	3

ตัวแปรที่	สคมภ	ข้อความถาม	ชื่อตัวแปร	คะแนน	
				สูงสุด	ต่ำสุด
031-035	36-40	1-5	การอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค การช่วยเหลือบุคคลอื่นโดยไม่	15	3
036-037	41-42	2, 4	หวังผลตอบแทน การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อ	4	0
038-039	43-44	1, 3	ส่วนรวม	4	0
040-041	45-46	5- 6	การเคารพในสิทธิของคนอื่น	4	0
042-043	47-48	7- 8	การไม่คดโกง	4	0
044-046	49-51	9-11	การไม่เอาเปรียบคนอื่น	6	0
047-049	52-54	12, 15, 18	การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง	6	0
050	55	19	การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความ เป็นธรรม	2	0
051-052	56-57	13-14	การไม่โกรธ	4	0
053-054	58-59	16-17	การรู้จักประสานผลประโยชน์ การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการเสีย	4	0
055	60	5.2.1 ก	สละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม	5	1
056	61	5.2.2 ก	การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน	5	1
057	62	5.2.3 ก	การประเมินตัวเองเกี่ยวกับการเคารพ สิทธิผู้อื่น	5	1
058	63	5.2.4 ก	การประเมินตัวเองด้านการไม่คดโกง	5	1
059	64	5.2.5 ก	การประเมินตัวเองด้านการไม่เอาเปรียบ คนอื่น	5	1

ตัวแปรที่	สคมภ	ข้อความถาม	ชื่อตัวแปร	คะแนน	
				สูงสุด	ต่ำสุด
060	65	5.2.6 ก	การประเมินตัวเองด้านการรู้จัก ประสานผลประโยชน์	5	1
061	66	5.2.7 ก	การประเมินตัวเองด้านการ ไม่โกรธ	5	1
062	67	5.2.8 ก	การประเมินตัวเองด้านการ ตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง	5	1
063	68	5.2.9 ก	การประเมินตัวเองด้านการ ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้ รับความเป็นธรรม	5	1
064-067	69-72	1-4	ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมใน ชั้นเรียนที่ส่งเสริมความ เสมอภาค	8	0
068-071	73-76	1-4	ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอก หลักสูตรที่ส่งเสริมความ เสมอภาค	8	0
072-074	77-79	8-8	ลักษณะการฟังตนเอง	3	0

หมายเหตุ : คะแนนแต่ละคำตอบของตัวแปรต่าง ๆ เท่ากับรหัสที่ใช้กับคำตอบนั้น
(ดูในสมุดรหัส)

ภาคผนวก ง.

ประเด็นคำตอบของคำถามปลายเปิด

ประเด็นของคำตอบของคำถามปลายเปิด

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
2.2 ก	การให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่น ๆ เท่ากับตัวเอง ในการแสดงความคิดเห็น การให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่นมีส่วนร่วมในงาน ส่วนรวมเท่า ๆ คนเอง การยอมรับการแสดงออกของคนอื่น การแบ่งของ เลือกของ และใช้ของส่วนรวม	ให้สิทธิคนอื่นแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับงานต่าง ๆ/ ทุกคน ในครอบครัวมีโอกาสแสดง ความคิดเห็นเท่า ๆ กัน ให้สิทธิทุกคนได้ทำงานส่วนรวม/ ให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม / การรับผิดชอบงานในหน้าที่ / การรับผิดชอบงานส่วนรวม การพูด / การเรียน / การ แต่งกาย / การกิน / ความ สามารถ / การใช้เหตุผล / ให้โอกาสแก่ตัวใหม่ / ยอมให้ คนเก่งกว่าเล่นกีฬาแทนตัวเอง / การให้สิทธิวิพากษ์วิจารณ์เรา / รับฟังความคิดเห็นคนอื่น น้อง ๆ อยากรู้อะไรที่คนอื่น ให้ / การใช้เงินส่วนรวม / การใช้ของที่เป็นของกลาง / ให้คนอื่นเลือกของก่อน / ให้ คนอื่นยืมเงินของกลาง

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
	การให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่นในการตัดสินใจ การใช้บริการสาธารณะ การได้รับการศึกษา การแบ่งงานให้เท่า ๆ กันทุกคน	การทำอะไรตามที่เขาคิดว่าดี / ให้โอกาสเป็นผู้นำกลุ่ม / การเป็นตัวของตัวเอง เลือกทำตามที่เขาชอบ ให้ผู้หญิงขึ้นรถเมล์ก่อน / การยืมหนังสือ / การนั่งในที่ประชุม / การใช้ถนนหนทาง / การเข้ารักษาพยาบาล / การทำอะไรตามลำดับก่อนหลัง การเลือกเรียนต่อ / การลงทะเบียนเรียน / การเลือกวิชาที่ชอบ ให้ทุกคนทำงานเท่า ๆ กัน / ให้แต่ละคนทำงานตามความสามารถ / ให้แต่ละคนทำงานที่เขาถนัด
2.2 ข.	สบายใจ ภาคภูมิใจ ยุติธรรมดีแล้ว ลำบากใจ เฉย ๆ	สบายใจ / ไม่กังวลใจ / สุขใจ / พอใจ / ดีใจ ลำบากใจ / ขุ่นยากใจ / ไม่สบายใจ / อึดอัด เฉยๆ/ เป็นเรื่องของแต่ละคน

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
2.2 ค	โกรธ ไม่ชอบ เสียใจ ไม่น่าคบด้วย เฉย ๆ	โกรธ / ไม่พอใจ ไม่ชอบ / เกลียด / รังเกียจ เสียใจ / เศร้าใจ / หกหู / สลดใจ ไม่น่าคบ / ไม่อยากคบ / ไม่อยาก ร่วมงาน เฉย ๆ
2.2 ง	ความเสมอภาคในการได้รับบริการต่าง ๆ จากรัฐ ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วม ความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับ ความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ	ความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา อบรม / ความเสมอภาคในการได้ รับการรักษายาบาล / ความเสมอภาค ในการใช้บริการสาธารณะต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ / การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย / การมีสิทธิเลือกตั้งและรับเลือก ตั้งผู้แทน / การมีโอกาสเป็นผู้นำ / การมีส่วนเป็นเจ้าของประเทศ การไม่แบ่งชั้นวรรณะ / การได้รับ การยอมรับจากคนอื่น การได้มีโอกาสทำงานในอาชีพต่าง ๆ / อาชีพทุกอาชีพมีเกียรติเท่า ๆ กัน / การได้ก้าวหน้าไปในงานอาชีพตาม ความสามารถ

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
	ความเสมอภาคในฐานะความเป็นอยู่ ความเสมอภาคในการแสดงออกในสิทธิขั้นพื้นฐาน ความเสมอภาคในกฎหมาย	การได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน / การมีที่ทำมาหากิน / การมีงานทำ / การมีที่อยู่อาศัย / การมีรายได้พออยู่พอกัน / การไม่มีความแตกต่างกันในรายได้มากนัก / การเสียภาษีตามรายได้ / การได้รับคำตอบแทนตามผลงาน / การประกันรายได้ขั้นต่ำ ความเสมอภาคในการใช้อ่านาจศักดิ์สินใจ / การมีสิทธิในการพูดและการฟังที่เสมอกัน / การมีสิทธิในการแสดงออกไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน การพิมพ์ หรือการโฆษณา การถูกลงโทษเหมือนกันในความผิดอย่างเดียวกัน / การไม่มีอภิสิทธิ์ระหว่างบุคคลในค่านกฎหมาย / การได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมเหมือนกัน
5.2.1 ข	กิจกรรมของสโมสร สภา คณะ กลุ่ม ชมรม ชุมนุม	ร่วมชมรมดนตรีไทย / ทำรายการโทรทัศน์ / หาเงินเข้าคณะ / เขียนบอรัค / ขายดอกไม้วันรับปริญญา / ทำละครของมหาวิทยาลัย /

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
	ออกค่ายอาสาพัฒนา สร้างสาธารณประโยชน์ พัฒนาสถานศึกษา บริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน นักดนตรี นักกีฬา ของสถานศึกษา กิจกรรมเพื่อกลุ่ม	กิจกรรมสโมสรนิสิต / จัดนิทรรศการ / ทำงานชมรม / ทำวารสารชุมนุม ออกค่ายอาสาพัฒนา / สักรวจสัสม์/กรรมการ ชมรมอาสาพัฒนา / บริจาคค่าย/ออก ค่ายปลูกป่า สร้างถนน / ทำทางเดิน / สร้างสะพาน / พัฒนาวัด / พัฒนาที่สาธารณะ เก็บเศษกระดาษ / พัฒนามหาวิทยาลัย / ทำโต๊ะ ม้านั่งภายในมหาวิทยาลัย / ทำความสะอาดห้องเรียน บริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ประสบภัย / เยี่ยมทหาร ที่โรงพยาบาล / บริจาคสิ่งของช่วยเหลือ เด็กยากจน นักดนตรีไทย / นักดนตรีสากล / ประชาน ชมรมดนตรี / ประชานชมรมกีฬา เก็บเงินกลุ่ม / ติวให้รุ่นน้อง / เป็นประธาน รุ่น / เก็บเงินในชั้น
5.2.1 ค	สบายใจ ภาคภูมิใจ เฉย ๆ	สบายใจ / พอใจ / เต็มใจ / สุขใจ / สนุก / ตีใจ ภาคภูมิใจ เฉย ๆ ทำตามหน้าที่ / ไม่เดือดร้อน

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
5.2.2 ข	ให้สิ่งของ ให้เงิน ให้ยืมสิ่งของ ให้ยืมเงิน ให้ที่นั่งคนอื่นที่บนรถเมล์ รูดคนอื่นข้ามถนน สอนหนังสือให้คนอื่น อื่น ๆ	ให้สิ่งของคนจน / ให้สิ่งที่เพื่อนไม่มี / ให้หนังสือ/บริจาคเสื้อผ้า ให้เงินเพื่อน / ให้เงินคนที่เดือดร้อน / ให้เงินขอทาน / พาเพื่อนที่ไม่มีเงินไปกินข้าว ให้เพื่อนยืมของใช้ / ให้ยืมหนังสือเรียน ให้เพื่อนยืมเงิน / ให้น้องยืมเงิน ให้ที่นั่งแก่เด็ก / คนแก่ / สตรี / คนพิการ / คนที่อ่อนแอกว่า รูดเด็ก / คนพิการ / คนแก่ / คนตาบอด คิวให้น้อง / คิวให้เพื่อน / สอนเด็กสลัม เยี่ยมคนป่วย / เป็นเพื่อนคุยคนแก่ / ทำอาหารให้ผู้ป่วย / บริการคนอื่น
5.2.2 ค	สบายใจ ภาคภูมิใจ เฉย ๆ	สบายใจ / พอใจ / ดีใจ / สุขใจ ภาคภูมิใจ เฉย ๆ / แล้วแต่บุคคล
5.2.2 ง	ไม่ชอบ ไม่อยากคบ ไม่พอใจ	เกลียด / รังเกียจ / ไม่ชอบ ไม่อยากคบ / ไม่อยากเจอ / ไม่อยากร่วมงานด้วย ไม่พอใจ / ตำหนิ

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
	เสียใจ เฉย ๆ	เสียใจ / เศร้าใจ / สลดใจ เฉย ๆ
5.2.3 ข	ให้คนอื่นแสดงออกเท่า ๆ กับเรา ไม่กล่าวถึงเรื่องส่วนตัวของคนอื่น ไม่ใช่ของคนอื่นโดยพลการ ไม่กล่าวถึงหน้าที่การงานของคนอื่น ให้คนอื่นมีสิทธิทำอะไรเท่า ๆ กับเรา ทำอะไรตามลำดับก่อนหลัง ยอมรับในความสามารถของคนอื่น	การพูด / การเขียน / การแสดงความ คิดเห็น / ไม่ชักคอกคนอื่น / ทำตามมติที่ ประชุม / ให้คนอื่นเตือนเราได้ ไม่ลวงละเมิดเรื่องส่วนตัวของคนอื่น ๆ / ไม่ถามเรื่องส่วนตัวของคนอื่น / เปิดวิหุ เบา ๆ / ไม่บอกความลับของเพื่อนแก่คนอื่น ไม่ถือวิสาสะ / ไม่หยิบของคนอื่นโดยเจ้าของ ไม่อนุญาต / ไม่เอาของคนอื่นมาเป็นของ ตนเอง ไม่กล่าวถึงหน้าที่การงาน / มอบงานแล้วไว้ วางใจ ให้คนอื่นทำในสิ่งที่เขาเห็นว่าดี / ไม่บังคับ ใครทำตามใจเรา / การใช้ของที่เป็น ส่วนรวมให้เขาเลือกทำอะไรก่อนเรา / ไม่ชักขวางการใช้สิทธิของคนอื่น ทำอะไรตามลำดับ / ไม่แบ่งคนอื่น / ทำตาม คิว ให้คนอื่นเก่งกว่าเล่นกีฬาแทนเรา / ให้คนอื่น ที่เก่งกว่าทำแทนเรา

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
5.2.3 ค	สบายใจ ภูมิใจ เฉย ๆ อื่น ๆ	สบายใจ / พอใจ / สุขใจ ภูมิใจ เฉย ๆ / ทำตามหน้าที่ มิตรภาพจะยั่งยืน / เอาใจเขามาใส่ใจเรา / คนเองมีเหตุผล / บรรยากาศการทำงาน ที่ขึ้น
5.2.3 ง	ไม่พอใจ ไม่ชอบ ไม่สบายใจ ไม่น่าคบ เฉย ๆ	ไม่พอใจ / โกรธ ไม่ชอบ / เกลียด / รังเกียจ ไม่สบายใจ / อึดอัด / รำคาญ ไม่น่าคบ / ไม่อยากคบ / ไม่อยากร่วมงาน เฉย ๆ
5.2.4 ข	รักษาคำพูด ไม่ทุจริตต่อการสอบ เก็บความลับผู้อื่น ไม่โกงคนอื่น	รักษาคำพูด / รักษาสัญญา / ไม่โกหก ไม่ทุจริตต่อการสอบแม้มีโอกาส / เก็บข้อสอบ ได้ทำลายก่อนดู / ไม่ลอกคนอื่น ปกปิดความลับเพื่อน / ไม่บอกความลับของ เพื่อนกับคนอื่น เก็บของหรือเงินได้คืนเจ้าของ / ไม่เอาของ คนอื่นมาเป็นของตัวเอง / คืนเงินที่แม่ค้าทอนให้ ไม่หยิบของคนอื่น / ไม่ยักยอกของคนอื่น /

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
		ไม่อ้างเอาความดีคนอื่นมาเป็นของตัว / ไม่เอาของส่วนรวมมาใช้ส่วนตัว / เมื่อรับฝากของจะเอาไปส่งจนถึงมือผู้รับ
5.2.4 ค	สบายใจ ภูมิใจ เฉย ๆ	สบายใจ / ดีใจ / สุขใจ / ไม่กังวล ภูมิใจ เฉย ๆ
5.2.4 ง	ไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่น่าคบ น่าเบื่อหน่าย	ไม่ชอบ / ถูก / เกลียด ไม่พอใจ / คำหยาบ / โกรธ ไม่น่าคบ / เชื่อถือไม่ได้ / ไม่น่าศรัทธา / เป็นคนหลักลอย น่าเบื่อ / รำคาญ / เศร้าใจ
5.2.5 ข	ทำงานส่วนรวมเท่า ๆ กับคนอื่น ทำงานส่วนรวมมากกว่าคนอื่น ไม่เอาเปรียบคนอื่นด้านผลประโยชน์	ทำงานกลุ่มเท่ากับคนอื่น / ทำงานกลุ่มเต็มที่/ รับผิดชอบเท่า ๆ กับคนอื่น ยอมให้คนอื่นได้เปรียบ / ทำงานกลุ่มมากกว่า คนอื่น / เคยแต่ถูกเอาเปรียบ ออกเงินเท่า ๆ คนอื่นเมื่อเที่ยวด้วยกัน / จ่ายเงินเพื่องานกลุ่ม / แบ่งปันสิ่งของให้ เท่า ๆ กัน / ตอบแทนคนอื่นเมื่อเขาทำ ประโยชน์ให้ / ให้คนอื่นเท่า ๆ กับที่เขา ให้เรา

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
	แบ่งงานให้คนอื่นเท่าๆ กับเรา ไม่เอาของส่วนรวมไปใช้ส่วนตัว ไม่แย่งคนอื่น	ให้คนอื่นทำงานเท่า ๆ กับเรา / ให้คนอื่นทำงานตามความสามารถ / แบ่งงานที่อาจารย์มอบหมายอย่างยุติธรรม ไม่เอาของส่วนรวมไปใช้ส่วนตัว / ไม่จ่ายเงินกองกลางเพื่อส่วนตัว ไม่แย่งคนอื่น / ทำตามลำดับก่อนหลัง / เคารพสิทธิในเมื่อขึ้นรถ / ไม่แย่งที่นั่ง
5.2.5 ค	สบายใจ ภูมิใจ เฉย ๆ อื่น ๆ	สบายใจ / ไม่กังวลใจ / สุขใจ / ดีใจ / พอใจ ภูมิใจ เฉย ๆ / ไม่รู้สึกอะไร เป็นการสร้างมิตร / ไม่รู้สึกว่าถูกเอาเปรียบ ยุติธรรมก็แล้ว
5.2.5 ง	ไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่น่าคบ เฉย ๆ อื่น ๆ	ไม่ชอบ / เกลียด ไม่พอใจ / โกรธ ไม่น่าคบ / ไม่อยากร่วมงาน เฉย ๆ / เป็นเรื่องของแต่ละคน ไม่ควรเกิดเป็นคน / เป็นคนน่าสงสาร / เป็นคนมีปัญห

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
5.2.6 ข	ทำอะไรอย่างมีเหตุผล ประณีตประណความซัดแย้ง ให้อภัยคนอื่น	ทำอะไรอย่างมีเหตุผล / ไม่เถียงหัวชนฝา / รับฟังคนอื่น / อดสั้นอดยาว / ยึดเวลา ให้คนอื่น / ให้คนอื่นได้แสดงความสามารถ ทำให้คนอื่นคืนดีกัน / ไม่ให้คนอื่นทะเลาะกัน / ไกลเกลี่ยความซัดแย้ง มีความอดกลั้น / ให้อภัย / ยกโทษให้
5.2.6 ค	สบายใจ ภูมิใจ เฉย ๆ ลำบากใจ	สบายใจ / ดีแล้ว / ไม่ต้องมีเรื่องมาก / หมดความรำคาญ / ดีใจ / สุขใจ ภูมิใจ เฉย ๆ ลำบากใจ / อึดอัด / ไม่สบายใจ
5.2.6 ง	ไม่พอใจ ไม่ชอบ ไม่สบายใจ เฉย ๆ	ไม่พอใจ / เห็นแก่ตัว / หมั่นไส้ / เอาแต่ ใจตนเอง ไม่ชอบ / เกลียด / ไม่ชอบใจ ไม่สบายใจ / รำคาญ เฉย ๆ

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
5.2.7 ข	ถูกคำ ถูกต่อว่าโดยไม่ผิด ถูกทำร้ายร่างกาย ทะเลาะกับคนอื่น ถูกละเมิดสิทธิส่วนตัว ของใช้ถูกทำลาย ไม่ได้รับความเป็นธรรม	ถูกคำ / ถูกต่อว่า / เพื่อนดูถูก / ถูกใส่ร้าย เล่นกีฬาถูกเก็บ / โดนตบ / โดนต่อย ทะเลาะกับพี่ / ทะเลาะกับเพื่อนโดยไม่มีเหตุผล เพื่อนเอาของไปใช้โดยไม่บอก / น้องใช้รถโดยไม่ขออนุญาต / จกหมายส่วนตัว ถูกฉีกอ่าน หนังสือถูกฉีก / มอเตอร์ไซค์ถูกชน / กระเป๋าถูกฉีก ถูกกล่าวหาว่าหน้าที่การงาน / ไม่ผิดแต่ถูกลงโทษ / ใต้คะแนนไม่ยุติธรรม
5.2.7 ค	สบายใจ ภูมิใจ อึดอัดใจ เฉย ๆ น่าตำหนิ ไม่ชอบ	สบายใจ / ดีใจ / พอใจ / ไม่กังวลใจ ภูมิใจ / ทำจนเป็นนิสัย อึดอัดใจ / ไม่สบายใจ เฉย ๆ น่าตำหนิ / ไม่ควรแสดงอย่างนั้น / น่าสงสาร / ไม่มีความรักในเพื่อนมนุษย์ / เสียใจ ไม่ชอบ / ไม่น่าคบ

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
	เห็นใจ	เห็นใจ / คงจะระงับไม่ได้ / คงเป็นนิสัย ของแต่ละคน
5.2.8 ข	ตัดสินกรณีชักแย้งอย่างเที่ยงธรรม แบ่งหรือให้สิ่งของแก่คนอื่นอย่าง ยุติธรรม ตัดสินใจโดยใช้เหตุผล ช่วยเหลือคนที่ไม่มีความผิด ให้คนอื่นได้แสดงออก ตัดสินกีฬาอย่างยุติธรรม ให้คะแนนอย่างยุติธรรม ไม่มีอคติกับคนที่เคยมีประวัติไม่ดี	ตัดสินกรณีกีฬาอย่างยุติธรรม / ตัดสินปัญหา อย่างเที่ยงธรรม / ไม่เข้าข้างคนผิด / มองเหตุการณ์ตามความเป็นจริง ให้เงินแก่องเท่า ๆ กัน / ให้ของแก่เพื่อน เหมือน ๆ กัน / แบ่งของเท่า ๆ กัน ก่อนทำอะไรต้องดูเหตุผล / ก่อนลงโทษใคร ต้องดูเหตุผล / ยอมรับมติที่ประชุม เถียงแทนคนไม่ผิด / ชี้แจงให้คนอื่นเข้าใจ ให้คนอื่นแก้ตัวใหม่ / ให้คนอื่นทำงานตาม ความสามารถ / ให้คนอื่นเล่นกีฬาตาม ความสามารถ / ให้คนที่เก่งกว่าทำงานหรือ เล่นกีฬาแทนเรา ทำตามกติกา / ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ให้คะแนนแก่อย่างยุติธรรม / ไม่อคติ มองคนในแง่ดี / ศรัทธาในคนอื่น
5.2.8 ค	สบายใจ ภูมิใจ	สบายใจ / หมดความยุ่งยาก / จิตใจผ่องแผ้ว ไม่กังวลใจ / พอใจ ภูมิใจ

คำถามที่	ประเด็นคำถาม	รายละเอียดของคำตอบ
	ยุติธรรมดีแล้ว เฉย ๆ	ยุติธรรมดีแล้ว / ทำถูกแล้ว เฉย ๆ
5.2.8 ง	ไม่ชอบ ไม่น่าคบ ไม่พอใจ ไม่สบายใจ เฉย ๆ	ไม่ชอบ / ไม่มีความยุติธรรม / เกลียก / ไม่น่านับถือ ไม่น่าคบ / ไม่ควรคบด้วย / ไม่อยากร่วมงานด้วย ไม่อยากพูดด้วย / เอาเปรียบคนอื่นมากเกินไป ไม่สบายใจ / เสียใจ เฉย ๆ
5.2.9 ข	ช่วยคนไม่ผิดที่ถูกลงโทษ ประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิให้คนอื่น ให้ความเห็นออกเห็นใจ	เป็นพยาน / ชี้แจงให้คนอื่นเข้าใจ / ถัดจากแทนคนไม่ผิด / ให้คำปรึกษาหารือ เรียกร้องสิทธิให้คนอื่น / เพื่อนได้รับคะแนน ไม่เป็นธรรมร่วมประท้วง ให้ความเห็นออกเห็นใจ / ปลอบใจ / ช่วยคนที่อ่อนแอ
5.2.9 ค	สบายใจ ภูมิใจ ไม่กลัว เฉย ๆ	สบายใจ / พอใจ / สุขใจ ภูมิใจ ทำแล้วไม่กลัว / ทำถูกแล้ว เฉย ๆ

คำถามที่	ประเด็นคำตอบ	รายละเอียดของคำตอบ
5.2.9 ง	เห็นแก่ตัว ไม่ชอบ เฉย ๆ ใจแคบ แล้วแต่เหตุการณ์	เห็นแก่ตัว ไม่ชอบ / รังเกียจ / ไม่อยากเจอ เฉย ๆ/เป็นเรื่องของแต่ละคน ใจแคบ / ขี้ชลาด / ไม่รักความเป็นธรรม แล้วแต่เหตุการณ์

ภาคผนวก จ.

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตาราง 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่าง ๆ

เลขที่	ชื่อตัวแปร	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD
1	ทัศนคติเชิงเสมอภาค	337	54	42.3116	5.0728
2	ทัศนคติเชิงเสมอภาค	261	54	42.3410	5.2508
3	ปริมาณการร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริม ความเสมอภาค	261	8	5.7088	1.4908
4	ปริมาณการร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริม ความเสมอภาค	261	8	3.8352	2.1472
5	ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับ นักเรียน	261	15	10.5052	2.8225
6	การอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค	261	15	12.0038	2.1421
7	การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน	261	4	2.9157	.9964
8	การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม	261	4	3.0153	.9113
9	การเคารพในสิทธิของผู้อื่น	261	4	3.0000	.8638
10	การไม่โกง	261	4	3.0192	.6291
11	การไม่เอาเปรียบเปรียบคนอื่น	261	6	4.6973	1.0249
12	การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง	261	6	4.7854	1.0451
13	การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็น ธรรม	261	2	1.7816	.5355
14	การไม่โกรธ	261	4	2.6973	1.0211
15	การรู้จักประสานผลประโยชน์	261	4	3.5287	.7520

ตาราง 2 สัมประสิทธิ์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อความเกี่ยวกับทัศนคติเชิงเสมอภาค

	E1	E2	E3	E4	E5	E6	E7	E8	E9	E10	E11	E12	E13	E14	E15	E16	E17	E18
E1		.07	.11	.29	.29	.20	.34	.11	.14	.32	.11	.28	.26	.21	.25	.35	.06	.06
E2			.01	.15	.06	.15	.04	.19	.03	.08	.03	.12	.11	.01	.07	.09	.07	.10
E3				.09	.04	.13	.11	.06	.06	.05	.02	.12	.03	.05	.02	.11	.01	.07
E4					.21	.15	.21	.01	.11	.17	.00	.15	.12	.17	.27	.26	.06	.12
E5						.18	.24	.07	.04	.18	.12	.25	.11	.22	.07	.16	.08	.10
E6							.28	.03	.13	.15	.12	.16	.04	.03	.17	.24	.01	.10
E7								.09	.09	.16	.16	.23	.10	.24	.26	.21	.07	.01
E8									-.03	.13	.11	.05	.17	.00	.11	.12	.07	.04
E9										.15	.02	.05	.03	.08	.10	.00	.03	.01
E10											.12	.19	.10	.13	.18	.18	.18	.03
E11												.10	.04	.15	.09	.10	.01	.11
E12													.23	.22	.13	.18	.03	.03
E13														.25	.15	.23	.15	.11
E14															.26	.19	.02	.08
E15																.29	.05	.03
E16																	.00	.11
E17																		.09
E18																		

*p < .05

**p < .01

ตาราง 3 นำหนักองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรใน 6 องค์ประกอบก่อนหมุนแกน

ตัวแปร	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
E 1	.62272	-.04983	.05421	.08288	.01547	-.06179
E 2	.15310	.60358	-.13187	.18262	.05140	.10853
E 3	.17369	-.00849	-.02356	.09490	-.06984	-.05064
E 4	.44921	.09987	-.11209	-.00003	-.03612	-.24010
E 5	.42074	-.09464	-.00890	.20445	-.22841	.06180
E 6	.38056	.03433	-.21454	.23726	-.02463	-.03197
E 7	.50342	-.09070	-.12216	.09885	-.03415	.05904
E 8	.20054	.20370	.10657	.05297	.16920	.22158
E 9	.17273	-.04579	-.06090	.04495	.06852	-.11127
E 10	.43386	-.25510	.14306	.12877	.40430	-.08660
E 11	.22383	-.11452	-.05053	.08472	.07156	.38803
E 12	.43623	-.24024	.17036	.01844	-.17680	.02005
E 13	.40894	.23816	.45088	-.22880	-.09447	.07729
E 14	.42005	-.06602	.06635	-.18928	-.15195	.08626
E 15	.51278	.03518	-.34283	-.45865	-.17576	-.00030
E 16	.49993	.08732	-.04551	-.05399	-.03699	-.02156
E 17	.10232	.12100	.28440	.07174	.25238	-.13686
E 18	.14136	.22695	.06384	.03211	-.15250	-.22064

ตาราง 4 ค่า EIGEN VALUE ขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ค่า EIGEN VALUE	ร้อยละของตัวแปร	ร้อยละสะสม
1	2.60410	49.9	49.9
2	.71080	13.6	63.6
3	.57383	11.0	74.6
4	.49363	9.5	84.0
5	.44738	8.6	92.6
6	.38536	7.4	100.0

ตาราง 5 คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังการหมุนแกน

ตัวแปร	องค์ประกอบ					
	1	2	3	4	5	6
E1	.50015	.24671	.19320	.03789	.23036	.03403
E2	.09515	-.01947	.04216	.65676	-.02207	-.09943
E3	.21142	.03067	.00760	.01508	.01310	-.03386
E4	.38052	.08728	.27307	.07909	.09635	-.20189
E5	.49333	.17602	-.03509	.00839	-.04550	.07813
E6	.45575	-.06982	.11388	.15179	.02370	.02837
E7	.46594	.11642	.18967	.04017	.04590	.14373
E8	.03109	.15514	.02960	.30621	.16017	.16815
E9	.16715	-.04035	.10907	-.02295	.10960	-.02712
E10	.29059	.03676	.15306	-.11130	.54811	.19820
E11	.16398	.09061	.03298	.09176	-.01001	.42886
E12	.38492	.33441	.01682	-.19004	.07100	.08723
E13	.05293	.65060	.06418	.16530	.17078	-.08832
E14	.23967	.37702	.20780	-.05415	-.03554	.06783
E15	.15501	.14322	.75469	.05214	.00169	.07839
E16	.34631	.23082	.26771	.12316	.06519	-.01994
E17	-.02998	.08944	-.04766	.10400	.40281	-.09658
E18	.14107	.11197	-.00327	.12475	.01136	-.31685

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับตัวแปรต่าง ๆ
ของกลุ่มตัวอย่างรวม

ตัวแปร	ทัศนคติเชิงเสมอภาค	r	ระดับนัยสำคัญ
1	การอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค	.2013	.001
2	ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน	.4399	.001
3	ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริม ความเสมอภาค	.1257	.05
4	ปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริม ความเสมอภาค	.4309	.001
5	การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม	.1508	.01
6	การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน	.0783	.104
7	การเคารพในสิทธิของผู้อื่น	.1789	.01
8	การไม่อคติ	.0672	.140
9	การไม่เอาเปรียบผู้อื่น	.1179	.05
10	การตัดสินโดยไม่ลำเอียง	.1557	.01
11	การไม่โกรธ	.0294	.318
12	การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม	.1347	.05
13	การรู้จักประสานผลประโยชน์	.1334	.05

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ϕ) ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับตัวแปรต่าง ๆ
ของกลุ่มตัวอย่างรวม

ทัศนคติเชิงเสมอภาค	ϕ	x^2	df	ระดับนัยสำคัญ
ฐานะของครอบครัว	.3128	51.0736	50	.4321
ระดับการศึกษาของบิดาหรือผู้ปกครอง	.3184	158.778	150	.298
ระดับการศึกษาของมารดา	.3182	158.576	150	.3024
ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	.50506	133.15428	50	.001
อาชีพบิดา (รับจ้าง)	.3814	37.968	25	.05

ตาราง 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับความสัมพันธ์แบบเสมอภาค
ระหว่างครูกับนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นที่เรียน

ระดับชั้นที่เรียน	r	ระดับนัยสำคัญ
ป.6	.3244	.001
มศ.5	.0310	.389
ปีที่ 4 มหาวิทยาลัย	.3540	.001

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค จำแนกตามระดับชั้นเรียน

ระดับชั้นเรียน	r	ระดับนัยสำคัญ
ป.6	.1394	.104
มศ.5	.0185	.434
ปีที่ 4 มหาวิทยาลัย	.3402	.001

ตาราง 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับปริมาณการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค

ระดับชั้นที่เรียน	r	ระดับนัยสำคัญ
ป.6	.0469	.337
มศ. 5	.1643	.069
ปีที่ 4 มหาวิทยาลัย	.2502	.01

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเชิงเสมอภาคในกลุ่มตัวอย่างที่มีฐานะครอบครัวต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	ระดับนัยสำคัญ
ระหว่างกลุ่ม	158.871	2	79.436	2.924	.056
ภายในกลุ่ม	7009.559	258	27.169		
ผลรวม (Total)	7168.430	260	27.571		

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์รายคู่ของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีฐานครอบครัวต่างกัน

ฐานครอบครัว	N = 37 $\bar{X} = 40.459$ ฐานคอนชางจน	N = 134 $\bar{X} = 42.519$ ฐานปานกลาง	N = 90 $\bar{X} = 42.856$ ฐานคอนชางดี
ฐานคอนชางจน		-2.113	-2.339
ฐานปานกลาง			-.471
ฐานดี			

$$*P = .05, \sqrt{(J-1) .05F (J-1)(N-J)} = 2 \quad 3.00 = 2.449$$

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	ระดับนัยสำคัญของ F
ระหว่างกลุ่ม	347.230	4	86.808	3.239	.013
ภายในกลุ่ม	6607.297	254	26.800		
รวม (Total)	7154.527	258	27.731		

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง

อาชีพบิดา	N= 13 $\bar{X}= 46.154$ เกษตรกร	N=67 X=42.881 ราชการ	N =70 X =40.957 รับจ้าง	N =71 X =42.549 ค้าขาย	N =38 X =42.132 ธุรกิจส่วนตัว
เกษตรกร	—	2.0867	3.3271*	2.3094	2.4185
ราชการ			2.4771	.3760	.4967
รับจ้าง				1.762	1.4734
ค้าขาย					.4008
ธุรกิจส่วนตัว					

$$*P .05, \sqrt{(J-1) .05F (J-1)(N-J)} = 2.37 \quad 4 = 3.079$$

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของทัศนคติเชิงเสมอภาคของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้นเรียน

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	ระดับนัยสำคัญ
ระหว่างกลุ่ม	2763.484	4	690.871	38.992	.000
ภายในกลุ่ม	5882.449	332	17.718		
รวม	8645.934	336			

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N = 83 $\bar{X} = 37.783$ ป.6	N = 83 $\bar{X} = 43.253$ มศ.5	N = 95 $\bar{X} = 45.526$ ปีที่ 4	N = 23 $\bar{X} = 41.909$ จบป.7 (ไม่เรียนต่อ)	N = 43 $\bar{X} = 42.442$ จบมศ.5 (ไม่เรียนต่อ)
ชั้น ป.6	—	-8.3895**	-12.2709**	-4.8713**	-5.8975**
ชั้น มศ.5			-3.6022*	1.8719	1.0266
ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัย				4.2553**	3.9897**
จบป.7 (ไม่เรียนต่อ)					-5.472
จบ มศ.5 (ไม่เรียนต่อ)					

$$* - p < .05, \sqrt{(J-1) .05F(J-1)(N-J)} = 4 \cdot 2.37 = 3.079$$

$$** p < .1, \sqrt{(J-2) .01F(J-1)(N-J)} = 4 \cdot 3.32 = 3.644$$

ตาราง 17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างการประพฤติปฏิบัติจริงกับการประเมินตัวเองในการประพฤติปฏิบัติของประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

พฤติกรรมที่	การปฏิบัติจริงกับการประเมินตัวเองในแต่ละพฤติกรรม	r	p
1	การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม	.6803	.001
2	การช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน	.6285	.001
3	การเคารพในสิทธิของผู้อื่น	.6299	.001
4	การไม่ลโมโห	.6157	.001
5	การไม่เอาเปรียบคนอื่น	.6645	.001
6	การตัดสินใจโดยไม่ลำเอียง	.6245	.001
7	การช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม	.5769	.001
8	การไม่โกรธ	.7006	.001
9	การรู้จักประสานผลประโยชน์	.5343	.001

ตาราง 18 คำถามปลายเปิด 2.2 ง ท่านคิดว่าคนไทยทุก ๆ คนควรมีความเท่าเทียมกันในเรื่องใดบ้าง

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ*
1	ความเสมอภาคในการได้รับบริการจากรัฐในด้านต่างๆ	147	56.32
2	ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วม	90	34.48
3	ความเสมอภาคในเกียรติและการยอมรับ	85	32.57
4	ความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ	85	32.57
5	ความเสมอภาคในฐานะความเป็นอยู่	77	29.50
6	ความเสมอภาคในการแสดงออกในสิทธิขั้นพื้นฐาน	77	29.50
7	ความเสมอภาคในกฎหมาย	63	24.14
รวม		624*	—

* กลุ่มตัวอย่าง 1 คน ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ คิดคำนวณร้อยละจากกลุ่มตัวอย่าง 261 คน

ภาคผนวก ฉ.

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประกอบการอภิปรายผลการวิจัย

ตาราง 1 คำถามปลายเปิด 2.2 ก. ประเด็นคำถามท่านเคยให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่น
เท่ากันตัวท่านเองในเรื่องใดบ้าง

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ*
1	การให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่นเท่า ๆ กับเราในการ แสดงความคิดเห็น	83	31.80
2	การให้สิทธิและโอกาสคนอื่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานส่วน รวมเท่า ๆ กับเรา	73	27.97
3	การยอมรับการแสดงออกของคนอื่น (การพูด การเขียน การแต่งกาย ความสามารถ)	63	24.14
4	การแบ่งของ เลือกลง และการใช้ของส่วนรวม	61	23.37
5	การให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่นในการตัดสินใจ การ เป็นผู้นำ	37	14.18
6	การใช้บริการสาธารณะ (รถเมล์ โรงพยาบาล ฯลฯ)	36	13.79
7	การได้รับการศึกษา	30	11.49
8	การแบ่งงานให้ทุกคนเท่า ๆ กัน ให้แต่ละคนทำงานตาม ความสามารถ	24	9.19
	รวม	407	—

* แต่ละคนตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ คิดคำนวณร้อยละจากกลุ่มตัวอย่าง 261 คน

ตาราง 2 คำถามปลายเปิด 2.2 ข. เมื่อท่านให้สิทธิและโอกาสแก่คนอื่นเท่า ๆ กับ
ท่านแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	สบายใจ	130	49.80
2	ภาคภูมิใจ	81	31.03
3	ยุติธรรมดีแล้ว	30	11.49
4	ลำบากใจ	11	4.21
5	เฉย ๆ	9	3.47
	รวม	261	100

ตาราง 3 คำถามปลายเปิด 2.2 ค. ถ้าท่านพบหรือเห็นใครก็ตามไม่ให้สิทธิแก่ท่าน หรือ
คนอื่นเท่ากับตัวเขาเอง ท่านรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	โกรธ (ไม่พอใจ)	113	43.29
2	ไม่ชอบ (เกลียด)	63	24.14
3	เสียใจ (เศร้าใจ หดหู่)	33	12.64
4	ไม่อยากคบ ไม่อยากร่วมงาน	27	10.34
5	ตำหนิ	15	5.75
6	เฉย ๆ	10	3.84
	รวม	261	100

ตาราง 4 คำถามปลายเปิด 5.1.1 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่าท่านทำเพื่อ
ส่วนรวม

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ*
1	กิจกรรมสโมสร สภา คณะ กลุ่ม ชมรม ชุมนุม	107	40.99
2	ออกค่ายอาสาพัฒนา	33	12.64
3	สร้างสาธารณประโยชน์	32	12.26
4	พัฒนาสถานศึกษา	31	11.88
5	เป็นนักกีฬา นักดนตรี	31	11.08
6	บริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้เดือดร้อน	28	10.73
7	กิจกรรมเพื่อกลุ่ม	27	10.34
	รวม	289	—

* แต่ละคนตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ร้อยละคำนวณจากกลุ่มตัวอย่าง 261 คน

ตาราง 5 คำถามปลายเปิด 5.2.1 ค. เมื่อท่านได้ทำเพื่อส่วนรวมแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	สบายใจ (พอใจ เต็มใจ สุขใจ)	149	57.09
2	ภาคภูมิใจ	101	38.69
3	เฉย ๆ	11	4.22
	รวม	261	100

ตาราง 6 คำถามปลายเปิด 5.2.1 ง. ถ้าท่านเห็นคนอื่นแสดงความเห็นแก่ตัวท่านรู้สึก
อย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	ไม่พอใจ (โกรธ คำหยาบ)	109	41.76
2	ไม่ชอบ (เกลียด)	77	29.50
3	ไม่คบค้า ไม่ร่วมงานด้วย	46	17.62
4	เสียใจ	17	6.51
5	เฉย ๆ	12	4.61
	รวม	261	100

ตาราง 7 คำถามปลายเปิด 5.2.2 ข. ท่านเคยกระทำการใดบ้างที่แสดงว่าท่านเป็นคน
โอบอ้อมอารี

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ*
1	การให้สิ่งของแก่คนอื่น - ให้สิ่งของ (อาหาร ของใช้ ฯลฯ) - ให้เงิน	85 52	32.57 19.92
2	การช่วยเหลือในรูปแบบอื่น - ให้ที่นั่งแก่คนอื่นบนรถเมล์ - จูงคนข้ามถนน (เด็ก คนแก่ คนพิการ) - สอนหนังสือเด็กสลัม - อื่น ๆ (เยี่ยมผู้ป่วย ช่วยงานอื่น ฯลฯ)	41 25 18 21	15.71 9.58 6.70 8.05
3	ให้คนอื่นยืมสิ่งของ - ให้ยืมสิ่งของ - ให้ยืมเงิน	43 32	16.47 12.26
	รวม	317	-

* แต่ละคนตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ร้อยละคิดคำนวณจากกลุ่มตัวอย่าง 261 คน

ตาราง 8 คำถามปลายเปิด 5.2.2 ค. เมื่อท่านได้แสดงความโอบอ้อมอารีแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	สบายใจ (พอใจ ดีใจ สุขใจ)	169	64.75
2	ภาคภูมิใจ	79	30.27
3	เฉย ๆ	9	4.98
	รวม	261	100

ตาราง 9 คำถามปลายเปิด 5.2.2 ง. ถ้าท่านเห็นคนอื่น ๆ ไม่มีความโอบอ้อมอารี ท่านรู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	ไม่ชอบ (ตำหนิ เกลียด)	97	37.16
2	ไม่อยากคบ	53	20.31
3	ไม่พอใจ	50	19.16
4	เสียใจ	47	18.01
5	เฉย ๆ	14	5.36
	รวม	261	100

ตาราง 10 คำถามปลายเปิด 5.2.3 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงถึงการ
เคารพในสิทธิของคนอื่น

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ*
1	ให้ทุกคนได้แสดงออกเท่า ๆ กับเรา (การพูด เขียน แสดงความคิดเห็น)	99	37.93
2	ไม่ก้าวท้าวเรื่องส่วนตัวของคนอื่น	73	27.97
3	ไม่หยิ่งใช้ของคนอื่นโดยพลการ	58	22.22
4	ไม่ก้าวท้าวหน้าที่การงานของคนอื่น	51	19.54
5	ให้คนอื่นมีสิทธิทำอะไรเท่า ๆ กับเรา	39	14.94
6	ทำอะไรตามลำดับก่อน-หลัง	14	5.36
7	ยอมรับในความสามารถของคนอื่น	11	4.21
	รวม	346	-

* แต่ละคนตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ร้อยละของแต่ละประเด็นคำตอบคำนวณจาก
กลุ่มตัวอย่าง 261 คน

ตาราง 11 คำถามปลายเปิด 5.2.3 ค. เมื่อท่านเคารพในสิทธิคนอื่นแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	สบายใจ	140	93.64
2	ภูมิใจ	88	33.72
3	อื่น ๆ (มีบรรยากาศที่ดีในการทำงาน มิตรภาพจะยั่งยืน)	20	7.66
4	เฉย ๆ	13	4.98
	รวม	261	100

ตาราง 12 คำถามปลายเปิด 5.2.3 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่เคารพในสิทธิของท่านหรือของคนอื่น ท่านรู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	ไม่พอใจ	103	39.46
2	ไม่ชอบ	85	32.57
3	ไม่สบายใจ	35	13.41
4	ไม่น่าคบ	30	11.49
5	เฉย ๆ	8	3.07
	รวม	261	100

ตาราง 13 คำถามปลายเปิด 5.2.4 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่า
ท่านเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ*
1	รักษาคำพูด คำนับสัญญา	87	33.33
2	ไม่ทุจริตต่อการสอบ	67	25.66
3	เก็บความลับของผู้อื่น	66	25.28
4	ไม่โกงคนอื่น	47	17.98
5	ยอมรับผิดเมื่อทำผิด (แม้จะถูกลงโทษ)	24	9.20
	รวม	291	-

* แต่ละคนตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ร้อยละของแต่ละประเด็นคำตอบคำนวณจาก
กลุ่มตัวอย่าง 261 คน

ตาราง 14 คำถามปลายเปิด 5.2.4 ค. เมื่อท่านกระทำสิ่งใดด้วยความซื่อสัตย์แล้ว
ท่านรู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	สบายใจ	159	60.92
2	ภาคภูมิใจ	91	34.86
3	เฉย ๆ	11	4.22
	รวม	261	100

ตาราง 15 คำถามปลายเปิด 5.2.4 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามที่ไม่มีความซื่อสัตย์ ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	ไม่ชอบ (ดูถูก เกลียด)	107	40.99
2	ไม่พอใจ	75	28.73
3	ไม่น่าคบ	65	24.90
4	น่าเบื่อหน่าย	14	5.38
	รวม	261	100

ตาราง 16 คำถามปลายเปิด 5.2.5 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่าท่านไม่เอาเปรียบคนอื่น

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ*
1	ทำงานกลุ่มหรืองานส่วนรวมเท่ากับคนอื่น	111	42.53
2	ทำงานกลุ่มหรืองานส่วนรวมมากกว่าคนอื่น	79	30.27
3	ไม่เอาเปรียบคนอื่นด้านผลประโยชน์ (ออกเงินเท่ากับคนอื่น แשרคาร์ต ค่าเรือ ฯลฯ)	48	18.39
4	แบ่งงานให้คนอื่นเท่า ๆ กับเรา	28	10.73
5	ไม่เอาของส่วนรวมไปใช้ส่วนตัว	27	10.34
6	ไม่แย่งคิวคนอื่น (ขึ้นรถ ลงเรือ ซื้อของ)	25	9.58
	รวม	318	—

* แต่ละคนตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ร้อยละของแต่ละประเด็นคำตอบคำนวณจากกลุ่มตัวอย่าง 261 คน

ตาราง 17 คำถามปลายเปิด 5.2.5 ค. เมื่อท่านไม่เอาเปรียบผู้อื่นแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	สบายใจ	168	64.36
2	ภูมิใจ	62	23.75
3	อื่น ๆ (เป็นการสร้างมิตร ไม่รู้สึกว่าถูกเอาเปรียบ พฤติกรรมแล้ว)	19	7.28
4	เฉย ๆ	12	4.61
	รวม	261	100

ตาราง 18 คำถามปลายเปิด 5.2.5 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามชอบเอาเปรียบคนอื่น ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	ไม่ชอบ	89	34.10
2	ไม่พอใจ	77	29.50
3	ไม่น่าคบ ไม่อยากร่วมงานด้วย	72	27.58
4	อื่น ๆ (ไม่ควรเกิดเป็นคน เป็นคนน่าสงสาร เป็นคนมี ปัญหา)	12	4.60
5	เฉย ๆ	11	4.22
	รวม	261	100

ตาราง 19 คำถามปลายเปิด 5.2.6 ข. ท่านเคยกระทำสิ่งใดบ้างที่แสดงการประณิชนอม
หรืออ่อนส้นอ่อนยาว

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ*
1	ทำอะไรอย่างมีเหตุผล (ไม่เถียงหัวชนฝา รับฟังคนอื่น อ่อนส้นอ่อนยาว)	140	53.64
2	ประณิชนอมความขัดแย้ง	128	49.04
3	ให้อภัยคนอื่น	56	21.45
	รวม	324	-

* แต่ละคนตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ร้อยละของแต่ละประเด็นคำตอบคำนวณจาก
กลุ่มตัวอย่าง 261 คน

ตาราง 20 คำถามปลายเปิด 5.2.6 ค. เมื่อท่านได้แสดงการประณิชนอมแล้วท่าน
รู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	สบายใจ	167	63.98
2	ภาคภูมิใจ	73	27.97
3	เฉย ๆ	11	4.21
4	ลำบากใจบ้าง	10	3.84
	รวม	261	100

ตาราง 21 คำถามปลายเปิด 5.2.6 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่มีการประณีประนอม
หรืออ่อนสั้นอ่อนยาว ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	ไม่พอใจ	121	46.36
2	ไม่ชอบ	99	37.93
3	ไม่สบายใจ	26	9.96
4	เฉย ๆ	15	5.75
	รวม	261	100

ตาราง 22 คำถามปลายเปิด 5.2.7 ข. ท่านเคยเจอเหตุการณ์ใดบ้างที่ทำให้ท่านต้อง
โกรธ แต่ท่านก็สามารถระงับความโกรธได้

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ *
1	ถูกตำ ถูกต่อว่าโดยไม่ผิด	111	42.53
2	ถูกทำร้ายร่างกาย	84	32.18
3	ทะเลาะกับคนอื่น	73	27.97
4	ถูกละเมิดสิทธิส่วนตัว (อ่านจดหมาย ถูกใช้ของ)	54	20.69
5	ถูกทำลายของใช้	33	12.64
6	ไม่ได้รับความเป็นธรรม	11	4.21
	รวม	366	-

* แต่ละคนตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ร้อยละของแต่ละประเด็นคำตอบคำนวณจาก
กลุ่มตัวอย่าง 261 คน

ตาราง 25 คำถามปลายเปิด 5.2.8 ข. ท่านเคยทำสิ่งใดบ้างที่แสดงว่าท่านมีความ
เที่ยงธรรม

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	* ร้อยละ
1	ตัดสินกรณีขัดแย้งอย่างเที่ยงธรรม	126	48.37
2	แบ่งหรือให้สิ่งของแก่คนอื่นอย่างยุติธรรม	69	26.44
3	ให้คนอื่นได้แสดงออก	47	18.00
4	ตัดสินใจโดยไร้เหตุผล	25	9.58
5	ช่วยเหลือคนที่ไม่มีความผิด	21	8.04
6	ให้คะแนนอย่างยุติธรรม	14	5.36
7	ตัดสินกีฬาอย่างยุติธรรม	12	4.60
8	ไม่อคติกับคนที่มีประวัติไม่ดี	12	4.60
	รวม	338	-

* แต่ละคนตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ร้อยละคำนวณจากกลุ่มตัวอย่าง 261 คน

ตาราง 26 คำถามปลายเปิด 5.2.8 ค. เมื่อทำสิ่งใดด้วยความเที่ยงธรรมแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	สบายใจ	162	62.07
2	ภูมิใจ	61	23.37
3	ยุติธรรมดีแล้ว	19	7.28
4	เฉย ๆ	19	7.28
	รวม	261	100

ตาราง 27 คำถามปลายเปิด 5.2.8 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามไม่มีความเที่ยงธรรม ท่านรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	ไม่ชอบ ไม่ศรัทธา ไม่นับถือ	111	42.53
2	ไม่คบควย	68	26.05
3	ไม่สบายใจ	42	16.09
4	ไม่พอใจ	32	12.26
5	เฉย ๆ	10	3.07
	รวม	261	100

ตาราง 28 คำถามปลายเปิด 5.2.9 ข. ท่านเคยช่วยเหลือคนอื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็น
ธรรมในลักษณะใดบ้าง

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ*
1	ช่วยคนไม่ผิดที่ถูกลงโทษ	274	107.8
2	ประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิให้คนอื่น	38	14.56
3	ให้ความเห็นอกเห็นใจ ให้คำปรึกษา	21	8.05
	รวม	343	—

* แต่ละคนตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ร้อยละของแต่ละประเด็นคำตอบคำนวณจากกลุ่ม
ตัวอย่าง 261 คน

ตาราง 29 คำถามปลายเปิด 5.2.9 ค. เมื่อได้ช่วยเหลือคนอื่นเมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม
ไปแล้ว ท่านรู้สึกอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	สบายใจ	119	45.60
2	ภูมิใจ	82	31.42
3	ไม่กลัว ทำถูกแล้ว	48	18.39
4	เฉย ๆ	12	4.59
	รวม	261	100

ตาราง 30 คำถามปลายเปิด 5.2.9 ง. ถ้าท่านเห็นใครก็ตามที่ไม่ยอมช่วยเหลือคนอื่น
เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรม ท่านมีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร

ลำดับที่	ประเด็นคำตอบ	ความถี่	ร้อยละ
1	เป็นคนเห็นแก่ตัว	88	33.72
2	ไม่ชอบ	59	22.60
3	เฉย ๆ เป็นเรื่องของแต่ละคน	55	21.07
4	ใจแคบ ชี้อลาด	32	12.26
5	แล้วแต่เหตุการณ์	27	10.35
	รวม	261	100

ตาราง 31 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเชิงเสมอภาคกับลักษณะการพึ่งตนเอง

ทัศนคติเชิงเสมอภาค	ค่า r	ระดับนัยสำคัญ
ลักษณะการพึ่งตนเอง	.2780	.001

ตาราง 32 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาคในกลุ่ม
ตัวอย่างที่มีฐานะครอบครัวแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	ระดับนัยสำคัญ ของ F
ระหว่างกลุ่ม	26.760	2	13.380	2.960	0.054
ภายในกลุ่ม	1166.213	258	4.520		
รวม	1192.974	260	4.588		

ตาราง 33 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของการอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาคในกลุ่ม
ตัวอย่างที่บิดาหรือผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	ระดับนัยสำคัญ ของ F
ระหว่างกลุ่ม	27.568	6	4.595	1.001	.452
ภายในกลุ่ม	1165.405	254	4.588		
รวม	1192.974	260	4.588		

ตาราง 34 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการอบรมเลี้ยงดูของกลุ่มตัวอย่างที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	ระดับนัยสำคัญของ F
ระหว่างกลุ่ม	43.558	6	7.260	1.604	.146
ภายในกลุ่ม	1149.416	254	4.525		
รวม	1192.974	260	4.588		

ตาราง 35 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรด้านครอบครัว และด้านโรงเรียนบางตัว จำแนกตามระดับชั้นเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ป.6		มศ.5		ปีที่ 4	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ปริมาณการรวมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความเสมอภาค	5.4337	1.2117	6.0723	1.5910	5.6316	1.5714
ปริมาณการรวมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ส่งเสริมความเสมอภาค	2.2289	1.4925	4.3253	1.9998	4.8185	2.0280
ความสัมพันธ์แบบเสมอภาคระหว่างครูกับนักเรียน	12.0964	1.7917	11.1928	2.7870	8.5158	2.4095
การอบรมเลี้ยงดูแบบเสมอภาค	11.2530	2.1575	12.0843	2.0494	12.5895	2.0290